

Arkeologiska undersökningar av en medeltida centralplats vid Kyrkesviken

**Risöfjärdsprojektet
Maritima näringsstrukturer och kulturmiljöer i
Ångermanland 800-1800. Exemplet
Risöfjärden/Skagshalvön**

Raä 121. Fastighet: Ultrå 2:4. Socken: Grundsunda.
Kommun: Örnsköldsvik. Landskap: Ångermanland

Rapportnummer 2020:5

Leif Grundberg och Pernilla Hembjer

Omslagsbild: Undersökning av smedja inom yta B, Kyrkesviken, Raä 121. Foto: Leif Grundberg.

Västernorrlands museum

Box 34

871 21 Härnösand

www.vnmuseum.se

Arkeologiska undersökningar av en medeltida centralplats vid Kyrkesviken

Fastighet: Ultrå 2:4

Socken: Grundsunda

Kommun: Örnsköldsvik

Landskap: Ångermanland

© Västernorrlands museum, Leif Grundberg

Härnösand 2020

ISSN 2000-0111

Innehåll

Sammanfattning	5
Förord	6
Inledning.....	7
Bakgrund och förutsättningar – Kyrkesviken i tradition, källor och forskning	8
Kyrkliga ortnamn	8
Antikvariska källor och traditioner	8
Äldre arkeologiska undersökningar och tolkningar	11
Kulturmiljön.....	13
Kulturell och historisk miljö	15
Målsättning, metod och genomförande	18
Beskrivning av området och fornlämningarna	19
Topografi.....	19
Fornminnesregistret.....	19
Tidigare undersökningar	20
Inventering och kartering av bebyggelselämningar	21
Undersökta ytor och lämningar	23
Yta A	24
Yta B	26
Yta C	29
Yta D	31
Övriga lämningar – hus nr 3-5	32
Provrutor.....	33
Fyndmaterial.....	34
Mynt	35
Fingerring av silver	36
Kopparbleck	36
Keramik.....	37
Hästskelett och hästskosöm.....	38
Pärlor	39
Blästerskydd	39
Massmaterial i form av ben, slagg och lera.....	40
Analyser	43
Miljöarkeologiska analyser	43
¹⁴ C-analyser.....	46
Osteologiska analyser.....	48

Geologiska analyser	49
Metallurgiska analyser	49
Tolkning och diskussion.....	51
Referenser.....	54
Otryckta källor.....	54
Tryckta källor och bearbetningar	54
Internet	57
Förkortningar.....	57
Tekniska och administrativa uppgifter	58
Bilagor	59
1. Provrutor.....	59
2. Ytbeskrivningar (anteckningar yta A-C).....	62
3. Makrofossilanalyser	72
3a. Makrofossilanalys, Risöfjärdsprojektet 1990	72
3b. Makrofossilanalys, Risöfjärdsprojektet 1991	73
3c. Makrofossilanalys, Risöfjärdsprojektet 1992	75
4. Osteologiska analyser.....	77
4a. Osteologisk rapport 1990	77
4b. Osteologisk rapport 1991	79
5. Fyndteckningar av Lars Högberg	93
6. Fyndlistor	96
6.1 1990	96
6.2 1991	97
6.3 1992	108
6.4 Bränd lera 1990-92	118
6.5 Slagg 1990-92	126
7. Fotoprotokoll	135
7.1 Svart/vitt	135
7.2 Dia	150
8. Ritningar (urval).....	165

Sammanfattning

Inom ramen för Risöfjärdsprojektet genomfördes 1990-1992 arkeologiska undersökningar av medeltida bebyggelse lämningar vid Kyrkesviken i Grundsunda socken, norra Ångermanland (Raä 121). Undersökningarna bestod av inventering och kartering samt utgrävning inom fyra ytor och ett antal provrutor. I samband med undersökningarna genomfördes även en rad olika miljöarkeologiska och andra analyser, däribland fosfatkartering och pollenanalys.

Undersökningarna – som kompletterar de utgrävningar som genomfördes under 1930-talet av folkskolläraren Gottfrid Holmlund – visar att det funnits minst ett tiotal byggnader och andra anläggningar inom ett ca 1 hektar stort område på platsen under framför allt 1200-talet. Bebyggelsen har vid denna tid legat i direkt anslutning till vattnet och fungerat som hamn på en väl avgränsad sandterrass. Förutom platsens kyrkliga anknytning som framgår bl.a. av ortnamn och den romanska kyrkogrunden, har metallhantering i form av både järnsmide och arbete med brons och koppar bedrivits på platsen.

Fyndmaterialet från Kyrkesviken vittnar om en närmast urban materiell kultur och ett långväga kontaktnät, med importkeramik, 1200-talsmynt från tre mynträkningsområden (Svealand, Götaland och Gotland) och smycken. Enstaka glaspärlor och ¹⁴C-dateringar indikerar att någon form av aktivitet kan ha förekommit på platsen redan under vikingatid. Den medeltida boplatsen förefaller ha etablerats under 1100-talet, men fynden vittnar om att bebyggelsen fick karaktären som centralplats med vidsträckta kontakter först under 1200-talets första hälft. Kyrkesviken har under denna tid en fast bosättning och ett permanent jordbruk och boskapsskötsel har kombinerats med småviltsjakt, sälfångst och fiske. Platsen har sannolikt övergivits senast under 1300-talets första hälft. Någon bebyggelse har inte funnits vid Kyrkesviken sedan dess.

Den permanenta bosättningen skulle tillsammans med det högklassiga fyndmaterialet kunna tala för att en makthavare som måhända hade administrativa uppdrag eller kontrollerade handel och kommunikationsmedel, uppfört en egenkyrka som betjänat det egna samhället och dess besökare. Fynden vittnar om kontakter med urbana centra i södra Östersjöområdet.

Genom undersökningarna har en mer heltäckande bild av Kyrkesviken och dess korologi, kronologi och karaktär erhållits. Resultaten gör att platsen på ett tydligare sätt än tidigare kan sättas in i ett europeiskt sammanhang.

Förord

Risöfjärdsprojektet var ett tvärvetenskapligt samarbetsprojekt mellan Länsmuseet Västernorrland, Örnsköldsviks museum och Umeå universitet. Inom projektet studerades maritima kulturmiljöer i Risöfjärdsområdet i Grundsunda socken, norra Ångermanland, under järnålder och historisk tid. Av projektets undertitel "Maritima näringsstrukturer och kulturmiljöer i Ångermanland ca 600-1800. Exemplet Risöfjärden/Skagshalvön" framgår att syftet varit att utifrån ett tvärvetenskapligt synsätt och med ett långtidsperspektiv studera sammanhang, förändringar och kontinuitet inom maritima kulturmiljöer och näringar i Ångermanland. De övergripande frågeställningarna berörde framförallt miljöernas bebyggelseutveckling, ekonomins sammansättning och förändring över tid, men även kulturkontakter och anpassning till förändrade naturförutsättningar. Studien berörde huvudsakligen perioden yngre järnålder, medeltid och nyare tid fram till ca 1800. Undersökningsområdet var södra delen av Grundsunda socken i norra Ångermanland.

Inom ramen för projektet har förutom den här aktuella medeltida centralplatsen vid Kyrkesviken även några lokaler med tomtningar och andra maritima lämningar på Skagshalvön samt järnåldersgravar på Burholmen berörts av arkeologiska undersökningar.

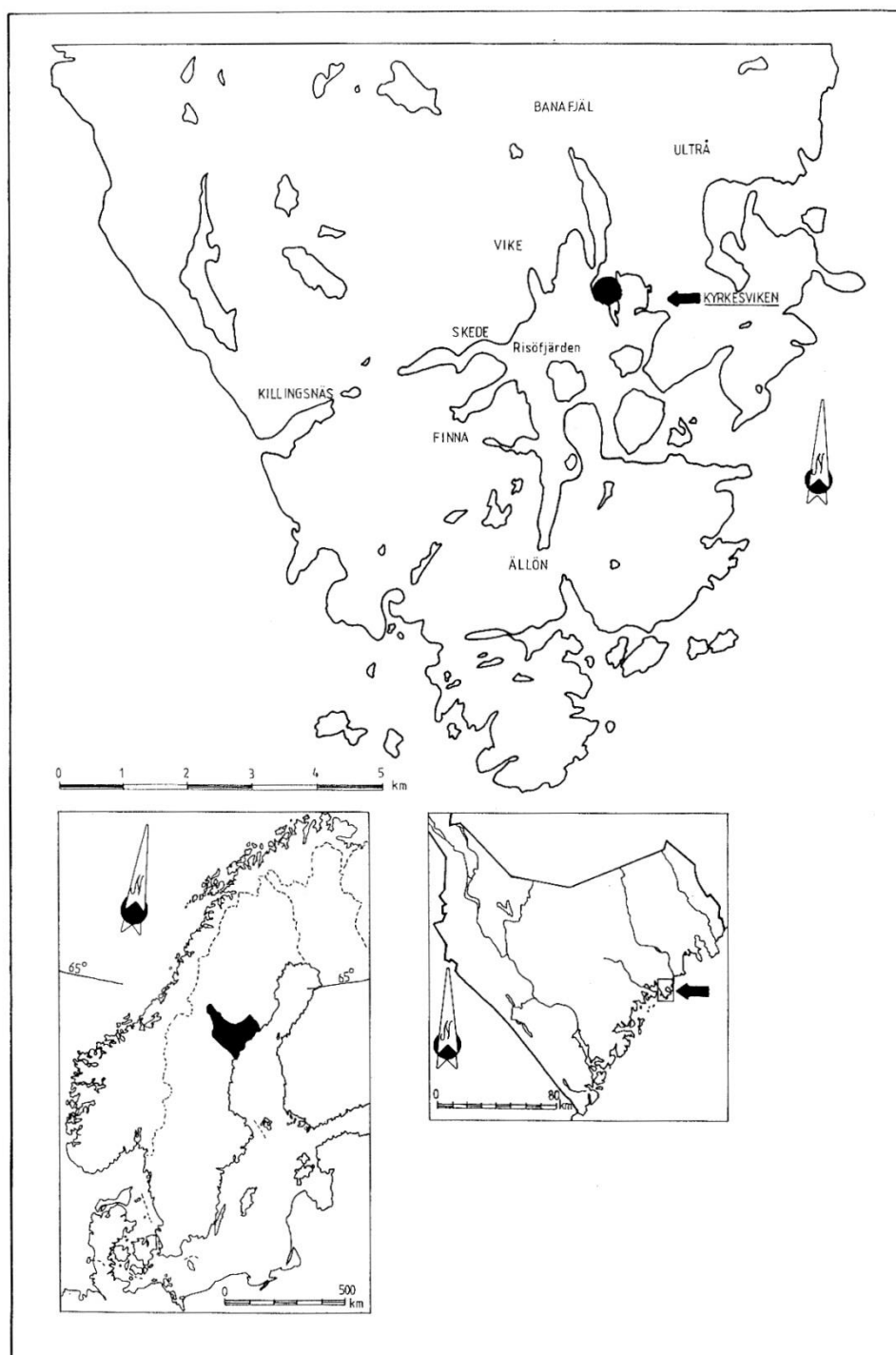
Finansieringen av undersökningarna har huvudsakligen skett via Björkå AB fornminnesfond, men medel och annat stöd har även tillskjutits av Centret för arktisk kulturforskning (CAK) vid Umeå universitet, Örnsköldsviks kommun, Stiftelsen J C Kempes Minne och Länsarbetsnämnden i Västernorrlands län.

Slutredigering av rapporten har gjorts i nära samarbete med Pernilla Hembjer, Västernorrlands museum.

Leif Grundberg

Inledning

Inom ramen för Risöfjärdsprojektet genomfördes arkeologiska undersökningar under 1990-1992 av fornlämning RAÄ 121 vid Kyrkesviken i Grundsunda socken, norra Ångermanland. Fornlämningsområdet ligger på fastigheten Ultrå 2:4, ca 17 km öster om Örnsköldsvik (fig. 1) och består av bebyggelselämningar från medeltiden.

Figur 1. Karta över Risöfjärden i Grundsunda socken med Kyrkesviken markerad med pil. Den svarta punkten markerar det närläggna rösegravfältet på Burholmen. Ritning: Päivi Kontio

Undersökningen leddes av Leif Grundberg, som också står för rapportmanus. Övriga arkeologer som deltagit i fältarbetet och olika delar av analys- och efterarbetet under olika säsonger är Päivi Kontio, Lisette Eriksson, Björn Oscarsson, Anette Glöde och Ywonne Hallén.

En preliminär redogörelse för den första säsongens undersökningar presenterades 1990 (Grundberg 1990). Undersökningarna har därefter berörts bl.a. i boken "Arkeologi nolaskogs" (Grundberg 1992), i tidskrifterna Oknytt (Grundberg 1995) och "Kulturmiljövård" (Grundberg 1996), i symposiumskriften "Kultursammanhangar i Midt-Norden" (Grundberg 1997) samt i avhandlingen "Medeltid i centrum" (Grundberg 2006). De miljöarkeologiska undersökningarna har behandlats av Björn Oscarsson och Lisette Eriksson i en C- och en D-uppsats i arkeologi vid Umeå universitet (Oscarsson 1992, Eriksson 1994).

Bakgrund och förutsättningar – Kyrkesviken i tradition, källor och forskning

Kyrkesviken har länge haft en väsentlig roll i det historiska medvetandet i Grundsunda, trots att platsen inte omnämns i några samtida historiska dokument. Den viktigaste orsaken till detta är att platsens betydelse lever kvar såväl i en rad ortnamn med kyrklig anknytning som i en rik sägenflora. Detta är också anledningen till att Kyrkesviken har uppmärksamats av den antikvariska forskningen.

Kyrkliga ortnamn

Den starka kyrkliga anknytningen framgår av flera ortnamn i direkt anslutning till platsen: Kyrkedet, Kyrkesviken, Kyrkesberget, Kyrkesvägen, Kyrkedsrödningen, Prästviken, Prästviksmyran och Prästviksrödningen. Samtliga namn bygger på de två förleden Kyrk(ed)- och Präst(vik)-. Enligt folkskolläraren Gottfrid Holmlund som gjorde undersökningar på platsen under 1930-talet var det lokala uttalet av namnet "Körkesvika, Körkesberget, Körkesvägen och Körkedet". Kyrkedsvägen är det i skrift tidigast dokumenterade namnet och skrivs år 1651 i en upplåtelsehandling "kiyrkioedz vägen". Denna väg finns markerad på en karta från 1696 som även omnämner "Kyrkio edz berget". "Prestwiken" och "Prestviks rödningen" omnämns första gången på en karta från 1838 (LMV Vnrl 29:6, 29:1. ÖM, köpebrev i original 30/7 1651).

Antikvariska källor och traditioner

De tidigaste antikvariska uppgifterna om Kyrkesviken och de kyrkliga traditionerna om platsen härrör från början av 1800-talet. Från sin antikvariska resa i Norrland 1828 antecknade således prästen Nils Johan Ekdahl följande från Grundsunda socken:

på ultrå skogen finnes Ruiner efter et Kapell 20 a 30 alnar långt // i Kyrkes Wiken säges en Kl: wara nedsänkt amnat till det förutnamnde kapell (ATA, Ekdahls saml. 1828)

En nästan identisk, men något mindre upplysande variant återfinns i hans reseberättelse från samma år (ATA, Ekdahls saml. 1828; jfr Hallström 1929). Den kyrkliga anknytningen stod således tidigt klar för forskningen. Förutom uppgiften om lämningarna av ett kapell på platsen återger Ekdahl huvuddragen i en sägen om att en kyrkklocka ska ha sjunkit i Kyrkesviken.

Nästa gång lämningarna i Kyrkesviken omnämns är i en beskrivning över Grundsunda socken som upprättades 1850 av avvittringslantmätaren i Västernorrlands län, J. A. Liljeblad. Under rubriken "Fornlemningar" uppger han att på platsen fanns "grundmurningen af huggen sten

till ett hus, som efter den allmänt gängse sägen skall hafva varit den första kyrkan i socknen. Troligen har detta varit ett gilles eller så kalladt sambrödrahus...” (LMV, Liljeblad 1850)

Den första mer utförliga beskrivningen av området återfinns i ett brev fyra år senare, i augusti 1854, från kronolänsmannen Ax. Huss till den historieintresserade landshövdingen i Västernorrlands län S. W. Günther. I brevet, som vidarebefordrades i avskrift till Kungl. Vitterhetsakademien, skriver Huss bland annat följande:

Uti Skärgården i Grundsunda Socken å byn Ultråsunds egor anträffade jag Fredagen den 25. dennes uti skogen några hundra famnar från stranden af en hafsvik ruiner efter en påbörjad byggnad, hvilka vid mätning utgjorde 20. alnar i längd, 11. alnar i bredd med 2. alnar tjocka stenmurar af 1. å 1 1/2 alns höjd, ehuru betydligt nedsjunkna i jorden, upförde af till sammanfogade och till byggnad passande större stenar, murarnes sträckning i längden är i öster och vester samt öfvervuxna med mossor och skogen // tradition bland allmogen deromkring är, att det varit någon påbörjad kapell eller kyrkobyggnad före nu annerande Grundsunda kyrka uppbyggdes äfven kallas nämnde hafsvik för kyrkoviken [---] (ATA, Grundsunda sn)

Som en följd av denna rapport beordrade landshövdingen länsmannen i distriktet, Alexander Lagergren, att besikta och uppmäta anläggningen ifråga. I det syneprotokoll som upprättades vid detta tillfälle (1854) återfinns den fylligaste beskrivningen av traditionerna om platsen. Lagergren skriver bland annat följande:

(---) Att sluta af Ruinens läge äfwen som af gamla sägner har den varit ämnad till Kyrka, ehuru den icke blifuit fullbordad.

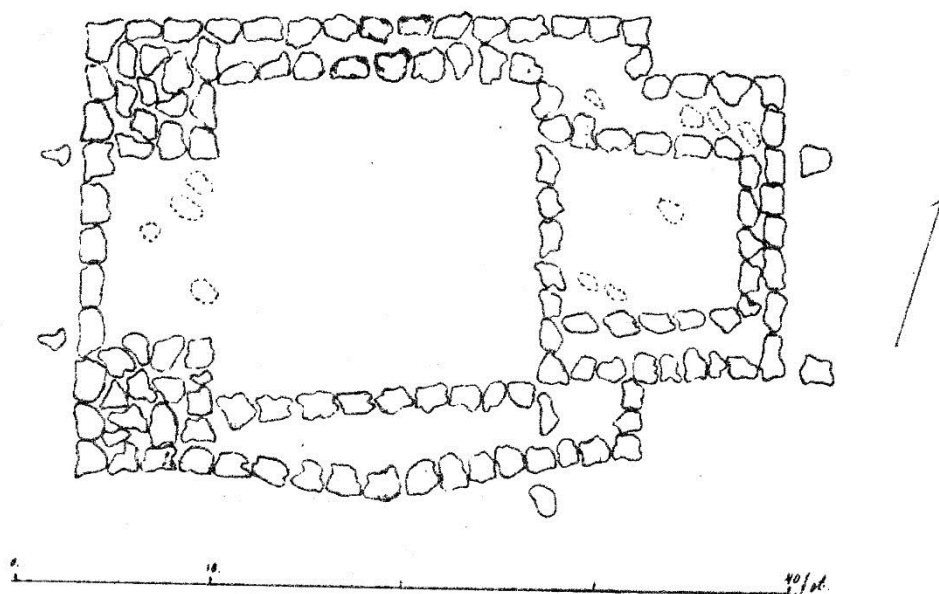
Traditionen förmäler härom, att i en långt aflägsen forntid, några så kallade 'Sörbyggare' eller Fiskare från Gefle och städerna deromkring, huilka i denna Skärgård idkade Strömmingsfiske, i slutet af 12:te århundradet på detta ställe ernat anlägga ett Kappel, hvartill den nu befintliga Ruinen varit grundval. När grunden var lagd anskaffades en Kyrkoklocka och en prouisionel Stapel uprestes, enligt en annan sägen uphängdes Klockan mellan tvänne träd; När nu ringning första gången skulle med den nya klockan företagas lyckades detta icke bättre, än att kolfven eller kläppen flög ur klockan och stannade icke förr än på Grundsunda Sockens nuvarande Kyrkovall, men sjelfwa klockan tog en motsatt riktning och for ned uti den bredwid liggande hafswiken, hvaraf denna fått sitt namn Kyrko eller Klockviken.

En gammal sägen förmäler dessutom att Klockan någon gång fordomdags, vid vackert och lungt väder varit synlig på hafsvikens botten samt att försök till densammes upfiskande blifuit vidtagne, men då den kommit till kanten af Båten har fästet lossnat och den åter försvunnit.

Denna tilldragelse har gifuit anledning till Grundsund nu varande Kyrkas upbyggande på den plats der kläppen stannat [---] (HLA, Grundsunda kyrkoarkiv)

En noggrannare inventering och uppmätning av själva kyrkogrunden gjordes dock först tio år senare, 1864, av ångermanlänningen Karl Sidenbladh. Sidenbladh kunde vid sin antikvariska resa konstatera att det var fråga om en byggnad med skalmur och smalare rakslutet kor i öster. Att det verkligen var grunden till en liten kyrka stod fullt klart. Han ritade av lämningarna (fig. 2) och en provgrävning antydde att endast grunden till byggnaden blifvit lagd. Däremot kunde han inte hitta några spår efter kyrkogård eller andra byggnader i närheten. Även Sidenbladh noterade traditionerna om platsen:

– Traktens allmoge omtalar en berättelse om denna stensättning. 'I gamla tider stod här en kyrka. En gång, när det ringdes till gudstjenst, slungades klockan ur tornet (eller stapeln) och kläppen flög till den plats, der med anledning deraf nuvarande kyrkan byggdes,' (som antages hafva skett före 1289.) (ATA, Sidenbladh 1864:30f)

Figur 2. Karl Sidenbladhs ritning av kyrkogrunnen vid Kyrkesviken 1864. ATA

Genom iakttagelser på platsen drar Sidenbladhs i en kompletterande beskrivning från sommaren 1865, slutsatsen att traditionens uppgifter att endast grunden till kyrkan blivit lagd förefaller stämma. Sidenbladhs nämner också platsen "å Skallörn i Ultrå" som lämning efter en kyrkobyggnad när han några år senare publicerade en översikt om fornlämningarna i Ångermanland i *Antiqvarisk tidskrift* 1869 (ATA, Sidenbladhs 1865:3f; Sidenbladhs 1869:211).

I tryck återges sägnerna om Kyrkesviken först 1910 av Grundsundasonen och riksdagsmannen Emil Molin i dennes skildring av Grundsunda socken. Utgångspunkten är Sidenbladhs uppgifter, men Molin tillför även en namnvers med de personer som skall ha uppfört kyrkan, upptecknade omkring 1890 av Molins morbror, lektor Zacharias Grundström i Könsa:

Enligt en i Grundsunda gängse gammal tradition skulle 7 bönder hjälpts åt med kyrkobygget. De hette: Sjul i Gamgård = Finna, Skaller i Tjärn (under Ällön), Ruu [läs: Run] i Vike (under Skede), Tor, Björn och Ola i Fagerby = Banafjäl. Den sjundes namn har gått förlorat. Det är tydligt, att denna tradition syftar på kyrkobygget i Skede [läs: Ultrå] och ej på det senare kyrkobygget på "udden mot havet". (E. Molin 1910:56f)

Därefter har traditionerna om Kyrkesviken återgivits i tryck vid ett flertal tillfällen. De omnämns kortfattat av komministern Nils Hamberg i *Bidrag till Grundsunda kyrkas och församlings krönika* från 1912. Utförligare behandlas sägnerna och namnversen av Norrlandsforskaren Johan Nordlander i en artikel om kyrkliga traditioner i Norrland i *Kyrkohistorisk årsskrift* 1914. Uppgifterna om Kyrkesviken hade Nordlander fått av folkskolläraren Gottfrid Holmlund. 1915 sammanfattade Bertil Hasselberg vad som då var känt om platsen i en tidningsartikel i *Örnsköldsviks-Posten* (Hamberg 1912; Nordlander 1914:47f; B. Hasselberg 1915).

Traditionerna kring platsen kom också att dokumenteras i samband med det tidiga 1900-talets folkloristiska insamlingsverksamhet för Nordiska museet och Landsmålsarkivet i Uppsala. Flera varianter av sägnerna upptecknades. I en uppteckning från 1926 berättar en fiskare från Ultrå att vid "den vik, som vi kalla Prästvika, var det meningen att prästgården skulle byggas". 1931 berättar en annan fiskare från trakten att det "hål" i isen i Kyrkesviken som enligt hans egen vittnesbörd aldrig fryser till, skall vara platsen där "klockan kastades ner". Folkskolläraren och folklivsforskaren Levi Johansson återger ytterligare en sägen som berättar att socknens kyrkklocka (utan närmare platsangivelse) tre år i rad varje julmorgon skall ha svävat iväg genom luften en hel mil och lagt sig på en backe. Detta togs såsom ett tecken på att

kyrkplatsen var felvald, varefter den flyttades till den utpekade platsen, det vill säga där sockenkyrkan nu är byggd (NM, HA, Sägner II Grundsunda sn; ULMA 3321:3; B. Hasselberg 1922:27; L. Johansson 1922:35, 1953:138).

Namnversen med de sju personer som ska ha uppfört Grundsundas första kyrka kunde genom en äldre man i trakten kompletteras av Gottfrid Holmlund med det sjunde namnet i samband med undersökningarna på 1930-talet, varmed versen fick följande lydelse:

N'Sjul i Gammgål
o. n'Skaller i Tjärn
o. n'Run i Vike
o. n'Mark i Gäle
o. n'Tor(d), Björn och Ola
från Fagerby

Det sägs aldrig uttryckligen i traditionsuppteckningarna att det är kyrkan vid Kyrkesviken som avses, men Holmlund konstaterar som flera före honom att åtminstone sex av personerna i versen bodde intill Risöfjärden, vilket gör det troligt att det är denna kyrka som avses (Holmlund 1931a:10).

Äldre arkeologiska undersökningar och tolkningar

Den första egentliga arkeologiska utgrävningen vid Kyrkesviken genomfördes på 1930-talet under ledning av folkskolläraren och kulturhistorikern Gottfrid Holmlund (1884-1936). 1924 utsågs Holmlund till Riksantikvarieämbetets lokalombud i Arnäs och Grundsunda socknar, och redan samma år påtalar han att kyrkogrunden i Kyrkesviken borde undersökas. Någon undersökning kom emellertid inte till stånd vid detta tillfälle, men sju år senare, 1931, begärde Holmlund tillstånd att få undersöka kyrkogrunden på egen bekostnad och sätta upp en minnestavla på platsen. Anledningen till initiativet ska ha varit åverkan som gjorts genom att flera lass sten hämtats från grunden. Efter att ha fått instruktioner i samband med en besiktning på platsen tillsammans med amanuens Bertil Berthelson vid Riksantikvarieämbetet, påbörjade Holmlund undersökningar på platsen samma år (ATA, Grundsunda sn).

Under fem korta fältsäsonger (1931-34 och 1936) utgrävdes dels kyrkogrunden, dels ett ca 150 m² stort område med bebyggelselämningar och kulturlager som Holmlund påträffade ett stycke från kyrkogrunden (fig. 3). Holmlund kom till samma slutsats som Sidenbladh när det gäller att kyrkan aldrig blivit färdigbyggd, men de omfattande fynden från bebyggelseområdet visade å andra sidan på en intensiv verksamhet på platsen. Holmlund ansvarade själv för undersökningarna 1931-1932 och 1934, men delade ansvaret med riksantikvariens representant Wilhelm Holmqvist 1933. En avslutande undersökning år 1936 – efter Holmlunds död – genomfördes av Holmlunds medarbetare, läroverksadjunkten Torsten Michanek. Undersökningarna redovisades i rapportform och resultaten av respektive säsongs utgrävningar refererades kortfattat i tidskrifter och dagstidningar på orten av såväl utgrävarna själva, som av tidningsjournalister. På grund av Holmlunds alltför tidiga bortgång 1936 blev dock det omfattande materialet aldrig ordentligt bearbetat och publicerat. Hans enda längre framställning om platsens historia trycktes i *Tro och gärning* 1934, men denna avhandlar endast den kyrkliga anknytningen. Några egentliga tolkningsförsök och sammanfattande analyser av Kyrkesviken framläggs aldrig, vare sig av Holmlund eller hans medhjälpare (Holmlund 1934a; Michanek 1932; Holmqvist 1933).

Figur 3. Utgrävningsbild från 1930-talet. I mitten utgrävningsledaren, folkskolläraren Gottfrid Holmlund. Foto i Grundsunda hembygdsförenings arkiv

När det gäller kyrkogrunden knyter dock Bertil Berthelson an till Holmlunds undersökningar i en artikel i årsboken *Ångermanland* 1939 angående den då pågående konserveringen och forskningen kring de ångermanländska medeltidskyrkorna:

Vi veta ännu inte tillräckligt mycket om Ångermanlands bebyggelsehistoria och om kristendomens införande där för att kunna ge en uttömmande historisk-topografisk redogörelse för kyrkobyggandet under medeltiden. Där finnas problem som den under en följd av år genom framlidne folkskolläraren G. Holmlund och sedermera genom läroverksadjunkten T. Michanek undersökta medeltida boplatsen vid Kyrkviken i Grundsunda socken, där man bland en mängd andra föremål av växlande art påträffat bitar av ett rökelsekärl, som i sin mån bestyrker den även i namnet kvarlevande traditionen om ett litet medeltida kapell på denna plats. Hur Kyrkviken skall inställas i ett större sammanhang, är f. n. svårt att säga, men platsen kan i varje fall icke hava varit någon betydelsefullare stödjepunkt vid kristendomens utbredande eller vid församlingsbegreppets realiserande. (Berthelsen 1939:18)

Under de följande årtiondena hölls minnet av Kyrkesviken vid liv av Grundsunda hembygdsförening som bland annat anordnade sammankomster på platsen. Den första arkeolog som efter 1930-talet tolkar Kyrkesvikenlokalen ur ett helhetsperspektiv är Lena Thålin som 1966 berör platsen i Otto och Ester Lundströms hembygdsbok *Bygden kring Gideälven och Husån*. Utifrån kyrkotraditionen resonerar hon sig fram till att platsens läge talar emot en sockenkyrka, samt att avsaknaden av fiskelägenas typiska bodgrunder motsäger ett fiskarkapell. Med "Bure kloster" i norra Västerbotten som jämförelse menar hon att det möjligen kan ha varit fråga om "en hospitsanläggning av samma typ som den på Vätö i Roslagen, anlagd till de sjöfarandes tjänst av gråbrödraklostret i Stockholm, kanske med tanke på Finlandsfararna" (Thålin 1966:21f).

Kyrkesvikens arkeologiska potential uppmärksammades återigen av forskningen först under 1970-talet, i första hand genom Per Lundström och Anders Huggert vid Statens sjöhistoriska museum. Dessa var vid denna tid engagerade i undersökningarna av S:t Olofs hamn på Drakön i Hälsingland och såg Kyrkesviken som en intressant parallell till denna och andra hamnar. Genom deras försorg fosfatkaraterades området 1975, fynden konserverades och Huggert publicerade ett urval av fyndmaterialet.

I en artikel 1976 (även publicerad 1978) tolkar Anders Huggert Kyrkesviken, i likhet med S:t Olofshamn på Drakön i Hälsingland och Jungfruhamn vid Bjuröklubb i Västerbotten, som "en baspunkt vid medeltidens segelled längs Norrlandskusten". En baspunkt definieras i detta sammanhang som en plats med en viss mängd serviceinrättningar av bestämda slag. Han anser att handelssjöfarten under medeltiden kan ha varit avgörande för dessa platserns uppkomst och utveckling. Utifrån en översiktlig genomgång av fyndmaterialet konstaterar han att "dateringarna synes falla inom 1200-, 1300- och 1400-talet, kanske med tonvikt på de båda tidigare århundradena". Platsen tolkas som en "välbeställd social miljö" med "långväga kontakter". I fyndmaterialet finner Huggert belegg för metallhantverk, boskapsskötsel, fångst och fiske, samt hantverk i form av träarbete, möjligen läderarbete och näverslöjd, samt "kvinnlig handaflit". Vid en jämförelse med S:t Olofshamn på Drakön finner Huggert så många gemensamma drag, att de båda genom sitt serviceutbud betecknas såsom baspunkter. Däremot antyder han att Kyrkesviken vid närmare studie måhända kan överträffa S:t Olofshamn ur ortshierarkisk synpunkt.

Efter tillkomsten av Örnsköldsviks museum under slutet av 1970-talet, överfördes fyndmaterialet dit och presenterades i utställningsform. Marinarkeologen Christer Westerdahl vid museet intresserade sig särskilt för platsen och fynden och såg till att några analyser av kol- och benmaterial utfördes liksom en biostratigrafisk undersökning (pollenanalys) i en myr någon kilometer därifrån. Resultaten presenterades på den första maritimhistoriska konferensen "Bottnisk kontakt" som avhölls i Örnsköldsvik 1982.

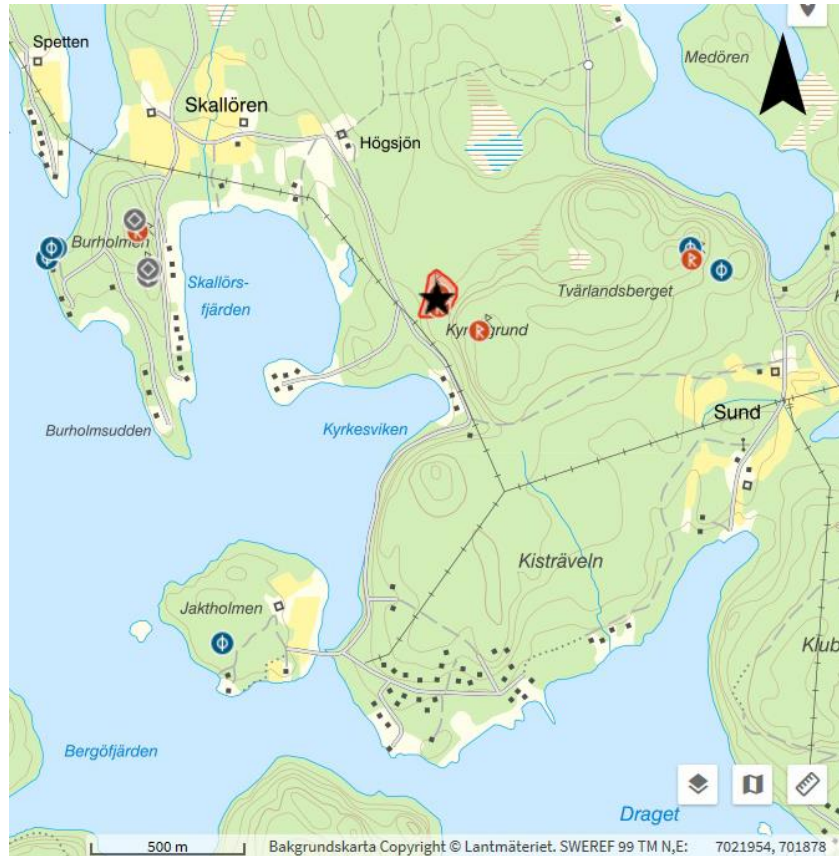
Westerdahl ser Kyrkesviken som "ett slags förstadium, fastän primitivt, till en 'stad' eller marknad/köping". De klerikala namnen på de "knutpunkter på medeltidens sjöled längs Norrlandskusten" som diskuteras, antyder enligt Westerdahl kyrkans aktiva roll i koloniseringen av Övre Norrland under högmedeltiden efter Nöteborgsfreden 1323. Dessa "viktiga rasthamnar, fiskehamnar, kanske föregångare inom fjärrfisket till senare tiders 'gävebohamnar' " ska ha haft stor betydelse för köpenskapen, menar Westerdahl. På ett lokalare plan sammankopplar Westerdahl Kyrkesviken med "en inre genomgående farled, där trafiken gått i skydd inna för det farliga utfaret kring Skags udde". I detta avseende klassas platsen såsom ett maritimt kulturcentrum med kommunikationsteknisk bas vid en innerfarled. Som möjliga förklaringar till varför Kyrkesviken övergavs nämner Westerdahl ändrad karaktär på kusttrafiken vid nyare tidens början (övergivande av innerfarleden), landhöjningens inverkan samt sinande fiske (Westerdahl 1981; 1982a, 1982b, 1986).

Kulturmiljön

Kyrkesviken är på en och samma gång en välkänd och en ganska anonym plats. Området ligger i ett avskilt läge ca 17 kilometer öster om Örnsköldsvik i Grundsunda socken – en kustförsamling i nordöstra delen av Örnsköldsviks kommun – och ca 15 kilometer sydväst om socknens huvudort Husum.

Figur 4. Undersökningslokalens geografiska läge markerad med svart stjärna (Källa: FMIS)

Figur 5. Undersökningslokalens geografiska läge markerad med svart stjärna (Källa: FMIS)

Många Grundsundabor känner Kyrkesviken som platsen för socknens första kyrka. Generationer av skolbarn och konfirmander har fått lära sig att den medeltida stenkyrkan på Grundsundavallen har haft en föregångare i form av ett litet kapell på Ultråskogen i kristendomens gryning (fig. 6). Många har också besökt den undanskymda skogsgläntan på en skolutflykt eller friluftsgudstjänst, eller kanske hört berättas om den av hembygds-kännaren Otto Lundström (1897-1983).

Figur 6. Ett minneskors som ursprungligen restes på 1930-talet står i koret till den medeltida kyrkogrunnen i Kyrkesviken. Foto: Leif Grundberg

Åtskilliga besökare på hembygdsgården vid Grundsundavallen har också genom åren beskådat fynden från folkskolläraren Gottfrid Holmlunds utgrävningar vid Kyrkesviken på 1930-talet. Efter att Örnsköldsviks museum bildats i slutet av 1970-talet har Kyrkesviken uppmärksamats även där på olika sätt, inte minst i samband med de här redovisade undersökningarna 1990-1992.

Vägen från Banafjäl till fiskartorpen på Skallören bröts först långt in på 1900-talet och fortsättningen förbi Kyrkesviken som enskild väg ut till fritidsbebyggelsen vid havet ännu senare. En enkel parkeringsplats har iordningställts intill Kyrkesviken och från en informationsskylt nära vägen leder en stig några hundra meter upp till fornlämningsområdet som har vårdats sedan 1970-talet genom gallring, röjning och städning.

Kulturell och historisk miljö

I Grundsundas södra del där Kyrkesviken ligger är kustbandet starkt sönderflikat och nivåskillnaderna är stora. Området tillhör därmed, såsom dess nordligaste utpost, den särpräglade och branta ångermanländska Höga Kusten, medan socknens norra del snarare karaktäriseras av den betydligt lägre och jämnare Västerbottenskusten. Denna del av norra Ångermanland utgör således en tydlig naturgeografisk gränzon mellan nord och syd som har sin motsvarighet i ett kulturgeografiskt gränsområde. Under järnåldern kommer detta till uttryck i gravformer, ortnamn och andra företeelser som här finner sin nord- eller sydgräns (Baudou 1986:29, 1987:68f, 74f, fig. 2; Westerdahl 1989; Rathje 1993). Det för sydligare områden så karaktäristiska gravhögarna av järnålderskaraktär har sin nordgräns i grannsocknen Arnäs och är således okända i Grundsunda. Den bofasta, jordbruksbebyggelsen i socknen har därför ansetts tidigast tillhöra medeltiden. Mot detta talar emellertid åtskilliga av ortnamnen i området som är av järnålderstyp, i Risöfjärdsområdet framför allt osammansatta naturnamn som Finna, Skede, Vike med flera. Den maritima karaktären på området har lett till att Kyrkesviken ibland har ansetts ligga isolerat långt ute i kustbandet. Ur kommunikationsmässig synvinkel låg dock hamnen i själva verket strategiskt till i den medeltida bygden i socknens södra del och var lättillgänglig för samtliga byar kring

Risöfjärden, såväl sommar som vinter. De gamla byarna i bygden runt Risöfjärden utgörs av Banafjäl, Ultrå, Skede, Finna, Killingsnäs och Ållön (fig. 7).

Ett mindre antal gravrösen i socknen ligger också på en så låg nivå över havet att de inte kan ha anlagts tidigare än under järnåldern. Av dessa så kallade nykuströsen är i synnerhet några gravar på Burholmen av intresse eftersom de bara ligger på en höjdsträckning omkring en kilometer väster om Kyrkesvikenlokalen, väl synliga därifrån tvärs över den lilla Skallörsfjärden (fig. 7). Tre av dessa gravar undersöktes i samband med Risöfjärdsprojektet 1990-92 och kunde dateras till äldre romersk järnålder (100-talet e.Kr.), folkvandringstid (400-talet e.Kr.) respektive vendeltid (600-talet e.Kr.). Den äldsta graven ligger ca 21 meter över havet och är anlagd då Burholmen utgjorde en liten ö i Risöfjärden. I röset fanns emellertid rester efter ytterligare en begravning, en ung pojke eller flicka som enligt ¹⁴C-dateringar härrör från 1200-talet e.Kr. Den folkvandringstida graven, ca 14 meter över havet, var en brandgrav som innehöll en järnkniv och flera björnfalanger som visar att den döde lagts på en björnfäll. Graven från vendeltid, också den ca 14 meter över havet, var en brandgrav som innehöll en brodd och några andra järnföremål samt 24 röda och gula glasflusspärlor. Gravfynden tyder på att platsen använts som en "begravningsö" under lång tid, sannolikt av en bofast befolkning från närområdet (Grundberg 1992:132ff, 1993).

Figur 7. Undersökningslokalen markerad med svart stjärna, de gamla bygderna markerade med rosa stjärna och gravrösen på Burholmen markerade med grön stjärna. (Källa: FMIS)

Längre in mot byn Banafjäl har också boplatzlämningar från förromersk järnålder undersökts under ledning av Anna-Karin Lindqvist (A.-K. Lindqvist 1994a, 1994b, 2001). Lösfynden från järnåldern är dock fåtaliga inom socknen och från dess södra del härrör blott två föremål, en oval eldslagningssten funnen i Stensätter och en kedjehållare av brons – det så kallade Finnasmycket. Det senare, påträffat i byn Finna ca 3,5 kilometer västsydväst om Kyrkesviken på andra sidan Risöfjärden, är försett med en sekundär skeppsristning och kan dateras till vendeltid eller äldre vikingatid (Stenberger 1951:174; Westerdahl 1985:160).

Området karakteriseras av maritimt präglade kulturmiljöer och Grundsundakusten är rik på tomtningar och gropar av olika typer i klapperstensfält. Groparnas datering och funktion är

ännu osäker, men liknande anläggningar i Övre Norrland är knutna till säsongsmässig salfångst och dateras huvudsakligen till yngre järnålder (Broadbent 1988; A.-C. Nilsson 1988). Tomtningar som undersöktes i samband med Risöfjärdsprojektet vid Skeppsmalen innehöll sälben och har daterats till vendeltid (Grundberg 1992). Ytterligare en maritimt präglad kategori som förekommer rikligt inom socknen är labyrinter. Av omkring 160 kända förekomster längs hela Norrlandskusten, härrör över 20 från Grundsunda (Westerdahl 1985:176 ff; Grundberg & Sjöberg 1992). Genom lichenometrisk studier (datering genom mätning av lavtillväxt på stenar) har Broadbent och Sjöberg konstaterat att de flesta labyrinterna i Norr- och Västerbotten lades mellan 1450 och 1850 (Broadbent 1987; Sjöberg 1990). Vid norra delen av Tvärlandsberget, ca 650 meter östsydöst om Kyrkesvikenlokalen, återfinns en labyrint (RAÄ 70) med spiralformig grundplan omkring 35 meter över havet. På Kyrkedsberget finns slutligen även en stenugn, belägen ca 125 meter sydöst om kyrkogrunden, som förknippas med rysshärjningarna i området 1721.

De första skriftliga källorna som omnämner olika platser i Grundsunda återfinns i några medeltidsdokument från 1400-talet, men inga av dessa avser just Kyrkesviken. I handlingarna omnämns ett flertal Grundsundabyar, men endast två belägna i socknens södra del. Dessa två, Banafjäl och Ultrå, är också de största byarna i socknen i historisk tid. Banafjäl, där ett lagmansting avhölls år 1413 (Lundkvist 1962:56ff), gränsar till Ultrå (inom vars byskog fornlämningsområdet ligger) ej långt ifrån Kyrkesviken. Bykärnorna i Banafjäl och Ultrå ligger ca 3,5 respektive 2,5 kilometer från Kyrkesviken. Byn Ultrå omnämns i Stockholm stads tänkeböcker år 1517, då några personer från "Ytre by i Grundsunda" uppges vara arvtagare till en nyligen avliden Stockholmsborgare (Nordlander 1908:43f; Almquist 1933:162f). I en bilaga till samma källa omnämns "Vma och Grundeswnda" i samband med sjövägen längs kusten, sannolikt under 1480-talets första hälft (G. Carlsson, red. 1944:615f). Det enda kända medeltida fyndet från området är ett mynt påträffat på gård i Ultrå som uppges vara daterat till 1459 (Björkman & von Sydow 1941:396). I den äldsta bevarade skattelängden från Ångermanland, "Gärder och hjälper" från 1535, uppräknas samtliga sentida byar i södra Grundsunda (KA, Strödda räakensk. & handl. t o m 1630, Gärder och hjälper, fol. 695-697; se även Skogsjö 1986).

Som ett led i Risöfjärdsprojektets undersökningar har kulturlandskapet i Risöfjärdsområdet studerats också med kulturgeografiska och miljöarkeologiska metoder. Särskild vikt har därvid lagts vid byn Finna. Finnas fyra gårdar ödelades 1721 när ryska styrkor detta år brände ner byn. Genom att gårdarna på den ursprungliga bybacken efter detta flyttades ett par hundra meter, finns lämningarna efter den gamla bytomten kvar ostörda av senare bebyggelse. Det så kallade Finnasmycket, en kedjehållare från yngre järnåldern med ursprung i centrala Ryssland, påträffades i närheten av dessa lämningar (Stenberger 1950; Westerdahl 1985:160).

En kulturlandskapsanalys av Risöfjärdsområdet med hjälp av äldre lantmäteriakter har genomförts av Anita Jonsson, som konstaterar att någon större förändring i den rumsliga uppdelningen mellan odlingsmark, bebyggelselägen och skogsmark inte har skett i området sedan 1800-talets början. Till de viktigaste förändringarna under senare tid hör den ökande igenväxningen av odlingsmark samt tillkomsten av fritidshusbebyggelse (A. Jonsson 1998).

I samband med dessa studier har även en pollenanalys gjorts i en numera igenvuxen tjärn vid Söråkern, några hundra meter sydväst om den gamla bytomten i Finna. Pollenanalysen har utförts av Jan-Erik Wallin och Roger Engelmärk (1997). Provtagningsplatsen ligger ca 10 meter över havet och torde ha avsnörts under 500- eller 600-talen. Torvprofilen, som daterats genom tre ¹⁴C-analyser och mindre partier med varvig lera, beskriver en ca 1500 år lång tidsperiod. Resultaten antyder att odling av korn förekom någonstans i Risöfjärdsområdet under folkvandringstidens senare del (500-talet). Under vikingatiden (sannolikt från 800-talets slut) är odlingsindikationerna starka och vittnar om att odling av korn och råg sannolikt förekom inom Finna by. Därefter växte åkrarna igen och odling förekom inte i området under tidig medeltid (1100-1200-talen). Under senare medeltid (sannolikt i början av 1300-talet) inträdde en kraftig odlingsfas i närheten av tjärnen som är ursprunget till det odlings- och

beteslandskap som existerat fram till i dag. Odlingen dominerades av korn, men även råg förekom och odlades permanent sedan 1500-/1600-talet (Wallin & Engelmark 1997).

Målsättning, metod och genomförande

En analys av materialet från 1930-talets undersökningar vid Kyrkesviken visar att platsen varit i bruk åtminstone under 1200-talet, en tidsperiod som nästan helt saknar skriftliga källor om Norrland (Grundberg 1989). Syftet med Risöfjärdsprojektets nya undersökningar vid Kyrkesviken 1990-1992 var dels att fördjupa analysen av platsens karaktär och datering, dels att sätta in den i ett bredare perspektiv genom att studera flera olika delar av boplatser.

Undersökningarna 1990-1992 inriktades på att lokalisera samt tids- och funktionsbestämma tidigare okända bebyggelseytor. Härigenom förväntades områdets kronologi, korologi och karaktär kunna klarläggas ytterligare. Hur utbredd var bebyggelsen, hur var den disponerad och fanns här flera bebyggelsefaser? Genom att undersöka huruvida det fanns stratigrafiskt åtskilda kulturlager var ambitionen också att skapa en referensram och sammanhang för utgrävningsresultaten från 1930-talet.

Undersökningarna bestod av inventering, kartering, utgrävning samt en rad miljöarkeologiska undersökningar såsom fosfatkartering och pollenanalys. Området avsöktes även med hjälp av metalldetektor. Vid undersökningen upprättades ett fristående koordinatsystem i nord-sydlig riktning. Området karterades med hjälp av Örnsköldsviks kommuns Plan- och byggkontor med s.k. totalstation. Vid utgrävningarna genomfördes avvägningar med manuell avvägningsinstrument.

Utgrävningar gjordes inom fyra större ytor samt ett tiotal provrutor. Avtörvning av utgrävningsområdena genomfördes manuellt med hjälp av spade. Grävningen företogs med skärslev i kvadratmeterstora rutor. All jord sållades i såll med 4 mm maskvidd. Eftersom ingen tydlig stratigrafisk lagerbildning fanns inom området grävdes rutorna i 5 cm tjocka skikt eller rensningsnivåer (Rn). Området består huvudsakligen av podsolprofil med humus, blekjord och rostjord. Jordarten är till större delen moig sand, men även grövre morän förekommer.

Provtagning gjordes för makrofossil- och ^{14}C -analys. Varje dokumentationsnivå (Dn) dokumenterades i plan genom manuell ritning i skala 1:20 samt fotografering i färgdia och svartvitt. Även profiler ritades i skala 1:20 (alt. 1:10). Efter undersökningen återfylldes schakten och torven återfördes manuellt.

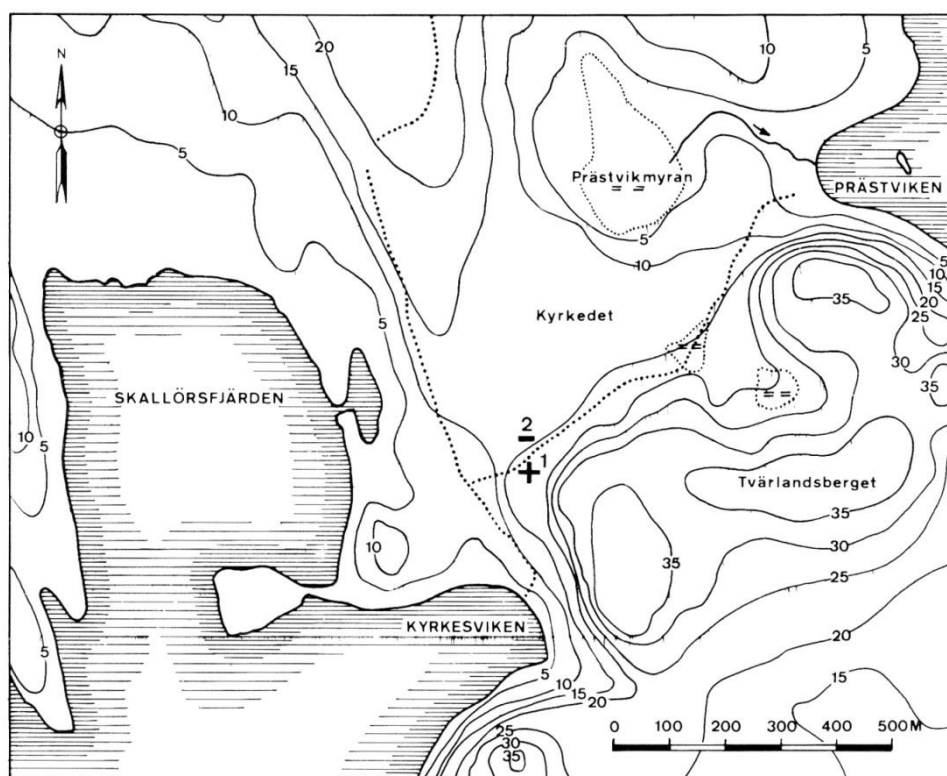
Undersökningarna bedrevs under tre ca 1,5 månader långa fältarbetssäsonger i augusti-september 1990-1992. Parallellt med utgrävningarna i Kyrkesviken gjordes dock inom Risöfjärdsprojektet under samma perioder även undersökningar på Burholmen och Skagshalvön, vilket innebär att endast en del av perioden ägnades åt Kyrkesviken. Förutom arkeologerna deltog som grovarbetskraft vid undersökningarna 1991 och 1992 även ett antal personer som anvisats av arbetsförmedlingen.

Figur 8. Päivi Kontio utför en sektionsritning. Foto: Leif Grundberg

Beskrivning av området och fornlämningarna

Topografi

Lämningarna vid Kyrkesviken med fornlämningsnummer Raä 121 i Grundsunda socken är belägna på inre delen av en större halvö, intill och söder om det område där landtungan mellan två fjärdar (Skallörs- och Ultråfjärden) är som smalast – det så kallade Kyrkedet (fig. 9). Platsen ligger på och nedanför en ca 100x50 meter stor skogbeväxt sandterrass väster om det tvärbranta Kyrkedsberget. Terrassen ligger ungefär 13 meter över havet, medan det intilliggande berget når över 35 meter. Området tillhör Ultrå byskog (ca 3 km från byn), men vetter mot Banafjäl i nordnordväst och mot den stora Risöfjärden i väst.

Figur 9. Karta över området vid Kyrkesviken, där nr 1 motsvarar kyrkogrunden och nr 2 den på 1930-talet undersökta husgrunden. Efter Huggert 1976

Fornminnesregistret

Vid Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering 1961 redovisades Raä 121 som följer:

- 1) Husgrund, 12x6 m (Ö-V) och 0,2-0,6 m h. Golvplan av kraftig, tuktad sten. Bevuxen med små tallar och granar.

På ett träkors finnes följande inskription:

Våra fäder
lade denna grund
till ett tempel.

C:a 40 m NNÖ-N om 1:

- 2) Husgrund, ca 15x7 m (ÖNÖ-VSV), antydd av låga, difusa övertorvade vallar. Grundens mått kan ej exakt anges, då den är ytterst otydlig. Grunden undersöktes på 1930-talet och de medeltida fynden förvaras dels i SHM dels i Grundsunda hembygdsgård.

På en trätavla finns följande inskription:

Boplats
från
hednatiden
G.H. 1932

Fornlämningsområdet beskrevs återigen vid RAÄ:s revideringsinventering för den ekonomiska kartan 1990. Beskrivningen gjordes i samband med projektets undersökningar. Vid inventeringen beskrevs lämningarna i fornminnesregistret på följande sätt:

- 1) Område med bebyggelselämningar, ca 160x110 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 husgrunder, 1 syllstensrad, ett 5-tal gropar, spridda stensamlingar samt 6-8 spismursrester.
En husgrund är 12x7 m (ÖNÖ-VSV) och 0,2 m h. Grunden är 0,2-0,5 m br och intill 0,4 m h, av 0,2-1 m st stenar. Längs S långväggen är 2 spismursrester, varav det V är delvis undersökt. Utgrävd 1933-34.
Den andra husgrunden är 12x12 m (NÖ-SV), bestående av ett försänkt golvplan, som omges av enstaka syllstenar, 0,3-0,5 m st. I NÖ delen är en stensamling (hård?). Vid den första husgrunden är flera stensamlingar, sällhögt m.m. från utgrävningarna på 30-talet. Syllstensraden är 4 m l (ÖNÖ-VSV) och 0,1 m b, bestående av 8 synliga stenar, 0,2-0,4 m st. 1-2 m N om är utspridda stenar.
Groparna är 0,4-1 m diam och 0,2-0,5 m dj.
Stensamlingarna är 0,3-0,5 m st, av 0,1-0,3 m st stenar, delvis övertorvade.
Spismursresterna är 1-4 m diam och 0,3-0,5 m h, av i allmänhet 0,1-0,25 m st stenar, mestadels skarpkantade. Delvis övermossade och trädbeväxta.
En av dem utgrävdes 1990.

I SÖ delen av nr 1 är nr

- 2) Kyrkogrund, 12x6 m (Ö-V) och 0,2-0,5 m h, bestående av 1,3- 1,4 m br skalmurar av i allmänhet 0,3-1 m st stenar. Plantypen är rektangulär med smalare rakslutet kor i Ö. I koret står ett träkors med texten:
"VÅRA FÄDER LADE GRUNDEN TILL ETT TEMPEL".¹

Tidigare undersökningar

Gottfrid Holmlunds utgrävningar på 1930-talet omfattade dels själva kyrkogrunden, dels ett område med bebyggelselämningar. Kyrkogrunden frilades och grävdes ut 1931, men några fynd framkom inte vid utgrävningen. Efter utförd undersökning av kyrkogrunden inventerades närområdet, varvid Holmlund påträffade några förmodade spisirösen ca 40 m norr om kyrkogrunden. Genom provstick intill dessa rösen konstaterade han att området öster om dessa bestod av ett flera decimeter tjockt kulturlager som han kallade "svarta jordens område". Tre kvadratmeterstora rutor undersöktes, varvid bränd och obränd lera, djurben, slagg samt järn- och benföremål påträffades. Utgrävningen av "svarta jordens område" fortsatte 1932, varvid ca 75 m² undersöktes. 1933 inriktades arbetet mot västra delen av den husgrund som iakttagits väster om "svarta jorden", samt "stora spisgrunden" inom denna husgrund. 1934 fortsatte undersökningen inom husgrundens nordöstra del. Efter Holmlunds död 1936 gjordes en mindre kompletterande utgrävning omfattande ca 5 m² söder om husgrundens sydöstra

¹ Texten på korset lyder i själva verket: "VÅRA FÄDER LADE DENNA GRUND TILL ETT TEMPEL"

hörn under ledning av Torsten Michanek. Sammanlagt undersöktes under de fem säsongerna – förutom kyrkogrunnen – ett ca 150 m² stort område (Grundberg 1989).

1975 genomfördes en fosfatkartering av det centrala fornlämningsområdet på initiativ av Per Lundström vid Statens sjöhistoriska museer. Fältarbetet utfördes på frivillig basis av Arne Söderström, Örnsköldsviks museum, Per-Inge Engström och Holger Öhlund. Jordprov togs var femte meter. Sammanlagt insamlades 251 prov. Två områden med höga fosfathalter framträdde, det ena i och intill det utgrävda området vid svarta jorden, och det andra väster och söder om kyrkogrunnen (Grundberg 1989).

Inventering och kartering av bebyggelselämningar

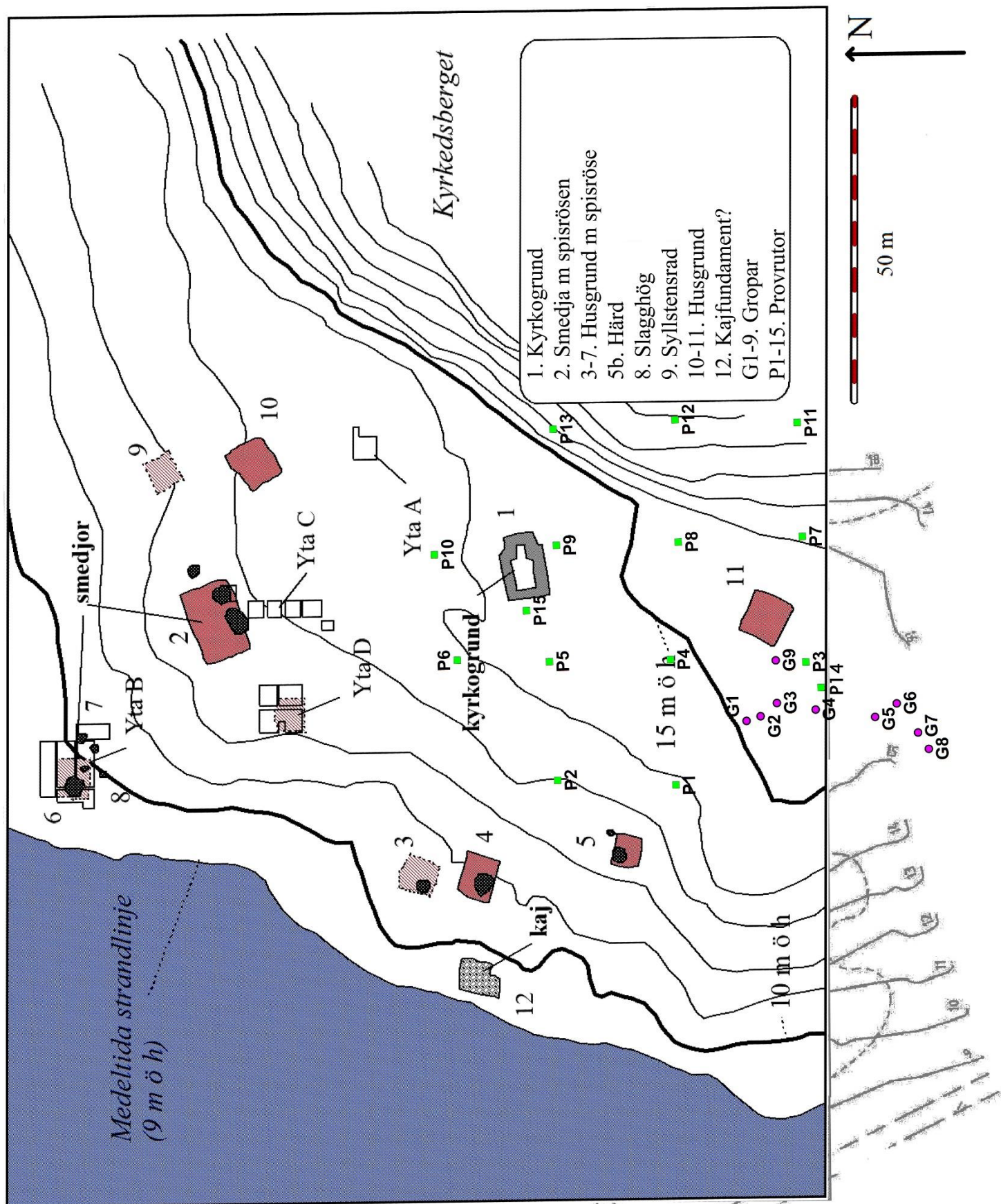
Vid undersökningarna 1990-92 inventerades området i detalj såväl okulärt som med hjälp av jordsond. Därvid påträffades ytterligare ett antal lämningar som redovisas nedan. Vid undersökningarna gavs lämningarna en löpande numrering enligt nedan som används i dokumentationen. I samband med undersökningarna karterades fornlämningsområdet med totalstation av utgrävningsledaren och mätningstekniker Ejler Forsberg vid Örnsköldsviks kommuns Plan- och bygghälskontor, varvid även en karta med nivåkurvor över området upprättades.

Genom detaljinventering, avsökning med metalldetektor och markkemiska analyser av området (se vidare nedan) har ett tiotal lämningar efter bebyggelse identifierats inom ett omkring en hektar stort område som är naturligt avgränsat till en sandterrass väster om Kyrkedsberget (fig. 10 och tabell 1). Lämningarna ligger på nivåer mellan 9 och 14 m ö h. Med hänsyn till strandlinjeförskjutningen i området torde de lägst liggande husen tidigast ha kunnat anläggas under 1100-talet, de högst liggande tidigast under folkvandringstid (Grundberg 1989:25f).

Centralt i området och högt upp på terrassen nära berget, ca 14 m ö h, ligger kyrkogrunnen (nr 1) som undersöktes 1931. Anläggningen består av ett ca 10,5x7 meter stort byggnadsfundament med ett smalare rakslutet kor i öster som tydligt visar att det är fråga om en kyrkobyggnad. Fundamentet utgörs av en kallmurad grund av stora stenar som lagts direkt på sanden utan grundgrävning. Stenarna bildar 1,3–1,6 meter tjocka skalmurar som saknar fyllning av småsten och murbruk. Inuti grunden fanns endast enstaka småstenar och orörd sand, och inga fynd av föremål eller inredningsdetaljer har gjorts vare sig i eller intill kyrkogrunnen. Skalmurarna antyder att man avsett att bygga en stenkyrka, men denna har i så fall – i enlighet med traditionen – inte kommit längre än till grundstenarna. Ett alternativ är att kyrkan uppförts av trä, vilket dock inte förklarar de breda skalmurarna och den totala fyndlösheten.

Tabell 1. Påträffade bebyggelselämningar vid Kyrkesviken

Nr	Typ	Nivå (m.ö.h.)	Undersökningsår
1	Kyrkogrund	14	1931
2	Smedja med spisirösen	12,5	1931-36
3	Husgrund med spisiröse	10,5	(provtagning 1991)
4	Husgrund med spisiröse	11	(provtagning 1991)
5	Husgrund med spisiröse	13	(provtagning 1991)
5b	Härd	13,5	-
6	Husgrund med spisiröse	9,5	1990-92
7	Husgrund med spisiröse	10	1990-92
8	Slagghög	10	1990-92
9	Syllstensrad	13	-
10	Husgrund	13	-
11	Husgrund	15	-
12	Kajfundament?	9	-

Figur 10. Översiktsplan över lämningar vid Kyrkesviken. Karta rektifierad över annan karta. Karta gjord av Leif Grundberg, rektifiering gjord av Madeleine Nilsson och Pernilla Hembjer

Under 1930-talet undersöktes också merparten av en annan byggnad (nr 2) med tillhörande kulturlager, sammanlagt ca 150 m². Huset var ca 12x7 meter stort och ligger 12,5 m ö h, ca 75 meter norr om kyrkogrunden. Det begränsades av relativt tydliga syllstensrader och innehöll två spismursrösen. Resultaten från utgrävningarna visar att huset varit en smedja där såväl järnsmide som kopparhantering har förekommit. Det ca 10x7 meter stora området med kulturlager som låg omedelbart öster om byggnaden var 2-3 dm tjockt. Ett omfattande och varierat fyndmaterial bestående av allt ifrån keramik, mynt och kammar, till smycken, brynen och järnredskap härrör från detta område som kallades för "Svarta jorden" av undersökarna.

Flera grupper av mindre huslämningar med spisirösen ligger i områdets västra sluttning (nr 3-7). Hus 3-5 är alla försedda med spismursrösen och ligger mellan 10,5 och 13 m ö h. Nr 6-7 ligger i områdets nordvästra hörn ca 9,5-10 m ö h. Längst i väster, strax nedanför hus nr 3-5 ligger vad som möjligen kan vara ett fundament till en kajkonstruktion (nr 12). Anläggningen ligger ca 9 m ö h.

Uppe på terrassen finns längst i norr en huslämning (nr 9) som indikeras av en 4 meter lång syllstensrad. Strax söder om denna ligger en husgrund (nr 10) som endast framträder som en 12x12 meter stor försänkning i den flacka terrängen. Bägge dessa lämningar ligger ca 13 m ö h. Inte heller husgrunden längst i söder (nr 11), som består av en 7x7 meter stor försänkning, har något spisröse. Den ligger ca 15 m ö h.

Härutöver påträffades vid detaljinventeringen även enstaka gropar (fig.10) och stenförekomster på flera platser inom området. I tabell 2 redovisas de noterade groparna. Groparna är inte undersökta och därför svåra att tolka.

Tabell 2. Gropar i Kyrkesviken påträffade vid inventering 1990-92

Nr	Koordinater	Diameter (m)	Djup (m)
G1	X467,90/Y279,80	0,4	0,15
G2	X466,30/Y281,50	0,5	0,15
G3	X463,90/Y283,00	0,7	0,2
G4	X457,00/Y281,70	1,0	0,25
G5	X447,60/Y280,50	1,0	0,3
G6	X444,00/Y281,60	1,0	0,3
G7	X440,00/Y277,20	1,2	0,4
G8	X438,50/Y274,00	0,8	0,25
G9	X464,00/Y289,40	0,7	0,2

Undersökta ytor och lämningar

Förutom detaljinventering och – kartering av lokalen, gjordes utgrävningar inom fyra ytor i olika topografiska lägen. Ytorna valdes ut baserat på synliga anläggningar, metalldetektorutslag och fosfatindikationer. Alla ytor uppvisade bebyggelsespår av olika karaktär. Undersökningarna visade dock att trä och annat organiskt material har dåliga förutsättningar att bevaras i området och att inga tydligt avgränsade stratigrafiska kulturlager av någon större tjocklek har bildats.

Vid undersökningarna grävdes sammanlagt ca 242 m² ut inom de fyra olika ytorna (tabell 3) och ett antal provrutor (tabell 9).

Tabell 3. Undersökta ytor vid Kyrkesviken 1990-92

Yta	Storlek (m ²)	Nivå (m ö h)
A	17,5	13,5
B	107	9,5
C	44	13
D	61	12,5

Yta A

Med ledning av detaljinventeringen som indikerade bebyggelse genom gropar och stenförekomst samt 1975 års fosfatkartering undersöktes 1990 ett ca 17,5 m² stort område på sand-/moterrassen intill Kyrkedsberget, ca 35 m nordöst om den tidigare utgrävda kyrkogrunden. Området ligger ca 13,5 m ö h. Omedelbart under torven påträffades här ett antal medvetet ditlagda stenar, nedgrävningar m.m.

Något heltäckande kulturlager fanns inte, men jorden är tydligt kulturpåverkad och såväl bränd som obränd lera samt ett antal föremål kunde tillvaratas. Inom ytan påträffades bland annat eldslagningsflinta, en skedborr (navare) och en hästsko av typen fliksko. Skedborren är tidlös till sin typ, men hästskon är av en typ som vanligtvis dateras till tiden före 1300 (se s. 36)

¹⁴C-dateringarna från yta A ger en stor spännvidd (tabell 4). Kol från en grop med oklar karaktär (A4) har gett en järnåldersdatering som är svår att relatera till övriga lämningar. Den andra dateringen av kol från kulturlager har tyvärr en mycket stor osäkerhetsmarginal, men indikerar ändå en datering till medeltid.

Tabell 4. ¹⁴C-dateringar från yta A vid Kyrkesviken

Analysnr	Anläggning	Läge	Nivå	¹⁴ C-ålder BP	Kalibrerad ålder AD (1 S)	Kalibrerad ålder AD (2 S)
St-12679	Kulturlager	X531/Y328-328,5	Rn2	705±215	1040-1440	750-1700
St-12680	Grop A4	X529,55/Y324,20	13,46	1480±135	420-680	250-900

Analys: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm

Kalibrering enligt Stuiver et al. (1998)

Inga bestämbara frön har påträffats vid makrofossilanalys av prover från yta A.

Att döma av fyndmaterialet kan någon form av ekonomibyggnad, stall, verkstad eller liknande ha funnits i anslutning till yta A. Några tydliga spår efter huskonstruktioner har dock inte påträffats. Verksamheten behöver inte heller nödvändigtvis ha varit knuten till en byggnad.

Figur 11. Yta A 1990, översikt före avtorvning. Foto från ÖNÖ. Foto: Leif Grundberg

Figur 12. Yta A 1990, dokumentationsnivå 2 med stenar kvar. Foto från V. Foto: Leif Grundberg

Yta B

Yta B ligger ca 9,5 m ö h, nedanför och nordväst om den sand-/moterrass som tidigare har ansetts begränsande för bebyggelsen. Sammanlagt undersöktes inom yta B ca 107 m².

Området ligger alltså lägre och i annat topografiskt läge än övriga undersökta ytor. Platsen kunde därför förväntas rymma lämningar med annan funktion och ålder än smedjan som undersöktes på 1930-talet. Utgångspunkten togs i ett nyupptäckt spisröse (nr 6) som ligger ca 9,5 meter över havet på en svagt nordvästsluttande avsats nordväst om en berghäll. Röset var före avtorvningen oregelbundet 3,3-4 m i diameter och 0,4 m högt. Några andra indikationer i form av syllstenar e.dyl. kunde inte iakttas före undersökningen. Hypotetiskt antogs att ett bostadshus funnits på platsen och att röset utgjort en hörnhärd. Senare utvidgades ytan till att omfatta även spisröset nr 7. I direkt anslutning påträffades också slagghögen nr 8.

Vid undersökningen framkom en byggnad med oklar begränsning, uppskattningsvis ca 7x5 meter (Ö-V). I det understa lagret påträffades en förmodad syllstensrad som var orienterad i nord-sydlig riktning. Den tolkas som fundament till husets västra gavelvägg. Spisröset nr 6 har uppenbarligen legat i direkt anslutning till den västra gavelväggen. Byggnadens utbredning mot öster har inte gått att säkert fastställa och relationen till spisröset nr 7 är oklar. I den kulturpåverkade jorden kunde inga tydligt stratigrafiskt åtskiljbara kulturlager identifieras.

Fyndmaterialet i området var relativt enahanda med stora mängder smidesslagg (ca 90 kg), bränd lera från ugnstätning, koncentrationer av glödska, järnsmältor samt kasserade järnföremål i form av spikar, nitar, hästskosöm och järnfragment. Det är uppenbart att byggnaden fungerat som smedja, vilket också framgår av två fällstenar (städ), rester av själva ässjan samt intilliggande slagghögar.

I och intill spisröset förekom ben från både nöt, får och svin, förkolnade fröer från sädesslag (korn och havre), ogräs- och ängsväxter samt förkolnad rått- eller muslort, vilket kan tyckas typiskt för en förrådsbyggnad, torkbastu e.dyl. Makrofossilmaterialet kan tolkas som att odling av såväl havre som korn har förekommit i direkt anslutning till platsen.

Till de direkt daterbara föremålen som hittades under utgrävningen hör ett litet kantfragment av ett mynt från 1200-talets andra hälft, vilket visar att anläggningarna inom yta B och yta C (den tidigare kända smedjan) kan knytas ihop kronologiskt.

Sju ¹⁴C-dateringar har gjorts av material från yta B (tabell 5). Proven härrör såväl från de undersökta spisrösen som kulturlager och anläggningar i form av gropar. Flertalet av dateringarna ligger i huvudsak i äldre medeltid, med en tyngdpunkt i 1100- och 1200-talen.

Tabell 5. ¹⁴C-dateringar från yta B vid Kyrkesviken

Analysnr	Anläggning	Läge	Nivå	¹⁴ C-ålder BP	Kalibrerad ålder AD (1 S)	Kalibrerad ålder AD (2 S)
St-12678	Spisröse 6	X577/Y268	Rn2	690±100	1240-1400	1150-1440
St-13219	Spisröse 7	X575,50/Y277,80	Rn3	760±70	1190-1300	1040-1400
St-13220	Grop A9	X579,90/Y270,40	Rn5	850±70	1060-1270	1030-1290
St-13641	Spisröse 7	X576/Y277		820±40	1185-1270	1070-1290
St-13642	Kulturlager	X579,85/Y270,39	Rn3, 9,53	985±70	990-1160	890-1220
St-13643	Spisröse 6	X577,40/Y269,26	Rn5	905±40	1030-1190	1030-1220
Ua-3723	Grop A6	X575/Y272		945±65	1020-1160	980-1240

Analys: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm (St); Ångströmlaboratoriet (tandemaccelerator), Uppsala universitet (Ua)

Kalibrering enligt Stuiver et al. (1998)

Undersökningen visar att en smedja för metallarbete har funnits inom yta B under äldre medeltid. Karaktären skiljer dock denna smedja från den på terrassen vid yta C. Medan den sistnämnda uppenbarligen har varit ämnad för klensmide och kopparhantering, har den nyupptäckta huvudsakligen fungerat som grovsmedja för järn.

Figur 13. Yta B 1990, efter avtorvning. Foto från N. Foto: Leif Grundberg

Figur 14. Yta B 1990, dokumentationsnivå 4 med syllstensrad. Foto från N. Foto: Leif Grundberg

Figur 15. Yta B 1991, dokumentationsnivå 2 (norra). Foto från Ö. Foto: Leif Grundberg

Figur 16. Yta B 1991, dokumentationsnivå 3 (södra). Foto från V. Foto: Leif Grundberg

Figur 17. Yta B 1991, dokumentationsnivå 4. Foto från V. Foto: Leif Grundberg

*Figur 18. Yta B 1991, dokumentationsnivå 3 till vänster och dokumentationsnivå 2 till höger.
Foto från Ö. Foto: Leif Grundberg*

Yta C

Yta C ligger ca 13 m ö h omedelbart söder om den på 1930-talet undersökta smedjan (nr 2) och omfattar ca 44 m². Syftet med undersökningen av detta område var att lokalisera bebyggelse lämningar utan markering ovan mark, samt att om möjligt stratigrafiskt binda samman detta område med den under 1930-talet undersökta smedjan. Dessutom var ambitionen att smedjans byggnadskonstruktion och dess anläggningars stratigrafiska förhållanden skulle kunna klarläggas noggrannare.

Inom ytan framkom kulturindikationer i form av färgningar och enstaka ler- och benbitar. Bortsett från ett tidigare ej undersökt spisoröset innanför smedjans väggar, har endast någon enstaka anläggning (A3) i form av enkla nedgrävningar framkommit inom yta C.

Fyndmaterialet var mer varierat i detta område, trots att den kulturpåverkade jorden var mycket tunn här och inte hade några tydligt stratigrafiskt åtskilda lager. Till fynden som sannolikt kan knytas till verkstadsaktiviteter hör en pincett och beslag av kopparlegering, en liten blysmälta samt järnföremål som hästkosöm.

Ur daterings- och karaktärssynpunkt har dessutom flera intressanta fynd gjorts inom området. Således hittades här fyra ensidigt präglade silverbrakteater från 1200-talet i kulturlagret strax utanför smedjans vägg år 1991. Intressant är också den fingerring av silver som hittades i södra delen av yta C under 1990 års undersökning.

Sex ¹⁴C-dateringar har gjorts av material från yta C (tabell 6). Proverna härrör såväl från spismursröset som från anläggningar i form av gropar och mörkfärgningar. Liksom vid yta B ligger tyngdpunkten i äldre medeltid.

Tabell 6. ¹⁴C-dateringar från yta C vid Kyrkesviken

Analysnr	Anläggning	Läge	Nivå	¹⁴ C-ålder BP	Kalibrerad ålder AD (1 S)	Kalibrerad ålder AD (2 S)
St-13222	Spisröse 2	X552,85/Y300,15	Rn6 12,99	985±70	990-1160	890-1220
St-13223	Kulturlager	X545/Y298, kp4		870±85	1040-1260	1010-1290
St-13224	Grop	X547,10/Y297,20	Rn5	685±70	1270-1400	1210-1410
St-13644	Kulturlager	X544/Y297,30 Kp1	Rn2, 12,96	965±65	1010-1160	960-1220
St-13645	Mörkfärgning	X545/Y299 Kp3		770±40	1220-1285	1190-1300
St-13646	Spisröse 2	X552,25/Y300,80	Rn3	915±40	1030-1170	1020-1220

Analys: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm (St)

Kalibrering enligt Stuiver et al. (1998)

Makrofossilanalyserna av jordprover från yta C har resulterat i identifierbara fröer såväl från odlade växter (korn) som från åkerogräs och ängsväxter.

De aktiviteter som förekommit under äldre medeltid i anslutning till smedjan norr om yta C har uppenbarligen främst varit riktad österut där "Svarta jorden" undersöktes på 1930-talet, men verksamheten har avsatt spår även inom yta C ett tiotal meter söder om husgrunden.

Figur 19. Yta C, dokumentationsnivå 2. Foto från N. Foto: Leif Grundberg

Yta D

Den ca 61 m² stora yta D ligger ca 12,5 m ö h strax sydväst om yta C. Flera anläggningar i form av färgningar, stenpackningar och ”störhål” med stenskoning kunde registreras (A26-33), men inga tydliga spår efter huskonstruktioner eller väl avgränsade kulturlager.

Figur 20. Yta D 1992, sektion A32. Foto från ÖSÖ. Foto: Leif Grundberg

Ett flertal fynd som tycks hänga samman med den närbelägna smedjan påträffades inom yta D. Det rör sig dels om delar av ett blästerskydd och ett bryne, dels om hästkosöm (A26) och bleck av kopparlegering. Dessutom hittades fem keramikskärvor äldre blyglaserat rödgods från samma kärl som tidigare påträffats vid 1930-talets undersökningar. Särskilt intressanta är två pärlor som indikerar att området utnyttjats redan under yngre järnålder. En av pärlorna – en segmenterad guldfoliepärla – kan möjligen dateras till 900-talet.

Sex ¹⁴C-dateringar har gjorts av material från yta D (tabell 7). Proverna härrör från kulturlager och anläggningar i form av gropar och färgningar. Även dessa dateringar ligger i huvudsak i äldre medeltid.

Tabell 7. ¹⁴C-dateringar från yta D vid Kyrkesviken

Analysnr	Anläggning	Läge	Nivå	¹⁴ C-ålder BP	Kalibrerad ålder AD (1 S)	Kalibrerad ålder AD (2 S)
St-13472	Kulturlager	X545,20/Y280,05 Kp14 (under stenen)	Rn3 12,10	935±70	1020-1170	980-1250
St-13647	Kulturlager	X541,75/Y285,00 Kp7	Rn1, 12,43	1070±55	890-1020	810-1160
St-13648	Kulturlager	X546,20/Y282,97 Kp9	Rn2, 12,37	890±65	1030-1220	1020-1260
Ua-3724	Kulturlager	X540,20/Y287,00 Kp16	Sektion	930±90	1020-1190	960-1280
Ua-3725	Grop A32	X541/Y285 Kp20	Sektion	905±70	1030-1210	1000-1270
Ua-3726	Stolphål A25	X541/Y279 Kp23	Rn3, 12,12	815±60	1160-1280	1040-1300

Analys: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm (St); Ångströmlaboratoriet (tandemaccelerator), Uppsala universitet (Ua)

Kalibrering enligt Stuiver et al. (1998)

Makrofossilanalysen av prover från yta D resulterade i endast ett bränt frö av svinmålla (*Chenopodium*). Därutöver identifierades fragment av bränd näver och brända granbarr.

Figur 21. Yta D 1992, dokumentationsnivå 3. Foto från N. Foto: Leif Grundberg

Övriga lämningar – hus nr 3-5

Utöver utgrävningarna av de fyra ytorna genomfördes också provtagning för makrofossil- och ^{14}C -analys i anslutning i spisiröset vid hus nr 3-5 och härden nr 5b i västslutningen.

Vid provtagning i anslutning till spisiröset i hus 5 påträffades en hästkosöm och i en närbelägen provruta framkom två bitar eldslagningsflinta.

Tre ^{14}C -dateringar har gjorts av lämningar som inte ligger inom yta A-D. I tabellen nedan redovisas också två tidigare genomförda dateringar (St-8102, St-8190) av material från 1930-talets utgrävningar (tabell 8).

Tabell 8. Övriga ^{14}C -dateringar från Kyrkesviken

Analysnr	Anläggning	Läge	Nivå	^{14}C -ålder BP	Kalibrerad ålder AD (1 S)	Kalibrerad ålder AD (2 S)
St-8102	Kulturlager	"Svarta jorden"		865±85	1040-1260	1020-1290
St-8190	Kulturlager	"ruta II"		1035±90	890-1160	780-1210
St-12682	Härd 5b	(NÖ om anl., utrakat)		1295±130	640-890	400-1050
St-13225	Spisiröse 5	X486/Y257		670±60	1280-1390	1250-1410
St-13226	Spisiröse 4	X511/Y252		740±70	1210-1390	1150-1400

Analys: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm
Kalibrering enligt Stuiver et al. (1998)

Vid makrofossilanalysen av jordprov från spisiröset i hus nr 5 (X486/Y257) framkom 1 frö av korn (*Hordeum*) och 2 av ogräsarten svinmålla (*Chenopodium album*). Inga fröer framkom i jordprov från röset hus 4 (X511/Y252). Däremot framkom i röset i hus 3 (X521/Y251) 52 fröer av korn (*Hordeum*), 9 oidentifierade sädeslag samt 1 frö av åkerogräset dån (*Galeopsis*).

Husen nr 3-5 kan preliminärt tolkas som bostadshus.

Provrutor

Förutom utgrävningen av ytorna A-D samt provtagningen i spisirösen som redovisats ovan, grävdes även ett antal kvadratmeterstora provrutor som förlagts över hela fornlämningsområdet. Syftet var att undersöka huruvida kulturindikationer kunde påträffas oberoende av synliga anläggningar och fosfatindikationer. Sammanlagt grävdes femton sådana rutor (tabell 9, och figur 10 s 22). Dokumentationsnivåer och profiler dokumenterades och redovisas i bilaga 1.

Tabell 9. Undersökta provrutor (1 m²) vid Kyrkesviken 1990-92

X-koordinat	Y-koordinat
P1. X470	Y280
P2. X470	Y300
P3. X490	Y259
P4. X490	Y280
P5. X490	Y300
P6. X490	Y315
P7. X510	Y260
P8. X510	Y280
P9. X510	Y300
P10. X510	Y320
P11. X530	Y260
P12. X530	Y280
P13. X530	Y300
P14. X486-487	Y257-258
P15. X497	Y305

Inga säkra konstruktionslämningar eller påtagliga kulturlager påträffades i dessa provrutor, med undantag för ruta X490/Y259 som ligger i direkt anslutning till spisiröset vid hus 5. I denna ruta framkom också två bitar eldslagningsflinta.

Figur 22. Provruta vid spisiröse. Foto från N. Foto: Leif Grundberg

Fyndmaterial

Sammanlagt ca 400 fynd har registrerats vid undersökningarna 1990-92 (bilaga 6). Till detta kommer en stor mängd massmaterial i form av ben, slagg och bränd lera. Med några få undantag finns inte någon inblandning av recenta, eftermedeltida föremål i materialet. Ett antal fynd återges som teckningar av Lars Högberg i bilaga 5.

Om fynden delas in i materialkategorier framgår att förekomsten av järn dominerar, följt av sten (särskilt flinta) samt brons- eller koppar (tabell 10).

Tabell 10. Antalet fynd från undersökningarna vid Kyrkesviken 1990-1992, fördelade på materialkategorier. Särskilt grupperna järn och brons/koppar innehåller i flera fall åtskilliga fragment.

Material	Antal
Silver	6
Brons/koppar	18
Tenn/bly/zink	2
Järn	301
Keramik	6
Flinta	56
Övrig sten	39
Glas	2
Trä	1
Summa	431

Fyndmaterialet från Kyrkesviken har urban karaktär och ger en bild av långväga handelskontakter samt hög social och ekonomisk status. I det följande kommenteras några av fynden.

Figur 23. Några fynd från 1990 års undersökningar. Från vänster navare, sisare, silverring (se fig. 25), hästsko och kopparbleck. Foto: Leif Grundberg

Mynt

Vid undersökningarna 1991 påträffades fem medeltida mynt, varav ett i fragmentariskt tillstånd. Tillsammans med ett fynd som gjordes i samband med 1930-talets utgrävningar har därmed sammanlagt sex medeltida mynt påträffats vid Kyrkesviken (tabell 11). Fyra mynt påträffades tillsammans inom yta C. Tre av dem var i ena kanten ihopvikta åt samma håll och hade det fjärde övervikt åt andra hållet som ett "fodral". Det fragmentariska myntet framkom inom yta B.

Fyra av mynten är götäländska, ett är gotländskt och ett är ett fragment av ett svealändskt silvermynt. De representerar därmed de tre olika mynträkningssystem som existerade i Sverige under äldre medeltid. De kan samtliga dateras till 1200-talets första hälft.

Figur 24. Dessa fyra ensidigt präglade silverbrakteater hittades i kulturlagret strax utanför smedjans vägg. Det är götäländska mynt slagna i Lödöse under Erik Erikssons regeringstid och nedlagda som en depå omkring 1240. Foto: Göran Omnell, Örnsköldsviks museum

Tabell 11. Myntfynd från Kyrkesviken

Typ	Beskrivning	Vikt (g)	Mynterre	Präglingso rt	Datering	Fyndplats
LL XII:C:6a	Brakteat med kyrkgavel	0,10	?	Lödöse	Ca 1224-1240	Yta C
D:o	D:o	D:o	D:o	D:o	D:o	D:o
LL XIII:5	Brakteat med svärd mellan bakvänt R och kors	0,10	Erik Eriksson	Lödöse	Ca 1222-1229	Yta C
LL XVI:A:1	Brakteat med rutad krona	0,15	Erik Eriksson	Lödöse	Ca 1240-1245	Yta C
LL IX-X?	Fragment av slätringsbrakteat		Valdermar Birgersson?/ Magnus Ladulås?	Svealand?	Ca 1250-1290?	Yta B

Bestämning: Kenneth Jonsson, Stockholms universitet; Monica Golabiewski Lannby, KMK

Det gotländska myntet som hittades på 1930-talet inom "svarta jordens" område öster om husgrunden nr 2 har tidigare daterats till ca 1210/20-1260/70 (Huggert 1976:191; Lagerqvist 1970:79f; Malmer & Wiséhn 1983:24), men kan enligt Kenneth Jonsson preciseras till perioden ca 1225-1245 (Grundberg & Jonsson 2004). Inte långt från detta hittades vid de nya undersökningarna en liten depå med fyra götäländska mynt slagna i Lödöse under Erik Erikssons regeringstid och nedlagda omkring 1240. Fragmentet av ett sannolikt svealändskt mynt från perioden 1250-1290 påträffades inom yta B (K. Jonsson 1992; Grundberg 1992:137f; Grundberg & Jonsson 2004).

Fingerring av silver

En fingerring av silver hittades i södra delen av yta C under 1990 års undersökning. Ringen är försedd med en rombisk skylt mellan två stavar, prydd med ett Sankt Georgskors och omgiven av en Ave Maria-inskription. Såväl korset som texten är försedd med niello, en svart massa som framhäver gravyren mot det blanka silvret.

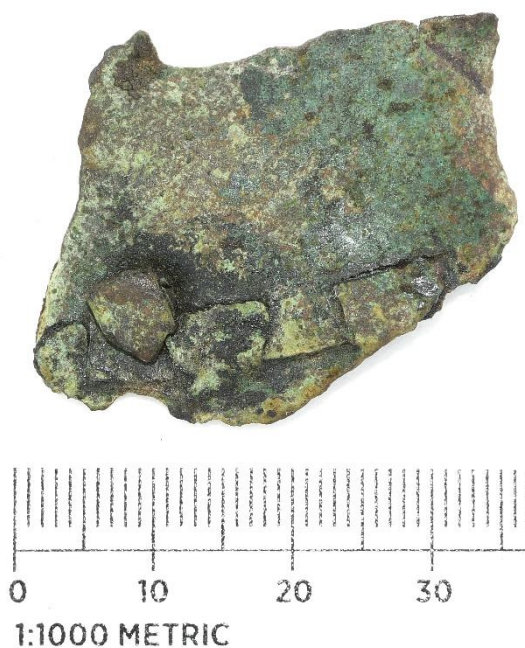
Figur 25. Silverring med Ave Maria-inskription. Foto: Göran Omnell, Örnköldsviks museum

Ringens karakteristiska form har direkta motsvarigheter i några andra 1200- och 1300-talsfynd i Norden, även om korset och inskriptionen skiljer sig åt något mellan alla dessa ringar. Intressant nog är flera av ringarna gravfynd från cistercienserkloster; Alvastra, Gudhem och Varnhem. En fjärde ring har hittats i det medeltida Kungahälla (Kungälv's föregångare). Ringarna från Alvastra och Gudhem har framkommit vid undersökningar av gravar i klostrens kapitelsalar, där enligt ordensreglerna endast klostrens abbot eller abbedissa fick gravläggas. Varnhemsringen – som är förgylld – påträffades i Birger Jarls familjegrav vid lekbrödraaltaret i klosterkyrkans mittlinje. I denna grav är förutom kungen själv (död 1266) även dennes son hertig Erik (död 1275) och änkedrottning Mechtild (död 1288) gravlagda.

Den anmärkningsvärda koncentrationen av ringar med denna form till cistercienserkloster och en datering till 1200-talet kan tyda på att ringen möjligen har varit någon form av ordensring (se vidare Grundberg 1992:138ff).

Kopparbleck

Vid undersökningarna 1990-92 påträffades flera bleckfragment av kopparlegering. En större mängd sådana framkom också vid 1930-talets utgrävningar. Sammanlagt har ett femtiotal kopparbleck hittats, varav flertalet i anslutning till smedjan på terrassen. Åtskilliga av dessa är försedda med nitar, nithål och förstärkningar. Fynden vittnar om att man lagat och reparerat kopparkärl på platsen, men knappast tillverkat nya. Åtskilliga av blecken härrör från kopparkärl av olika typer, medan andra är för tunna för att ha tillhört kärl. Ett par bleckbitar från Kyrkesviken, möjligen från kärl, är klippta med plåtsax. Andra bitar förefaller sönderrivna eller destruerade på andra sätt. Gustaf Trotzig som gått igenom materialet tillsammans med författaren menar att kärlden huvudsakligen bestått av relativt små kokkärln.

Figur 26. Kopparbleck med nit (fynd 5106:153)

Om kärlresterna indelas efter deras tillverkningssätt kan två kärltyper identifieras i materialet från Kyrkesviken. Några bitar kan härröra från så kallade B-kärl som är tillverkade genom uthamring av gjuten plans mot ett hårt underlag. Materialet består vanligen av tenn- eller zinkhaltig kopparlegering (mässing) som ger godset en gulaktig färg. Sådana kärl har huvudsakligen utgjorts av skålar och handfat och tjänstgjort som bords- (dryckes-) och hygienkärl. Merparten av fynden från Kyrkesviken består dock av så kallade D-kärl som är sammansatta av flera var för sig utformade plåtdelar med i allmänhet ganska hög kopparhalt, vilket ger godset en rödaktig snittyta. D-kärnen har vanligtvis varit rakväggiga och fungerat som kokkärl eller använts för torrförvaring (Trotzig 1998:94 ff).

Hos D-kärnen är skarvarna i kärnen ofta sammanflikade med laxstjärtsfogar. Denna typ av sammanfogning användes redan under vikingatiden, men det förefaller som om man gjorde kärnens flikar allt glesare med tiden. Mynningsskarvarna har ibland förstärkts med bleck redan vid tillverkningen. I materialet från Kyrkesviken har ett tiotal mynningsbitar påträffats som i allmänhet har ett kilformigt tvärsnitt, några med förstärkta mynningskarvar. Även flera kärlfragment med laxstjärtsfogar har hittats. Många av blecken har dessutom ett eller flera nithål som ibland har nitarna bevarade. Av dessa kan några rektangulära eller kvadratiska bitar möjligen vara delar av gamla kärl som sekundärt har använts för lagning av träkärl (Trotzig 1998:94ff; muntl. uppgift. Om lagning av föremål, se Trotzig 1997).

Figur 27. Kopparbleck (fynd 5106:152)

Keramik

Sex keramikskärvor påträffades i samband med undersökningarna 1990-92. Dessa består av skärvor som hör samman med de som hittades vid utgrävningarna på 1930-talet. Fem skärvor äldre blyglaserat rödgods framkom inom yta D, medan en skärva protostengods hittades inom yta C. Det samlade materialet har studerats närmare av Magnus Elfwendahl (Elfwendahl & Grundberg 2000) och redovisas i tabell 12.

Sammanlagt består keramikmaterialet från Kyrkesviken av ett 70-tal skärvor från två olika kärl, dels en kanna av protostengods med brunlila engobe, dels ett kärl av äldre blyglaserat lergods. Den förstnämnda kannan tillhör en typ som började produceras i Rhenlandet under de sista decennierna av 1200-talet och var vanlig under 1300-talet. Den blyglaserade lergodskannen tillhör 1200- eller 1300-talets västeuropeiska produktion och är möjligen tillverkad i Flandern.

Tabell 12. Keramikskärvor från Kyrkesviken fördelade på godstyp

Godstyp	Antal skärvor	Antal kärl
äldre blyglaserat lergods	29	1
protostengods	44	1
Summa	73	2

Analys: Magnus Elfwendahl (1998)

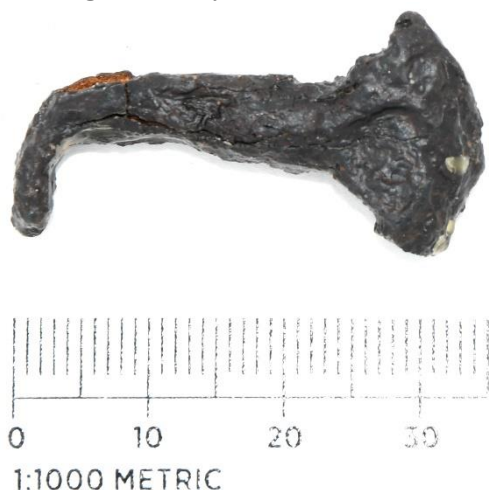

Figur 28. Keramikfynd från Kyrkesviken (fynd 5106:179)

Hästske och hästskosöm

En hästsko som påträffats inom yta A år 1990 samt ett flertal hästskosöm från olika delar av området vittnar om att hästar har använts på platsen. Hästskon är en så kallad fliksko (även kallad Lilleborgstyp eller keltisk sko) som förekom under 1100- eller 1200-talen. Flera söm tillhör denna skotyp, medan andra tillhör den äldre varianten av toffelsko ("spansk hästsko") utan sömränna som börjar användas under 1200-talets senare hälft och blir vanlig under 1300-talet. De olika typerna visar att man vistats på platsen både under vinter och sommar (om medeltida hästskor och hästskosöm, se Wallander 1998f, 1998g).

Dessa och andra järnföremål kan ha tillverkats i Kyrkesviken. Närmare analyser har också genomförts på flera söm och andra föremål av järn. Resultaten av dessa presenteras i samband med redovisningen av de metallurgiska analyserna.

Figur 29. Ett av flertal fynd av hästskosöm som gjordes i Kyrkesviken (fynd 5106-9)

Pärlor

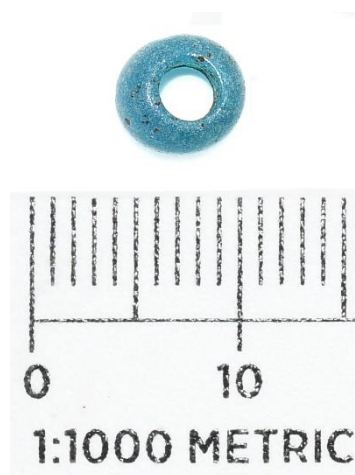
De enda föremålsfynd som tycks tillhöra en äldre period än medeltiden är ett par pärlor av yngre järnålderskaraktär (tabell 13). Dessa påträffades inom yta D som ligger ca 12,5 m ö h. Den ena pärlan är en segmenterad guldfoliepärla, den andra en ringformad blå glaspärla. Guldfoliepärlor av detta slag förekommer från 700-talets mitt till mitten av 900-talet. Troligen kan denna hänföras till 900-talet. Björn Ambrosiani och Mathias Bäck har bistått vid bestämningen av pärlorna.

Tabell 13. Pärlor från Kyrkesviken 1990-1992

Fyndnr	Beskrivning	Material	Färg	Datering
5106:31	Segmenterad (två segment)	Guldfolie	Guld	Trol. 900-tal
5106:32	Ringformad	Glas	Blå	

*Figur 30. Pärla av glas/guldfolie
(fynd 5106-31)*

*Figur 31. Blå glaspärla (fynd
5106-32)*

Blästerskydd

En del av ett möjligt blästerskydd av sten hittades inom yta D. På 1930-talet hittades i anslutning till smälthärdarna vid den övre smedjan ett helt och rester av ytterligare några sådana blästerskydd. Det hela blästerskyddet består av skiffer, medan några fragment är tillverkade av gnejs (Kresten 1999b). Stenarna är nedsotade, hårt brända och några av dem har till stora delar förslagsgats och spräckts av den kraftiga värmen. Hålen för blästermunstycket varierar mellan 1,0 och 1,5 centimeters diameter. Blästerskydden har av fyndomständigheterna att döma använts i samband med smältning eller gjutning av kopparlegeringar.

Blästerskydden från Kyrkesviken är speciella på grund av att de är tillverkade i sten. Under yngre järnålder tillverkades blästerskydd och blästermunstycken huvudsakligen i täljsten eller bränd lera och de påträffas bland annat i så kallade "smedsgravar". Endast något enstaka exemplar av sten är känt från tidigare arkeologiska fynd.

Figur 31 och 32. Det möjliga blästerskyddet som hittades i yta D (fynd 5106:30)

Massmaterial i form av ben, slagg och lera

Förutom ovan redovisade fynd har en större mängd "massmaterial" i form av ben, slagg och lera tillvaratagits vid undersökningarna. Materialet från yta B, C och D redovisas i tabell 14.

Noterbart är att tegel inte har påträffats vid undersökningarna.

Tabell 14. "Massfynd" från undersökningarna vid Kyrkesviken (yta B-D) 1990-1992 (vikt i gram)

Material	Yta B	Yta C	Yta D	Totalt
Brända ben	237	43	2	282
Obrända ben	7	84	-	91
Slagg/sintrad lera	89421	612	111	90144
Bränd lera	5387	18056	135	23578

Benmaterialet presenteras närmare i samband med redovisning av de osteologiska analyserna.

Sammanlagt har mer än 90 kg slagg eller sintrad lera tillvaratagits vid undersökningarna 1990-92 (tabell 15). Den absoluta merparten härrör från yta B. En mindre mängd härrör från yta C, endast enstaka från yta D. I den följande redovisningen har slagg och sintrad lera redovisats under begreppet slagg.

Tabell 15. Slagg från undersökningarna vid Kyrkesviken (yta B-D) 1990-1992

Yta	Antal poster	Vikt (g)
B	190	89421
C	11	612
D	6	111
Totalt	207	90144

Den största mängden slagg från yta B (63 kg) framkom i den första rensningsnivån (tabell 16). Därefter har slagg tillvaratagits i fallande skala ända ner till rensningsnivå 5 och 6.

Tabell 16. Slagg från yta B i Kyrkesviken fördelade på rensningsnivåer. (Differensen i totalsumman jämfört med tabell 15 beror på att några poster inte kan hänföras till specifika rensningsnivåer.)

Rn	Antal poster	Vikt (g)
1	78	63285
2	52	16612
3	39	6549
4	14	2368
5	3	419
6	2	74
Totalt	188	89307

Tolkningen av slaggen berörs närmare i samband med redovisning av de metallurgiska analyserna.

Figur 33. Slagg från dokumentationsnivå 2 i yta B

Vid undersökningarna har vidare ca 23 kg bränd lera tillvaratagits (tabell 17). Merparten av materialet härrör i detta fall från yta C. Bränd lera har dock tillvaratagits också inom yta B samt i mindre mängd inom yta D.

Tabell 17. Bränd lera från undersökningarna vid Kyrkesviken (yta B-D) 1990-1992

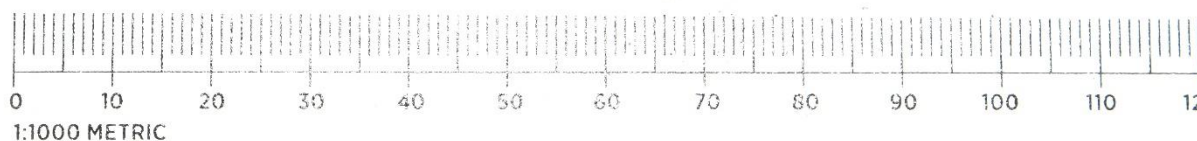
Yta	Antal poster	Vikt (g)
B	114	5387
C	102	18055
D	24	134
Totalt	240	23576

Den största mängden bränd lera har framkommit i rensningsnivå 2 (tabell 18).

Tabell 18. Bränd lera från yta B, C och D i Kyrkesviken fördelade på rensningsnivåer. (Differensen i totalsumman jämfört med tabell 17 beror på att några poster inte kan hänföras till specifika rensningsnivåer.)

Rn	Yta B Antal poster	Vikt (g)	Rn	Yta C Antal poster	Vikt (g)	Rn	Yta D Antal poster	Vikt (g)
1	40	1969	1	22	1502	1	9	49
2	33	2059	2	29	6558	2	11	41
3	25	1123	3	18	5534	3	4	44
4	7	115	4	13	2807	4	-	-
5	4	32	5	10	1289	5	-	-
6	1	33	6	5	131	6	-	-
Totalt	110	5331	Totalt	97	17821	Totalt	24	134

En stor del av den tillvaratagna brända leran från undersökningarna härrör sannolikt från tätning av ugnar eller spisrösen. Åtskilligt kan också ha bränts ofrivilligt i samband med olika aktiviteter inom verkstadsområdena. Vissa delar kan dessutom härröra från klining av byggnader. Några närmare undersökningar av lermaterialet har dock inte genomförts.

Figur 34. Bränd lera från dokumentationsnivå 2 i yta B

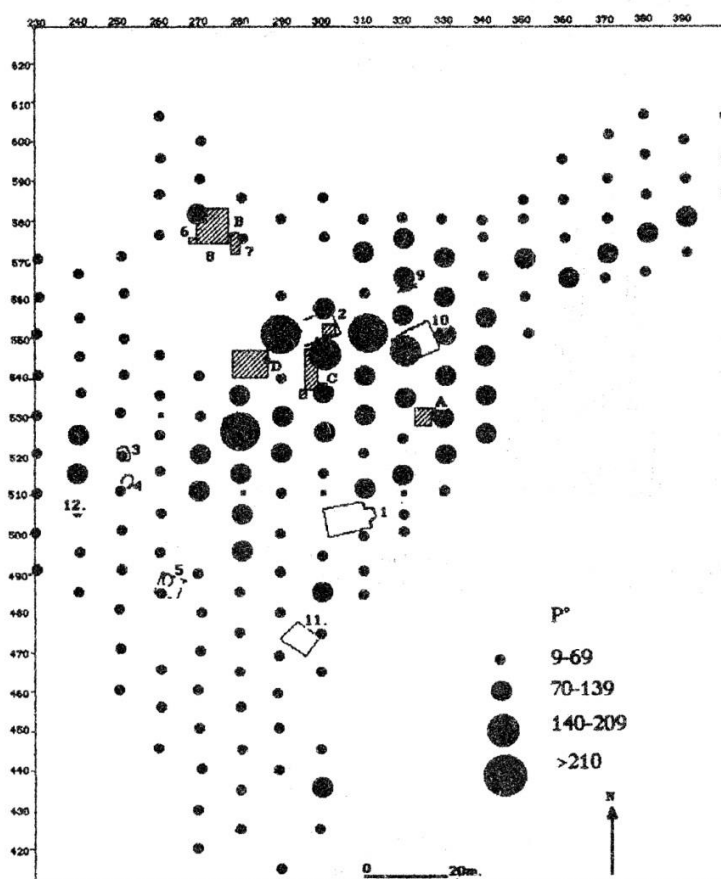
Analys

Miljöarkeologiska analyser

Undersökningarna vid Kyrkesviken har innefattat en rad miljöarkeologiska analyser. Dessa undersökningar har huvudsakligen utförts och presenterats av Björn Oscarsson (1992) och Lisette Eriksson (1994) i C- och D-uppsatser i arkeologi vid Umeå universitet. Analyserna har gjorts av och/eller under handledning av Roger Engelmark, Johan Linderholm och Karin Viklund.

Markkemiska analyser

Markkemiska undersökningar i form av analys av glödförlust och fosfat genomfördes för att fastställa boplatsens utbredning (L. Eriksson 1994). För att täcka in hela det möjliga bebyggelseområdet togs sammanlagt 164 prov med 10 m avstånd i ett hexagonalt system. En jordartsbestämning visade att den centrala terrassen består av moig sand som i övergår i morän i sluttningen mot väster. Jordprofilen som består av podsol med blekjord och rostjord beskrevs närmare i fem provrutor.

Figur 35. Fosfatanalys över Kyrkesviken 1992. Efter L. Eriksson 1994

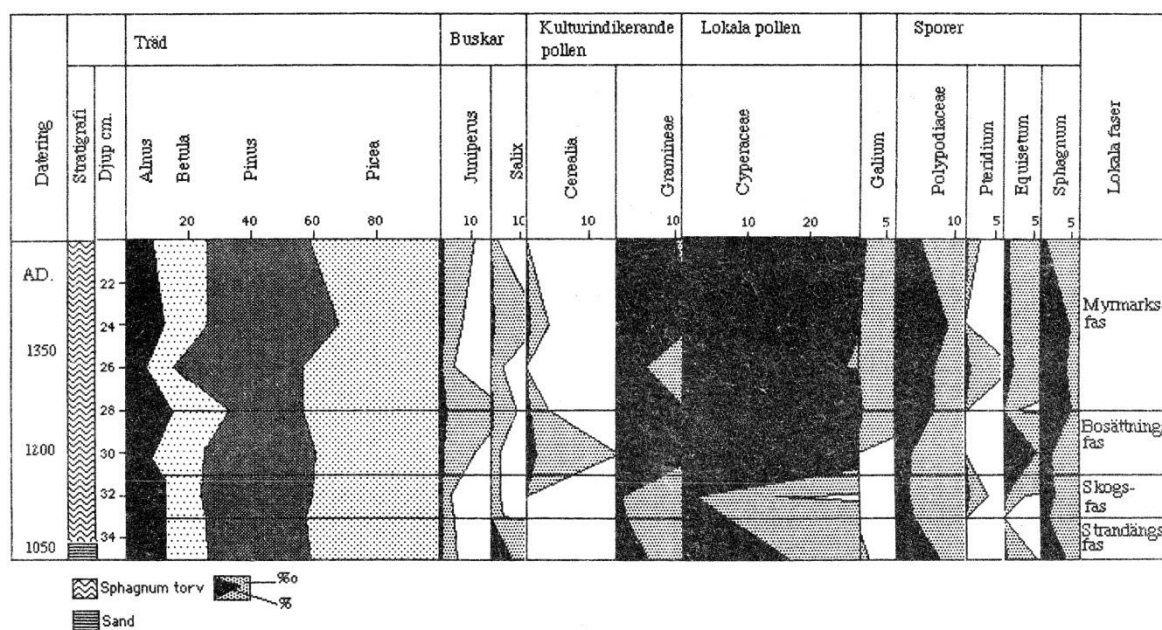
Fosfatanalyserna uppvisar höga värden i anslutning till de undersökta bebyggelselämningarna i norra delen av området, men även i västsluttningen och i ett område nordväst om kyrkogrunnen (fig. 35). Fosfatkarteringen indikerar också mänsklig verksamhet på terrassens smalare fortsättning i nordöst längs stigen genom området – den gamla "Kyrkedsvägen". Analyserna antyder att odling kan ha förekommit på ett par platser inom området, och att jordarten torde ha krävt en kraftig gödsling. Däremot har ingen omfattande röjning krävts i denna jordart och några fysiska spår i form av odlingsrösen eller åkerterrasser har inte heller

identifierats. Ett möjligt område för odling finns nordväst om kyrkogrunden, där övergången mellan B- och C-horisonten i jordprofilerna är diffusa och där de organiska halterna i jorden är höga (L. Eriksson 1994).

Pollenanalys

En pollenanalys har genomförts av borrhov hämtade i direkt anslutning till bebyggelsen (L. Eriksson 1994). Provtagningsplatsen ligger i myrmarken – själva ”Kyrkedet” – endast ca 30 meter nordöst om yta B, ca 9,5–10 meter över havet (fig. 36). Platsen är belägen vid koordinaten X600/Y300. De utförda ¹⁴C-dateringarna av borrhovkärnan blev yngre än väntat, vilket anses bero på inblandning av exempelvis yngre rötter, men diagrammet anses ändå ge en god bild av kulturlandskapets förändring på platsen.

Resultatet av analysen uppvisar flera olika faser som dock är svåra att tidfästa exakt. Den äldsta utgörs av en strandängsfas som avlöses av en torrare skogsfas. Därefter följer en kort bosättningsfas med odling av sädesslag i direkt anslutning till boplaten, sannolikt under 1200-talet. I den följande myrmarksfasen har odlingen upphört och marken har succesivt blivit fuktigare igen, sannolikt på grund av vattenavrinning från den högre belägna välldränerade terrassen med bebyggelse lämningar. En mindre odling har i slutet av denna period funnits på ett visst avstånd från platsen. Under den sista fasen – då bosättningen sedan länge var övergiven – har goda betes- och fodermarker funnits i området (L. Eriksson 1994).

Figur 36. Pollendiagram från Kyrkesviken. Efter L. Eriksson 1994

Makrofossilanalyser

Makrofossilanalyserna från undersökningarna visar att korn har odlats på platsen, men också havre tycks ha odlats om än i mindre omfattning (bilaga 3a-c). 60 procent av frömaterialen består av odlade växter, medan 21 procent är åkerogräs. I synnerhet förekomsten av svinmålla antyder att det varit fråga om vårsådd och att åkrarna varit bearbetade och kraftigt gödslade. Våt- och torrängsväxterna utgör 11 procent och vittnar om att strandängarna har utnyttjats för djurfoder (Oscarsson 1992).

Björn Oscarsson som bearbetat makrofossilmaterialen från Kyrkesviken från 1990 och 1991 har sammanfattat resultaten enligt tabell 19 och figur 37 (Oscarsson 1992):

Tabell 19. Makrofossil från Kyrkesvikenundersökningarna 1990-91. Efter Oscarsson 1992.

Odlade växter

Korn (<i>Hordeum</i>)	64 st
Havre (<i>Avena</i>)	2 st
<u>Kornfragment</u>	<u>11 st</u>
Summa	77 st

Ogräsfrön

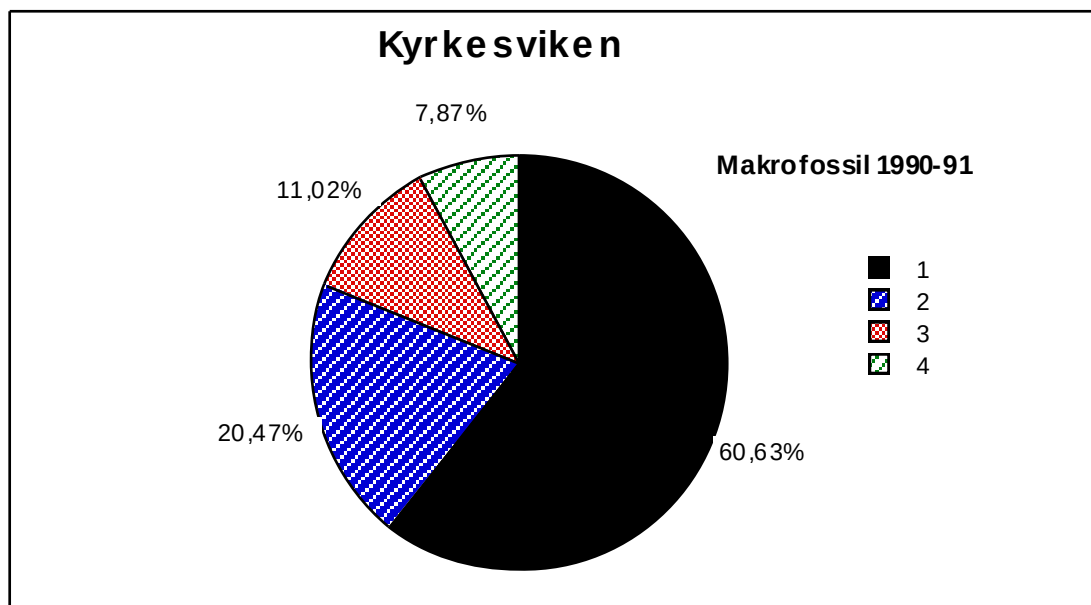
Dån (<i>Galeopsis</i>)	1 st
Trampört (<i>Polygonum avi</i>)	11 st
Svinmålla (<i>Chenopodium al</i>)	6 st
Åkerbinda (<i>Fallopia con</i>)	3 st
Våtarv (<i>Stellaria med</i>)	1 st
Pilört (<i>Polygonum per</i>)	1 st
Åkerviol (<i>Viola arvensis</i>)	1 st
Snärjmåra (<i>Galium aparine</i>)	1 st
<u>Snärjmåra ev (<i>Galium cf apa</i>)</u>	<u>1 st</u>
Summa	26 st

Våt- och torrängsväxter

Måra (<i>Galium sp</i>)	2 st
Krusskräppa (<i>Rumex cri</i>)	1 st
<u>Starr (<i>Carex</i>)</u>	<u>11 st</u>
Summa	14 st

Övriga växter

Hallon (<i>Rubus ida</i>)	2 st
Enbär (<i>Juniperus com</i>)	2 st
Kråkbär (<i>Empetrum</i>)	2 st
Nate (<i>Potamogeton</i>)	3 st
<u>Hassel (skal) (<i>Corylus Ave</i>)</u>	<u>1 st</u>
Summa	10 st

Figur 37. Procentuell fördelning av makrofossil från Kyrkesviken, med grupperna odlade växter (1), åkerogräs (2), torr- och våtängsväxter (3) och övriga växter (4). Efter Oscarsson 1992

¹⁴C-analyser

Sammanlagt har ett tjugotal ¹⁴C-analyser utförts på material från Kyrkesviken. Resultaten visar två urskiljbara faser, en under yngre järnålder och en under medeltid. Till den äldre fasen hör tre dateringar som är spridda över området. De allra flesta dateringarna faller dock inom perioden 1000-1400, med en övervikt för 1000- och 1100-talen (tabell 20, fig. 38 a-b). Det sistnämnda är anmärkningsvärt med tanke på att fyndmaterialet har en tydlig tyngdpunkt i 1200-talet. Bortsett från pärlorna (som tillhör vikingatid) finns inga fynd som med säkerhet kan dateras till tiden före 1200-talet. Vedartsbestämningar har inte gjorts på kolproven, men träslag som ek som kan bli mycket gamla finns inte i området. Även om man lägger till en egenålder för det daterade kolet på 100 år förefaller dateringarna något äldre än väntat. Med undantag för en datering som har mycket stor osäkerhetsmarginal sträcker sig ingen in i 1400-talet, och endast några få in i 1300-talet.

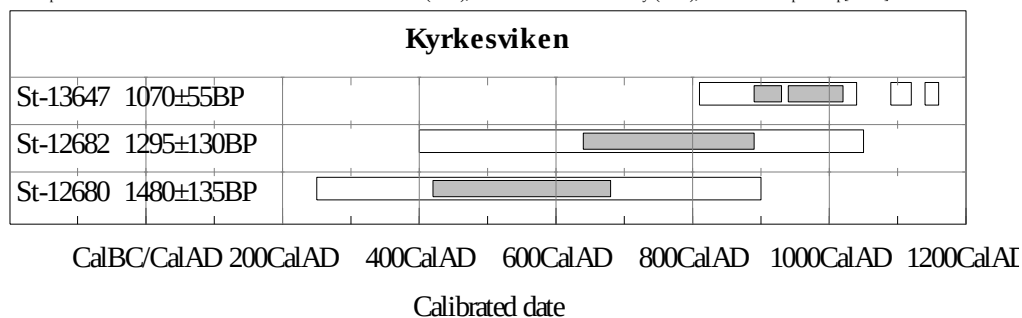
I tabellen (tabell 20) och diagrammet (fig. 38 a-b) nedan ingår två dateringar av material från 1930-talets utgrävningar (St-8102, St-8190).

Tabell 20. ¹⁴C-dateringar från Kyrkesviken

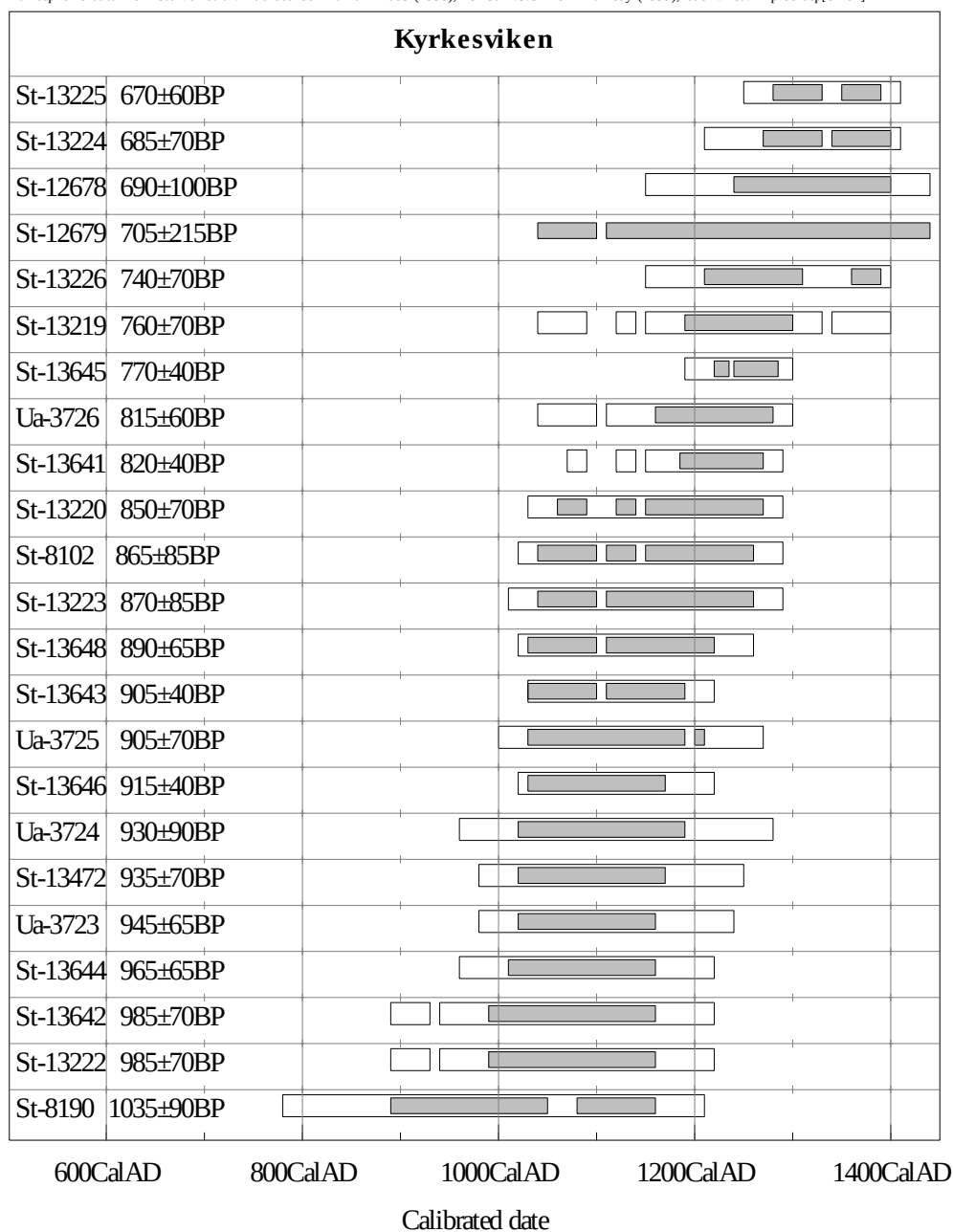
Analysnr	Anläggning	Yta	Läge	Nivå	¹⁴ C-ålder BP
St-8102	Kulturlager	1930-talet	"Svarta jorden"		865±85
St-8190	Kulturlager	1930-talet	"Ruta II"		1035±90
St-12678	Spisröse 6	B	X577/Y268	Rn2	690±100
St-12679	Kulturlager	A	X531/Y328-328,5	Rn2	705±215
St-12680	Grop A4	A	X529,55/Y324,20	13,46	1480±135
St-12682	Härd 5b		(NÖ om anl., utrakat)		1295±130
St-13219	Spisröse 7	B	X575,50/Y277,80	Rn3	760±70
St-13220	Grop A9	B	X579,90/Y270,40	Rn5	850±70
St-13222	Spisröse 2	C	X552,85/Y300,15	Rn6 12,99	985±70
St-13223	Kulturlager	C	X545/Y298 Kp4		870±85
St-13224	Grop	C	X547,10/Y297,20	Rn5	685±70
St-13225	Spisröse 5		X486/Y257		670±60
St-13226	Spisröse 4		X511/Y252		740±70
St-13472	Kulturlager	D	X545,20/Y280,05 Kp14 (under stenen)	Rn3 12,10	935±70
St-13641	Spisröse 7	B	X576/Y277		820±40
St-13642	Kulturlager	B	X579,85/ Y270,39	Rn3, 9,53	985±70
St-13643	Spisröse 6	B	X577,40/Y269,26	Rn5	905±40
St-13644	Kulturlager	C	X544/Y297,30 Kp1	Rn2, 12,96	965±65
St-13645	Mörkfärgning	C	X545/Y299 Kp3		770±40
St-13646	Spisröse 2	C	X552,25/ Y300,80	Rn3	915±40
St-13647	Kulturlager	D	X541,75/ Y285,00 Kp7	Rn1, 12,43	1070±55
St-13648	Kulturlager	D	X546,20/ Y282,97 Kp9	Rn2, 12,37	890±65
Ua-3723	Grop A6	B	X575/Y272		945±65
Ua-3724	Kulturlager	D	X540,20/Y287,00 Kp16	Sektion	930±90
Ua-3725	Grop A32	D	X541/Y285 Kp20	Sektion	905±70
Ua-3726	Stolphål A25	D	X541/Y279 Kp23	Rn 3, 12,12	815±60

Analys: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm (St); Ångströmlaboratoriet (tandemaccelerator), Uppsala universitet (Ua)

Atmospheric data from Stuiver et al. Radiocarbon 40 1041-1083 (1998); OxCal v3.3 Bronk Ramsey (1999); cub r:4 sd:12 prob usp[chron]

Atmospheric data from Stuiver et al. Radiocarbon 40 1041-1083 (1998); OxCal v3.3 Bronk Ramsey (1999); cub r:4 sd:12 prob usp[chron]

Figur 38 a-b. Diagram över kalibrerade ¹⁴C-dateringar från Kyrkesviken. Kalibrering enligt Stuiver et al. (1998)

Osteologiska analyser

Till skillnad mot undersökningarna på 1930-talet, då en hel del obrända ben påträffades, har benmaterialet från de nya undersökningarna varit ganska begränsat. Benfynden består huvudsakligen av brända ben. De osteologiska analyserna av benmaterialet från 1990-talets undersökningar har genomförts av Torbjörn Ahlström och Ywonne Hallén (bilaga 4a-b). Endast enstaka obestämbara brända benfragment tillvaratogs 1992.

Några ben från människa har inte påträffats. Benmaterial från husdjur består av nöt och får eller get (endast får är säkert belagt) samt tamsvin (tabell 21). Varken häst eller älg förekommer i materialet. Det marina inslaget består av säl och fisk. Bland fiskarna har abborre konstaterats och bland sälarna gråsäl.

Tabell 21. Osteologisk analys av benfynd från Kyrkesviken 1990-91. Antal fragment.

Art	Yta B	Yta C
Nöt <i>Bos taurus</i>	1	21
Får <i>Ovis aries</i>	1	11
Får/get <i>Ovis aries/Capra hircus</i>	7	9
Tamsvin <i>Sus domesticus</i>	9	9
Gråsäl <i>Halichoerus grypus</i>		1
Säl obest. <i>Phoca indet</i>		2
Abborre <i>Perca fluviatilis</i>	x	

Analys: Torbjörn Ahlström (1990), Ywonne Hallén (1991)

Benmaterialet antyder att husdjurshållningen har dominerats av får/get, svin och nöt. Närheten till våtmarksängar i strandkanten har säkerligen underlättat fodertillgången.

Figur 39. Ywonne Hallén med ett fynd av en djurkäke

Geologiska analyser

En geologisk undersökning av ett antal fynd av sten från undersökningarna i Kyrkesviken 1990-92 (tabell 22) har genomförts av Peter Kresten vid Riksantikvarieämbetets geoarkeologiska laboratorium (Kresten 1999a).

De flesta av dessa fynd består av brynen. Analysen visar att ett par av dessa är gjorda av ljus muskovitskiffer som inte förekommer inom regionen. Möjligen kan dessa härledas till ett brynstensbrott i Västana i Skåne. Ett annat bryne är möjligen tillverkat av Burgsvikssandsten och härrör alltså från södra delen av Gotland. Härutöver finns ett antal brynen av fyllit, kvartsfyllit och skiffer som har tillverkats av sten som härrör från urberget eller fjällkedjan.

Ett ovanligt fynd är ett mineralfragment som består av hematit (Fe_2O_3). Minerallet förekommer sparsamt inom länets berggrund, t.ex. söder om Gårdsjön i Gräninge. Kresten bedömer därför att det istället sannolikt rör sig om "importgods" (Kresten 1999a).

Tabell 22. Geologisk bestämning av ett urval fynd av sten från Kyrkesviken 1990-92

Fyndnr	Föremål	Bergart	Proveniens	Anmärkningar
5104:148	bryne	sandsten	Gotland?	finkornig, glimmerrik, porös
5106:10	bryne	muskovitskiffer	Västana?	
5106:45	mineral	hematit		"järnglans"; smycke?
5106:52	bryne	skiffer	Fjällkedjan?	
5106:64	sten	fyllit	Urberget/ Fjällkedjan	del av bryne?
5106:65	bryne	skiffer	Fjällkedjan?	
5106:98	bryne	muskovitskiffer	Västana?	
5106:140	bryne	kvartsfyllit		trol. ej Eidsborg
5106:168	sten	sandsten	Jotnisk	röd, skiktad
5106:177	sten	gnejs	Urberget	

Analys: Peter Kresten, Geoarkeologiskt laboratorium, Riksantikvarieämbetet

Metallurgiska analyser

En metallurgisk analys av ett antal järnföremål och slaggbitar från undersökningarna vid Kyrkesviken 1990-92 (tabell 23) har genomförts Vagn F. Buchwald vid Institutet for metallære, Danmarks tekniske højskole (Buchwald u.å; även i Kresten 1999b).

Tabell. 23. Analyserad slagg och järnföremål från utgrävningarna vid Kyrkesviken 1990-92

Fyndnr	Benämning	Yta	Belägenhet	Nivå
-	Slagg	B	X574,95/ Y268,10	Efter avtorvning 9,73 Rn1
5104:7	Hästkosöm	B	X575/Y276	Rn1
5104:71	Nit	B	X574/Y276	Rn1
5104:77	Spik	B	X576,87/ Y276,60	Rn1 10,07
5104:91	Fragment	B	X578/Y275	Rn1

Analys: Vagn F. Buchwald, Institutet for metallære, Danmarks tekniske højskole

Buchwald tolkar resultatet så att de fyra järnföremålen är framställda på samma sätt av myrmalm, rödjord eller sjömalmen genom en blästjärnsprocess. Han menar också att slaggen sannolikt är en så kallad rensningsslagg som är ett mellanled i processen. Det skulle alltså inte

vara smidesslagg från manufakturverksamhet och inte heller en produktionsslagg från en blästugn.

En okulär granskning av ett större urval av materialet från Kyrkesvikenundersökningarna (tabell 24) har därefter även genomförts av Peter Kresten vid Riksantikvarieämbetets geoarkeologiska laboratorium (Kresten 1999b). Kresten konstaterar att det förekommer glödskal i form av magnetiska, runda till droppformiga sprutslaggar som sannolikt härrör från ett tidigt skede av järnsmidet, sannolikt från omsmältningssprocessen. En granskad smidesskålla är fläckvis magnetisk och innehåller rikligt med insmält sand. I materialet ingick även tung och kompakt magnetisk slagg som troligen härrör från omsmältningssprocessen. Här finns även smält sandblandad lera som sannolikt utgör rester av ässjeinfodring samt en järnsmälta av hårt sintrat, delvis smält och sandmagrat keramiskt material med växtavtryck.

Tabell 24. Metallurgisk bedömning av ett urval fynd från Kyrkesviken 1990-92

Fyndnr	Benämning	Yta	Belägenhet	Bedömning
5104:56	Slagg		548,20/298,20 Rn 1, 13,03	Tung och kompakt magnetisk slagg, troligen från omsmältningssprocessen.
5104:196	Glödskal	B	575/276, Rn3	Runda till droppformiga sprutslaggar, magnetiska, troligen från ett tidigt skede av järnsmidet (vanligen associerat med omsmältningssprocessen).
5106:133	Järnsmälta	B	576-577/276	Hårt sintrat, delvis smält keramiskt material, sandmagrat, med växtavtryck.
-	Slaggsålla	B	574/274, Rn1	Del av smidessålla, fläckvis magnetisk, rikligt med insmält sand.
-	Slagg	C	553/300-302,5, schaktkant	Smält lera, sandblandad, sannolikt ässjeinfodring.
-	Slagg	D	541/278, Rn2	Magnetisk, densitet 3,68 g/cm ³

Analys: Peter Kresten, Geoarkeologiskt laboratorium, Riksantikvarieämbetet

Peter Kresten menar att resultaten från Buchwalds analys vittar om en anmärkningsvärd sammansättning i spikar och söm med fosforhaltigt ferritiskt järn. Även en järnten som visat sig innehålla ett ej hårdbart järn med mycket låg kolhalt är märklig. Analyserna visar vidare att metallen i spikar och söm från platsen är mycket heterogena – i synnerhet vad gäller fosforinnehållet – vilket är typiskt för blästjärn som framställts ur myr- eller sjömalm. Analyserna visar också att järnslaggen består av typisk smidesslagg med högt SiO₂-innehåll. Såväl omsmältning som smide har enligt Kresten förekommit på platsen. Medan Buchwald menar att slaggrika järnluppar kan ha tillverkats på andra ställen i Ångermanland eller Jämtland och därefter transporterats till Kyrkesviken, menar Kresten att det är troligare att järnet tillverkats någonstans i platsens närhet för att där rensas och smidas (Buchwald u.å; Kresten 1999b).

Tolkning och diskussion

Bebyggelseområdet vid Kyrkesviken är väl avgränsat inom ett ca 1 hektar stort område på en sandterrass väster om Kyrkedsberget. I samband med undersökningarna har lämningar efter en rad olika aktiviteter dokumenterats. Här finns spår efter odling, kyrklig verksamhet, metallhantering och sjöfart.

Undersökningarna visar att mänsklig verksamhet har förekommit vid Kyrkesviken redan under yngre järnålder. Hur omfattande eller varaktig denna verksamhet varit är oklart och några huslämningar från den tiden har inte identifierats. Av ¹⁴C-dateringarna att döma förefaller den medeltida boplatsen ha etablerats åtminstone redan under 1100-talet, medan fynden vittnar om att bebyggelsen fick karaktären som centralplats med vidsträckta kontakter först under 1200-talets första hälft. Lämningar efter ett tiotal byggnader har påträffats. Platsen har varit i bruk under hela 1200-talet och möjligen en bit in på 1300-talet. Någon bebyggelse har inte funnits vid Kyrkesviken sedan dess.

Såväl osteologiska och markkemiska undersökningar som pollen- och makrofossilanalyser visar att Kyrkesviken haft en fast bosättning och att jordbruk med odling av korn och havre samt boskapsskötsel (nöt, får/get och svin) har kombinerats med småviltsjakt, sälfångst och fiske. Hästskor och hästskosöm visar att man haft hästar på platsen, men ingenting tyder på militär närvaro (stridsvapen saknas).

Att kyrkliga aktiviteter förekommit vid Kyrkesviken framgår av kyrkogrunden, som genom sin planlösning kan dateras till 1200-talet. Den förmodade cisterciensiska fingerringen och tidigare gjorda fynd på platsen har också kyrklig anknytning. Det kyrkliga inslaget är således påtagligt i Kyrkesviken, men platsen verkar inte ha ingått i någon fast sockenorganisation. Hur platsens kyrkliga funktioner skall tolkas är därmed osäkert, men flera möjligheter finns. Den permanenta bosättningen skulle tillsammans med det högklassiga fyndmaterialet kunna tala för att en maktbärare som måhända hade administrativa uppdrag eller kontrollerade handel och kommunikationsmedel, uppfört (eller ämnat uppföra) en egenkyrka som tjänat det egna samhället och dess besökare. Fynd som mynt och keramik vittnar om intensiva kontakter med urbana centra (städer, borgar, kloster) i södra Östersjöområdet. Om dessa bestått i regelmässiga handelsförbindelser i ett monetärt system är osäkert med tanke på att myntfynden representerar tre olika mynträkningsystem.

Tyngdpunkten i verksamheten låg dock i metallhanteringen. Vid Kyrkesviken har lämningarna efter flera metallverkstäder framkommit vid undersökningarna. En grovsmedja låg närmast vattnet och Kyrkedet i nordväst och en klensmedja uppe på terrassen där även kopparhantering och finare arbeten förekommit. Av undersökningarna framgår således att såväl bronskantverk som järnsmide har förekommit på platsen under 1200-talet. Spåren av bronskantverket består dels av verkstadsanläggningarna, dels av avfall och råmaterial i form av slag och smältklumpar i kopparlegering samt bleck i kopparlegering, verktyg av järn, blästerskydd, brynen samt knack- och glättstenar.

Smältning och gjutning av brons förefaller ha förekommit i det övre verkstadsområdet, där två smälthärdar med smältkylor och oregelbundna smältor av koppar samt kopparslaggs undersöktes på 1930-talet. En stor mängd kopparbleck hittades i samma område. Några fragment har tydliga spår efter klippning, medan andra kan vara rivna eller mer ojämna. Förmodligen utgör en stor del råmaterial och avfallsprodukter från bearbetnings- och tillverkningsprocesser. Verkstadslämningarna vid Kyrkesviken vittnar om att ett relativt omfattande metallhantverk som inbegripit bronsbearbetning har förekommit på platsen under 1200-talet.

Förutom brons- och koppararbete har även ett omfattande järnsmide skett vid Kyrkesviken. Lämningar efter detta har påträffats både i det övre och det nedre verkstadsområdet. Förutom

själva smedjorna med ässjor kan en rad fynd knytas till verksamheten, såsom slagg, smidesavfall, verktyg, råmaterial och halvfabrikat. I det nedre verkstadsområdet fanns en smedja med ässja och flera fällstenar (städ). Verksamheten har lämnat spår i form av stora mängder smidesslagg, men även lera från ugnstätning, glödska, järnsmältor samt kasserade järnföremål i form av spikar, nitar, hästkosöm och järnfragment. Bland slaggmaterialet ingår flera delvis magnetiska plankonvexa underskållor (bottensgållor) med förglasad översida. Dessa samt huvuddelen av det övriga slaggmaterialet är rester från smidesprocessen. Förutom smidessgållor finns även omsmältningsslagger och sprutslagger. Även åtskilliga bitar smidesavfall från järnbearbetningen har hittats i Kyrkesviken. Detta material består av ofullbordade, kasserade föremål; bortslagna, överblivna delar av ett ämne eller halvfabrikat; avfall i form av glödska samt smälta järnklumpar, däribland en bit klimpjärn som möjligen är en upphuggen bit ur en fälla.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det metallhantverk som förekommit vid flera smedjor vid Kyrkesviken under 1200-talet förutom brons- och koppararbete även har omfattat olika stadier i järnsmidesprocessen.

Vem eller vilka som än stod bakom kyrkan, metallhanteringen och övriga aktiviteter i Kyrkesviken, så måste det transportgeografiska läget ha varit avgörande för bebyggelsens lokalisering och för de maktpolitiska ambitionerna. Platsen låg således i både en natur- och kulturgeografisk gränzon som skapade såväl resurstillgång som speciella behov. Det är med andra ord hamnen och de maritima förutsättningarna som utgjort basen i gårdens eller det lilla samhällets existens.

Den betydelse Kyrkesviken har tillmätts i bygdens historieskrivning genom tiderna framgår av såväl ortnamn som traditioner. I bägge fallen är det platsens kyrkliga funktion som har stått i centrum. Under 1800-talet var Kyrkesviken och grunden till en kyrkobyggnad på platsen känd både av lokalbefolkningen och av antikvarier. Riktig uppmärksamhet fick dock platsen först genom folkskolläraren och hembygdsforskaren Gottfrid Holmlunds utgrävningar på 1930-talet då ett rikt fyndmaterial framkom. Genom de nya undersökningarna 1990-92 har såväl kunskapen om platsen som allmänhetens intresse för den ökat ytterligare.

Kyrkesviken kan tolkas som en centralplats under 1200-talet med flera olika funktioner kopplade till kyrklig verksamhet, kommunikation, handel och metallhantverk. Resultaten gör att platsen på ett tydligare sätt än tidigare kan sättas in i ett europeiskt sammanhang.

Figur 40. Utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum där fynd från Kyrkesviken ingår. Foto: Ola George, Västernorrland museum

Figur 41. Rekonstruktion av Kyrkesviken, teckning av Lars Högberg

Referenser

Otryckta källor

Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Stockholm
Grundsunda socken
 Ulträ med Kyrkesviken
Ekdahls norrländska samlingar
Sidenbladhs samlingar
Nordiska museets (NM) folkminnessamling, Stockholm
 Hammarstedska arkivet (HA)
 Grundsunda socken
Dialekt- och folkminnesarkivet (ULMA), Uppsala
 Grundsunda socken
 Ordsamlingen
Lantmäteriverkets arkiv (LMV), Gävle
 Lantmäterikartor och beskrivningar
 Ångermanland
Landsarkivet i Härnösand (HLA)
 Grundsunda kyrkoarkiv
 Handlingar ang. kyrka och kyrkogård (O:1)
Riksarkivet (RA), Stockholm.
 Kammararkivet (KA)
Örnsköldsviks museums arkiv (ÖM), Örnsköldsvik
Grundsunda hembygdsförenings arkiv, Husum
 Gottfrid Holmlunds efterlämnade handlingar

Tryckta källor och bearbetningar

Almquist, J. A. (red.) 1933. *Stockholms stadsböcker från äldre tid*. Andra serien. Tänkeböcker 5. 1514-1520(-1524). Stockholm.
Baudou, E. 1986. Ortnamn och nordliga kulturprovinser under järnålder och medeltid. *Tre kulturer* 3:7-39. Umeå.
Baudou, E. 1987. Orsaker till bebyggelseförändringar i Norrland under medeltiden. *Arkivet, historien, rörelsen*. Sven Lundkvist 60 år:67-79. Stockholm.
Berthelson, B. 1939. Bland ångermanländska medeltidskyrkor. En konserveringsrevy och ett forskningsprogram. *Ångermanland* 1939:7-25.
Björkman, S. och von Sydow, W. (red.) 1941. *Svenska gods och gårdar*. Del XXXVI. Ångermanland utom socknarna Bjurholm och Nordmaling. Uddevalla.
Broadbent, N. 1987. Datering av fornlämningar i Bottenvikens kustland genom lavtillväxt (Lichenometri). Preliminära resultat. *Bottnisk kontakt* III 7-9.2.1986 i Jakobstad:21-27. Jakobstad.
Broadbent, N. 1988. Järnålderns och medeltidens säljägare i övre Norrlands kustland. *Arkeologi i norr* 1:145-164. Umeå.
Buchwald, V. F. u.å. *Vedr. undersøgelse af et slaggefragment og fire jerngenstande fra Kyrkesviken, Grundsunda Socken, Ångermanland*. Opubl. rapport.
Carlsson, G. (red.) 1944. *Stockholms stadsböcker från äldre tid*. Andra serien. Tänkeböcker 2. 1483-1492. Stockholm.
Eriksson, L. 1994. *Kyrkesviken. En miljöarkeologisk undersökning*. D-uppsats i arkeologi, Umeå universitet.
Elfwendahl, M. & Grundberg, L. 2000. Keramik & politik. En pilotstudie om materiell kultur ur ett norrländskt perspektiv. *META* 3/2000:3- 30. Medeltidsarkeologisk tidskrift.

- Grundberg, L. 1989. *Kyrkesviken. Korologi, kronologi, karaktär*. Opubl. C-uppsats i arkeologi, Umeå universitet.
- Grundberg, L. 1990. *Risöfjärdsprojektet. Maritima näringsstrukturer och kulturmiljöer i Ångermanland c.800-1800. Exemplet Risöfjärden/Skagshalvön. Summarisk redogörelse, fältsången 1990*. Örnsköldsvik.
- Grundberg, L. 1992. 1000 år kring Risöfjärden. Arkeologiska undersökningar inom Risöfjärdsprojektet 1990-1991. *Arkeologi nolaskogs. Fornlämningar, fynd och forskning i norra Ångermanland*:131-144. Örnsköldsviks kommuns skriftserie. Örnsköldsvik.
- Grundberg, L. 1993. En romartida barngrav från norra Ångermanland. *Ångermanland-Medelpad* 1992-93:27-37.
- Grundberg, L. 1995. Kyrka, socken och sägen. Om Kyrkesviken, religionsskiftet och kyrkobyggandet i norra Ångermanland. *Oknytt* 3-4/1994:4-35. Johan Nordlander-sällskapets tidskrift.
- Grundberg, L. 1996. Den medeltida hamnen. Maktfaktor i norrländsk samhällsutveckling. *Kulturmiljövärd* 5-6/1995:20-29.
- Grundberg, L. 1997. Gravar, kyrkor och människor – aspekter på religionsskiftet i Mittnorden. Några exempel från pågående undersökningar i Ångermanland och Medelpad. *Kultursammanhang i Midt-Norden*:29-53. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Konferenser 38. Stockholm.
- Grundberg, L. 2006. *Medeltid i centrum. Europeisering, historieskrivning och kulturarvsbruk i norrländska kulturmiljöer*. Studia Archaeologica Universitatis Umensis 20/Kungl. Skytteanska Samfundets Handlingar 59.
- Grundberg, L. & Jonsson, K. 2004. Skatterna från Tuna kyrka och myntcirkulationen i Norrland under 1100- och 1200-talen. *Myntstudier* nr 2/2004:6-25. Mynttidskriften på Internet. www.numismatiskafor forskningsgruppen.su.se.
- Grundberg, L. & Sjöberg, R. 1992. Labyrintforskning i norra Ångermanland. *Arkeologi nolaskogs. Fornlämningar, fynd och forskning i norra Ångermanland*:78-88. Skrifter från Örnsköldsviks museum nr 3. Örnsköldsvik.
- Hallström, G. 1929. N. J. Ekdahls norrländska resor och samlingar 1827-1830. *Arkiv för norrländsk hembygdsforskning* 1928-1929:72-159.
- Hamberg, N. 1912. *Bidrag till Grundsunda kyrkas och församlings krönika*. Örnsköldsvik.
- Hasselberg, B. 1915. Artikel i *Örnsköldsviks-Posten*.
- Hasselberg, B. 1922. *Till Grundsunda sockenkrönika*. Opubl. manus. Enskilda arkiv C:42. HLA.
- Holmlund, G. 1931a. *Utgrävningarna vid Kyrkesviken i Grundsunda socken i Ångermanland*. Opubl. Rapport. Dnr 3345/31. ATA.
- Holmlund, G. 1934a. En övergiven kyrkplats å Ulträ byskog, Grundsunda. *Tro och gärning* juli 1934:17-19.
- Holmqvist, W. 1933. Vackra fynd vid medeltidskyrkan i Kyrkviken. Utgrävningarna i Ulträ ha fortsatt även i år. Arbetet dock ännu ej slutfört. En vädjan till mecenater. *Örnsköldsviks Allehanda* 1933-08-26.
- Huggert, A. 1976. S:t Olofs hamn på Drakön, Kyrkesviken i Ulträ och Jungfruhamn på Bjurön. Baspunkter vid medeltidens segelled längs Norrlandskusten. *Rapport. Maritimhistoriskt symposium*. Luleå 1976:181-206. Stockholm.
- Huggert, A. 1978. S:t Olofs hamn på Drakön, Kyrkesviken i Ulträ och Jungfruhamn på Bjurön. Baspunkter vid medeltidens segelled längs Norrlandskusten. *Studier i norrländsk forntid*. Acta Bothniensis Occidentalis. Skrifter i västerbottnisk kulturhistoria 1:77-93. Umeå.
- Johansson, L. 1922. De vanligaste kyrkosägenmotiven i Norrland. *Jämten* 1922:31-37.
- Johansson, L. 1953. Kyrka och kult i sägen och folktro. *Härnösands stift i ord och bild*:135-148. Stockholm.
- Jonsson, A. 1998. *Landskapet runt Risöfjärden. En kulturlandskapsanalys utifrån äldre lantmäteriakter*. Människor och miljöer runt Risöfjärden. Örnsköldsvik.
- Jonsson, K. 1992. Erik Knutsson eller Erik Eriksson? *Svensk numismatisk tidskrift* 4/5 92:104-106.

- Kresten, P. 1999a. *Stenfynd från Ångermanland och Medelpad*. Geoarkeologiskt laboratorium. Opubl. analysrapport nr 8-1999.
- Kresten 1999b. *Slagg och metall från Kyrkesviken. RAÄ 121, Grundsunda sn, Ångermanland*. Geoarkeologiskt laboratorium. Opubl. analysrapport nr 22-1999.
- Lagerqvist, L. O. 1970. *Svenska mynt under vikingatid och medeltid (ca 995-1521) samt gotländska mynt (ca 1140-1565)*. Numismatiska bokförlagets handboksserie nr 4. Stockholm.
- Lindqvist, A.-K. 1994a. Uppkomsten av den bofasta bebyggelsen längs Mellannorrlands kust. *Oknytt* 3-4/1994:36-54. Johan Nordlander-sällskapets tidskrift.
- Lindqvist, A.-K. 1994b. Förromersk och romersk järnålder i Ångermanlands kustland. En mångkulturell variation inom en region. *Järnåldern i Mittnorden. Ett symposium kring nya arkeologiska och ekologiska forskningsrön*:83-100. Vasa.
- Lindqvist, A.-K. 2001. *Banaffäl, raä 304 i Grundsunda sn, Ångermanland*. Umark 19. Arkeologisk rapport. Umeå.
- Lundkvist, T. 1962. *Hembygdsboken. Nordmalings och Bjurholms socknars historia*. Umeå.
- Malmer, B. och Wiséhn, I. 1983. *Myntfynd från Ångermanland*. Sveriges mynthistoria. Landskapsinventeringen 2. Stockholm.
- Michanek, T. 1932. Intressanta fynd vid Kyrkesvika i Ultrå, Grundsunda. Årets grävningar i "norra Ångermanlands Birka" slutförda. Gott resultat. Är det en gård, en hednisk helgedom eller en marknadsplats, som avslöjas? *Örnsköldsviks-Posten* 1932-09-05.
- Molin, E. 1910. *Beskrivning över Grundsunda socken, Västernorrlands län*. Örnsköldsvik.
- Nilsson, A.-C. 1988. *Tomtningar från yngre järnålder utmed Övre Norrlands kustland*. C-uppsats i arkeologi, Umeå univ.
- Nordlander, J. 1908. Ångermanland i Stockholms stads tänkeböcker. *Norrland* N:o 9 1908:40-48. Uppsala.
- Nordlander, J. 1914. Urgamla kyrkliga traditioner i Norrland. *Kyrkohistorisk årsskrift* 15:43-52.
- Oscarsson, B. 1992. *Medeltida hushållning. En jämförande studie utifrån förkolnat material från Kyrkesviken, Ångermanland*. C-uppsats i arkeologi, Umeå universitet.
- Rathje, L. 1993. Ortnamn och arkeologi. En jämförande materialanalys i nio ångermanländska kustsocknar. *Arkeologi i norr* 4/5 1991/92:93-146. Umeå.
- Sidenblad, K. 1869. Öfversigt af Ångermanlands fasta fornlemningar. *Antiquarisk tidskrift för Sverige*. Andra delen:192-214.
- Sjöberg, R. 1990. Hur gamla är labyrintherna efter västerbottenskusten? *Markkontakt* nr 1/1990:3-6.
- Skogsjö, H. 1986. *Ångermanlands äldsta skattelängd (1535)*. Genealogisk ungdoms skriftserie nr 3. Stockholm.
- Stenberger, M. 1951. Kedjehållaren från Grundsunda. *Fornvännen* 1950:171-174.
- Stuiver, M. et al. 1998. Calibration issue. *Radiocarbon* 40:1041-1083.
- Thålin, L. 1966. Något om Grundsunda i förhistorisk tid. I: Lundström, O. och E. *Bygden kring Gideälven och Husån*:11-25. Örnsköldsvik.
- Trotzig, G. 1997. Bot och bättring – om lagningar. *Till Gunborg. Arkeologiska samtal*:119-128. Stockholm Archaeological Reports nr 33. Stockholm.
- Trotzig, G. 1998. Metallkärl av kopparlegering. *Eketorp-III. Den medeltida befästningen på Öland. Artefakterna*:92-104. Stockholm.
- Wallander, A. 1998f. Hästskor. *Eketorp-III. Den medeltida befästningen på Öland. Artefakterna*:223-226. Stockholm.
- Wallander, A. 1998g. Hästkosöm. *Eketorp-III. Den medeltida befästningen på Öland. Artefakterna*:226-227. Stockholm.
- Wallin, J.-E. & Engelmärk, R. 1997. *Odlingslandskapets och kulturmiljöns framväxt i Finna by, norra Ångermanland, från folkvandringstid till nutid*. Opubl. rapport, Umeå universitet.
- Westerdahl, C. 1981. Kyrkesviken i Grundsunda – medeltida forn lämning. *Höga Kusten* 1/1981:24-25.

- Westerdahl, C. 1982a. Kyrkesviken. Några notiser med en bakgrund. *Bottnisk kontakt* I. Maritimhistorisk konferens. Örnköldsviks museum 12-14 februari 1982. Skrifter från Örnköldsviks museum nr 1:6-11. Örnköldsvik.
- Westerdahl, C. 1982b. Om maritima kulturcentra med utgångspunkt från norrlandskusten. *Bottnisk kontakt* I. Maritimhistorisk konferens. Örnköldsviks museum 12-14 februari 1982. Skrifter från Örnköldsviks museum nr 1:87-90. Örnköldsvik.
- Westerdahl, C. 1985. *Förhistoria nolaskogs. Fornlämningar och fornfynd i Örnköldsviks kommun. En populär bakgrund för 7000 år*. Bjästa.
- Westerdahl, C. 1986. Medeltida sjöleder i Ångermanland/Medelpad. *Ångermanland-Medelpad* 1986:179-203.
- Westerdahl, C. 1989. *En kulturgräns nolaskogs*. Örnköldsviks museums småskriftserie nr 20. Örnköldsvik.

Internet

FMIS Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem. www.fmis.raa.se

Förkortningar

ATA	Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm
HA	Hammarstedska arkivet, Nordiska museet, Stockholm
HLA	Landsarkivet i Härnösand
KA	Kammararkivet, Riksarkivet, Stockholm
LMV	Lantmäteriverkets arkiv, Gävle
RAÄ	Riksantikvarieämbetet, Stockholm
ULMA	Dialekt- och folkminnesarkivet, Uppsala
ÖM	Örnköldsviks museums arkiv, Örnköldsvik

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens i Västernorrland dnr: 220-7323-90

Länsmuseet Västernorrlands dnr: 293-90, 2020/25

Län: Västernorrland

Landskap: Ångermanland

Kommun: Örnsköldsvik

Socken: Grundsunda

Fastighet: Ultrå 2:4

Ekonomiskt kartblad: 19J4c, Ultrå SO

Koordinatsystem: Fristående

Höjdsystem: RH70, fix 8013

Undersökningsperiod: 1990 1/8-14/9, 1991 5/8-20/9, 1992 3/8-18/9

Arkeologisk personal: Leif Grundberg (undersökningsledare), Päivi Kontio (1990-91), Anette Glöde (1990), Ywonne Hallén (1991), Björn Oscarsson (1991-92), Lisette Eriksson (1992)

Grovarbetskraft: 1991 – Susanne Hellstrand, Kornelius Christensen, Karina Horneij, Carina Gunnarsson, Arne Lindström; 1992 – Sören Ring, Karl Axel Bergström, Leif Hallams, Karl Erik Lundkvist, Mats Bergman

Renritning: Päivi Kontio

Inmätning: Ejler Forsberg, Plan- och bygghuset, Örnsköldsviks kommun

Rapportmanus: Leif Grundberg

Rapportredigering: Pernilla Hembjer

Dokumentationsmaterialet förvaras på Västernorrlands museum i Härnösand

Bilagor

1. Provrutor

Ruta X470/Y280

Rutan något sned (25-30 grader för mycket åt norr)

DN1. Under torv tunt blekjordslager, rostjord börjar skymta

DN2. Rostjord (ett par stenar i NÖ hörnet)

DN3. Rostjord

Ruta X470/Y300

DN1. Under humus blekjord

DN2. Blekjord, rostjorden börjar synas

DN3. Gräns blekjord/rostjord

DN4. Rostjord

Humus 7-8 cm

Blekjord 0-5 cm

Rostjord 18-20 cm

Mellanjord

Steril

Svårt att se gräns mellan mellanjord och steril jord.

Ojämn fördelning av blekjordslaget, på vissa ställen inget blekjordslager.

Ruta X490/Y259 (vid röse)

DN1. Under torv tunt sotlager. Brandskadad skärvsten. Makroprov taget.

DN2. Gråaktig kulturjord, lite sotblandat, mycket småsten omkring 2 cm stora, många är rödaktiga, 2 st flintabitar

DN3. Gråaktig kulturjord, mycket småsten (dock ljusare än förra lagret). Större sten i SV hörnet, stenen går upp ovan jord ca 10 cm SV om rutan

DN4. Ljus sand (berg)

Ruta X490/Y280

DN1. Under humus blekjord.

DN2. Blekjord, små naturliga stenar 0-5 cm, mest i SV hörnet

DN3. Gräns blekjord/rostjord

DN4. Rostjord. Liten fläck av sot i SV hörnet

Ruta X490/Y300

DN1. Under humus blekjord, i SÖ hörnet lite sot.

DN2. Rostjorden börjar ta överhand. Större del rostjord. Stråk av naturligt kol efter rötter.

DN3. Rostjord på nästan hela ytan, lite blekjord.

DN4. Rostjord. Sanden börjar blandas med grus och mindre stenar.

Humus 4-5 cm

Blekjord ca 4 cm

Rostjord 10-13 cm

Mellanjord 16 cm

Steril

Ruta X490/Y315

DN1. Under humustäcket sotblandad sand

DN2. Blekjordslager, sotflammigt. Stenarna kvar, några till har kommit fram i NÖ hörnet, storlek 8-10 cm. En sten eldpåverkad.

DN3. Blekjord. Nya småstenar (naturliga)

DN4. Rostjord. Nya naturliga stenar i sanden

Ruta X510/Y260

DN1. Under humus gråaktig kulturjord

DN2. Större delen av rutan gråaktig kulturjord. En sot/brun färgning i SV kanten i mitten, se planritning

Ruta X510/Y280

DN1. Under humus blekjord. Lite kol (naturligt?)

DN2. Blekjord. Sand

DN3. Rostjord. Sand

DN4. Rostjord. Sand

Humus 4 cm

Blekjord 3 cm.

Rostjord 18 cm

Svårt att säga var gräns till steril jord går. Ca 20 cm under rostjord kommer troligen (?) berg.

Ruta X510/Y300

DN1. Under humuslager blekjord

DN2. Blekjord, sand

DN3. Blekjord, rostjord, i SÖ hörnet sand

DN4. Rostjord, sand

Humus 3-4 cm

Blekjord 5-8 cm

Rostjord 7-8 cm

Mellanjord 16 cm

Steril

Rostjorden är kulturpåverkad med humus i plogdjup enligt Roger Engelmark.

Ruta X510/Y320

DN1. Under humus tunt täcke av sot/kol(?)lager (mörkfärgat). Stenarna kantiga, dock ej klart skärersten.

DN2. Blekjordslager (de inritade stenarna kvar)

DN3. Blekjord. Stenen i SÖ hörnet borta

DN4. Rostjord/sand

Humus ca 6 cm

Mörkfärgat några mm

Blekjord 7-8 cm

Rostjord ca 16 cm

Mellanjord ca 16 cm

Steril

Blekjorden emellanåt gråaktig, små sot(?)stråk går ibland ned ca 1 cm.

Där rostjordlagret slutar är det ett ca 11 cm tjockt bälte med smågrus.

Ruta X530/Y260

DN1. Under humus, tunt mörk humus

DN2. Blekjord. Rostjord börjar synas. Grop i N delen. Lerjord, grå/brun till färgen, se planritning

DN3. Rostjord i större delen av rutan. Gropen kvar bestående av ljus lera och mörkbrunt sand/grus. Rostjorden (sand) verkar bitvis vara kulturpåverkad mörk och fet, ev. samma som det mörkbruna sand/gruset.

Ruta X530/Y280

DN1. Under humus blekjord

DN2. Blekjord, rötter. Sand

DN3. Blekjord. Sand

DN4. Ljus rostjord. Sand

Ruta X530/Y300

DN1. Under humuslagret blekjord

DN2. Blekjord, tunt lager av sotflammigt i SV-NV del av rutan. En skörbränd sten.

DN3. Gräns blekjord/rostjord

DN4. Rostjord

Humus 4 cm

Blekjord 6-8 cm. På vissa ställen sotpåverkat

Rostjord 20-22 cm

Mellanjord

Steril

Ingen direkt mellanjord rostjord/steril.

2. Ytbeskrivningar (anteckningar yta A-C)

Yta A (1990)

Med utgångspunkt ifrån förhöjda fosfatvärden samt stenförekomst och kulturindikationer i sondprofiler, utvaldes ett område omkring koordinaten X530/Y325 på sandterrassen i närheten av kyrkogrunden för närmare undersökning (Yta A).

En 4x4 m stor yta avtorvades. Efter rensning ritades stenarna som låg mer eller mindre löst i den humusblandade blekjorden in i plan och avvägdes.

Rn1

Det första rensningslagret (Rn1) omfattade det ca 5 cm tj blekjordslagret. De flesta stenarna är uppenbarligen ditförda, men några klara strukturer kunde inte iakttas. I ruta 530/323 påträffades en samling delvis skörbränd sten, samt några skifferplattor (även i 531/324). Jordarten är sand/mo.

Fynd

Ett järnfragment (spik/söm?) påträffades i ruta 529/324 strax under blekjorden (F1).

Rn2

Rn2 grävdes – d.v.s. ytterligare 5 cm – och dokumenterades.

Fynd

F2 och F3, två eldslagningsflintor framkom i ruta 528/325. Små bitar obränd lera påträffades dels intill och S om stenen i ruta 528/323, dels i ruta 531/326 (profilkanten), varav en bit har en slät något rundad yta som liknar lerklining.

Ytterligare 1,5 m² i NÖ hörnet avtorvades (531-532/327-328,5) med anledning av två metalldetektorutslag. Härvid framkom direkt under torven en välbevarad skedborr samt en hästsko (fliksko).

Anläggningar

A4

Yta B (1990-1992)

1990

Ett område kring spiselröset nr 6 lades in i koordinatsystemet. En hjälppix på hällen V om den på 1930-talet utgrävda husgrunden (smedjan) avvägdes till 11,72. Röset framträdde före undersökningen som en ca 4 m i diam st och intill 0,4 m h förhöjning med enstaka synliga stenar. Röset var beväxt med lingon- och fr.a. blåbärsris samt ett par mindre granbuskar. Blåbärsriset dominerar på själva röset; lingonriset i den närmaste omgivningen (fr.a. i SV). Terrängen är en svagt NV-sluttande avsats NV om berg(häll) i dagen NV om sand/moterrassen. Mindre glänta i tät granskog med enstaka inslag av tall och björk samt små rönnbuskar. Intill och SSÖ om röset är en stig (f.d. skogstraktorväg) (ÖNÖ-VSV).

Röset ligger omedelbart N om X575/Y270. Området karterades och avvägdes. Därefter avtorvades en 4x2 m st yta (N-S) X575-579/Y267-269, d.v.s. V halvan av röset. Efter avtorvning av yta B krävdes en kraftig efterrensning av – särskilt i N – kraftiga rötter efter stubbar, samt tjockt humuslager kring de delvis löst liggande skarpkantade (skörbrända) stenarna i rösets yta. I ruta 575/267 framkom NÖ delen av vad som liknade en stencirkel (som alltså fortsätter under torven i SV). I ruta 575/268 var jorden särskilt svart och fet. Under stencirkeln i ruta 575/267 fanns endast sterilt morängrus. Enstaka (obrädda) lerbitar

framkom. I ruta 575/268 är den feta svarta jorden djupare. Den innehöll några brända ben, bränd och obränd lera. Två mindre slaggbitar hittades i ruta 576/267. Ett större stycke med några lerfragment i påträffades i Ö delen av ruta 578/268. Spiselröset förefaller ha rasat ut mot NV. Det ev. husets NV hörn torde således ha varit där om det är fråga om en hörnhärd. Ytterligare 1 m åt S resp. N på yta B avtorvades för att studera ev. väggar till huset. Röset minskade återigen betydligt när nästa stenlager plockades bort.

Fynd

F4, ett kopparbleck från ett kärl hittades mellan stenar i rösets V kant i Rn1.

Vid avsökning med metalldetektor gav området kring yta B föga utslag bortsett från en fläck i SV delen av röset (i schaktet).

Anläggningar

A1 i ruta X578/Y268 (jfr planritningar "4. stenlagret" och "5. stenlagret") är i plan oval och ca 18x25 cm stor. Västra delen utgrävd så, att det återstår en ca15x10 cm st kolfläck.

Skålformad. Kulturlagret består av fet och starkt kolblandad sand. Inga stenar, inga fynd.

Kulturlagret är 4-5 cm tj. Under lagret syns grov, stenig och hård, rostfärgad sand.

A2 i ruta X576/Y267-268 (jfr planritning "5. stenlagret") framkom under en stor sten och bestod av en samling av ca 8 mindre skörbrända stenar, samt svart kol och kulturlagret emellan dem. En av stenarna hade delvis sönderbränts till grus. Stensamlingens form i plan var oregelbundet oval, i riktning S-N, ca 80x50 cm (se planritning). I sektion från söder är kulturlagret ca 2-6 cm tj. Kulturlagret består av stark, mörk brun-röd kulturpåverkad jord och kolblandad sotjord. Stenar finns i ett lager – se planritningen. Under stenarna syns endast kulturlagret. Under kulturlagret framträder rostjord, vars färg varierar från ljus rost till "mellanrost". Kulturlagret består av färgad sand samt kolaska och små kolbitar. Ganska mycket smårötter finns kvar. Flera bitar mjukt och hårdare bränd lera kom från kulturlagrets övre del mellan stenarna. Inga fynd påträffades under stenarna eller från kulturlagrets understa del. Fynden kom från SV hörnet av X576/Y268. Anläggningen tolkas som utras från spisens översta del som hamnat under stora stenen. Den största stenen, som ej har synliga märken av eldpåverkan, kan vara på sin ursprungliga plats, och har således inte tillhört spisen (stenens yta ligger 9,62 m.ö.h. – se planritning). Fynd av bränd lera och enstaka skörbränd sten.

I S delen av ytan (X574/267-69) löper en ca 0,5 m br och 0,15 m h vall av sand och grus (NÖ-SV). I NÖ fortsätter den (?) i en stenrad (ruta 574-575/268). I vallens NÖ del låg en slaggbit. Vallen kan ha uppstått på flera sätt. En möjlighet är att den uppkommit i samband med skogstraktorvägens användning. Dess N hjulspår löper nämligen intill och närmast parallellt S om vallen. Den kan också vara en konstruktionsdetalj (jfr fortsättningen av stenar i NÖ), i form av mullbänk eller underlag för plankgolv. OBS att vallens höjd och begränsning var tydligast längs dess NV kant.

1991

Rn1

Avtorvning påbörjades omedelbart Ö om 1990 års undersökningsyta. En 40 cm br N-S-lig (Y269-269,4) och en Ö-V-lig profil (X577-577,4) lämnades dock. Vid avtorvningen framträdde stenarna klarare i den N delen av spiselröset (där torven var tjockare) än i den S (där röset var täckt av kulturpåverkad jord). Inom området X575-577/Y274-276 påträffades omedelbart under torven åtskilliga större och mindre bitar smidesslagg, varav flera tydliga underskållor. En koncentration av större stenar (<0,3 m st) framkom inom X576/Y274-276. S delen av schaktet ritades i Dn1, varefter ytterligare ca 8 m² avtorvades S och Ö om denna del (X574-575/Y269,4-276,5) och (X575-577/Y276-276,5). Därvid framkom åtskilligt med slagg även i rutorna X574/274-275. Spiselrösets NÖ del avgränsas här inom rutorna 577-578/271. Emellan stenarna i röset påträffades en mindre mängd småbitar br. lera, samt ett

10-tal bitar slagg, betydligt mer vitblåsig än den i S schaktets Ö del (=smidesslaggen). Stenarna i röset är företrädesvis 0,1-0,2 m st.

S delen grävdes även rutorna 574/274-275 (slagghögen) i Rn1. Därvid visade det sig att högen ej var kompakt slaggfylld, utan under det översta slagglagret fanns ett sandlager. V delen av högen verkar vara helt stenfylld av obrända (?) 0,15-0,25 m st stenar. Även den NÖ delen kantas av ett par stenar. Fynd av fem järnfragment (bl.a. nitbricka); F22-23, 25-27.

Det kolsvarta kulturlagret i vallen och området SÖ om spiselröset var 2-4 cm tj, och innehöll endast enstaka bitar bränd lera – inga andra fynd.

Anläggningar

Inom rutorna X575-576/Y271-272 framträdde en 1,4x0,75 m st och 0,2 m dj *grop* (NNV-SSÖ) som fortsätter utanför schaktet i S. Gropen kunde ej iakttas före avtorvningen p.g.a. det tjocka torvlagret. I gropen låg många stenar, varav flera flata i gropens sluttning. Hela gropen förefaller stenfylld och framträder tydligt med en stenfyllning av 0,1-0,25 m st stenar (makrofossilprov togs ovan stenlagret i ett svart kulturlager i nämnda ruta). Gropen synes i V begränsas av en vall, 0,5 m br och intill 0,1 m h, av gulbrun sand. N, S och Ö om gropen är den grusblandade sanden vit; bränd? Den vita sanden sträcker sig i ÖSÖ mot slagghögen och nästan till stenpackningen i ÖNÖ.

En ca 0,5 m i diam st och 0,25 m dj *grop* med skarpa kanter framkom vidare i ruta X576/Y276, med enstaka stenar och mindre slaggbitar. I rutorna X576/Y276 framträder en *stenpackning* i en svag förhöjning, som fortsätter norrut (i profilen). I rutorna X 574/Y274 och X574/Y275 framträdde redan vid lätt rensning att dessa rutor nästan helt och hållet består av en *slagghög* som fortsätter utanför schaktet i S. Den synes vara ca 1,5 m i diam och intill 0,2 m h, med steninslag i V.

Spiselrösets SÖ del avgränsas inom rutorna 575/270 och 576/271. En distinkt svartfärgning framträdde här S/SSÖ om röset som fortsätter utanför schaktet i S (täcker rutorna 574/269-270). En stenrad av ca 10 intill 0,1 m st stenar i N-Slig riktning (c. Y270,20) ligger i detta lager och fortsätter i S.

I ruta 575/275 framträder en närmast oval 0,65x0,4 m st svartfärgning (Ö-V), vilken ej avgränsades tydligt vid ritandet av nivån. En klart avgränsad svartfärgning syns i S delen av ruta 574/271, och synes fortsätta i S – möjligen i svackan mellan två förhöjningar (slagglag/spismursrester?).

Fynd

I rutorna 574-576/274-276 hittades ett 10-tal *järnfragment* i Rn1, varav 2 hästkosöm (F7-8) och ett par nitar/huvud. I ruta 574/269 framkom en bit eldslagningsflinta (F6). I spiselrösets SÖ del (ruta 576/270) påträffades ett litet fragment av kopparbleck (F11); möjligen från samma kärl som hittades i rösets V del 1990?

Makrofossilprov togs i rutorna 574/269 (Ö) resp. 575/269 (Ö), d.v.s. röset.

Makrofossilprov togs i det svarta kulturlagret i vallen V gropen, samt i gropen (575/272). Även *kolprov nr 2* togs i gropen i samma ruta.

Rn2

S delen avvägdes och stenplockades, därefter påbörjades grävning av Rn2. I rutorna 574-576/273 (Ö gropen) var nivån närmast fyndtom (1 slaggbitar), och bestående av hårdgrävt grus.

Vid grävning av rutan 574/271 framträdde en klar stratigrafi mot rutan N därom. Ett svart, fett kulturlager visade sig nämligen gå in under ett tunt lager av ljusare sand i vallen V om gropen. I detta mörka kulturlager påträffades flera slaggbitar (vitblåsig, smidesslagg?). Om vallen har uppstått i samband med gropen (vilket ej är helt säkert), är alltså bägge dessa anläggningar yngre än kulturlagret som troligen tillhör spiselröset. Slagg finns dock även i

vallen. SÖ delen av röset innehöll i Rn2 en hel del bränd lera, samt enstaka brända ben. Skillnaden mellan rösets S och N del framträdde fortfarande mycket klart; den södra delen innehåller mycket kulturlager (svart och fet) och ej så många synliga stenar; den N delen innehåller mycket sten med endast begränsad fyllning.

En mycket klar begränsning visade sig i rösets S del. Uppenbarligen har en träkonstruktion sammanhållit röset i Ö och S, vilken nu framträder såsom en 1,5 dm bred svart sotfärgning med vinkelrätt hörn i SÖ. Den Ö begränsningen går närmast i N-S-lig riktning längs Y271 och fortsätter in i profilen i N. Den S följer X575 in i profilen i V. Nu framträder även ett 1-3 cm tj svart kulturlager i N profilen (X577) inom Y271. En mindre utbuktning åt Ö från den jämna gränsen, tycks finnas på ömse sidor om profilen. Området utanför färgningarna består av grov sand och grus, vilket inom rutorna 577-578/272 bildar en N-Slig 1 m lång, 0,5 m bred och intill 0,1 m hög vall.

Koordinatsystemet utökades mot Ö, och ytterligare ca 20 m². En 40 cm bred N-Slig profil lämnades vid koordinat Y277-277,4, och den Ö-Vliga profilen förlängdes åt Ö. Den S delen avtorvades åt Ö till koordinat Y280, och den N till Y277. P.g.a. de stora stubbarna och de oräkneliga stora och små rötterna, tog avtorvning och efterrensningen (Rn1) lång tid. Redan i det tunna torvlagret påträffades åtskilligt med slaggbitar över hela den nyupptagna ytan.

Röset i den SÖ delen framträder med en klar begränsning i Ö, i form av en svartfärgning i riktning NNV-SSÖ tydligast i ruta 576/278. Gränsen fortsätter norrut i profilen och viker av mot VSV i ruta 574-75/278. Stenarna i röset är olikformiga 0,1-0,3 m st. Ö om röset i ruta 575/279 är en sandhögs- (spån?)formation (hög, med långsmal böjd ränna i SV) av recent karaktär, troligen orsakad av en stubbe/rötter.

Den SÖ delen förbereddes för utvidgning mot S, med anledning av den stenrad i närmast Ö-Vlig riktning som låg delvis övertorvade i kanten av den N-sluttande berghällen. Den SÖ delen avtorvades mot S efter avvägning och fotografering (571,5-574/277,4-280). Därvid framträdde en närmast oval, 1,5x1 m (VNV-ÖSÖ) st hårdliknande stensamling direkt på den flata berghällen. Berghällen sluttar mot N mellan 15 och 20 grader. Stenarna är huvudsakligen skarpkantade (eldpåverkade) och 0,15-0,25 m st. Dn1 ritades.

Fynd

I Rn2 i S delen, påträffades 4 järnfragment (F32-35) i anslutning till "slagghögen" i SÖ. I ruta 274/270 framkom i Rn2 en järnnit (F31) i det svarta kulturlagret strax SSÖ om röset. Liksom i Rn1 påträffades i Rn2 en anmärkningsvärd koncentration av järnföremål/fragment i ruta 575/275 (F37-44) och i ruta 575/276 (F46-55). Likaså framkom en stor mängd mycket små fragment av tenn/bly? Både fynden och avfallet hittades i det mörkbruna-svarta kulturlagret.

En spik (F60) hittades i ruta 575/276 (Ö), d.v.s. i anslutning till den tidigare fyndkoncentrationen, samt en nit (F61) och en spik (F63) i ruta 574/279. Mycket slagg låg utspridd över i stort sett hela ytan. Åtskilligt med järnfragment och demolerade föremål (F68-75) påträffades i ruta 574/276 (Ö delen) i vars V del ett flertal fynd tidigare hittats, samt 575-576/276 (F76-80). F80 är en större skiva av järn samt ett flertal mindre fragment därav. Gångjärnsbeslag?

Brända ben framkom i en koncentration i ruta 577/274-275, prel. bestämda till svin och säl. Förekomsten av enstaka obrända ben visar att bränningen sannolikt inte utförts på platsen – benen har troligen hitkommit som avfall. En hel del järnfragment samt ett enstaka kopparbleck hittades fr.a. i rutorna 577-578/275-276. Likaså tillvaratogs åtskilligt med slagg.

I SÖ delen gick en klar "fyndgräns" i ruta 576/278; alla fynd låg i anslutning till röset i väster som begränsas av svart kulturpåverkad jord, medan den vita sanden öster därom var fyndtom. I ytans SÖ del hittades åtskilligt med lös slagg på ett område som tycktes sakna det mörkare kulturlagret.

Rn3

Stenarna i S delen avvägdes & bortplockades i Dn3, varefter grävning av Rn3 påbörjades. I Rn3 (Dn4) framkom under ett tunt grus/sandlager i ruta 576/271 en oval stolphålsliknande svag kolfärgning ca 30x20 cm (VSV-ÖNÖ). *Makrofossilprov* togs i 574-576/269 & *kolprov* togs i 574/269. *Makro* & *kolprov* togs i "hårdgropen" och i "slagghögen". "Hårdgropens" begränsning framträder nu mycket klart med spikraka kanter särskilt i V. Innanför denna cm-breda sotstrimma finns ett mörkbrunt kulturlager, och där innanför ett svartare lager med stenfyllning.

Spiselrösets klara svarta avgränsning "krympte" nu något. S om röset, i ruta 574/269 (Ö) framträder en 15 cm br svartfärgning i NV-SÖlig riktning, och fortsätter utanför schaktet i S samt in i profilen i N. Den sammanhänger med rösets färgning i N.

Övriga S delen putsades, fotades & ritades i Dn4. Hela årets utgrävningsyta – bortsett från det SÖ-ligaste hörnet – är nu i Dn4 och kunde fotograferas i en helhet. Härvid framgår att den N delen är nedgrävd till steril mark, bortsett från spiselröset i SV och det mindre röset i SÖ, samt två mindre gropar i V resp. Ö delen av N schaktkanten. Den V svackan som fortsätter mot N, synes ha en motsvarighet rakt söderut i S delens S schaktkant. Det är påtagligt mycket mera sten i N delen än i den S delen. I S är vi ännu ej nere i steril mark – här är sanden fetare och flera olika färgskiftningar framträder.

I S har spiselröset fortfarande raka, distinkt avgränsningar med få stenar, medan det i N är oregelbundet och stenigt. Dess S del har f.ö. även en inre begränsning med ljusare lerinslag. Enstaka slaggbitar ännu framkom långt ner i spiselröset.

Rn4

S delen började grävas i Rn4. Härvid framträdde i Dn5 spiselrösets botten såsom den SÖ fjärdedelen av en rund cirkel, i form av en svart kolfärgning, ca 0,15-0,3 m br med en mindre samling eldpåverkade stenar i SÖ hörnet. Färgningen omsluter ett gråvitt parti med leraktig jord och flera större eldpåverkade stenar.

En stolphålsliknande rund sotfärgning, 0,3 m i diam finns fortfarande i SÖ hörnet av 575/269, 0,45 m S om spiselrösets nuvarande begränsning. En svagare liknande färgning finns i ruta 576/271, 0,4 m Ö om spiselröset.

Fortsatt grävning av Rn4 i S delen. Största delen av ytan består nu av sterilt morängrus; endast anläggningarna går djupare. I nivån framkom i fredags en flat stenskiva, ca 0,3x0,15x0,03 m med ojämna kanter i ruta 575/269; värmeplatta av något slag? Vid återfyllningen beräknades mängden mer eller mindre skörbränd sten mindre än 0,2 m st i rösets V del uppgå till ca 250 liter. Därutöver tillkommer ett 30-tal större stenar.

Rösets S del började grävas till botten. Här framkom en koncentration av mycket spröda brända ben i direkt anslutning till sektionen i N (på den plats där benkoncentrationer påträffats även i tidigare lager).

En rund svart anläggning i S delen, strax S om spiselröset (575/270) grävdes i sektion från S. Där har flera delvis snedställda flata stenar påträffats. Den hade en fyllning av svart, kolblandad fet sand, med någon enstaka sten. Skålformad.

1992

Arbetet var under 1992 inriktat på klarläggande av yta B:s norra begränsning (dvs ev. väggkonstruktioner i form av syllstensrader eftersöktes, samt tendenser i fyndspridning etc). Ytan utvidgades därför mot norr, med avsikt att klarlägga husets begränsning åt detta håll. Således avtorvades inledningsvis ett 23,4 m² stort område, omfattande koordinaterna

x580,40-583/Y268-277; m.a.o. lämnades en 0,4 m br Ö-Vlig profilbänk mot förra årets område.

I V påbörjades ytan en meter tidigare än i fjol, för att om möjligt påträffa den N-Sliga syllstensrad som framkom i 1990 års provschakt och inte verkade sluta inom detta. I bästa fall skulle därmed husets NV hörn kunna hittas. Efter avtorvning och efterrensning framträdde en yta som huvudsakligen bestod av blekjord samt kvarvarande torv- eller humusrester. Två större N-Sliga stråk av mörkare "sotjord" fanns också och i NÖ hörnet var detta svart och kolblandat. Delar av dessa svarta "sotlager" är dock sannolikt rester av självkolat material?

En markant förhöjning framträdde i ruta 580-81/274-75, med flera synliga stenar i V delen, men i Ö kan inga stenar kännas vid provstick i sanden.

Ytan fotades och ritades i Dn1 (efter avtorvning), varefter grävning av Rn1 (0-5 cm) påbörjades. Nivån var i det närmaste helt fyndtom, och varken ben, slag eller lera påträffades. Dock framkom ett krokliknande järnföremål (F1) i ruta 582/274, och i samma ruta hittades ett antal glimmerbitar (F2) varav merparten sparades. Några 0,2-0,4 m st stenar finns spridda över ytan.

Kolprov (Kp1) togs i det svarta området i NÖ (R582/276).

Yta C (1990-1991)

1990

Vid avsökning av området med metalldetektor påträffades mitt på stigen ett 10-tal m S om smedjan en fingerring av silver. I omedelbar närhet fanns ett femtal utslag på detektorn. Detektorutslagen i ett stråk S om smedjan (intill stigen) karterades och avvägdes. Yta C, 3 m² i anslutning till ringfyndet på stigen avtorvades. De övriga detektorutslagen där visade sig vara kapsyler. Ytterligare ett detektorfynd gjordes, nämligen en liten sax (sisare) ett tiotal m SV yta C.

Området grävdes och dokumenterades till Rn4. Enstaka fynd av brända ben, skörbränd sten, samt lera framkom i de övre lagren. Mera lera kom i Rn4 då även några färgningar framträdde. I NV delen låg en sten med färgning rund, uppenbarligen efter en grop (A3). Tydligt kulturlager i V profilväggen.

Anläggningar

A3 är belägen inom ruta X536/Y296. I ytan framträder en sten, vid nivå Rn2. Stenens nivå är 13,04, bottennivå 12,94. Vid Rn3, men fr.a. Rn4 framträder en färgning kring stenen. Sett uppifrån ca 0,30x0,25 m i diam. Den innehåller sotfläckar, torv och består till stor del av grå/brun sand som skiljer sig med klar gräns från övrig rostbrun sand. I sektion från S är färgningens djup 0,04-0,05 m på båda sidor om stenen. Sett från S sträcker den sig 0,03 m åt Ö och 0,15 m åt V. Direkt under stenen saknas färgningen. Där är rostbrun sand utan kulturpåverkan. Nedgrävningen har inte rak botten utan sluttar uppåt utifrån stenen.

1991

Ett 8x3 m st schakt lades ut i N-S-lig riktning (X537-545/Y297-300) med SV hörnet 0,5 m Ö om NÖ hörnet av 1990 års schakt. Två 0,5 m br profiler i Ö-V-lig riktning lämnades (X540-540,5 och X543-543,5). Schaktet sträckte sig över ett par metalldetektorindikationer, och sträcker sig mot stensamlingen söder om smedjan.

Den avtorvade ytan rensades ner till ett litet hårdare packat sotblandat lager, vilket särskilt framträdde i N, där även enstaka skörbrända stenar låg löst under torven. X543,5-545/Y297-300 avtorvades och efterrensades. Där framkom omedelbart under torven åtskilligt med

koncentrerade skörbrända stenar, samt enstaka mindre bitar bränd lera. En av metalldetektorindikationerna visade sig vara en recent örling (i torven).

N delen efterrensades, fotades och ritades, med särskild tonvikt lagd på den hårdliknande samlingen av skörbrända stenar i ruta X544/Y298. S delen grävdes i Rn2 (5cm), varvid den största delen av ett något sotigt kulturlager bortgrävdes. I lagret påträffades en järnspik (F1) och en järnsyl (F2) högt upp i detta lager (blekjordsblandat) i ruta X538/Y298 resp. X539/Y297.

S delen ritades och fotades i Dn2 (5cm). Kulturpåverkad sand framträdde i schaktets V del, dels i NV med en gulbrun-rödbrun, flammig 0,5 m i diam st cirkel. Strax S därom var en något fetare, gråbrun-svart, flammig, något större färgning.

Det mellersta (M) schaktet rensades i Rn2. Här fanns ett distinkt brandlager, särskilt påtagligt i N delen, men blott högst 2 cm tj. I detta framkom bl.a. små bitar av br. lera samt enstaka br. ben. Tydliga små förkolnade träbitar fanns i lagret. I SÖ hörnet (ruta X549/Y299) fanns en dm-stor koncentration av br. ben. *Makrofossilprov* togs i "härdrutan" X542/Y298 (Rn2).

Vid fortsatt grävning av Rn2 i M schaktet, framkom en klar koncentration av br. ben även i ruta X541/Y298. Denna fanns i ett rödbrunt 1-2 cm tj lager inuti det 3-4 cm tj brandlagret. Det rödbruna lagret förefaller bilda en grundare grop (0,2-0,3 m i diam och intill 0,03 m dj). Enligt Yvonne finns preliminärt *sälben* med i materialet. *Makrofossilprov* togs i detta lager i samma ruta.

M delen snabbrensades för foto av Dn2. Därefter grävning av Rn1 (humus/blekjord m.m. ner till ev. färgningar) i N delen. I ruta 543/299 (N) hittades ett antal stenskrävor av flintliknande material - troligen använt som eldslagningssten. Hela N delen är markant mycket stenrikare än de andra delarna; företrädesvis skörbrända intill 0,1 m st stenar. I ruta 544/299 påträffades några bitar tandemalj från nöt eller får/get. Det svarta, feta och sotiga kulturlagret ligger här omedelbart under torven, och är 2-4 cm tj. På somliga ställen fanns mindre (intill 0,15 m diam st) fläckar av fet, brun jord i det svarta kulturlagret.

N schaktet påbörjades grävning av Rn2 (5 cm), varvid mycket br. lera i det 2-4 cm tj svarta kulturlagret framkom bland de många skörbrända 0,05-0,1 m st stenarna. Totalt uppgick stenmängden i N delen till ca 7,5 liter skörbränd sten. Kulturlagret innehöll även enstaka br. ben. I stort sett försvann hela detta svarta kulturlager i detta rensningslager.

Bland fynden kan nämnas två bitar eldslagningsflinta (F19 & F21) i ruta 544/298 resp. 543/298, och ett järnföremål (F20) bestående av tre nitar/knappar på linje, med fragmentariskt bevarat koppar(?)bleck (gjutet?) i ena änden. Det sistnämnda har sannolikt varit ett beslag av någon typ (bältesbeslag?); påträffades i NV hörnet av ruta 544/297 (i kulturlagret). Kolprov (1) togs i kulturlagret i nämnda ruta (544/297NV), liksom prov för vedartsanalys.

I denna nivå syns en begränsad mörkfärgning i NV delen av samma ruta, som förefaller fortsätta utanför schaktet i V. I NÖ delen av ruta 543/298 framkom en liten koncentration av väl fragmenterade br. ben i kulturlagret. Vid fortsatt grävning (Ö delen) av Rn2 i N schaktet påträffades i det 2-4 cm tj kulturlagret påträffades liksom tidigare br. lera och br. ben. Dessutom hittades 2 järnspikar i rutorna 543/299 (F24) och 544/299 (F28). Under det svarta kulturlagret syns flammiga ljusgula fläckar i den annars vitgrå sanden.

I Dn2 i N delen förekommer kulturpåverkad sand i form av svåravgränsade, flammiga fläckar (nedgrävningar?). Bl.a. finns i N delen ljusa gråbruna-gulbruna "daskiga" färgningar av svagt fetare sand. Grävning av Rn3 (5-10 cm) påbörjades, varvid ett kopparbleck (F30) hittades i ruta 544/299 (N schaktets NÖ-ligaste hörn) stratigrafiskt klart under det svarta kulturlagret.

I NV hörnet (ruta 544/297) framträder i Dn3 en mycket klart avgränsad svartfärgning, som fortsätter utanför schaktet i V. Färgningen förefaller närmast rektangulär (NÖ-SV) med NÖ kortsidan 0,2 m l. I färgningen, som innehåller små kolfragment, påträffades bränd lera. Dessutom innehåller den stenar. I området hittades i förra nivån det ”mystiska” föremålet F20.

Koordinatsystemet utvidgades norrut mot ”smedjan”. Inom rutorna 546-548/297-298 ligger ett närmast rektangulärt stenröse, 3x2 m (N-S) och intill 0,5 m h. Stenarna är 0,1-0,3 m st. Delvis övermossat. N delen av högen ligger blott 0,5 m S om de utrasade stenarna från det stora spiselröset i smedjan. Stenrösets begränsning är dock klar. Stenarna är med all säkerhet bortplockade från det stora spiselröset vid utgrävningen av detta 1933-34. Röset finns nämligen inte – liksom med sållhögen – markerad på någon karta eller omnämnd i någon rapport från denna grävning. Även den distinkta formen visar att röset är recent. Stenröset kördes efter fotografering bort till området SSÖ om den gamla sållhögen från 30-talet – d.v.s. ca 8 m ÖNÖ om stenrösets tidigare plats. Ytan därunder är nämligen undersökt, och av intresse för att ”binda ihop” yta C med ”smedjan”. Emellan stenarna hittades bl.a. en skärva recent glas. Under de större stenarna var åtskilligt med mindre skörbränd sten (intill 0,15 m st).

I S schaktet framträdde i Dn3 en färgning i ruta 538/297, ca 1x0,2 m (NÖ-SV), bestående av en 1-3 cm br (oformlig) kol/sotram omslutande mörkbrun-gulbrun (”daskig”) sand. Färgningen fortsätter utanför schaktet i SV. I anslutning till färgningen finns förmultnade rötter. Anläggningen torde dock ej vara endast rotrester (eller vindfälla?).

Området med det bortplockade stenröset avvägdes (kallat NN) och avtorvades (545-549/297-300). En 50 cm br (Ö-Vlig) profilbank lämnades vid X546-546,5. Därefter rensades liksom tidigare ner till det något hårdare svarta kulturlagret (Rn1). I Rn1 påträffades bl.a. en slaggbit i ruta 548/299, bränd lera och enstaka brända ben (delvis svagt brända). Vidare en bit eldslagningsflinta (F45) med cortex-rester i ruta 548/297.

I NN delen hittades enstaka slaggbitar, brända ben och bränd lera i Rn1 (bl.a. ganska stora bitar bränd lera, varav en bit betydligt hårdare bränd än de tidigare påträffade). En slaggbit från 548/298 (F56) inmättes p.g.a. sin speciella sammansättning (blyglänsande yta) och stora tyngd. I Dn1 framträdde åtskilligt med delvis skörbränd sten (0,05-0,15 m st) fr. a. i rutorna 548/297-298 i en svag förhöjning. Detta är uppenbarligen utrasade stenar från det stora spiselröset i ”smedjan”.

I Rn2 (5 cm) i NN delen framkom en kraftig koncentration av bränd lera hittades därvid i ruta 545/299. *Makrofossilprov* togs i ruta 545/298. Kulturlagret var här betydligt tjockare än längre söderut, och försvann ej helt i detta 5 cm-lager. Även stenarna från röset i N, fortsatte djupare ner.

I ruta 546/297 hittades ett järnföremål (F57) i Rn2, vilket i ena änden är format som en avsmalnande krok – troligen ett verktyg. I ruta 547/297 påträffades en välbevarad nit/spik (F58), och i ruta 547/299 en hästkosöm (F59). I ruta 546/299 hittades i kulturlagret en avbruten tand (molar) av nöt (?).

I rutorna 545/297-299 framträder i Dn2 två åtskilda svartfärgningar, varav den Ö är rund 0,65 m i diam och fortsätter in i profilen i N. Fylld med ett antal 0,1 m st stenar. Den V färgningen har ej lika distinkt form, men har i SV en ”arm” som fortsätter in i NV hörnet av 544/297. De bägge färgningarna är emellertid sammanbundna av ett något ljusare mörkfärgat skikt som bildar en rak (Ö-Vlig) gräns mot S. *Makrofossilprov* togs i Rn2 i rutorna 547/297 och 548/298. I ruta 548/298 påträffades en obränd käkdel med tre kvarsittande tänder, sannolikt från en cervid.

Rn3 började grävas i rutorna 545/297-299, varvid *kolprov 3 & 4* (C14) togs i den runda färgningen i ruta 545/299 och 545/298 (C14) samt *makrofossil* i ruta 545/298. I denna anläggning, som fortsätter även i nästa nivå (fast mindre) hittades även enstaka brända ben.

I Dn2 i NN delen framträdde dels en central kolsvart färgning som tycks härröra från stora spiselröset. På ömse sidor därom finns ett något ljusare, grått, askliknande lager. En del ljusare fläckar av blekjord (eller möjligen bränd sand?) är sannolikt resultatet av en något för djupt nergrävd nivå. I rutorna 454/297-299 återfinns i Dn3 fortfarande två distinkta färgningar, dock betydligt mindre och tätare än i Dn2. Den V ligger i 545/298 och är närmast rund, 0,5 m i diam och innehåller flera delvis skörbrända 0,1 m st stenar; fortsätter in i profilen i N. Den Ö har centrum i 545,25/299,08, är oregelbunden, närmast rund, ca 0,3 m i diam, och innehåller ett par intill 0,1 m st stenar. I Rn3 i NN delen framkom en delvis polerad (?) liten rund sten (F62) i ruta 548/297. *Makrofossilprov* togs i samma ruta.

I ruta 548/298 i Dn3 (kulturlagret), hittades tre lövtunna, delvis ihopvikta bleck av metall (F64) – möjligen silverbrakteater. De påträffades "in situ", men eftersom de tagits upp vågade vi ej lägga tillbaka dem på plats för fotografering p.g.a. bräckligheten. I samma ruta hittades senare ett järnfragment (F65), som möjligen har varit en söm. I ruta 548/299 påträffades vidare en sten (F66) av samma utseende som flera av "knackstenarna" som hittades under 30-talet.

N & NN delen grävdes i Rn4 varvid *makrofossilprov* togs i anläggningen i ruta 545/298, vilken fortsatte även djupare och innehöll ett par stenar. Den Ö mindre färgningen (545/299) försvann dock i denna nivå, och saknade såväl sten som bränd lera. *Makro- och kolprov 5* togs även i ruta 548/297. I Dn4 framträder nu i NN distinkta svartfärgningar i NV hörnet (548/297) som fortsätter utanför schaktet i N & V; i NÖ hörnet (ruta 548/299) som fortsätter i N & Ö, samt i V (ruta 547/297) som fortsätter i V. Utanför dessa kolsvarta färgningar finns ljusare gråa resp. gråbruna tydliga färgningar, särskilt i rutorna 548/298-299 i N.

Rn5 grävdes i NN delen. Därvid försvann huvuddelen av kulturlagret. I rutorna 548/298-299 finns dock i Dn5 två åtskilda mörkgråa färgningar som fortsätter in i profilen i N resp. NÖ. Ytan är nu helt stenfri (liksom huvudsakligen även i förra nivån). I Rn5 framkom i det svarta kulturlagret brända och obrända ben i NV hörnet (fr.a. 548/297), samt bränd lera. I det gråa lagret hittades ingenting. *Makrofossilprov* togs i de två varianterna av gråfärgningar i ruta 548/298. *Kolprov* togs i den svarta färgningen i ruta 547/297 som fortsätter utanför schaktet i V. N delen grävdes Rn5, helt utan fynd, varvid de två SV rutorna endast putsades för att återställa rätt nivå över hela schaktet.

Koordinatsystemet utvidgades att även omfatta det s.k. "lilla spisgrundet" i "smedjans" SÖ hörn, vilket under 1930-talet lämnades outgrävt. Området avvägdes & fotograferades med avsikt att gräva ut halva anläggningen (5 m²) för att klarlägga de stratigrafiska förhållandena. Inom det planerade området (551-553/300-302,5) torde också smedjans SÖ långvägg löpa. Går kulturlagret in under väggen och/eller under spiselröset?

NN delen grävdes i Rn6. "Botten" är nu nådd i största delen av schaktet, bortsett från det allra N-ligaste & NV-ligaste området närmast profilen där grå sand fortfarande kan iakttas i Dn6 (fr.a. i rutorna 548/298-299).

S delen av "lilla spisgrundet" avtorvades och efterrensades (Rn1), varefter ytan ritades & avvägdes. Tre lösa större stenar i S delen av schaktet syntes vara sekundära och ej tillhöra röset (troligen ditkomna under 1930-talet). Före avtorvningen så framträdde anläggningen såsom 2,5 m i diam och intill 0,5 m h, övertorvat med enstaka stenar synliga. I N gränsar röset till den undersökta ytan i "smedjans" Ö del, som är betydligt djupare nergrävd än i omgivningen, varför röset här blir ca 0,7 m h. I S gränsar schaktet (ej röset) till ruta E2 som grävdes 1936 och vars konturer framträder klart i terrängen, p.g.a. dess nersänkning. 0,5 Ö om schaktet vidtar sällhögen från 1930-talets utgrävning. Efter ritning av Dn1 avvägdes &

bortplockades det första stenlagret. I V delen tillvaratogs två stenskivor såsom fynd i rutorna 551/300 resp. 552/300.

Vid grävning av Rn1 (samma som efterrensning + 1:a stenlagret) i spiselröset togs *makro* i ruta 552/301. Liksom vid efterrensningen tillvaratogs brända ben & bränd lera i rösefyllningen. I rösets Ö del i ruta 552/302 hittades en skärva av stengodsliknande slammad keramik (C1:2) från samma kärl som även påträffades under 1930-talet (F132).

I Rn2 hittades i ruta 551/300 bl.a. en stor slaggbit av den lätta & porösa koppar(?)slaggen. Mycket bränd lera i 552/300. Några flata stenar framträdde i Ö delen av schaktet, som möjligen kan vara syllstenar i Ö delen av smedjans S långvägg. Spiselröset är uppbyggt av 0,15-0,4 m st stenar, delvis skarpkantade (de mindre stenarna), och uppblandat med ljus sand, söndersmulade (brända) stenar, kol & sot samt åtskilligt med "stora" bitar" bränd lera. Bl.a. hittades även en rund polerad (?) sten. Även ljusare partier av endast lätt värmepåverkad lera fanns i röset. *Kolprov & makrofossilprov* togs. Hela rutan är ännu i Dn3 helt täckt av svart kulturlager.

I Rn3 hittades i SÖ hörnet av schaktet (551/302) i kulturlagret en obränd högerkäke, troligen av ko (ganska dåligt bevarad), samt ett kopparbleck. Förutom mycket bränd lera, brända ben & enstaka små slaggbitar framkom även obrända kotänder i ruta 551/302, ett kraftigt korroderat större järnfragment av redskapskaraktär (tångerredskap eller spjutspets??) (F145) och en bit eldslagningsflinta i ruta 551/300, samt en mindre hästkosöm i ruta 551/301; allt i det gråsvarta sotiga kulturlagret.

I Dn4 syns "syllstensraden" såsom 5 stenar i Ö delen av schaktet, utan klar fortsättning mot VSV. Den tänkta raden avgränsar emellertid ett ljusgult sandlager i N (mot röset, eller rättare under den S delen som bortplockats) och det svarta sotiga kulturlagret i S.

I Rn4 hittades bl.a. två kopparbleck i ruta 552/300 och en bit bränd flinta i samma ruta. Resterande förhöjning i röset grävdes nu ner till samma nivå som den övriga marken. Åtskilligt med bränd lera hittades.

"Lilla spisgrundet" grävdes i Rn6 (Dn7). Botten är därmed nådd – endast steril sand återstår – utom i schaktets SÖ hörn, där en färgning av gråsvart sand/jord synes gå djupare.

3. Makrofossilanalyser

3a. Makrofossilanalys, Risöfjärdsprojektet 1990

Av Karin Viklund (1990), Umeå universitet

Yta A

X531/Y327	0,5l	Rn2*	enstaka "slagg" - ev bränd kåda
X531/Y327	0,5l	Rn2*	-
X531/Y327	0,5l	Rn2*	-
X531/Y327	0,5l	Rn2*	-
X531/Y327	0,5l	Rn3*	1 frö, 1 mm indet., ev frövita
X530/Y323	1l	Rn1	
X531/Y327	1l	Rn1	

Yta B

X575/Y266	1l	Rn1*	1 fröfragment, indet.
X575/Y268	1l	Rn1*	2 sannolika sädeskornsfragment 1 fröfragment cf. målla (Chenopodium)
X575/Y268	0,5l	Rn2*	-
X576,1/Y268,3- 268,9		1l	Rn2* 1 kråkbär (Empetrum), 1 hallon (Rubus indet., 1 förkolnat råttlört, 1 trampört 1 pilört (Polygonum persicaria), 1 måra
idaeus), 2 frövitör			
(Polygonum aviculare),			
(Galium sp.)			
X575/Y266	0,5l	Rn2*	1 sädeskorn av korn (Hordeum)
X575/Y266	0,5l	Rn2*	-
X576/Y268	0,5l	Rn2*	-
X575/Y268	0,5l	Rn2*	"Lerklinings"klumpar, små, små benflisor,
X576/Y268	0,5l	Rn3	Fiskkota ca 2,5x 2,5 mm, lerkliningsklumpar
X575/Y266	0,5l	Rn3*	Benflisor, en del brända
X575/Y266	0,5l	Rn3*	3 sädeskornsfragment, 1 målla (Chenopodium)
X576/Y268	0,5l	Rn3*	Sotigt, benflisor, lerkliningsklumpar, 1 fiskkota
2,6x2,6 mm			

Yta C

X535/Y295	0,5l	Rn2*	-
X536/Y296		Rn = sektion vid sten*	-
X335/Y295	0,5l	Rn2	
X335/Y295	1l	Rn4*	-
X335/Y295	1l	Rn4	
X335/Y295	1,5l	Rn4	

Sällhög från 30-talet

ca 0,5 l floterat material (ca 4l ofloterat) genomgånet:
5 st sädeskorn av korn (Hordeum)
2st sädeskornsfragment indet.

3b. Makrofossilanalys, Risöfjärdsprojektet 1991

Av Karin Viklund och Björn Oscarsson (1992), Umeå universitet

Anläggning 5 (outgrävd)

X486/Y257 1,0l 1 sädeskorn av korn (*Hordeum*), 1 svinmålla (*Chenopodium album*).

Anläggning 4 (outgrävd)

X511/Y252 2,0l -

Anläggning 3 (outgrävd)

X521/Y251 1,0l 52 sädeskorn av korn (*Hordeum*), 9 sädesfragm., 1 då benfragm., några slaggbitar (*Galeopsis*), br. lera, 1

Yta C

X544,8/Y297,10 c. 0,3l -
(anläggning i sektion)

X545/Y298 1,0l Rn2 1 trampört (*Polygonum aviculare*), 1 svinmålla (*Chenopodium album*), 1 hallon (*Rubus idaeus*), 3 nate (2 osäkra, *Potamogeton*), br.lera

X545/Y298 1,0l Rn3 8 trampört (*Polygonum aviculare*), 1 måra (*Galium indet*, br. lera, br. ben.

X545/Y298 1,0l Rn4 1 trampört (*Polygonum aviculare*), 1 måra (*Galium aparine*), 1 frö *indet*, br. lera, br. ben

X548/Y298 1,0l Rn2 -

X551/Y302 1,0l Rn4 2 sädeskorn av korn (*Hordeum*), 2 svinmålla (*Chenopodium album*), 2 åkerbinda (*Fallopia convolvulus*), 1 krusskräppa (*Rumex crispus*), br. lera, br. ben

X552/Y301 1,0l Rn1 Br. lera, slagg
("lilla spisgrundet")

Yta B

X575/Y269 1,0l Rn3 1 starr (*Carex*), fiskkota, br. lera, br. ben

X575/Y270 - - Åtskilligt med glödskal
(stolphål)

X575/Y270 1,0l Rn3 1 starr (*Carex*), br. lera, benfragm.

X575/Y272 1,0l Rn2 1 sädeskorn av korn (*Hordeum*), 1 kråkbär lera, benfragm.

X575/Y277 1,0l Rn3 2 sädeskorn av korn (*Hordeum*), 1 våtarv (*Stellaria media*), 1 kråkbär (*Empetrum*), br. lera, br. ben, slagg

X575/Y278 1,0l Rn3 Br. lera, ben, slagg

X576/Y269 1,0l Rn3 3 starr (*Carex*), 2 di, 1 tri), br. lera, ben

X576/Y276 1,0l Rn4 1 enbär (*Juniperos communis*), ben, slagg

X576/Y277 1,0l Rn1 Br. lera, ben, mycket slagg

X576/Y277 1,0l Rn4 1 måra (*Galium sp*), 1 starr (*Carex*), 1 enbär (*Juniperos communis*), br. lera, ben, en bit slagg

X576/Y278 1,0l Rn2 Br. lera, slagg

X577/Y278 1,0l Rn3 Br. lera, ben, slagg

X578/Y269,4	1,0l	Rn2	6 sädeskorn av korn (<i>Hordeum</i>), 2
sädeskorn av havre			(<i>Avena</i>), 1 sädesfragm
(liknande havre), 1 viol (<i>Viola</i>			<i>arvensis</i>), 5
starr (<i>Carex</i>), 1 hallon (<i>Rubus idaeus</i>), slagg, br. lera			
X578/Y269,4	1,0l	Rn3	1 sädesfragm., 1 hasselnöt (<i>Colylus</i>
<i>avellána</i>), slagg			
X578/Y276 1,0l	Rn1	-	

3c. Makrofossilanalys, Risöfjärdsprojektet 1992

Av Karin Viklund (1992), Umeå universitet

Yta D

Makroprov 1 (Mp 1)

545/281 Rn2 -

Mp 3

543,9/285,9 Rn 1 -

Mp 4

544/285 Rn 3, A 26 målla (*Chenopodium*): 1 (bränt frö)
bränd näver

Mp 5

545/286 Rn 3, A 27 -

Mp 6

545/282 Rn 3, mellan
stora stenarna -

Mp 7

545/279 Rn 3, under
stenen -

Mp 8

542-543/279 Rn 4, A 29 ev. benfragment: ca 5 st (millimeterstora, gulvita, halvmjuka, ger
utslag på viss fosfathalt vid spotttest)

Mp 9

545/282 Rn 4 brända granbarr,
fröfragment, obestämbart: 1

Mp 12

541/279 Rn 4, A 25 -

Mp 13

543/285-286A 26 -

Mp 14

541/285 A 32 (sektion) -

Mp 15

541/285 A 33 (sektion) -

Provruta

Mp 2

470/299 Rn 1 -

Yta B

Mp 10 -

Mp 11 -

Kommentar

Som synes hittades endast ett förkolnat frö i proverna från Yta D. Dessutom har jag noterat bränd näver och brända granbarr eftersom sådant *kan* indikera någon mänsklig aktivitet. Flera prover innehöll vitaktiga klumpar som antogs kunna vara t.ex. benfragment eller hopklumpad blekjord. En enkel fosforhaltundersökning med spottest gjordes och bara i Mp 8 noterades en förhöjd halt, vilket bör ge stöd för blekjordsteorin i de andra fallen.

4. Osteologiska analyser

4a. Osteologisk rapport 1990

Av Torbjörn Ahlström (1991), Statens historiska museum

1.1. Benlista

Yta B 577/268 Rn III (10-15 cm)

- 17 frag. brända obest. 6 g

Yta B 574/268 Rn I (0-5 cm)

- 2 frag. brända obest. 1 g.

Yta B 577/268 Rn II (röset)

- 3 frag. brända obest. 1 g.

Yta B 574/268 Rn II (5-10 cm)

- 1 frag. bränt obest. 1 g.

Yta B 575/268 Rn II (5-10 cm)

- 13 frag. brända obest. 4 g.

Yta B 576/268 Rn III (i röset)

- 1 frag. Får/Get humerus diafys höger 6,5 g.
- 8 frag. brända obest 9,7 g.

Yta B 577/268 Rn IV

- 1 frag. bränt obest. 9,3 g

Yta B 576/268 Rn IV

- 1 frag. Får/Get frag. av bröstkota 2,5 g
- 11 frag. brända obest. 15 g.

Yta B 577,5/268,5 Rn II (röset)

- 2 frag. revbensfragment 4,8 g.
- 1 frag. bränt obest. 1 g.

Yta B 576/268 Rn II

- 15 frag. brända frag. obest. 2 g.

Yta B 577/267 Rn IV

- 1 frag. bränt obest. 1 g.

Yta B 575/268 Rn IV

- 2 frag. brända obest. 1 g.

Yta B 575/268 Rn I

- 3 frag. brända obest. 2,5 g.

Yta B 578/268 Rn III (0-5 cm) mellan rösestenarna

- 6 frag. brända obest. 1 g.

Yta B 575/268 Rn III

- 3 frag. brända obest. 2 g.

Ruta II, botten

- 1 frag. Svin; metapod ofusionerad 2 g.
- 2 frag. revben- samt kotfragment, det senare ofusionerat. Svin? 2 g.
- 11 frag. obr. obest. 3 g.

Yta C X335 Y295

- 1 frag. br. obest.

Dessutom tillkommer en samling av abborrfjäll från ”spisgrunden”, samt ytterligare mindre fragment av fisk, där bl.a. fenstrålar av abborre kunnat identifierats, dock har majoriteten av dessa ben ej kunnat identifierats till art.

4b. Osteologisk rapport 1991

Av Ywonne Hallén (1991), Stockholms universitet

Det djurbensmaterial som här analyserats härrör från två områden, yta B och yta C, på den medeltida bosättningen vid Kyrkesviken, Grundsunda sn i Ångermanland. Benmaterialets totala vikt uppgår till 481.50 g och av detta har 249.10 g (c:a 52 procent) kunnat bestämmas till art och/eller benslag. Vikten för benmaterialet från yta B uppgår till 164.95 g och från yta C till 316.55 g. Benmaterialet i sin helhet är välbränt, endast i undantagsfall förekommer obrända skelettdelar, de brända benen är dessutom väl fragmenterade. De obrända benen uppvisar varierad grad av bevaring.

Nedan följer en redovisning av benmaterialets representation i olika rutor och lager från söder till norr, med början på yta B.

Yta B

x 574 y 269

RN 1

- 8 brända obestämda fragment

RN 3

- 2 brända obestämda fragment

vikt totalt: 1.08 g

x 574 y 270

RN 1

- 1 bränt obestämt fragment

vikt: 0.58 g

x 574 y 274

RN 3

- 7 brända obestämda fragment

vikt: 1.45 g

x 575 y 269-269.40

RN 1

- 19 brända obestämda fragment

- 5 brända rörbens fragment

RN 2

- 13 brända obestämda fragment

- 1 bränt obestämt rörbensfragment

RN 3

- 4 brända obestämda fragment

RN 4

- 1 bränt obestämt fragment

vikt obestämda: 6.80 g

vikt rörbensfragment: 1.48 g

x 575 y 270

RN 2

- 13 brända obestämda fragment
- 2 brända obestämda rörbensfragment

RN 3

- 3 brända obestämda fragment

vikt obestämda: 2.80 g

vikt rörbensfragment: 0.81 g

x 575 y 271

RN 2

- 4 brända obestämda fragment

vikt: 0.54 g

x 575 y 275

RN 2

- 3 brända obestämda fragment

vikt: 0.35 g

x 576 y 269

RN 2

- 1 bränt obestämt fragment

RN 3

- 61 brända obestämda fragment
- 4 brända rörbensfragment obestämda

RN Botten

- 16 brända obestämda fragment
- 1 bränt skallfragment obestämt
- 1 bränt revbensfragment obestämt
- 1 bränt fragment av ledknapp från kota, obestämt
- 2 brända rörbensfragment obestämda

vikt obestämda: 12.67 g

vikt rörbensfragment: 3.60 g

vikt skallfragment: 0.54 g

vikt revbensfragment: 0.70 g

x 576 y 270

RN 1

- 1 bränt rörbensfragment obestämt
- 2 brända obestämda fragment

RN 2

- 6 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 del av vänster tredje falang (phalanx 3), bränt, från svin, ålder obestämd.
- 1 diafysdel av mellanhandsben, bränt, (sida obestämd) från får eller get, ålder obestämd.
- 1 diafysfragment av mellanfotsben, bränt, sida obestämd, från får eller get, ålder

- obestämd.
- 2 tandfragment, brända, troligtvis från får eller get.
 - 3 brända rörbensfragment obestämda.
 - 146 brända obestämda fragment.

RN 4

- 1 distal del av höger överarmsben, bränt, från ett ungt får, 10 månader eller något äldre. Åldersbestämning enligt Silver.
- 1 bränt obestämt fragment

vikt svin: 1.01 g

vikt får eller get: 2.11 g

vikt skallfragment: 0.09 g

vikt rörbensfragment: 0.71 g

vikt får: 3.20 g

vikt obestämda fragment: 21.07 g

x 576 y 275

RN 4

- 1 bränd kota (kotkropp), någon av de sista bröstkotorna eller en av de första ländkotorna från ett ungt svin, 3 - 6 månader. Åldersbestämningen enligt Silver grundar sig på att metafysytan på corpus inferior ej fusionerat.
- 1 kotkropp, bränd, av obestämd kota från svin, ålder obestämd.
- 2 kotfragment, brända, av obestämd kota från svin, ålder obestämd.
- 1 kotepifys, bränd, av obestämd kota från ungt svin 3 - 6 månader gammalt. Åldersbestämning enligt Silver.
- 11 brända obestämda fragment
- 1 bränt obestämt rörbensfragment.

vikt svin: 2.12 g

vikt rörbensfragment: 0.54 g

vikt obestämda fragment: 2.61 g

x 576 y 276

RN 3

- 1 bränt rörbensfragment obestämt
- 1 bränt obestämt fragment

vikt rörbensfragment: 0.47 g

vikt obestämda fragment: 0.23 g

x 576 y 277

RN 1

- 5 brända obestämda fragment
- 1 rörbensfragment obestämt

RN 5

- 1 bränt obestämt fragment

vikt obestämda: 2.06 g vikt rörbensfragment: 0.43 g

x 576 y 278

RN 1

- 1 bränt obestämt rörbensfragment

- 1 bränt obestämt fragment

vikt rörbensfragment: 0.16 g

vikt obestämda fragment: 0.34 g

x 577 y 269.40-271 lösfynd N-sektionen, spiselröset

- 8 brända obestämda fragment

vikt obestämda fragment: 2.65 g

x 577 y 270

RN 2

- 1 bränt obestämt fragment

vikt obestämda fragment: 0.50 g

x 577 y 274

RN 1

- 7 brända obestämda rörbensfragment
- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 27 brända obestämda fragment

vikt rörbensfragment: 2.21 g

vikt revbensfragment: 0.45 g

vikt obestämda fragment: 4.72 g

x 577 y 275

RN 1

1 obränt proximalt fragment av vänster mellanhandsben från får eller get. Ålder obestämd.

- 1 obränd distal del av vänster överarmsben från svin. Ålder obestämd.
- 1 bränt obestämt skallfragment
- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 21 brända obestämda rörbensfragment
- 108 brända obestämda fragment

RN 2

- 1 ledyta på underkäken (processus articularis mandibularis) från ett lamm eller en killing
Åldersbestämning gjord utifrån storleken. Bränd.
- 1 premolar med bortsprängd emalj från svin.
- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 24 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 bränt difafysfragment av höger skenben från nöt.
- 3 brända obestämda rörbensfragment
- 60 brända obestämda fragment

RN 5

- 1 bränt obestämt fragment

vikt får eller get: 1.78 g

vikt svin: 4.15 g

vikt nöt: 8.94 g

vikt skallfragment: 0.03 g

vikt rörbensfragment: 14.93 g

vikt revbensfragment: 0.08 g
vikt obestämda fragment: 31.88

g

x 577 y 276

RN 3

- 1 bränt obestämt fragment

vikt: 0.32 g

x 578 y 270

RN 2

- 1 bränt obestämt fragment

vikt: 0.10 g

x 578 y 274

RN 1

- 1 bränt obestämt rörbensfragment

RN 2

- 2 brända obestämda fragment

vikt rörbensfragment: 1.77 g

vikt obestämda fragment: 0.29 g

x 578 y 275

RN 2

- 1 del av distal ledtrulle på mellanfotsben av får eller get. Bränt. Ålder obestämd.
- 11 brända obestämda rörbensfragment
- 2 revbensfragment
- 111 brända obestämda fragment

vikt får eller get: 0.12 g

vikt rörbensfragment: 4.31 g

vikt revbensfragment: 2.56 g

vikt obestämda fragment: 12.03 g

x 578 y 276

RN 1

- 4 brända obestämda fragment

vikt: 0.57 g

x 580 y 274

RN 3

- 2 brända obestämda fragment

vikt: 0.44 g

Yta C

x 539 y 300

RN 2

- 3 brända obestämda fragment

vikt: 0.22 g

x 540 y 299

RN 2

- 72 brända obestämda fragment

vikt: 7.49 g

x 541 y 297

RN 2

- 2 brända falangfragment från säl (obestämd art, troligtvis gråsäl), varav det ena med skärspår.
- 8 brända obestämda skallfragment
- 18 brända obestämda rörbensfragment
- 342 brända obestämda fragment

vikt säl: 3.47 g

vikt skallfragment: 1.36 g

vikt rörbensfragment: 3.81 g

vikt obestämda fragment: 33.19 g

x 542 y 298

RN 2

- 1 bränt obestämt fragment

vikt: 0.19 g

x 543 y 298

RN 2

- 8 brända obestämda fragment

vikt: 1.03 g

x 543 y 299

RN 2

- 6 brända obestämda fragment

vikt: 2.03 g

x 544 y 297

RN 2

- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 7 brända obestämda fragment

vikt rörbensfragment: 0.12 g

vikt obestämda fragment: 1.18 g

x 544 y 298

RN 1

- 1 bränt obestämt fragment

RN 2

- 4 brända obestämda fragment

vikt obestämda fragment: 0.52 g

x 544 y 299

RN 1

- 10 fragment av tandemalj från molar eller premolar av nöt.

RN 2

- 1 bränt diafysfragment av mellanhands- eller mellanfotsben från får eller get.
- 2 brända obestämda rörbensfragment
- 44 brända obestämda fragment

vikt nöt: 2.47 g

vikt får eller get: 0.22 g

vikt rörbensfragment: 0.33 g

vikt obestämda fragment: 6.46 g

x 545 y 297

RN 1

- 2 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 bränt obestämt fragment

vikt: 0.79 g

x 545 y 298

RN 2

- 2 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 bränt obestämt fragment

vikt: 0.78 g

x 545 y 299

RN 1

- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 4 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 bränt obestämt fragment

vikt rörbensfragment: 0.62 g

vikt obestämda fragment: 2.81 g

x 546 y 299

RN 2

- 1 överkäksmolar, obränd från nöt

vikt nöt: 10.67 g

x 548 y 297

RN 1

- 1 bränt obestämt fragment

RN 3

- 3 brända obestämda rörbensfragment
- 29 brända obestämda fragment

RN 4

- 1 bränd proximal del av strålben från får eller get.
- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 9 brända obestämda fragment

RN 5

- 3 brända obestämda fragment

vikt får eller get: 1.47 g

vikt rörbensfragment: 3.06 g

vikt obestämda fragment: 6.90 g

x 548 y 298

RN 2

- 3 premolarer (P2, P3 och P4) sittande i del av höger underkäke från vuxet svin. Obränt.
- 1 bränt revbensfragment av svin?
- 7 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 höger underkäksmolar (M2), obränd, från nöt.
- 24 brända obestämda fragment
- 1 obränt obestämt fragment

RN 4

- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 2 brända obestämda fragment

vikt svin: 11.87 g

vikt nöt: 8.67 g

vikt rörbensfragment: 0.40 g

vikt obestämda fragment: 8.09 g

x 548.99 y 298.30 12.99 m ö h från sektionen

- 1 obränd distal del av mellanhands- eller mellanfotsben från vuxet nöt. Ej välbevarad, benets kompakta är bortnött på flera ställen.

vikt: 12.90 g

x 548 y 299

RN 1

- 1 bränd proximal del av revben, med metafysyta från svin. Benets storlek samt metafysytan tyder på att det rör sig om ett mycket ungt svin (spädgris).
- 4 brända obestämda fragment

vikt svin: 0.18 g
vikt obestämda fragment: 1.13 g

x 551 y 300

RN 1

- 1 bränt obestämt skallfragment

RN 2

- 1 fragmenterat och bränt språngben från får eller get. Ålder obestämd.
- 1 bränt obestämt fragment

RN 3

- 2 brända obestämda rörbensfragment
- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 11 brända obestämda fragment
- 1 tandfragment från får eller get

RN 4

- 5 brända obestämda fragment

RN 5

- 5 brända obestämda fragment

RN Botten

- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 4 brända obestämda fragment

vikt får eller get: 1.10 g
vikt skallfragment: 0.44 g
vikt rörbensfragment: 0.57 g
vikt revbensfragment: 0.09 g
vikt obestämda fragment: 4.40 g

x 551 y 301

RN 1

- 1 del av höger trumdel (Bulla tympanica) på tinningsbenet från en troligtvis vuxen gråsäl. (Jämförelse gjordes på en vuxen gråsäl i referenssamlingen).
- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 8 brända obestämda fragment

RN 2

- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 3 brända obestämda fragment
- 1 obränt obestämt fragment av epifys

RN 3

- 1 höger obränd underkäksmolar (M3) från vuxen nöt.
- 1 obränt obestämt fragment

RN 4

- 1 bränt obestämt rörbensfragment
- 1 bränt obestämt fragment

vikt säl: 8.28 g
vikt nöt: 12.84 g
vikt revbensfragment: 0.87 g
vikt rörbensfragment: 2.75 g
vikt obestämda fragment: 5.03 g

x 551 y 302

RN 1

- 2 brända obestämda rörbensfragment
- 10 brända obestämda fragment

RN 3

- 3 obrända delar av underkäke (processus articularis mandibularis, processus muscularis och angulus mandibularis) från nöt. Ej välbevarat.
- 5 obrända obestämda fragment
- 1 bränt obestämt fragment

RN 4

- 2 höger tänder, en mjölktdandspremolar och en permanent molar (Pd4 och M1) från under-
käken hos ett ungt, 6 - 18 månader gammalt får. Bestämning till får är gjord enligt Payne.
Åldersbestämningen är enligt Silver.
- 5 brända obestämda fragment

RN Botten

- 1 bränt obestämt fragment

vikt nöt: 19.54 g

vikt får: 2.80 g

vikt rörbensfragment: 0.41 g

vikt obestämda fragment: 12.66 g

x 552 y 300

RN 1

- 1 klippben (pars petrosa) på tinningsbenet från nöt. Bränt.
- 1 bränt revbensfragment från får eller get
- 5 brända obestämda fragment

RN 2

- 1 bränt obestämt fragment

RN 3

- 1 obränt höger överkäksfragment från svin
- 1 bränt vänster revbensfragment från får eller get
- 4 brända obestämda rörbensfragment
- 1 bränt obestämt skallfragment
- 12 brända obestämda fragment

RN 4

- 1 obränd del av vänster överkäke (premaxilla) från får eller get
- 4 brända obestämda fragment

RN 5

- 1 obränt språngben från nöt. Välbevarat. Storleken på benet talar för ett vuxet djur.
Språngbenet har inga åldersindikerande sammanväxningsytor varför det är svårt att med säkerhet säga om det kommer från ett ungt eller vuxet djur.
- 1 del av obränd revbensdiafys med del av revbenshuvud från får eller get. Välbevarad.
Åldersindikerande del saknas.
- 11 brända obestämda fragment, varav ett med skärspår tvärsöver diafysen.

RN Botten

- 4 brända obestämda fragment

vikt får eller get: 2.89 g

vikt svin: 0.46 g

vikt nöt: 17.25 g

vikt rörbensfragment: 1.84 g

vikt skallfragment: 1.72 g
vikt obestämda fragment: 11.47 g

x 552 y 301

RN 1

- 1 del av höger ledgrop (acetabulum) för lårbenet på bäckenet, från får eller get.
Delvis bränd. Välbevarad. Fragmentering gör åldersbestämningen osäker.
- 1 bränt fragment av skenben från svin
- 2 brända obestämda fragment

RN 3

- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 1 tandemaljsfragment obestämt
- 13 brända obestämda fragment

RN 4

- 1 del av obränd höger underkäke (angulus mandibularis) från nöt. Underkäksleden är välbevarad och uppvisar skärspår på yttersidan.
- 1 del av svinbete (från galt).
- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 19 brända obestämda fragment

RN 5

- 1 vänster mjölkttandspremolar (Pd2) med del av underkäke från ungt svin, 2.5 - 6 månader gammalt enligt Silver.
- 1 bränt obestämt revbensfragment
- 9 brända obestämda fragment

vikt får eller get: 2.14 g

vikt svin: 4.06 g

vikt nöt: 33.32 g

vikt revbensfragment: 2.07 g

vikt obestämda fragment: 19.42 g

x 552 y 302

RN 1

- 1 bränt obestämt fragment

RN 3

- 2 brända obestämda fragment

RN 4

- 1 höger överkäksmolar (M1 eller M2) från vuxen nöt.
- 2 brända obestämda fragment

vikt nöt: 12.74 g

vikt obestämda fragment: 0.96 g

KOMMENTAR

Analysen visar att ben från de vanligaste husdjuren nöt, svin, får och gruppen får eller get samt från säl är representerade. Ett minsta antal bestämda individer (MIND) för varje art har räknats fram (Tabell 1). Endast svinet representeras av tre individer, övriga arter utgörs av minst en individ. Åldersbestämningen som baserar sig på graden av fusionering samt tandframbrött ger vid handen att får, gruppen får eller get representeras av en ung individ respektive.

Gruppen svin uppvisar en vuxen individ samt en ung individ och en spädgris. Nöt uppvisar en vuxen individ. För gruppen säl kunde inte någon osteologisk åldersbestämning göras, skelettdelarna har dock jämförts med vuxna individer i referenssamlingarna på OFL och storleken är jämförbar. Könbestämning kunde endast göras på en svinbete (hörntand) från en vuxen galt.

Totalt sett finns för samtliga arter, utom säl, ben representativa för både köttrika och köttfattiga kroppsdelar men vikt och fragmentmässigt är ben från köttfattiga delar, d.v.s. slaktavfall, i övervikt. Några ben uppvisar slaktspår (skårspår). Tabell 2 visar benmaterialets distribution på varje nivå. Det framgår att lager (RN) 2 och 3 uppvisar flest fragment samt i stort sett störst benvikt (det skiljer sig dock lite om man betraktar yta B och C separat).

Det faktum att benmaterialet hittades runt omkring det som tolkats som smedjor på platsen och att materialet till sin karaktär nästan uteslutande bestod av välfragmenterade brända ben, kan tyda på att de krossade benen använts i järnproduktionen. Maddin (1985) menar att ben, vilka innehåller kalcium hydroxylapatit, kan användas för att bilda ett flöde (flux) som reducerar smältpunkten för slagg, d.v.s. slagg kan bildas vid en lägre temperatur.

OFL - osteologiska forskningslaboratoriet i Stockholm.

Litteratur:

Maddin,R. 1985: The technology of ironmaking. *Medieval Iron in Society*. Papers presented at the symposium in Norsberg May 6 - 10, 1985. Jernkontoret & RAÄ. Jernkontorets forskning serie H 34. 127 - 157

Payne,S. 1985: Morphological Distinctions between the Mandibular Teeth of Young Sheep, Ovis and Goats, Capra. *Journ. of Arch. Science* 12, 139 - 147.

Silver,I.A. 1969: The Ageing of Domesticated Animals. I Brothwell, D.R. & Higgs, E. (red): *Science in Archaeology*. Thames & Hudson, London

Tabell 1 Benmaterialets representation

ART	Vikt totalt	Antal frag totalt	MIND	Vikt yta B	Vikt yta C	Antal frag yta B	Antal frag yta C
Nöt (Bos taurus)	139.34	22	1a	8.94	130.40	1	21
Får (Ovis aries)	6.0	12	1*	3.20	2.80	1	11
Får eller get (Ovis aries eller Capra hircus)	11.83	14	1#	4.01	7.82	5	9
Tamsvin (Sus domesticus)	23.85	17	3"	7.28	16.57	8	9
Gråsäl (Halichoerus grypus)	8.28	1	1å.0	-	8.28	-	1
Säl obest. (Phoca indet.)	3.47	2\$	(1\$)	-	3.47	-	2

Summa:	192.77	68	7(8)	23.43	169.34	15	53	
FRAGMENT								
Revbensfrag	6.82	11	-	3.79	3.03	5	6	
Rörbensfrag	45.33	105	-	31.42	13.91	66	39	
Skallfrag&	4.18	14	-	0.66	3.52	4	10	
	53.08	129	-	32.62	20.46	69	94	Summa:
OBESTÄMDA								
FRAGMENT&	232.40	1397	-	105.65	126.75	681	716	
	481.50g	1595	7(8)	164.95g	316.55g	771	824	Totalt

Förklaringar till tabell 1

a - vuxen

* - ungt får 6 - 18 månader

- lamm eller killing, ålder obestämd

månader och ett vuxet svin, samt en spädgris (c:a 0 - 1 månad).

å.o - ålder obestämd

" - ett ungt svin 2.5 - 6

\$ - de två fragmenten av säl är troligen från gråsäl, varför de i så fall inte utgör en egen minsta individ.

& - obs, ett tandfragment inräknat i skallfragment, istället för i obestämda fragment

Tabell 2 Benmaterialets vikt och fragment antal på varje nivå

Yta B ART	Vikt totalt	Antal frag tot.	RN1 <u>frag</u> vikt	RN2 <u>frag</u> vikt	RN3 <u>frag</u> vikt	RN4 <u>frag</u> vikt	RN5 <u>frag</u> vikt	RNbotten <u>frag</u> vikt
Nöt	8.94	1	1 8.94					
Får	3.20	1	1 3.20					
Får eller get	4.01	5	1 0.75	2 1.15	2 2.11			
Tamsvin	7.28	8	1 3.97	1 0.18	1 1.01	5 2.12		
Rörbensfragment	31.42	66	37 15.74	15 5.84	11 7.39	1 0.54	2 1.91	
Revbensfragment	3.79	5	2 0.53	2 2.56				1 0.70
Skallfragment	0.66	4	1 0.03	2 0.09			1 0.54	
Obestämda frag.	105.65	681	175 32.40	179 23.19	287 37.26	13 2.94	2 1.11	17 6.10

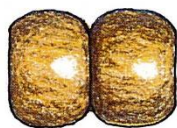
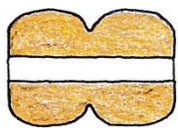
Kommentar - ett lösfynd bestående av 8 brända obestämda fragment vikt: 2.65 g finns med totalt, men ej på olika rensningsnivåer(RN). Två tandfragment, vikt 0.09 g har blivit skallfragment istället för obestämda fragment.

Yta C ART	Vikt totalt	Antal frag tot.	RN1 <u>frag</u> vikt	RN2 <u>frag</u> vikt	RN3 <u>frag</u> vikt	RN4 <u>frag</u> vikt	RN5 <u>frag</u> vikt	RNbotten <u>frag</u> vikt
--------------	----------------	-----------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	---------------------------------

Nöt	130.40	21	11	1	5	2	1
			4.28	10.67	41.05	46.06	15.44
Får	2.80	11				11	
						2.80	
Får eller get	7.82	9	2	2	2	2	1
			2.37	1.22	0.64	2.12	1.47
Tamsvin	16.57	9	2	4	1	1	1
			1.22	11.87	0.46	1.58	1.44
Säl	11.75	3	1	2			
			8.28	3.47			
Rörbensfragment	13.91	39	4	22	9	3	1
			1.55	5.79	4.5	1.90	0.17
Revbensfragment	3.03	6	1	1	2	1	1
			0.46	0.41	0.38	1.35	0.43
Skallfragment	3.52	10	1	8	1		
			0.44	1.36	1.72		
Obestämda frag.	126.75	716	53	501	102	23	28
			15.50	54.14	36.30	11.61	7.75
						1.45	

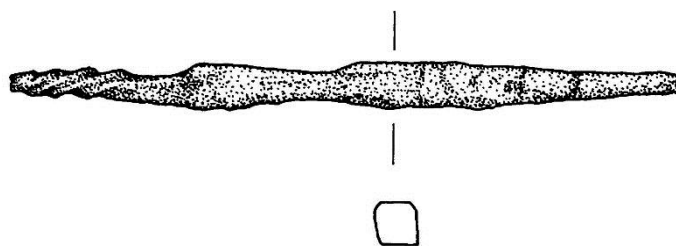
Kommentar - ett sektionsfynd av nöt, vikt 12.90 g är inkluderat i totalsumman men ej på rensningsnivå.

5. Fyndteckningar av Lars Högberg

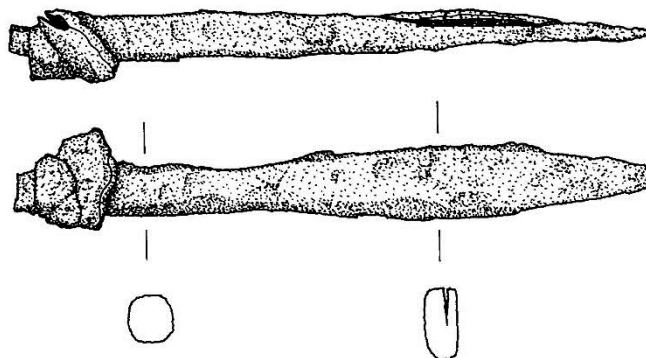

Fynd 5106:31. Pärla av glas/guldfolie

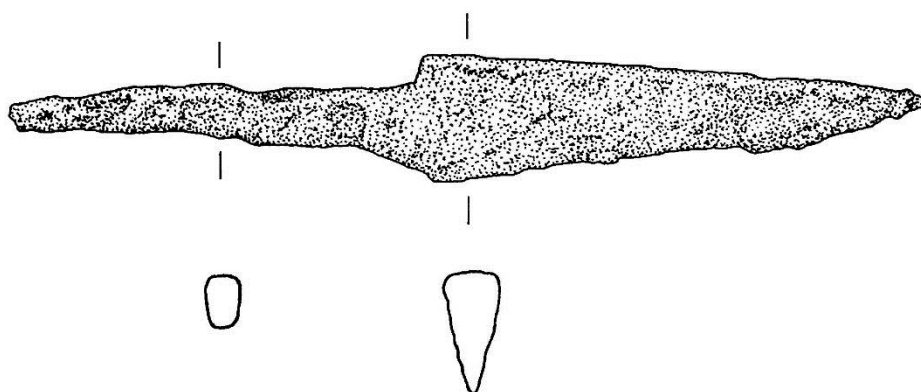
Fynd 5106:32. Pärla av glas

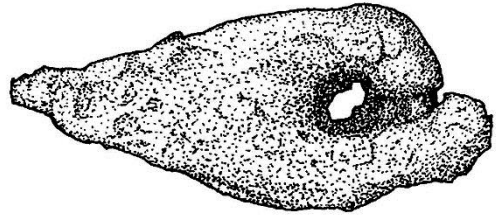
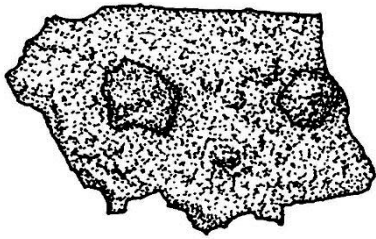
Fynd 5104:2. Syl av järn

Fynd 5104:145. Verktyg av järn, möjligen en skedborr

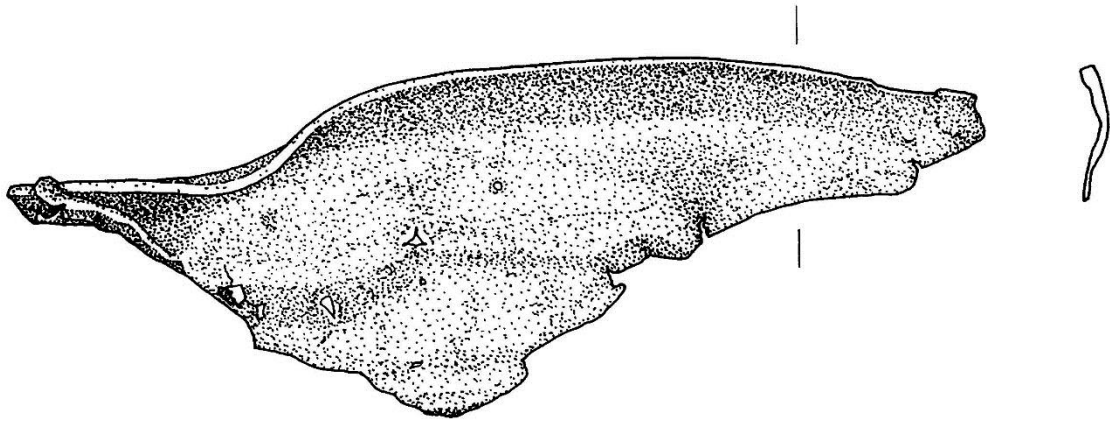
Fynd 5106:126. Kniv av järn

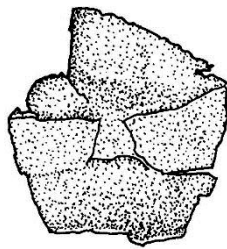
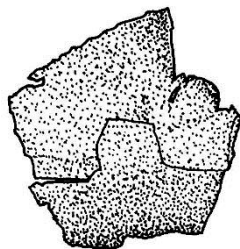
Fynd 5104:119. Nitbricka av järn

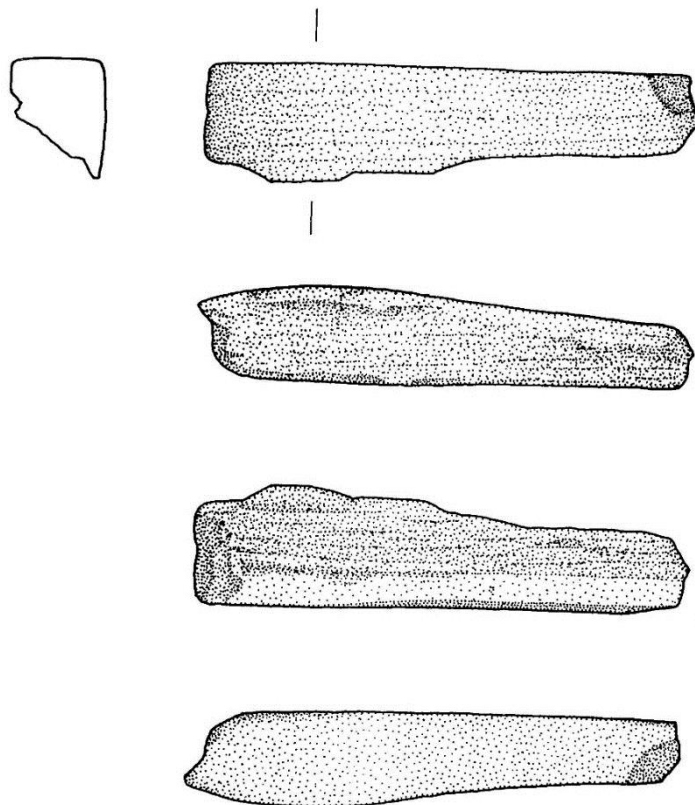
Fynd 5104:115. Fragment av järn

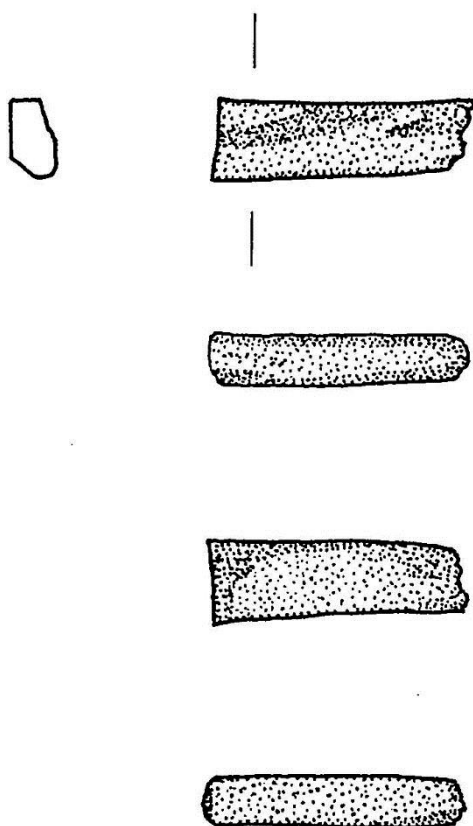
Fynd 5101:4. Bleck av koppar

Fynd 5104:143. Bleck med kopparlegering

Fynd 5106:10. Bryne av sten (muskovitskiffer)

Fynd 5106:45. Bryne av sten (hematit)

6. Fyndlistor

6.1 1990

Kyrkesviken, Grundsunda sn RAÄ 121 Inventarienummer: 5101

Fynd	X	Y	Z	Lager	Fyndomst	Sakord	Material	Antal	Max mått mm	Vikt gram	Övrigt
1	529	325	14	RN1	yta A	fragment	järn	2		1	saknas
2	528	325		RN2	yta A	fragment	flinta	1		3	saknas
3	528	325		RN2	yta A	fragment	flinta	1		1	saknas
4	577	268	9.65	RN1	yta B	bleck	koppar	1		20	saknas
5	574.5	268.5		RN2	yta B	ten	järn	1		5	saknas
6	536.65	296.25	13.08	u.mossa	yta C	ring (Ave Maria)	silver	1			originalet saknas. Kopia finns i utställningen ”Syn för sägen” på Västernorrlands museum
7	530	323		RN1	yta A	fragment (slagg)	järn	1		1	saknas
8	575.85	268.65	9.74	RN3	yta B	nit	järn	1		4	saknas
9	575	268		RN3	yta B	fragment	järn	1		2	saknas
10	577	268		RN2	yta B	slipad sten	sten	1		15	saknas
11	529	324		RN1	yta A	sten	kvarts	1		303	saknas
12	532	327.90		u.torven	yta A	skedborr/navare	järn	1		173	saknas
13	531.15	328.32		u.torven	yta A	hästsko	järn	1		83	saknas

14	529.45	283.4	12.72	u.torven	ca 15m SV om yta C	sisare?	järn	1	62x31x6	19	
15	528	324		RN2	yta A	sten	sten	1		3000	saknas

6.2 1991

Kyrkesviken, Grundsunda sn RAÄ 121 Inventarienummer: 5104
Vid flera i antal har måtten på det största fyndet tagits.

Fynd	X	Y	Z	Lager	Fyndomst	Sakord	Material	Antal	Max mått mm	Vikt gram	Övrigt
1	538,23	298,77	13,15	RN2	yta C	spik	järn	1	43x4x4, skalle 16x16x3	7	
2	539,9	297,6	13,1	RN2	yta C	syl	järn	1	89x7x6	12	
3	574,12	275,25	10,19	RN1	yta B	fragment	järn	1	27x4-11x6	5	kasserat
4	575,38	269,5	9,93	RN1	yta B	band/nitbricka?	järn	1	21x13x2	2	
5	575	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	27x7x6	6	kasserat
6	574,55	269,98	9,89	RN1	yta B	eldslagningsflinta	flinta	1	26x12x8	2	
7	575	276		RN1	yta B	hästkosöm	järn	1		6	saknas efter analys
8	576,85	275,28	10,07	RN1	yta B	hästkosöm	järn	1	30x4x4, skalle 15x7x5	6	
9	575	276		RN1	yta B	nit	järn	1	16x5x4, skalle 20x14x4	4	kasserat

10	575,91	275,95	10,05	RN1	yta B	fragment	järn	2	22x4x3, skalle 12x8x5	2	kasserat
11	576,04	270,76	9,92	RN1	yta B	bleck	Cu-legering	1	22x6x2	1	
12	575	275		RN1	ytaB	nit	järn	1	23x8x7, skalle 17x15x4	6	
13	576	274		RN1	yta B	fragment	järn	1	25x5x5	2	kasserat
14	576	274		RN1	yta B	fragment	järn	1	32x14x4	4	
15	576	274		RN1	yta B	nitbricka	järn	1	21x15x3	5	kasserat
16	576	274		RN1	yta B	fragment	järn	1	37x6x4	3	
17	576	274		RN1	yta B	fragment	järn	1	41x5x4	4	
18	576	271		RN1	yta B	torne	Cu-legering	1	35x4x1	1	
19	544	298		RN2	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	19x10x6	1	
20	544	297		RN2	yta C	beslag	järn (+Cu-leg)	1	37x6-11x7	7	
21	543,8	298,1		RN2	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	14x8x7	1	
22	574,48	274,34	9,96	RN1	yta B	fragment	järn	1	68x4-11x9	17	kasserat
23	574,91	275,4	10,04	RN1	yta B	fragment	järn	1	17x10x3	2	kasserat
24	543,8	299,52	13,13	RN2	yta C	spik	järn	1	39x6x5, skalle 9x8x5	4	
25	574	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	13x9x6	3	kasserat
26	574	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	26x14x7	2	kasserat
27	574,1	275,55	10,18	RN1	yta B	nitbricka	järn	1	31x25x5	13	kasserat
28	544	297		RN1	yta C	spik	järn	1	17x4x4, skalle 14x13x3	4	
29	579	269		RN2	yta B	fragment	järn	1	19x10x2	1	kasserat
30	544,85	299,9	13,06	RN3	yta C	bleck	Cu-legering	1	46x6-12x2	3	
31	574,65	270,17	9,85	RN2	yta B	nit	järn	3	22x5x5, skalle 17x16x3	8	
32	576	269,4		RN2	yta B	fragment	järn	1	15x4x3	1	kasserat

33	574	274		RN2	yta B	fragment	järn	1	34x6-13x2	2	
34	574	274		RN2	yta B	fragment	järn	1	23x8x5	1	kasserat
35	574	275		RN2	yta B	fragment	järn	2	17x13x4	4	kasserat
36	574,13	275,92	10,12	RN2	yta B	fragment	järn	1	12x8x7	3	kasserat
37	575,57	275,95	10,05	RN2	yta B	nit	järn	1	21x19x12	4	kasserat
38	575,78	275,8	10,04	RN2	yta B	fragment	järn	1	23x10x6	2	kasserat
39	575,82	275,39	10,02	RN2	yta B	fragment	järn	1	18x16x11	10	kasserat
40	575,71	275,86	10,04	RN2	yta B	nit	järn	1	17x6x6, skalle 18x15x2	5	kasserat
41	575,88	275,88	10,05	RN2	yta B	fragment	järn	1	25x7x5	2	kasserat
42	575,89	275,88	10,05	RN2	yta B	fragment	järn	1	22x6x3	2	kasserat
43	575,85	275,98	10,02	RN2	yta B	fragment	järn	1	17x7x3	2	kasserat
44	575	275		RN2	yta B	fragment	järn	1	12x5x3	4	kasserat
45	548,6	297,3	13,02	RN1	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	24x7-14x5	1	
46	575,8	276,13	10,02	RN2	yta B	fragment	järn	1	25x10x7	1	kasserat
47	575,84	276,15	10,01	RN2	yta B	fragment	järn	1	22x12x7	2	kasserat
48	575,71	276,18	10,05	RN2	yta B	fragment	järn	1	33x11x5	4	kasserat
49	575,89	276,27	10,04	RN2	yta B	fragment	järn	4	23x20x8	2	kasserat
50	575,5	276,24	10,02	RN2	yta B	fragment	järn	1	13x12x3	2	kasserat
51	575,73	276,11	10,03	RN2	yta B	fragment	järn	1	20x4x4	2	kasserat
52	575,55	276,21	10,04	RN2	yta B	fragment	järn	1	32x5x3	3	kasserat
53	575,9	276,44	10	RN2	yta B	nit	järn	1	31x6x5, skalle 17x16x3	8	
54	575,7	276,53	10,01	RN2	yta B	nit	järn	1	21x11x6	2	
55	575,7	276,11	10,04	RN2	yta B	nit	järn	1	19x5x4, skalle 13x11x4	3	kasserat
56	548,2	298,2	13,03	RN1	yta C		järn	1		81	saknas
57	546	297		RN2	yta C	hank	järn	1	55x7x5	8	

58	547,35	297,26	12,97	RN2	yta C	nit/spik	järn	1	31x6x5, skalle 15x13x2	5	
59											utgår
60											utgår
61	574,26	279,26	10,28	RN1	yta B	nit	järn	1	24x6x6, skalle 20x15x5	7	kasserat
62	548,85	297,74		RN3	yta C	glättsten	sten	1	39x32x23	39	
63	574,83	279,55	10,27	RN1	yta B	fragment	järn	1	13x9x7	2	kasserat
64a					yta C	brakteat med svärd mellan bakvänt R och kors		1		0,1	LL XIII:5 från Lödöse ca 1222-1229, myntherre Erik Eriksson. Finns på Kungl. Myntkabinettet
64b					yta C	brakteat m kyrkgavel		1		0,1	LL XII:C:6a från Lödöse ca 1224-1240. Finns på Kungl. Myntkabinettet
64c					yta C	brakteat m kyrkgavel		1		0,1	LL XII:C:6a från Lödöse ca 1224-1240. Finns på Kungl. Myntkabinettet
64d					yta C	brakteat med rutad krona		1		0,15	LL XVI:A:1 från Lödöse ca 1240-1245, myntherre Erik Eriksson. Finns på Kungl. Myntkabinettet

65	548,9	298,48	12,99	RN3	yta C	fragment	järn	1	34x7x3	4	
66	548	299		RN3	yta C	knacksten	sten	1	59x33x30	91	
67	548,37	298,7	12,95	RN4	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	20x19x16	7	
68	574	276		RN1	yta B	nit	järn	1	17x8x6, skalle 16x14x3	6	kasserat
69	574	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	30x14x8	4	kasserat
70	574	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	23x12x4	4	kasserat
71	574	276		RN1	yta B	nit	järn	1		5	saknas efter analys
72	574	276		RN1	yta B	kniv	järn	1	35x13x3	6	kasserat
73	574	276		RN1	yta B	fragment tånge?	järn	1	49x4-7x5	6	
74	574	276		RN1	yta B	slagg	järn	1	25x19x10	6	kasserat
75	574	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	22x5x5	3	
76	575	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	13x6x5	1	kasserat
77	576,87	276,6	10,07	RN1	yta B	spik	järn	1		4	saknas efter analys
78	576,7	276,75	10,08	RN1	yta B	glödskal	järn	2	14x12x4	1	kasserat
79	576,7	276,75	10,08	RN1	yta B	fragment	järn	1	24x5-12x4	2	
80	576,4	276,9	10,09	RN1	yta B	bleck/band	järn	22	64x48x5	86	kasserat
81	577	276		RN1	yta B	nitbrickband?	järn	1	38x11x5	3	
82	577,55	276,58	10,01	RN1	yta B	fragment	järn	1	28x7x5	2	kasserat
83	575,15	276,55	10,09	RN1	yta B	spik	järn	1	28x5x4, skalle 13x12x2	5	
84	577	275		RN1	yta B	spik	järn	1	15x6x6, skalle 12x10x2	3	
85	577	275		RN1	yta B	bleck	järn	1	17x13x2	1	
86	577	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	23x9x5	2	
87	577	275		RN1	yta B	spik	järn	1	14x6x4, skalle 12x10x2	2	kasserat

88	577	275		RN1	yta B	spik	järn	1	23x5x5, skalle 15x15x3	5	kasserat
89	578	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	15x6x4	2	kasserat
90	578	275		RN1	yta B	fragment/kniv?	järn	1	26x4-17x5	5	
91	578	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	L2,9/Bo,6	3	
92	578	275		RN1	yta B	fragment slagg	järn	1	19x17x15	5	kasserat
93	578,6	275,8	9,95	RN1	yta B	nit	järn	1	19x6x5, skalle 16x15x2	5	
94	578	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	20x20x7	8	kasserat
95	578	276		RN1	yta B	glödskal	järn	1	18x12x7	1	kasserat
96	578	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	24x4x4	4	kasserat
97	578	276		RN1	yta B	fragment	järn	1	22x5x5	2	böjd
98	578	276		RN1	yta B	spik	järn	1	42x6x5, skalle 17x14x3	8	
99	578	276		RN1	yta B	fragment (krok)	järn	1	59x9x6	5	
100	578	276			yta B	fragment av slättringsbrakteat	silver	1		1	LL IX-X? från Sveland? Ca 1250-1290? Valdermar Birgersson?/ Magnus Ladulås? Finns på Kungl. Myntkabinettet
101	547,75	299,8	13,06	RN2	yta C	hästkosöm	järn	1	27x6x4, skalle 13x6x4	5	kasserat
102	575	279		RN1	yta B	fragment	järn	1	27x10x7	8	kasserat
103	574,93	279,33	10,28	RN1	yta B	fragment	järn	1	29x3-9x6	2	
104	574,84	279,1	10,28	RN1	yta B	fragment	järn	1	18x17x13	10	kasserat
105	576	275		RN2	yta B	fragment	järn	1	20x17x9	4	kasserat

106	576	276		RN2	yta B	nitbricka	järn	1	25x17x2	1	
107	576,23	276,02		RN2	yta B	fragment	järn	1	48x8x4	9	kasserat
108	576,9	277,92	10,13	RN2	yta B	fragment	järn	1	53x11x5	12	kasserat
109	576	276		RN2	yta B	spik	järn	1	28x6x6	3	kasserat
110	575	277		RN2	yta B	fragment	järn	1	30x18x9	4	kasserat
111	576	275		RN2	yta B	fragment	järn	1	30x12x4	4	kasserat
112	576,24	276,63	10,01	RN2	yta B	fragment	järn	1	44x10x5	5	kasserat
113	576,02	276,03	9,99	RN2	yta B	fragment m glödska	järn	1	19x4x3	1	Böjd. Kasserat
114	575,96	277,69	10,1	RN2	yta B	fragment	järn	1	35x9x5	9	kasserat
115	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	2	59x5-29x9	50	
116	575	277		RN2	yta B	spik m glödska	järn	2	23x7x6, skalle 20x14x4	10	kasserat
117	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	2	21x11x9	6	
118	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	6	38x7-22x10	52	kasserat
119	576	275		RN2	yta B	nitbricka	järn	1	42x25x2	7	
120	576,29	275,6	10,03	RN2	yta B	fragment	järn	1	25x14x6	8	kasserat
121	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	7	37x7-19x8	23	kasserat
122	576,52	276,03	10,04	RN2	yta B	fragment	järn	1	26x7x6	2	
123	576	276		RN2	yta B	fragment (söm?)	järn	1	35x5-13x5	7	
124	576,15	275,33	10,03	RN2	yta B	fragment	järn	1	27x18x5	5	kasserat
125	576	276		RN2	yta B	söm	järn	1	36x9x6, skalle 14x7x7	10	kasserat
126	576,48	276,02	10,05	RN2	yta B	fragment	järn	1	30x14x11	5	kasserat
127	576,9	276,85	10,07	RN2	yta B	nit m bricka	järn	1	26x14x8, skalle 24x17x4	12	
128	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	4	17x17x3	2	kasserat
129	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	1	48x4-12x8	18	kasserat
130	552	300		RN1	yta C	skiva	sten	1	158x145x36	1436	

131	551	300		RN1	yta C	skiva	sten	1	135x117-123x17	558	
132	552,66	302,72	13,29	RN1	yta C	keramik (CI:II)	stengodsliknande	1		5	saknas efter analys
133	577	274		RN2	yta B	fragment nitbricka	järn	1	29x15x4	8	
134	574,7	278,22		RN2	yta B	fragment nitbricka	järn	1	25x10x6	1	kasserat
135	578,4	275,57	10,92	RN1	yta B	fragment söm	järn	1	27x8x5, skalle 20x5x4	6	
136	551	300		RN2	yta C	spik	järn	1	27x4x4, skalle 15x13x3	5	
137	551	300		RN2	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	18x12x7	2	
138	551	301		RN2	yta C	glättsten	sten	1	43x32x28	60	
139	578,15	276,8	9,92	RN3	yta B	eldslagningsflinta	flinta	1	20x14x10	2	
140	576,8	276,1	10,04	RN3	yta B	spik	järn	1	26x5x4	2	kasserat
141	576	270		RN3	yta B	nitbrickband	järn	1	40x13x2	5	
142	551	302		RN3	yta C	fragment	järn	1	22x6x6	2	kasserat
143	551	302		RN3	yta C	bleck	Cu-legering	1	30x30x1	4	
144	552,7	300,8	13,13	RN4	yta C	bleck	Cu-legering	1	24x22x1	2	
145	551,7	300,46	13,15	RN3	yta C	verktyg skedborr?	järn	1	116x5-12x7	30	
146	552,92	301,28	13,12	RN4	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	17x14x8	2	
147	551	300		RN3	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	12x7x6	1	
148	552	300		RN4	yta C	bryne	sandsten	1	65x8-17x11	18	Finkorning, glimmerrik, porös. Gotland?
149	576	275		RN2	yta B	fragment	järn	1	29x5-15x5	6	kasserat
150	576	277		RN1	yta B	glödska gjuttapp		1	23x9x7	2	
151	577,54	275,81	9,93	RN2	yta B	fragment	järn	1	23x13x7	2	kasserat
152	576,72	275,93	9,97	RN3	yta B	fragment nitbricka	järn	1	33x23x7	20	kasserat
153	576	275		RN3	yta B	fragment	järn	1	25x13x7	12	kasserat
154	576,12	275,9	10,06	RN2	yta B	fragment	järn	1	20x16x7	3	kasserat

155	576,4	275,26	9,99	RN3	yta B	nitbricka	järn	1	18x10x3	1	kasserat
156	574	275		RN3	yta B	fragment	järn	1	19x16x9	4	kasserat
157	576,1	275,98	10,04	RN2	yta B	fragment	järn	2	21x10x6	2	kasserat
158	576	275		RN2	yta B	nit	järn	1	18x5x5, skalle 12x12x3	4	kasserat
159	576	275		RN3	yta B	band beslag	järn	1	26x20x3	13	
160	574,55	279,18	10,16	RN3	yta B	fragment	järn	1	27x22x3	6	
161	576	276		RN4	yta B	nit	järn	1	15x4x3, skalle 13x10x3	3	kasserat
162	552	300		RN3	yta C	eldslagningsflinta	flinta	3	23x11x7	3	
163	576,67	276,34		RN4	yta B	fragment	järn	1	26x20x13	13	kasserat
164	543	299		RN1	yta C	eldslagningssten	flinta?	10	30x17x13	18	
165	552	301		RN4	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	16x8x3	1	
166	576,82	275,83		RN 3	yta B	fragment	järn	1	31x3x4	14	krokformat
167	576	275		RN2	yta B	fragment	järn	1	27x9x9	3	kasserat
168	552	300		RN4	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	18x12x8	2	
169	543	299		RN2	yta C	eldslagningssten	flinta?	3	33x13x13	7	
170	576,93	275,84		RN3	yta B	fragment	järn	1	31x11x7		
171	551	301		RN3	yta C	fragment hästkosöm	järn	1	26x5x3, skalle 10x6x4	2	kasserat
172	552,64	300	13,12	RN4	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	13x12x10	2	
173	574	279		RN1	yta B	fragment	järn	1	22x19x16	12	kasserat
174	574,31	280,65	10,19	RN3	yta B	fragment	järn	1	27x13x6	5	kasserat
175	552	300		RN4	yta C	eldslagningsflinta	flinta	1	10x7x1	1	kasserat
176	537	297		RN2	yta C	glimmer	sten	1	12x10x2	1	
177	575,88	276,1	9,95	RN3	yta B	fragment	järn	1	27x26x13	16	kasserat
178	576,2	276,42	9,92	RN3	yta B	fragment	järn	1	15x10x9	3	kasserat
179	576,4	275,99		RN3	yta B	fragment	järn	3	40x39x10	43	

180	575,67	276,52	10	RN3	yta B	fragment	järn	1	26x24x6	17	
181	576,01	275,8		RN3	yta B	fragment	järn	1	16x15x3	2	
182	575,53	276,78		RN3	yta B	fragment	järn	1	18x15x6	4	kasserat
183	576	275		RN3	yta B	fragment	järn	5	31x18x6	10	kasserat
184	576	276		RN3	yta B	fragment	järn	14	23x15x10	34	kasserat
185	576,6	276,6		RN3	yta B	fragment	järn	6	26x26x11	23	kasserat
186	551	300		RN4	yta C	sten	sten	1	78x55x8	65	kasserat
187				?	yta B stora röset	sten	sten	1	65x62x10	79	kasserat
188	552,65	300,06	12,99	RN4	yta C	beslag	Cu-legering	1	28x20x1	2	
189				?	yta B	fragment	järn	1		2	saknas
190	577	276		RN2	yta B	smidesrest	järn	3	7x6x5	1	kasserat
191	575	279		RN1	yta B	smidesrest	järn	12	13x6x5	1	kasserat
192	577	275		RN1	yta B	smidesrest	järn	2	7x5x3	1	kasserat
193	574	279		RN1	yta B	smidesrest	järn	8	6x6x5	2	kasserat
194	575	277		RN2	yta B	smidesrest	järn	4	15x11x8	2	kasserat
195	576	276		RN3	yta B	smidesrest	järn	31	8x5x5	4	
196	575	276		RN3	yta B	smidesrest	järn			7	saknas efter analys
197	576	276		RN1	yta B	smidesrest	järn	20	11x10x6	6	kasserat
198	576	278		RN1	yta B	smidesrest	järn	27	8x7x5	5	kasserat
199	576	276		RN3	yta B	smidesrest	järn		16x13x6	15	
200	576	275		RN3	yta B	smidesrest	järn		12x9x6	13	
201	578	276		RN1	yta B	smidesrest	järn	16	9x7x6	4	kasserat
202	575	276		RN1	yta B	smidesrest	järn	3	9x8x7	3	kasserat
203	575	277		RN1	yta B	smidesrest	järn	5	6x6x5	3	kasserat
204	577	275		RN2	yta B	smidesrest	järn	10	5x5x4	2	kasserat
205	575	275		RN2	yta B	smidesrest	järn	4	8x6x2	1	kasserat
206	575	276		RN2	yta B	smidesrest	järn		41x25x9	31	
207	577,73	274,22		RN	yta B	fragment	järn	1	35x3-8x5	6	kasserat

208	576	276		RN3	yta B	smidesrest	järn		19x15x12	11	
209	575	275		RN2	yta B	glödskal	tenn/bly		23x9x7	40,25	
210	575	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	25x16x11	9,16	
211	574	274		RN1	yta B	fragment	järn	1	28x11x8	5,3	vikt
212	576	275		RN2	yta B	fragment	järn	4	19x10x6	3,69	
213	575	274		RN1	yta B	fragment	järn	1	73x48x6	51,74	

6.3 1992

Kyrkesviken, Grundsunda sn RAÄ 121 Inventarienummer: 5106

Vid flera i antal har måtten på det största fyndet tagits.

Fynd	X	Y	Z	Lager	Fyndomst	Sakord	Material	Antal	Max mått mm	Vikt gram	Övrigt
1	582,42	274,04	9,64	RN1	yta B	krok	järn	1	70x5x5	10	
2	582	274		RN1	yta B	glimmer	sten	12	22x13x<0,1	1	
3	580,4	268		RN3	yta B	knacksten	sten	1	73x48x32	176	
4					yta B	skifferplatta	sten	1	52x43x5	19	lösfynd
5	544	281		RN1	yta D	fragment	järn	6	15x12x6	2	kasserat
6	541	281		RN1	yta D	fragment söm	järn	1	25x7x5	4	
7	544	281,8	12,24	RN1	yta D	fragment söm	järn	1	40x3-7x3x6	5	
8	544,5	278,3		RN1	yta D	skifferplatta	sten	2	132x31- 85x13	229	
9	541	281		RN1	yta D	söm	järn	1	43x5-7x3-7, skalle 18x8x6	8	
10	540,6	281,09	12,31	RN1	yta D	bryne	muskovitskiffer	1	78x14- 21x11-15	27	Västana?
11	547,14	303,55	13,2	RN1	yta C	nål	järn	1		2	detektorfynd. Saknas
12	542,28	296,88	13,01	RN1	yta C	bleck	koppar	1	35x8x1	1	
13	547,4	302,56	13,19	RN1	yta C	smälta	bly	1		49	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
14	542,2	280,56	12,23	RN1	yta D	spik	järn	1		28	finns i utställningen "Syn för sägen" på

											Västernorrlands museum, Härnösand
15	543,23	280,61	12,2	RN1	yta D	söm	järn	1	35x8x6, skalle 22x10x5	8	
16	546	279		RN1	yta D	nitbricka	järn	1		15	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
17	543,05	280,23	12,2	RN1	yta D	fragment	järn	1	25x5x3	1	
18	545	280		RN1	yta D	fragment	järn	1	26x6x5	5	
19	543	280		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	2	16x14x9	2	
20	545,75	281,79	12,24	RN1	yta D	krok/märkla/eldstål	järn	3		15	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
21	542	278		RN1	yta D	söm	järn	1	49x2-7x3x7, skalle 18x12x5	9	
22	540,8	278,05	12,17	RN1	yta D	spik	järn	1		15	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
23	541	279		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	27x20x7	2	
24	544	279		RN1	yta D	fragment	järn	1	33x16x13	24	
25	540,8	279,15	12,21	RN1	yta D	klining	lera	1	47x29x24	17	
26	545,5	281,6	12,24	RN1	yta D	knivfragment	järn	1	36x16x12	10	
27	534,8	333,25	13,42	RN1	yta A	vinkel?	järn	1	39x18x2	10	detektorfynd
28	488,15	263,2			spiselröse 5	söm	järn	1		7	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
29	541,35	286,82	12,59	RN1	yta D	söm	järn	1	25x3-6x3, skalle 14x6x4	3	
30	544,5	278,5	12,12	RN2	yta D	blästerskydd?	sten	1	74x72x33	133	

31	542	280		RN2	yta D	pärla	glas/guldfolie	1	11x8x8	1	
32	544	281		RN2	yta D	pärla	glas	1	6x6x3	1	
33	545,19	281,33	12,18	RN2	yta D	söm	järn	1	25x4-7x5, skalle 20x8x4	6	kasserat
34	545,05	281,36	12,18	RN2	yta D	nitbricka	järn	1	24x23x18	15	
35	541	278		RN1	yta D	nit	järn	1	14x7x5, skalle 22x15x3	3	
36	541	278		RN1	yta D	fragment	järn	1	24x20x3	4	
37	544	279		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	36x21x11	8	
38	542	280		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	9x5x1	1	kasserat
39	545	281		RN1	yta D	fragment	järn	1	19x5x3	1	
40	542	280		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	15x8x8	1	
41	545,18	281,29	12,2	RN1	yta D	fragment	järn	2	30x7x7	6	
42	545	281		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	10x5x1	1	kasserat
43	545	281		RN1	yta D	fragment	järn	1	14x6x3	1	
44	544	281		RN1	yta D	fragment	järn	1	14x3x3	1	
45	545	281		RN1	yta D	mineral. Bryne?	hematit	1	25x9x5	3	"järnglans"; smycke?
46	545	281		RN1	yta D	fragment	järn	1	18x10x9	2	kasserat
47	544	279		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	9x6x1	1	
48	541	279		RN1	yta D	sten	sten	1	26x17x17	9	kasserat
49	545,19	281,35	12,18	RN1	yta D	fragment	järn	1	16x8x6	2	kasserat
50	546	280		RN1	yta D	sten	sten	5	37x26x20	45	kasserat
51	546	281		RN1	yta D	fragment	järn	2	32x8x5	19	
52	540	280		RN1	yta D	bryne	skiffer	1	53x17x15	21	Fjällkedjan?
53	545,82	281,99	12,23	RN1	yta D	sten	sten	1	31x25x15	15	kasserat
54	546	278		RN1	yta D	fragment	järn	2	14x11x10	2	kasserat
55	544	279		RN1	yta D	fragment bearbetat	trä	1	24x20x11	1	
56				RN1	yta C norra delen	pincett	brons	1		2	finns i utställningen "Syn för sägen" på

											Västernorrlands museum, Härnösand
57	542,78	280,3	12,14	RN1	yta D	spik/ten?	järn	1	58x5x5	5	
58				RN1	yta D östra delen	fragment	järn	1	23x12x8	5	kasserat
59	490	259		RN1	provruta	eldslagningsflinta	flinta	1	36x22x17	9	
60	490	259		RN1	provruta	eldslagningsflinta	flinta	1	19x12x12	2	
61	546	285		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	26x22x10	8	
62				RN1	yta D västra delen	eldslagningsflinta	flinta	1	19x8x3	1	
63	543	282,4		RN1	yta D	eldslagningsflinta	flinta	2	20x15x10	3	
64	546	283		RN1	yta D	del av bryne?	Fyllit	1	43x14x5	4	Urberget/Fjällkedjan?
65	544,6	284,1		RN1	yta D A24	bryne	skiffer	3	70x6-17x10	41	Fjällkedjan?
66	542,55	286,99	12,56	RN1	yta D	fragment	järn	1	38x10x8	7	
67	545,95	282,95		RN1	yta D	sten	sten	1	24x20x10	8	kasserat
68	543	282,4		RN1	yta D	fragment	järn	1	24x8x7	3	
69	540	285		RN1	yta D	fragment	järn	1	33x6x5	3	
70	546	286		RN1	yta D	nit	järn	1	25x5x5, skalle 17x17x3	5	
71	542,1	286,9		RN2	yta D	söm	järn	1		5	saknas
72	541,54	284,21	12,41	RN2	yta D	bleck/beslag	koppar	1	16x16x2	2	
73	545	281		RN2	yta D	fragment	järn	2	45x5- 14x5x10	5	
74	546	278		RN2	yta D	fragment	järn	1	21x8x7	6	
75	546	283		RN2	yta D	krok	järn	2	18x12x3	4	
76	541	286		RN2	yta D	nit	järn	1	14x7x7, skalle 16x14x4	2	
77	544	279		RN2	yta D	fragment	järn	1	23x7x7	6	
78	543,2	280,01		RN2	yta D	fragment	järn	1	15x3-10x6	1	

79	540-547	283-284		RN2	yta D	söm	järn	1	21x5-7x5, skalle 14x5x8	3	
80	542	278		RN2	yta D	fragment	järn	1	35x3-6x3-6	5	
81	545	280		RN2	yta D	fragment	järn	1	33x14x6	7	
82	544	281		RN2	yta D	fragment	järn	1	25x8x7	3	
83	544	281		RN2	yta D	fragment	järn	1	14x11x5	1	
84	544,31	281,15		RN2	yta D	nitbricksband	järn	1	29x13x3	3	
85	545	281		RN2	yta D	fragment	järn	1	16x6x5	2	
86	544,46	280,7		RN2	yta D	fragment	järn	1	31x5x5	2	
87	543	281		RN2	yta D	nit m bricka	järn	1	20x6x5, skalle 19x17x7	8	kasserat
88	574	274,5		RN2	yta D	söm	järn	1	29x7x4	2	profilkant
89	574	274,5		RN2	yta D	spik	järn	1	29x6x4	2	profilkant
90	545,9	281,48		RN2	yta D	sten	sten	2	27x20x11	13	kasserat
91	545,32	281,55	12,24	RN2	yta D	sten	sten	1	34x20x13	10	kasserat
92	542	278		RN2	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	15x11x5	1	
93	542	283		RN2	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	13x9x4	1	
94	544	281		RN2	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	10x6x3	1	
95	541	280		RN2	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	16x8x3	1	
96	544,33	281,15		RN2	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	9x7x2	1	
97	543	283		RN2	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	15x10x3	1	
98	544	283		RN2	yta D	bryne	muskovitskiffer	3	47x16x5	9	Västanå?
99	546	280		RN2	yta D	sten?	sten?	1	18x17x4	2	
100	541	280		RN3	yta D	glättsten	sten	1	54x47x23	94	
101	541,3	280,48		RN3	yta D	glättsten	sten	1	60x54x34	162	
102	545,99	279,52		RN3	yta D	fragment	järn	1	35x9x9	11	
103	546	280		RN3	yta D	fragment (nit?)	järn	2	22x16x7	4	

104	545	279		RN3	yta D	nit	järn	1	19x3-8x3-8, skalle 20x15x6	4	
105	545	279,7	12,19	RN3	yta D	nit	järn	1	27x2-5x2-5, skalle 18x16x5	4	under stenen. Kasserat
106	545,1	279,8	12,16	RN3	yta D	fragment	järn	2	11x6x3	2	under stenen. Kasserat
107	544	280		RN3	yta D	fragment	järn	2	16x14x4	2	
108	544,1	279,9	12,16	RN3	yta D	fragment	järn	1	13x6x2	1	under stenen. Kasserat
109	544	281		RN3	yta D	fragment	järn	1	18x5x4	1	
110	541	279		RN3	yta D	fragment	järn	1	18x5x4	1	
111	543,99	281,4	12,14	RN3	yta D	fragment	järn	1	10x4x2	1	
112	545,4	279,65		RN3	yta D	fragment	järn	1	23x7-11x5	6	
113	543	281		RN3	yta D	fragment (spik)	järn	1	29x5x4	2	
114	545	279,7	12,16	RN3	yta D	spik	järn	1	44x3-7x3-6, skalle 15x14x3	7	under stenen
115	545	279		RN3	yta D	nit	järn	1	15x7x6, skalle 27x17x5	7	
116	541	280		RN3	yta D	nit	järn	1	12x7x6, skalle 19x15x5	6	
117	545	285		RN3	yta D	bleck/glödska?	?	3	11x6x2	1	
118	542	278		RN3	yta D	glimmer	sten	1	17x13x2	1	
119	541	280		RN3	yta D	glimmer	sten	1	8x6x1	1	kasserat
120	544	281		RN3	yta D	glimmer	sten	1	14x9x2	1	
121	545,2	280,05		RN3	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	16x8x7	1	
122	545,2	280,04		RN3	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	12x8x4	1	
123	545,05	280,05		RN3	yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	9x5x2	1	under stenen
124	545	282		RN3	yta D	glättsten?	sten	1	87x58x20	180	
125	544	281		RN4	yta D	fragment	järn	1	26x4-7x5	0,96	

126	545,8	282,86		RN4	yta D	kniv	järn	1	122x5-17,4-9	26,51	
127	544	282		RN4	yta D	fragment	järn	1	14x2-4x2-4	0,28	
128	544	281		RN3	yta D	rödgoods äldre	keramik	1	20x17x5	1,47	
129				u. torven	yta D östra delen	rödgoods äldre	keramik	1	25x23x7	2,64	
130	545	282		RN5	yta D	fragment	järn	1	38x5x4		
131	543,38	297,8	13,05	u. torven	yta C	kniv fragment	järn	1	31x4-13x4	3,43	
132	544	285,73			yta D A26	söm	järn	1	31x6x5	4	
133	576	276			yta B	smälta	järn	1		318	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
134	541,3	286,4		u. torven	yta D	skifferplatta	sten	2	69x46x10	58	
135				u. torven	yta D östra delen	hasp	järn	1		12	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
136	544	282,8			yta D	eldslagningsflinta	flinta	1	20x14x5	1	
137	551-553	300			yta C schaktkant	eldslagningsflinta	flinta	1	13x8x2	1	
138	497,5	300,4		u. blekjorden	S om kyrkogrund	spik	järn	1	64x6-8x4-8, skalle 17x15x3	11	
139	546,3	297,74	13,1	u. torven	yta C	spik	järn	1	38x5-7x5-7, skalle 16x12x3	8	profilen 1991. Kasserat
140	540	283		u. torven	yta D	bryne	kvartsfyllit	1	62x18x6-14	21	trol. ej Eidsborg
141	557,35	298,75	12,98	u. torven		nit	järn	1	43x4-8x6, skalle 16x14x2	8	
142				u. torven	yta C södra delen	spik	järn	1	33x5x4	2	
143				u. torven	yta C södra delen	spik	järn	1	38x4-9x5	5	

144					yta B A8	nit	järn	1	29x6x6, skalle 17x16x4	8	
145					yta D	nit	järn	1	50x8-10x6, skalle 15x13x5	10	
146					yta D	spik	järn	1	28x4-6x4-6, skalle 11x10x2	4	
147					yta D	nål	järn	1	40x3x3	1	
148					yta D	nitbricksband	järn	1	26x13x2	2	
149					yta D östra delen	nithuvud	järn	1	21x18x3	3	
150					yta D	söm	järn	1	28x3-5x4, skalle 13x6x4	5	kasserat
151					yta D västra delen	nit	järn	1	40x8x8, skalle 20x19x5	12	
152					yta C	bleck	koppar	1	62x9x3-7	10	
153					yta C	bleck m nit	koppar	1	36x30x1	5	
154					yta C	spik	järn	1	23x4x4	1	
155					yta C	fragment	järn	1	15x9x8	5	
156					yta C	nit	järn	1	43x8x8	11	kasserat
157					yta D NV delen	knacksten	sten	1	72x69x43	303	
158	544,05	280,05		RN2	yta D	knacksten	sten	1	88x73x49	458	
159	527,2	286		u. torven		beslag (ornerat)	koppar	1	21x16x1	1	
160	518,75	254,45		u. torven	Ö om anl 3	bleck	koppar	1	25x9x1	1	
161					yta C norra delen	bleck	koppar	1	15x11x1	1	
162					yta C norra delen	bleck m nit	koppar	1	17x10x1-4	1	
163					yta C norra delen	fragment	järn	1	14x13x7	3	

164	518,2	254,3		u. torven	Ö om anl 3	spik	järn	1	48x5x5	4	
165	543,1	277,7		u. torven	V om yta D	syl	järn	1	81x4-9x4-8	13	
166					yta B	bleck m nithål	koppar	1		2	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
167					yta B	fragment	järn	2	27x5-12x10	9	
168					yta B	sten	sandsten	1	48x37x6	16	jotnisk. Röd, skiktad
169	575	275		RN1	yta B	fragment	järn	2	41x10x4	17	
170	574	279		RN1	yta B	fragment	järn	1	19x17x9	12	
171	577	273		RN1	yta B	nit	järn	1		8	finns i utställningen "Syn för sägen" på Västernorrlands museum, Härnösand
172	575	275		RN1	yta B	fragment	järn	1	15x14x13	5	
173	576	276		RN2	yta B	fragment	järn	1	30x19x8	10	
174	542	285		u. torven	yta D	mynt (1943)	silver	1	17x17x1	2	
175					yta D	slipsten?	kvartsit	1	225x147x115		se ritning
176					yta D	slipsten	skiffer	1	350x130x50		se ritning
177	576	272			yta B A7	sten	gnejs	11	191x165x101		Urberget. Endast 2 stenar sparade, resten kasserade
178					sållhög 1930-talet	stenskiva	glimmerskiffer	1		158	
179	545,77	286,98		RN1	yta D	rödgoods äldre	keramik	1	31x28x5	6	
180	542	279		RN4		rödgoods	keramik	1	12x11x3,5	1	
181	544	281		RN1	yta D	rödgoods	keramik	1	14x13x4	1	
182	546	278		RN1	yta D	rödgoods/br. lera?	keramik/br. lera	1	20x14x14	3	
183	540	285		RN2	yta D	bränd lera?	bränd lera	1	25x21x7	3	
184					yta B	fragment	järn	11	36x24x12	122	
185					yta B	smälta	järn	1	44x22x19	36	bottenbit m formavtryck

186					yta B sektion A8	fragment	järn	6	26x25x11	30	kasserat
187	576	275		RN4	yta B	nit	järn	1	38x5-26x5- 24	23	

6.4 Bränd lera 1990-92

Kyrkesviken, Grundsunda sn RAÄ 121

X	Y	Lager	Fyndomst	Material	Antal	Max mått mm	Vikt gram	Övrigt	Kasserad
573	279	RN1	yta B	br. lera	1	47	36,03		x
574	269	RN1	yta B	br. lera		30	40		x
574	269,4	RN1	yta B	br. lera	130	34	108,16		x
574	270	RN1	yta B	br. lera	35	20	29,94		x
574	271	RN1	yta B	br. lera	28	21	7,22		x
574	274	RN1	yta B	br. lera	3	10	1,93		x
574	276	RN1	yta B	br. lera	9	30	30,46		x
574	263,4	RN1	yta B	br. lera		35	128		x
575	269	RN1	yta B	br. lera	36	29	35,86		x
575	270	RN1	yta B	br. lera	555	35	383,98		x
575	271	RN1	yta B	br. lera	28	40	50,38		x
575	272	RN1	yta B	br. lera	11	25	28,25		x
575	273	RN1	yta B	br. lera		30	7		x
575	274	RN1	yta B	br. lera	6	30	10,27		x
575	277	RN1	yta B	br. lera	6	25	9,77		x
575	278	RN1	yta B	br. lera	5	15	6,03		x
576	269	RN1	yta B	br. lera	10	30	27,46		x
576	270	RN1	yta B	br. lera	45	30	44,69		x
576	271	RN1	yta B	br. lera	37	25	29,41		x
576	274	RN1	yta B	br. lera	51	35	144,57		x

576	276	RN1	yta B	br. lera	4	17	2,47		x
576	277	RN1	yta B	br. lera	167	30	135,38		x
576	278	RN1	yta B	br. lera	37	20	36,26		x
576	269,4	RN1	yta B	br. lera	1	20	0,92		x
577	269,4	RN1	yta B	br. lera	2	17	1,81		x
577	270	RN1	yta B	br. lera	2	25	4,35		x
577	271	RN1	yta B	br. lera	10	30	16,82		x
577	272	RN1	yta B	br. lera	1	20	2,92		x
577	273	RN1	yta B	br. lera	4	20	7,44		x
577	274	RN1	yta B	br.lera	38	35	64,97		x
577	275	RN1	yta B	br.lera	35	30	102,85		x
577	276	RN1	yta B	br.lera	11	35	30,45		x
578	270	RN1	yta B	br.lera	26	35	10,15		x
578	271	RN1	yta B	br. lera	42	36	49,21		x
578	273	RN1	yta B	br.lera	10	20	11,6		x
578	274	RN1	yta B	br.lera	115	30	207,46		
578	275	RN1	yta B	br.lera	11	25	25,99		x
578	276	RN1	yta B	br.lera	80	10	89,2		x
578	269,4	RN1	yta B	br.lera	6	20	8,77		x
579	276	RN1	yta B	br. lera	1	13	0,68		x
573	278	RN2	yta B	br.lera	2	35	2,98		x
574	270	RN2	yta B	br.lera	11	25	10,63		x
574	271	RN2	yta B	br.lera	4	15	2,56		x
574	274	RN2	yta B	br.lera	14	30	20,17		x
574	275	RN2	yta B	br.lera	43	20	36,94		x
574	276	RN2	yta B	br.lera	59	20	45,79		x
574	269,4	RN2	yta B	br.lera	41	30	41,86		x
575	269,4	RN2	yta B	br. lera	583	35	469,77		x
575	270	RN2	yta B	br.lera	633	40	456,51		x

575	271	RN2	yta B	br.lera	20	35	40,18		x
575	272	RN2	yta B	br.lera	17	35	19,22		x
575	274	RN2	yta B	br.lera	4	25	7,11		x
575	275	RN2	yta B	br.lera	32	25	30,25		x
575	278	RN2	yta B	br.lera	1	10	1,38		x
576	270	RN2	yta B	br. lera	51	35	53,05		x
576	271	RN2	yta B	br. lera	16	24	27,22		x
576	274	RN2	yta B	br. lera	23	35	31,41		x
576	275	RN2	yta B	br. lera	23	30	47,12		x
576	276	RN2	yta B	br. lera	25	30	52,57		x
576	277	RN2	yta B	br. lera	14	25	27,83		x
576	278	RN2	yta B	br. lera	5	30	7,83		x
576	269,4	RN2	yta B	br. lera	18	20	13,91		x
577	270	RN2	yta B	br. lera	23	25	29,16		x
577	271	RN2	yta B	br. lera	26	30	35,15		x
577	275	RN2	yta B	br. lera	294	40	361,1		x
577	269,4	RN2	yta B	br. lera	19	25	13,18		x
578	270	RN2	yta B	br. lera	70	40	54,99		x
578	271	RN2	yta B	br. lera	9	50	45,86		
578	274	RN2	yta B	br. lera	3	20	4,34		x
578	275	RN2	yta B	br. lera	17	25	25,73		x
578	277	RN2	yta B	br. lera	27	25	40,31		x
579	274	RN2	yta B	br. lera	1	15	1,48		x
579	269,9	RN2	yta B	br. lera	3	20	1,56		x
		RN2-3?	yta B	br. lera	1	29	4,22		x
574	269	RN3	yta B	br. lera		30	40		x
574	270	RN3	yta B	br. lera	3	15	2,74		x
574	274	RN3	yta B	br. lera	2	35	5,51		x
574	275	RN3	yta B	br. lera	9	20	10,26		x

575	269	RN3	yta B	br. lera	74	40	207,99		x
575	270	RN3	yta B	br. lera	8	30	17,05		x
575	273	RN3	yta B	br. lera	4		6,41		x
575	277	RN3	yta B	br. lera	19	30	39,98		x
575	278	RN3	yta B	br. lera	2	20	4,45		x
575	277,4	RN3	yta B	br. lera	119	25	133,37		x
576	269	RN3	yta B	br. lera	61	30	76,3		x
576	270	RN3	yta B	br. lera	51	35	84,1		x
576	274	RN3	yta B	br. lera	9	20	10,49		x
576	275	RN3	yta B	br. lera	49	40	101,1		x
576	276	RN3	yta B	br. lera	33	25	28,27	röse	x
576	277	RN3	yta B	br. lera	31	42	79,11		x
577	270	RN3	yta B	br. lera	3	35	23,01		x
577	271	RN3	yta B	br. lera	2	30	7,82		x
577	275	RN3	yta B	br. lera	113	35	120,87		
577	276	RN3	yta B	br. lera	18	30	37,73		x
577	278	RN3	yta B	br. lera	36	27	66,6		x
578	269	RN3	yta B	br. lera	2	30	8,95		x
578	271	RN3	yta B	br. lera	2	25	5,47		x
578	273	RN3	yta B	br. lera	1	15	0,6		x
578	276	RN3	yta B	br. lera	7	15	4,75		x
574	274	RN4	yta B	br. lera	3	20	4,16		x
574	275	RN4	yta B	br. lera	15	30	29,62	slagghögen	x
575	277	RN4	yta B	br. lera	14	30	27,17		
575	278	RN4	yta B	br. lera	1	20	1,93		x
576	269	RN4	yta B	br. lera	17	30	42,56		x
576	270	RN4	yta B	br. lera	2	25	9,37		x
576	275	RN4	yta B	br. lera	1	15	0,58		x
575	277	RN5	yta B	br. lera	12	25	7,81		x

576	277	RN5	yta B	br. lera	3	15	1,3		x
577	269	RN5	yta B	br. lera	2	25	6,9		x
577	275	RN5	yta B	br. lera	6	25	16,13		
575	272	RN6 botten	yta B	br. lera	14	45	32,85	gropen	
576	270	botten	yta B	br. lera	55	22	32,92		x
576	276	botten	yta B	br. lera	27	21	12,52		x
			yta B A8	br. lera	2	25	5,82		x
545,8	297,05		yta C	br. lera	3	20	4,59		x
544	298	avtorvning	yta C	br. lera	1	14	0,57		x
544	299	avtorvning	yta C	br. lera	2	16	2,04		x
541	297	RN1	yta C	br. lera	2	20	1,57		x
542	297	RN1	yta C	br. lera	4	30	4,19		x
543	297	RN1	yta C	br. lera	3	25	4,09		x
544	297	RN1	yta C	br. lera	5	30	11,89		x
544	298	RN1	yta C	br. lera	27	30	39,65		x
544	299	RN1	yta C	br. lera	3	25	4,57		x
545	297	RN1	yta C	br. lera	2	20	3,63		x
545	298	RN1	yta C	br. lera	31	25	40,93		x
545	299	RN1	yta C	br. lera	6	25	13,89		x
546	299	RN1	yta C	br. lera	8	30	25,16		
547	297	RN1	yta C	br. lera	8	15	9,55		x
547	298	RN1	yta C	br. lera	3	15	3,12		x
547	299	RN1	yta C	br. lera	9	55	35,88		x
548	297	RN1	yta C	br. lera	5	25	9,7		x
548	298	RN1	yta C	br. lera	9	30	19,55		x
548	299	RN1	yta C	br. lera	90	40	174,26		x
551	300	RN1	yta C	br. lera	26	40	61,16		x
551	301	RN1	yta C	br. lera	226	40	507		x
551	302	RN1	yta C	br. lera	96	35	168,05	lilla spisgrundet	x

552	300	RN1	yta C	br. lera	33	35	57,93		x
552	301	RN1	yta C	br. lera	95	40	179,54		x
552	302	RN1	yta C	br. lera	80	35	127,08		x
540	298	RN2	yta C	br. lera	2	10	0,81		x
540	299	RN2	yta C	br. lera	17	25	10,93		x
541	297	RN2	yta C	br. lera	60	20	25,02		x
542	298	RN2	yta C	br. lera	45	25	28,03		x
542	298	RN2	yta C	br. lera		15	6	i profilen	x
542	299	RN2	yta C	br. lera	1	15	1,21		x
543	297	RN2	yta C	br. lera	59	35	118,72		x
543	298	RN2	yta C	br. lera	81	35	184,3		
543	299	RN2	yta C	br. lera	89	35	195,33		x
544	297	RN2	yta C	br. lera	435	40	813,61		x
544	298	RN2	yta C	br. lera	262	35	452,03		x
544	299	RN2	yta C	br. lera	218	40	476,26		x
545	297	RN2	yta C	br. lera	149	40	245,86		x
545	298	RN2	yta C	br. lera	74	25	120,75		x
545	299	RN2	yta C	br. lera	158	35	268,9		x
546	297	RN2	yta C	br. lera	5	20	2,93		x
546	298	RN2	yta C	br. lera	23	35	53,91		x
546	299	RN2	yta C	br. lera	24	30	26,98		x
547	297	RN2	yta C	br. lera	42	25	51,93		x
547	298	RN2	yta C	br. lera	70	40	95,96		x
547	299	RN2	yta C	br. lera	37	45	86,51		x
548	297	RN2	yta C	br. lera	105	40	242,95		x
548	298	RN2	yta C	br. lera	94	30	132,3		x
548	299	RN2	yta C	br. lera	56	35	81,94		x
551	300	RN2	yta C	br. lera	157	45	378,7		x
551	301	RN2	yta C	br. lera	300	50	896,57		x

552	300	RN2	yta C	br. lera	270	50	857,08		x
552	301	RN2	yta C	br. lera	150	55	455,02		x
552	302	RN2	yta C	br. lera	113	45	247,72		x
544	297	RN3	yta C	br. lera	6	35	23,86		x
545	297	RN3	yta C	br. lera	31	35	42,07		x
545	298	RN3	yta C	br. lera	76	35	141,65		x
545	299	RN3	yta C	br. lera	39	30	82,98		x
546	297	RN3	yta C	br. lera	7	25	12,28		x
546	299	RN3	yta C	br. lera	17	30	30,41		x
547	297	RN3	yta C	br. lera	2	20	3,63		x
547	298	RN3	yta C	br. lera	36	25	65,77		x
547	299	RN3	yta C	br. lera	21	35	29,59		x
548	297	RN3	yta C	br. lera	136	45	275,95		x
548	298	RN3	yta C	br. lera	170	40	269,64		x
548	299	RN3	yta C	br. lera	74	30	152,44		x
551	300	RN3	yta C	br. lera	320	50	550,3		
551	301	RN3	yta C	br. lera	111	35	263,47		x
551	302	RN3	yta C	br. lera	85	30	191,1		x
552	300	RN3	yta C	br. lera	576	65	2157,57		x
552	301	RN3	yta C	br. lera	214	60	1022,75		x
552	302	RN3	yta C	br. lera	55	45	218,5		x
545	298	RN4	yta C	br. lera	13	30	24,19		
545	299	RN4	yta C	br. lera	3	25	7,18		x
547	297	RN4	yta C	br. lera	10	35	26,85		x
547	299	RN4	yta C	br. lera	9	25	10,88		x
548	297	RN4	yta C	br. lera	37	70	152,52		x
548	298	RN4	yta C	br. lera	69	40	80,3		x
548	299	RN4	yta C	br. lera	57	30	114,71		x
551	300	RN4	yta C	br. lera	90	65	274,75		x

551	301	RN4	yta C	br. lera	22	30	52,64		x
551	302	RN4	yta C	br. lera	81	50	188,4		x
552	300	RN4	yta C	br. lera	322	95	1135,5		x
552	301	RN4	yta C	br. lera	301	70	680,86		x
552	302	RN4	yta C	br. lera	30	30	58,49		x
548	297	RN5	yta C	br. lera	13	25	18,65		x
548	298	RN5	yta C	br. lera	2	30	5,72		x
548	299	RN5	yta C	br. lera	4	55	30,34		x
549	298	RN5	yta C	br. lera	1	10	0,94		x
551	300	RN5	yta C	br. lera	52	35	83,69		x
551	301	RN5	yta C	br. lera	5	40	15,99		x
551	302	RN5	yta C	br. lera	10	35	32,21		x
552	300	RN5	yta C	br. lera	171	95	1053,04		
552	301	RN5	yta C	br. lera	18	40	33,29		x
552	302	RN5	yta C	br. lera	5	35	14,84		x
550	300	RN6	yta C	br. lera	5	15	3,93		x
551	301	RN6	yta C	br. lera	5	25	3,44		x
551	302	RN6	yta C	br. lera	2	20	5,86		x
552	300	RN6 botten	yta C	br. lera	39	65	108,96	lilla spisgrundet	
552	301	RN6	yta C	br. lera	6	20	9,12	lilla spisgrundet	x
551-553	300	schaktkant	yta C	br. lera	68	30	68,76		x
553	300-302,5	schaktkant	yta C	br. lera	105	45	157,84		x
541	278	RN1	yta D	br. lera	1	15	0,88		x
541	281	RN1	yta D	br. lera	5	35	17,39		
542	278	RN1	yta D	br. lera	1	15	1		x
542	280	RN1	yta D	br. lera	15	20	8,85		x
542	281	RN1	yta D	br. lera	2	15	1,65		x
544	279	RN1	yta D	br. lera	3	30	9,9		x
544	281	RN1	yta D	br. lera	1	25	6,03		x

545	285	RN1	yta D	br. lera	2	1	0,5		x
546	283	RN1	yta D	br. lera	1	25	3,27		x
541	282	RN2	yta D	br. lera	3	30	4,99		
542	278	RN2	yta D	br. lera	1	15	0,88		x
542	279	RN2	yta D	br. lera	1	20	1,21		x
545	281	RN2	yta D	br. lera	2	15	1,38		x
546	278	RN2	yta D	br. lera	1	15	0,8		x
546	278	RN2	yta D	br. lera	1	20	2		x
546	279	RN2	yta D	br. lera	15	15	7,02		x
546	280	RN2	yta D	br. lera	1	10	0,52		x
546	282	RN2	yta D	br. lera	1	20	1,06		x
546	283	RN2	yta D	br. lera	6	20	9,78		x
546	286	RN2	yta D	br. lera	6	25	12		x
542	278	RN3	yta D	br. lera	6	15	1,99		x
542	280	RN3	yta D	br. lera	1	40	32,18		
542	281	RN3	yta D	br. lera	4	15	2,39		x
544	285	RN3	yta D	br. lera	2	30	7,07		x
577	269,4-271		norra sektionen	br. lera	3	25	6,29	lösfynd	x

6.5 Slagg 1990-92

Kyrkesviken, Grundsunda sn RAÄ 121 Örnsköldsviks Museum

X	Y	Lager	Fyndomst	Material	Antal	Max mått mm	Vikt gram	Övrigt	Kasserad

574	268	Avtorvning 9,73 m.ö.h	yta B	slagg	1	76	88	1990	x
573	277	RN1	yta B	slagg	22	65	179,06	1991	x
573	278	RN1	yta B	slagg	27	70	784,72	1991	x
573	278	RN1	yta B	ässjefodring	2	34	29,91	1991	x
573	279	RN1	yta B	slagg	20	51	289,96	1991	x
573	279	RN1	yta B	ässjefodring	2	60	148,48	1991	x
574	268	RN1	yta B	slagg	8		73	1990	x
574	269,4	RN1	yta B	slagg	4	32	30,77	1991	x
574	269,4	RN1	yta B	ässjefodring	1	25	6,37	1991	x
574	270	RN1	yta B	slagg	2	20	3,87	1991	x
574	271	RN1	yta B	slagg	1	25	5,19	1991	x
574	273	RN1	yta B	slagg	10	50	139,96	1991	x
574	273	RN1	yta B	ässjefodring	1	28	4	1991	x
574	274	RN1	yta B	slagg	284	120	5926,55	1991	x
574	274	RN1	yta B	ässjefodring	25	111	668,4	1991	
574	275	RN1	yta B	slagg	1209	130	17064,07	1991. Delar av bottenskålla	x (5727,56g sparat, resten kasserat)
574	275	RN1	yta B	ässjefodring	150	72	1014,07	1991	x
574	276	RN1	yta B	slagg	570	80	6430,02	1991	x
574	276	RN1	yta B	ässjefodring	18	50	84,88	1991	x
574	277	RN1	yta B	slagg	55	90	1453,79	1991	x
574	277	RN1	yta B	ässjefodring	8	77	243,14	1991	x
574	278	RN1	yta B	slagg	32	80	879,18	1991	x
574	278	RN1	yta B	ässjefodring	5	57	134,83	1991	x
574	279	RN1	yta B	slagg	216	90	3483,53	1991	x
574	279	RN1	yta B	ässjefodring	13	41	109,3	1991	x
575	270	RN1	yta B	slagg	1	40	18,5	1991	x
575	274	RN1	yta B	slagg	126	105	2724,16	1991	x

575	274	RN1	yta B	ässjefodring	6	56	94,51	1991	x
575	275	RN1	yta B	slagg	109	100	1842,48	1991	x
575	275	RN1	yta B	ässjefodring	6	41	49,23	1991	x
575	276	RN1 torv+ efter avtorvning	yta B	slagg	87	70	627,04	1991	x
575	276	RN1 torv+ efter avtorvning	yta B	ässjefodring	10	38	66,35	1991	x
575	276	RN1	yta B	slagg	15	60	327,42	1991	x
575	276	RN1	yta B	ässjefodring	1	18	1,41	1991	x
575	277	RN1	yta B	slagg	19	55	162,45	1991	x
575	278	RN1	yta B	slagg	19	81	262,03	1991	x
575	278	RN1	yta B	ässjefodring	1	19	3,83	1991	x
575	279	RN1	yta B	slagg	40	35	477,02	1991	x
575	279	RN1	yta B	ässjefodring	6	58	54,35	1991	x
576	267	RN1	yta B	slagg	3		53	1990	x
576	268	RN1	yta B	slagg	2		13	1990	x
576	270	RN1	yta B	slagg	1	35	13,88	1991	x
576	271	RN1	yta B	slagg	1	13	1,36	1991	x
576	273	RN1	yta B	slagg	2	80	125,09	1991	x
576	274	RN1	yta B	slagg	79	70	1238,31	1991	x
576	274	RN1	yta B	ässjefodring	10	140	961,74	1991	
576	275	RN1	yta B	slagg	15	50	132,08	1991	x
576	276	RN1	yta B	slagg	110	80	1148,23	1991	x
576	276	RN1	yta B	ässjefodring	5	33	22,95	1991	x
576	277	RN1	yta B	slagg	74	90	979,91	1991	x
576	278	RN1	yta B	slagg	123	70	1180,95	1991	x
576	278	RN1	yta B	ässjefodring	4	40	14,27	1991	x
576	279	RN1	yta B	slagg	3	50	64,41	1991	x
577	268	RN1	yta B	slagg	2		143	1990	x
577	269,4	RN1	yta B	slagg	1	50	38	1991	x

577	271	RN1	yta B	slagg	1	45	49,52	1991	x
577	272	RN1	yta B	slagg	1	45	26,89	1991	x
577	273	RN1	yta B	slagg	17	40	172,26	1991	x
577	274	RN1	yta B	slagg	201	90	1793,48	1991. Del av bottenskålla	x
577	275	RN1	yta B	slagg	93	55	645,69	1991	x
577	275	RN1	yta B	ässjefodring	3	24	4,33	1991	x
577	276	RN1	yta B	slagg	188	90	1918,33	1991	x
577	276	RN1	yta B	ässjefodring	8	51	75,01	1991	x
578	277	RN1	yta B	slagg	4	55	56,79	1991	x
578	269,4	RN1	yta B	slagg	1	20	1,9	1991	x
578	270	RN1	yta B	slagg	2	50	41,2	1991	x
578	271	RN1	yta B	slagg	4	50	57,53	1991	x
578	273	RN1	yta B	slagg	3	90	276,09	1991	x
578	274	RN1	yta B	slagg	6	55	183,55	1991	x
578	275	RN1	yta B	slagg	176	50	2964,24	1991	x
578	275	RN1	yta B	ässjefodring	10	50	94,92	1991	x
578	276	RN1	yta B	slagg	175	90	1987,9	1991	x
578	276	RN1	yta B	ässjefodring	13	62	212,52	1991	x
579	274	RN1	yta B	slagg	2	55	75,05	1991	x
579	275	RN1	yta B	slagg	9	85	489,46	1991	x
579	275	RN1	yta B	ässjefodring	1	47	18,65	1991	x
579	276	RN1	yta B	slagg	1	40	23,02	1991	x
579	276	RN1	yta B	ässjefodring	1	15	1,01	1991	x
573	277	RN2	yta B	slagg	4	25	25,08	1991	x
573	277	RN2	yta B	ässjefodring	2	25	8,3	1991	x
574	268	RN2	yta B	slagg	2		16	1990	x
574	269,4	RN2	yta B	slagg	9	35	59,13	1991	x
574	269,4	RN2	yta B	ässjefodring	1	27	7,72	1991	x
574	270	RN2	yta B	slagg	10	34	54,95	1991	x

574	270	RN2	yta B	ässjefodring	1	18	3,77	1991	x
574	271	RN2	yta B	slagg	8	70	157,78	1991	x
574	272	RN2	yta B	slagg	2	37	18,81	1991	x
574	274	RN2	yta B	slagg	102	100	1024,56	1991	x
574	274	RN2	yta B	ässjefodring	7	28	15,2	1991	x
574	275	RN2	yta B	slagg	482	100	5079,79	1991	x
574	275	RN2	yta B	ässjefodring	9	30	43,83	1991	
574	276	RN2	yta B	slagg	481	100	2939,37	1991. Del av bottensgålla?	x
574	276	RN2	yta B	ässjefodring	3	40	31,52	1991	x
574	278	RN2	yta B	slagg	5	65	180,85	1991	x
574	279	RN2	yta B	slagg	143	65	1556,28	1991	x
574	279	RN2	yta B	ässjefodring	3	40	29,79	1991	x
575	268	RN2	yta B	slagg	1		13	1990	x
575	270	RN2	yta B	slagg	7	50	41,14	1991	x
575	271	RN2	yta B	slagg	12	50	149,51	1991	x
575	271	RN2	yta B	ässjefodring	1	19	2,71	1991	x
575	274	RN2	yta B	slagg	1	25	3,94	1991	x
575	275	RN2	yta B	slagg	92	65	228,81	1991	x
575	275	RN2	yta B	ässjefodring	2	23	7,03	1991	x
575	276	RN2	yta B	slagg	83	45	232,46	1991	x
575	276	RN2	yta B	ässjefodring	1	19	1,8	1991	x
575	277	RN2	yta B	slagg	76	65	393,71	1991. Del av bottensgålla	x
575	277	RN2	yta B	ässjefodring	8	38	45,59	1991	x
575	278	RN2	yta B	slagg	5	40	61,32	1991	x
575	279	RN2	yta B	slagg	3	50	63,17	1991	x
576	267	RN2	yta B	slagg	1		42	1990	x
576	269,4	RN2	yta B	slagg	1	11,36	35	1991	x
576	274	RN2	yta B	slagg	4	35	23,45	1991	x

576	275	RN2	yta B	slagg	93	60	514,1	1991	x
576	276	RN2	yta B	slagg	181	110	2101,28	1991	x
576	277	RN2	yta B	slagg	25	80	348,22	1991	x
576	278	RN2	yta B	slagg	9	35	53,42	1991	x
576	279	RN2	yta B	slagg	8	65	105,31	1991	
577	267	RN2	yta B	slagg	4		136	1990	x
577	268	RN2	yta B	slagg	4		145	1990	x
577	270	RN2	yta B	slagg	1	30	7,35	1991	x
577	271	RN2	yta B	slagg	7	35	42,5	1991	x
577	274	RN2	yta B	slagg	2	40	30,24	1991	x
577	275	RN2	yta B	slagg	8	35	49,19	1991	x
577	276	RN2	yta B	slagg	4	25	17,91	1991	x
578	268	RN2	yta B	slagg	1		193	1990	x
578	269,4	RN2	yta B	slagg	3	50	45,61	1991	x
578	270	RN2	yta B	slagg	3	65	54,11	1991	x
578	274	RN2	yta B	slagg	4	30	35,19	1991	x
578	275	RN2	yta B	slagg	12	40	113,18	1991	x
578	278	RN2	yta B	slagg	3	36	23,19		x
		RN2-3	yta B	slagg	2	32	6,9		x
574	268	RN3	yta B	slagg	4		86	1990	x
574	269,4	RN3	yta B	slagg	3	40	40,08	1991	x
574	274	RN3	yta B	slagg	26	120	875,69	1991. Del av bottensmåla?	x
574	274	RN3	yta B	ässjefodring	3	47	46,3	1991	x
574	275	RN3	yta B	slagg	69	100	1099,68	1991	x
574	275	RN3	yta B	ässjefodring	3	25	8,79	1991	x
574	277	RN3	yta B	slagg	2	45	30,97	1991	
574	279	RN3	yta B	slagg	94	60	1011,09	1991	x
574	279	RN3	yta B	ässjefodring	4	19	4,39	1991	x
575	268	RN3	yta B	slagg	11		154	1990	x

575	270	RN3	yta B	slagg	2	30	8,98	1991	x
575	274	RN3	yta B	slagg	1	40	21,86	1991	x
575	275	RN3	yta B	slagg	1	35	16,25	1991	x
575	276	RN3	yta B	slagg	143	80	991,6	1991	x
575	276	RN3	yta B	ässjefodring	2	30	12,41	1991	x
575	277	RN3	yta B	slagg	16	90	392,94	1991	x
575	277	RN3	yta B	ässjefodring	1	49	17,79	1991	x
575	278	RN3	yta B	slagg	1	25	8,95	1991	x
575	279	RN3	yta B	slagg	5	65	124,14	1991	x
576	267	RN3	yta B	slagg	4		61	1990	x
576	268	RN3	yta B	slagg	4		32	1990	x
576	274	RN3	yta B	slagg	2	30	5,86	1991	x
576	275	RN3	yta B	slagg	48	30	152,53	1991	x
576	275	RN3	yta B	ässjefodring	2	49	24,33	1991	
576	276	RN3	yta B	slagg	55	35	213,47	1991	x
576	277	RN3	yta B	slagg	23	70	288,77	1991	x
576	279	RN3	yta B	slagg	2	58	23,88		x
577	267	RN3	yta B	slagg	6		324	1990	x
577	269,4	RN3	yta B	slagg	3	30	20,12	1991	x
577	271	RN3	yta B	slagg	3	30	20,76	1991	x
577	275	RN3	yta B	slagg	2	30	19,47	1991	x
577	270	RN3	yta B	slagg	15	50	195,66	1991	x
577	270	RN3	yta B	ässjefodring	1	26	6,41	1991	x
577	278	RN3	yta B	slagg	1	15	10	1991	x
577	278	RN3	yta B	slagg	3	15	7,83	1991	x
578	269,4	RN3	yta B	slagg	3	33	27,35	1991	x
578	269,4	RN3	yta B	ässjefodring	1	50	30,4	1991	x
578	271	RN3	yta B	slagg	2	80	113,77	1991	x
582	271	RN3	yta B	slagg	1	35	19,95	1992	x

574	274	RN4	yta B	slagg	3	40	47,84	1991. "Slagghögen"	
574	274	RN4	yta B	ässjefodring	1	28	5,67	1991. "Slagghögen"	x
574	275	RN4	yta B	slagg	58	105	1717,81	1991	x
575	270	RN4	yta B	slagg	5	35	16,61	1991	x
575	276	RN4	yta B	slagg	6	27	13,77	1991	x
575	278	RN4	yta B	slagg	1	30	6,02	1991	x
576	268	RN4	yta B	slagg	5		58	1990	x
576	269	RN4	yta B	slagg	3	50	38,63	1991	x
576	270	RN4	yta B	slagg	11	50	219,41	1991	x
576	275	RN4	yta B	slagg	5	55	52,73	1991	
576	276	RN4	yta B	slagg	2	55	67,18	1991	
576	276	RN4	yta B	ässjefodring	1	42	15,33	1991	x
577	267	RN4	yta B	slagg	1		65	1990	x
577	268	RN4	yta B	slagg	2		44	1990	x
577	269	RN5	yta B	slagg	2	60	128,96	1991	
577	269	RN5	yta B	ässjefodring	2	95	274,48	1991	
577	270	RN5	yta B	slagg	1	16	15,71	1991	x
576	276	RN6 botten	yta B	slagg	2	30	8,71	1991	x
577	269	RN6	yta B	slagg	2	70	65,3	1991	x
		Anl 8 schaktkant	yta B	slagg	5	80	106,28	1992	
547,6	298,3	RN1 (13,05 m.ö.h)	yta C	slagg	5	75	265,85	1991	
548	299	RN1	yta C	slagg	1	30	7,47	1991	x
551	301	RN1	yta C	slagg	2	25	9,17	1991	x
545	297	RN2	yta C	slagg	1	13	0,73		x
551	300	RN2	yta C	slagg	3	80	43,24	1991	
551	300	RN3	yta C	slagg	6	65	40,37	1991	
552	300	RN3	yta C	slagg	5	80	173,55	1991	x
552	301	RN3	yta C	slagg	2	31	4,07	1991	x

552	301	RN4	yta C	slagg	1	40	8,38	1991	
552	300	RN5	yta C	slagg	1	30	2,37	1991	
553	300-302,5	schaktkant	yta C	slagg	1	60	57	1992	x
540	280	efter avtorvning	yta D	slagg	1	35	21,04	1992	x
540	278	RN1	yta D	slagg	1	30	9,04	1992	x
540	279	RN1	yta D	slagg	1	50	24,97	1992	
544	281	RN1	yta D	slagg	1	20	2,65	1992	x
541	278	RN2	yta D	slagg	15	50	41	1992	x
542	283	RN2	yta D	slagg	2	30	12,39	1992	

7. Fotoprotokoll

7.1 Svart/vitt 1990

Film 2, Sv/v (1990), T-Max 400 (1/8-90)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta A, översikt före avtorvning	SV
2	Kyrkesviken, yta A, översikt före avtorvning	NÖ
3	Kyrkesviken, yta A, översikt före avtorvning	ÖNÖ
4	Kyrkesviken, yta A, översikt före avtorvning	SV
5	Kyrkesviken, yta A, avtorvning	
6	Kyrkesviken, yta A, översikt efter avtorvning (DN1)	V
7	Kyrkesviken, ruta 530/323 efter avtorvning (DN1)	Ö
8	Kyrkesviken, yta A, efter Rn1 (DN2) med stenar kvar	V
9	Kyrkesviken, yta A, efter Rn1 (DN2) med stenar kvar	S
10	Kyrkesviken, yta B, översikt före avtorvning	ÖSÖ
11	Kyrkesviken, yta B, översikt före avtorvning	SSV
12	Kyrkesviken, yta A, efter Rn2 (DN3)	V
13	Kyrkesviken, yta A, efter Rn2 (DN3)	S
14	Kyrkesviken, yta B, under avtorvning	N
15	Kyrkesviken, yta B, under avtorvning	SSV
16	Kyrkesviken, yta B, efter avtorvning (DN1)	S
17	Kyrkesviken, yta B, efter avtorvning & framrensning (DN1)	N
18	Kyrkesviken, yta B, detalj SV hörnet efter avtorvning & framrensning (DN1)	S
19	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild	
20	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild, Rn1	S
21	Kyrkesviken, yta B, före kompletterande avtorvning. OBS vallen!	SSV
22	Kyrkesviken, yta B, A6 efter Rn1 (DN2)	Ö
23	Kyrkesviken, yta B, A6 efter Rn1 (DN2)	Ö
24	Kyrkesviken, yta B, A6 efter Rn1 (DN2)	Ö
25	Kyrkesviken, yta B, 574/267-269 efter avtorvn. & framrensn, övrigt Rn1 (DN1+2)	S
26	Kyrkesviken, yta B, hela ytan efter Rn1 (DN2)	S
27	Kyrkesviken, yta B, hela ytan efter Rn1 (DN2)	N
28	Kyrkesviken, yta B, Rn2 under arbete (röset)	V
29	Kyrkesviken, yta B, efter Rn2 (DN3)	S
30	Kyrkesviken, yta B, efter Rn2 (DN3)	N
31	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild (ritning Rn2 röset)	SÖ
32	Kyrkesviken, yta B, detalj NV hörnet av röset (577/267) Rn2	N
33	Kyrkesviken, yta C, detektorutslag (kvistar) S smedjan (måttband 269,5 & 300)	S
34	Kyrkesviken, yta B, efter Rn3 (DN4), OBS syllstensrad!	S
35	Kyrkesviken, yta B, efter Rn3 (DN4), OBS syllstensrad!	N
36	Kyrkesviken, yta C, före avtorvning	S
37	Kyrkesviken, yta C, efter avtorvning & borttagning av blekjord (DN1)	N

Film 3, Su/v (1990), T-Max 400

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta C, efter avtorvning & borttagning av blekjord	N
2	Kyrkesviken, yta C, efter avtorvning & borttagning av blekjord	S
3	Kyrkesviken, yta A, 531-532/327-328,5 efter avtorvn, navare+hästska in situ	S
4	Kyrkesviken, yta A, efter avtorvn, med navare+hästska in situ	V
5	Kyrkesviken, yta A, 531-532/327-328,5 efter avtorvn	V
6	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574/268, 575-577/267268 Rn4	S
7	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574/268, 575-577/267268 Rn4	N
8	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574/268, 575-577/267268 Rn4, detalj	V
9	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574-575/266 Rn1	Ö
10	Kyrkesviken, yta C ("silverringsrutorna") Rn3, kulturlgr med 1 sten & sotfläckar	N
11	Arbetsbild, yta C (+ Arne Söderström & Stephan Lundberg, ÖM), Rn4	
12	Arbetsbild, yta C (+ Arne Söderström & Stephan Lundberg, ÖM), Rn4	
13	Kyrkesviken, yta C, efter Rn4	N
14	Kyrkesviken, yta C, efter Rn4	S
15	Kyrkesviken, yta B, 574-576/266-267 efter Rn3	S
16	Kyrkesviken, yta B, A2, sektion	S
17	Kyrkesviken, yta B, A1, sektion	V
18	Kyrkesviken, yta B, rösebotten RnV+profil	V
19	Kyrkesviken, yta C, sektion schaktkant	Ö
20	Kyrkesviken, yta A, NÖ rutorna efter Rn1	N
21	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269, panorama	V
22	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269, panorama	V
23	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269, panorama	V
24	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	SV
25	Kyrkesviken, yta C, A3	S
26	Kyrkesviken, yta C, arbetsbild (sektionsritning)	SÖ
27	Kyrkesviken, yta C, arbetsbild (sektionsritning)	SÖ
28	Kyrkesviken, yta C, arbetsbild (sektionsritning)	SÖ
29	Kyrkesviken, yta B, sektion y269, panorama	V
30	Kyrkesviken, yta B, sektion y269, panorama	V
31	Kyrkesviken, yta B, sektion y269, panorama	V
32	Kyrkesviken, yta B, sektion y269, panorama	V
33	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild, Päivi Kontio, sektionsritning	
34	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild, Päivi Kontio, sektionsritning	
35	Kyrkesviken, yta B, sektion X574	N
36	Kyrkesviken, yta B, sektion X574 (detalj)	

Film 14, Sv/v (1990), T-max 100

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	Kyrkesviken, "ryssugnen"	VNV
1	Kyrkesviken, "ryssugnen"	VNV
2	Kyrkesviken, "ryssugnen"	VNV
3	Kyrkesviken, "ryssugnen"	VNV
4	Kyrkesviken, "ryssugnen"	VNV
5	Kyrkesviken, "ryssugnen"	VNV
6	(Burholmen)	
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269 (NV/SV)	V
25	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
26	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
27	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
28	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
29	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
30	Kyrkesviken, yta A, sektion A4	SÖ
31	Kyrkesviken, yta A, sektion A4	SÖ
32	Kyrkesviken, yta A, sektion A4	SÖ
33	Arbetsbild (Jenny Norgren)	
34	Arbetsbild (Jenny Norgren)	
35	Kyrkesviken, yta A, sektion Y327	V
36	Kyrkesviken, yta A, sektion Y327	V

1991

Film 1, Sv/v (1991), FP-4 125 ASA (5/8-91)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta B, översikt före avtorvning	S
2	D:o	SV
3	Kyrkesviken, yta C, före avtorvning	S
4	D:o	S
5	D:o	N
6	Kyrkesviken, yta B, under avtorvning	NNÖ
7	Kyrkesviken, yta C, under avtorvning	SSÖ
8	Kyrkesviken, yta B, under avtorvning	S
9	Kyrkesviken, yta C (mitten), DN1 (6/8)	V
10	D:o	S
11	Kyrkesviken, yta B (södra), DN1	V
12	D:o	Ö
13	Kyrkesviken, yta B, 575-577/274-276, OBS slaggen!	S
14	Kyrkesviken, yta B, 575-577/272-274, OBS gropen!	S
15	Kyrkesviken, yta B (norra), DN1	Ö
16	Kyrkesviken, yta B, DN1	SÖ
17	Kyrkesviken, yta C (södra), DN1 (7/8)	N
18	Kyrkesviken, yta C (norra), efter avtorvning	V
19	D:o, detalj av "hård" 544/298	S
20	Kyrkesviken, yta C (södra), DN2 (8/8)	Ö
21	D:o	
22	Kyrkesviken, yta B (södra), DN1 (mer avtorvat!)	ÖNÖ
23	D:o	V
24	Kyrkesviken, yta B (södra), DN1, arbetsbild, ritning P. Kontio	
25	Kyrkesviken, yta B (södra), DN1, OBS grop+stenpackning!	Ö
26	Kyrkesviken, yta C (mellersta), DN2	V
27	Kyrkesviken, yta C (norra), DN1	V
28	D:o	N
29	Kyrkesviken, yta B (södra), arbetsbild Rn1	ÖNÖ
30	Kyrkesviken, yta C (norra), arbetsbild DN1	SV
31	Kyrkesviken, yta B (södra), DN2 (5cm), ej slagghögen	Ö
32	D:o	Ö
33	Kyrkesviken, yta B (södra), DN2 (5cm)	V
34	Kyrkesviken, yta B (södra), detalj gropen	Ö
35	Kyrkesviken, yta B (södra), detalj gropen	S

Film 4, Su/v (1991), FP4 125 ASA

Nr	Motiv	Riktning (från)
-	Kyrkesviken, yta B (norra), DN2 (5 cm)	Ö
0	D:o	Ö
1	D:o	N
2	D:o	NÖ
3	Kyrkesviken, yta B (södra), slagghögen DN2 (5 cm)	N
4	D:o	V
5	Kyrkesviken, yta B (södra), stratigrafi 574-575/272, DN2-3 (Vallen V gropen!!)	
6	D:o	
7	Kyrkesviken, yta C (norra), DN2 (5cm)	V
8	Kyrkesviken, yta C (hela), DN2 (mellersta & södra utan stenar!)	N
9	D:o	S
10	Kyrkesviken, yta C (norra), DN3 (10cm)	V
11	D:o, detalj "stolphål" 544/297	V
12	D:o	S
13	Kyrkesviken, yta C (mellersta), DN3 (10cm)	V
14	D:o, nyputsad	S
15	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), "röset" före bortkärning	N
16	D:o	VSV
17	Kyrkesviken, yta C (södra), DN3 (10cm)	N
18	D:o	Ö
19	D:o, detalj 537-538/297	S
20	D:o, arbetsbild, ritning	NNÖ
21	Arbetsbild, bortplockning av stenröse, yta C, söder om "smedjan"	V
22	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), efter stenplockning, före avtorvning	N
23	D:o	Ö
24	Kyrkesviken, yta B (södra), DN3 (10 cm)	V
25	D:o	V
26	D:o	V
27	D:o	Ö
28	D:o, (N delen DN2)	Ö
29	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN1	S
30	D:o	N
31	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), ruta 545/297-299, DN2	S
32	Kyrkesviken, yta B (östra), före avtorvning	V
33	D:o	V
34	D:o	SSÖ

Film 6, Su/v (1991), FP4 125 ASA

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	Arbetsbild, Kyrkesviken, avtorvning yta B (östra)	
1	D:o	
2	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN2	S
3	D:o	S
4	D:o	
5	D:o (vattnad)	S
6	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), ruta 545/297-299, DN3	S
7	Kyrkesviken, fynd F64, mynt	
8	D:o	
9	D:o	
10	D:o	
11	D:o	
12	D:o	
13	D:o	
14	D:o	
15	Kyrkesviken, yta B, DN3+DN1 (Ö) under arbete	Ö
16	D:o	Ö
17	Kyrkesviken, yta B, DN3+DN1 (Ö)	Ö
18	Kyrkesviken, yta B, DN1 (sydöstra)	Ö
19	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN3	S
20	D:o	S
21	D:o	Ö
22	Kyrkesviken, översikt provgrop 1 före avtorvning	S
23	D:o	SSV
24	Kyrkesviken, provgrop 1, DN1 under blekjord	S
25	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN4	S
26	D:o	S
27	D:o	Ö
28	Arbetsbild Kyrkesviken, yta B (norra)	
29	D:o	
30	D:o, Yvonne Hallén	
31	D:o	
32	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN5	S
33	D:o	Ö
34	Kyrkesviken, yta C (norra), DN4	S
35	Björn Oscarsson	
36	Arbetsbild	
37	D:o	

Film 8, Su/v (1991), Agfapan 400 ASA

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, arbetsbild, felexponerad!	
2	Kyrkesviken, yta B (nordöstra), DN2	N
3	D:o, (sydöstra), d:o	N
4	Kyrkesviken, yta B (SSÖ) före avtorvning	S
5	Kyrkesviken, yta C "lilla spisorset" + "ruta E" före avtorvning	S
6	Kyrkesviken, yta C "lilla spisorset" + "ruta E" före avtorvning	S
7	D:o	V
8	Kyrkesviken, yta B (SSÖ) under avtorvning	SÖ
9	Kyrkesviken, yta B (NÖ), DN2 före stubbrytning	Ö
10	Kyrkesviken, yta B (SÖ), DN2+DN1 före stubbrytning	N
11	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet" under avtorvning	Ö
12	D:o	SSÖ
13	D:o efter avtorvning och efterrensning DN1	S
14	D:o	Ö
15	Kyrkesviken, yta B (Ö), DN2	S
16	D:o +DN3 i V	SSÖ
17	Kyrkesviken, yta B, DN2 (Ö) + DN3 (V)	SÖ
18	Kyrkesviken, yta B (Ö) DN2	N
19	Kyrkesviken, yta B (V) DN3 + (Ö) DN2	Ö
20	D:o	Ö
21	Arbetsbild (Päivi Kontio + A.L.)	
22	Kyrkesviken, yta B (Ö) Rn2, arbetsbild	S
23	(Burholmen)	
24		
25		
26		
27		
28	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet" DN2 (2:a stenlagret)	S
29	D:o	S
30	D:o	Ö
31	Kyrkesviken, yta B (östra), DN3	S
32	D:o	S
33	D:o	N
34	(Burholmen)	
35		
36		

Film 10, Su/v (1991), FP4 125 ASA

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	Kyrkesviken, yta B, DN3	Ö
1	D:o	Ö
2	D:o	Ö
3	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet", DN3 (3:e stenlagret)	S
4	D:o	S
5	D:o	Ö
6	(Burholmen)	
7		
8		
9		
10		
11	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet" Rn3, arbetsbild Yvonne Hallén, djurkäke	SÖ
12	Kyrkesviken, yta C, DN4 (4:e stenlagret)	S
13	D:o	S
14	D:o	Ö
15	D:o, arbetsbild (Yvonne Hallén)	V
16	Kyrkesviken, yta B, Rn3, arbetsbild (Carina & Susanne)	S
17	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild (Cornelius Christensen)	
18	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild (Yvonne Hallén & Björn Oscarsson)	
19	D:o (S.H., Päivi Kontio & Yvonne Hallén)	
20	D:o (Björn Oscarsson)	
21	Kyrkesviken, yta B (SÖ), DN4	S
22	D:o översikt, arbetsbild	SÖ
23	Kyrkesviken, yta B (södra) spiselröset, DN3B(!)	Ö
24	Kyrkesviken, yta C "lilla spisoröset", DN5	S
25	D:o	Ö
26	Kyrkesviken, yta B (SÖ), DN4	S
27	(Burholmen)	
28		
29		
30		
31		
32	Kyrkesviken, yta C "lilla spisoröset", DN6	S
33	D:o	Ö
34	Kyrkesviken, arbetsbild	
35	D:o	
36	D:o	

Film 12, Sv/v (1991), APX 100

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Arbetsbild	
2	Kyrkesviken, yta B, DN4	V
3	D:o	V
4	D:o	V
5	D:o	V
6	D:o	Ö
7	D:o	Ö
8	D:o	Ö
9	(Burholmen)	
10		
11		
12	Kyrkesviken, yta C, sektion X537-540/Y297	Ö
13	D:o, X540,5-543	Ö
14	D:o, X543,5-546	Ö
15	D:o, X546,5-549	Ö
16	D:o, X540/Y297-300	S
17	D:o, X543/Y297-300	S
18	D:o, X549/Y297-300	S
19	Kyrkesviken, yta C, sektion X546,5-549/Y300	V
20	Kyrkesviken, yta C, sektion X546,5/Y297-300	N
21	Kyrkesviken, provruta söder om spislröse	Ö
22	D:o	S
23	Kyrkesviken, provruta M spislröse	N
24	Kyrkesviken, provruta norr om spislröse	NÖ
25	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet", DN7	S
26	D:o	Ö
27	D:o	V
28	Kyrkesviken, yta B (södra), DN5 (?)	Ö
29	D:o	Ö
30	Kyrkesviken, sektion, yta B (norra) X577,4-580/Y277	V
31	D:o, östra gropen X580/Y274-276	S
32	D:o, X577,4/Y274-277	N
33	D:o, västra gropen X580/Y270-272	S
34	D:o, spislröse X577,4-579/Y269,4	Ö
35	Kyrkesviken, yta B (södra), stolphål, X575/Y270, sektion	S
36	(Burholmen, arbetsbild)	
37		

1992

Su/v 1 (1992), TX-400

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	Kyrkesviken, yta B efter avtorvning, DN1	Ö
1	Kyrkesviken, yta D före avtorvning	NÖ
2	D:o	S
3	Kyrkesviken, yta B, DN2 (5cm)	Ö
4	D:o	SÖ
5	Kyrkesviken, arbetsbild yta B, DN2	SSÖ
6	D:o	Ö
7	Kyrkesviken, utvidgning yta D före avtorvning	SÖ
8	Kyrkesviken, yta B, DN3 (10 cm)	Ö
9	D:o västra delen	S
10	D:o östra delen	S
11	D:o	
12	Kyrkesviken, yta D efter avtorvning, DN1	N
13	D:o södra delen	V
14	D:o norra delen	SV
15	Kyrkesviken, yta D efter avtorvning, DN1	S
16	Kyrkesviken, yta B, DN4 (15 cm)	Ö
17	D:o	N
18	Kyrkesviken, arbetsbild yta D, DN1	
19	D:o	
20	Kyrkesviken, yta D, tuktad sten	Lodfoto
21	D:o	N
22	D:o	S
23	Kyrkesviken, yta D, lerklining in situ X540/Y279	NNV
24	D:o, närbild	
25	Kyrkesviken, arbetsbild, tält yta B	
26	Kyrkesviken, yta B, DN5 (20 cm)	Ö
27	D:o	N
28	D:o	N
29	Kyrkesviken, yta D, DN2 (5 cm)	N
30	D:o	V
31	D:o	V
32	Kyrkesviken, arbetsbild yta D, fyndnivå RN2	ÖNÖ
33	Kyrkesviken, yta D, östra före avtorvning	SÖ
34	Kyrkesviken, arbetsbild efter rensning yta D, DN3	SÖ
35	Kyrkesviken, yta D, DN3 (10 cm)	N
36	D:o, norra	V
37	D:o, södra	V

Sv/v 2 (1992), TX-400

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta B, sektion X580,4/Y275-273	N
2	Kyrkesviken, yta B, A21 sektion	Ö
3	D:o, A22 sektion	Ö
4	D:o, A20 sektion	V
5	Kyrkesviken, yta B, sektion X580,4-583/Y271,55	Ö
6	D.o, sektion X580,4/Y274-272	N
7	D:o, sektion X580,4/Y272-268	N
8	Kyrkesviken, yta D, östra, DN1(efter avtorvning)	N
9	D:o	VSV
10	Kyrkesviken, yta B, sektion schaktkant X580,4-583/Y277	V
11	D:o, sektion schaktkant X580,4-583/Y268	Ö
12	Kyrkesviken, yta B, A8	V
13	Kyrkesviken, yta D, östra, DN2 (5 cm)	N
14	Kyrkesviken, yta D, DN2	VSV
15	D:o	
16	D:o, A24	Ö
17	Kyrkesviken, yta D, östra, slipad kvartssten (X542/Y284) in situ	N

Sv/v 3 (1992), TX-400

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	<i>(Burholmen)</i>	
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13	Kyrkesviken, yta D, A24, DN3	Ö
14	Kyrkesviken, yta D (hela), DN3 (10 cm)	N
15	D:o	NV
16	D:o, stenpackning	N
17	<i>(Burholmen)</i>	
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24	Kyrkesviken, yta D, DN4	N
25	D:o	VSV
26	D:o	VSV
27	D:o, stenpackning	N
28	<i>(Burholmen)</i>	
29		
30		
31	Kyrkesviken, yta D, A29 (lod), DN5	NV
32	D:o, A30 (lod), DN5	V
33	D:o, A28, DN4	S
34	D:o, A27, DN4	V
35	D:o, A26, DN4	N

Sv/v 4 (1992)

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	Kyrkesviken, provruta X530/Y260, DN2 (lod)	S
1	D:o, provruta X510/Y260, DN2 (lod)	S
2	Kyrkesviken, yta D, DN5	N
3	D:o	
4	D:o	
5	D:o	
6	D:o	
7	D:o	
8	D:o	
9	D:o	
10	D:o	
11	D:o	
12	Kyrkesviken, yta D, A29-30	N
13	(Burholmen)	
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24	Kyrkesviken, yta D, norra, DN6	N
25	D:o	V
26	D:o, västra	N
27	D:o, östra	N
28	D:o, översikt	Ö
29	D:o	SSÖ
30	(Burholmen)	
31		
32		
33		
34		
35		
36		
37		

Sv/v 5 (1992), TX-400 (10/9-1992)

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	(Burholmen)	
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15	Kyrkesviken, yta D, sektion X547/Y278-280	S
16	D:o, sektion X547/Y280-282	S
17	D:o, sektion X547/Y283-285	S
18	D:o, sektion X547/Y285-287	S
19	D:o, sektion X540-42/Y284	V
20	D:o, sektion X542-44/Y284	V
21	D:o, sektion X544-46/Y284	V
22	D:o, sektion X544-47/Y284	V
23	D:o, sektion X540-42/Y287	V
24	D:o, sektion X542-44/Y287	V
25	D:o, sektion X544-47/Y287 (A27)	V
26	D:o, sektion X544,40/Y285-287 (A26)	N
27	D:o, sektion X544,40/Y282,40-285	N
28	Kyrkesviken, sektion A26	N
29	D:o, sektion A27	V
30	D:o, sektion (A28), (X547/Y285)	S
31	D:o, sektion A27	S
32	D:o, sektion A29	NNV
33	D:o, sektion A30	V
34	Kyrkesviken, yta B, sektion X575-577/Y277 (röse)	V
35	D:o, X577Y275,6-277	S
36	Kyrkesviken, yta D, sektion A26 (X544)	S

Sv/v 6 (1992), TX-400 (15/9-1992)

Nr	Motiv	Riktning (från)
0	Kyrkesviken, yta D, sektion A26 (X544)	S
1	D:o, sektion X544/Y282,4-284	S
2	D:o, sektion X544/Y284-285,5	S
3	D:o, sektion X544/Y285,5-287	S
4	D:o, sektion A32	ÖÖ
5	D:o, sektion A33	NNV
6	(Burholmen)	
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29		
30		
31		
32		
33		
34		
35		
36		
37		

7.2 Dia 1990

Film 1, Dia (1990), E-100 (1/8-90)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2	Kyrkesviken, yta A, översikt före avtorvning	NÖ
3	Kyrkesviken, yta A, översikt före avtorvning	ÖNÖ
4		
5		
6		
7	Kyrkesviken, ruta 530/323 efter avtorvning (DN1)	Ö
8	Kyrkesviken, yta A, efter Rn1 (DN2) med stenar kvar	V
9		
10		
11		
12	Kyrkesviken, yta A, efter Rn2 (DN3)	V
13		
14		
15		
16	Kyrkesviken, yta B, efter avtorvning (DN1)	N
17	Kyrkesviken, yta B, efter avtorvning & framrensning (DN1)	S
18		
19		
20	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild, Rn1	S
21		
22		
23	Kyrkesviken, yta B, A6 efter Rn1 (DN2)	Ö
24	Kyrkesviken, yta B, 574/267-269 efter avtorvn. & framrensn, övrigt Rn1 (DN1+2)	Ö
25		
26	Kyrkesviken, yta B, hela ytan efter Rn1 (DN2)	N
27	Kyrkesviken, yta B, efter Rn2 (DN3)	S
28	Kyrkesviken, yta B, efter Rn2 (DN3)	N
29		
30		
31	Kyrkesviken, yta B, efter Rn3 (DN4), OBS syllstensrad!	N
32	Kyrkesviken, yta C, före avtorvning	S
33	Kyrkesviken, yta C, efter avtorvning & borttagning av blekjord (DN1)	N
34	Kyrkesviken, yta C, efter avtorvning & borttagning av blekjord (DN1)	S
35		
36		

Film 4, Dia (1990), E-400

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2		
3	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574/268, 575-577/267268 Rn4 (DN5)	S
4	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574/268, 575-577/267268 Rn4	N
5	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574/268, 575-577/267268 Rn4, detalj	V
6	Kyrkesviken, yta B, rutorna 574-575/266 Rn1 (DN2)	Ö
7	Kyrkesviken, yta C ("silverringsrutorna") Rn3, kulturlgr m 1 sten & sotfl (DN4)	N
8	Kyrkesviken, yta C, efter Rn4 (DN5)	N
9		
10	Kyrkesviken, yta B, 574-576/266-267 efter Rn3	S
11	Kyrkesviken, yta B, A2, sektion	S
12	Kyrkesviken, yta B, A1, sektion	V
13	Kyrkesviken, yta B, rösebotten RnV (DN6)+profil	V
14		
15	Kyrkesviken, yta C, sektion schaktkant	Ö
16	Kyrkesviken, yta A, NÖ rutorna efter Rn1 (DN2)	N
17		
18		
19	Kyrkesviken, yta C, A3 sektion	S
20		
21		
22		
23		
24		
25	Kyrkesviken, yta B, arbetsbild, Päivi Kontio, sektionsritning	
26		
27		
28		
29	Kyrkesviken, yta B, sektion X574	N
30	Kyrkesviken, yta B, sektion X574 (detalj)	
31		
32		
33		
34		
35		
36	Kyrkesviken, fynd 1990	

Film 15, Dia (1990), K-200

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269 (NV/SV)	V
2	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
3	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
4		
5	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
6	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
7	Kyrkesviken, yta B, sektion Y269	V
8		
9	Kyrkesviken, yta A, sektion A4	SÖ
10		
11		
12		
13		
14		
15	Kyrkesviken, yta A, sektion Y327	V
16		
17	Kyrkesviken, yta A, sektion X528	N

1991

Film 2/D1/-91, Dia (1991), EL-400 (5/8-91)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2	Kyrkesviken, yta B, översikt före avtorvning	S
3		
4	Kyrkesviken, yta C, före avtorvning	N
5		
6		
7	Kyrkesviken, yta C (mitten), DN1 (6/8)	V
8		
9	Kyrkesviken, yta B (södra), DN1	V
10	D:o	Ö
11	Kyrkesviken, yta B, 575-577/274-276, OBS slaggen!	S
12	Kyrkesviken, yta B, 575-577/272-274, OBS gropen!	S
13		
14	Kyrkesviken, yta B (norra), DN1	Ö
15	Kyrkesviken, yta B, DN1	SÖ
16		
17	Kyrkesviken, yta C (södra), DN1 (7/8)	N
18	Kyrkesviken, yta C (norra), efter avtorvning	V
19	D:o, detalj av "hård" 544/298	S
20	Kyrkesviken, yta C (södra), DN2 (8/8)	Ö
21	Kyrkesviken, yta B (södra), DN1 (mer avtorvat!)	ÖNÖ
22	D:o	V
23		
24		
25		
26	Kyrkesviken, yta C (mellersta), DN2	V
27		
28		
29	Kyrkesviken, yta C, DN1	V
30		
31		
32		
33	Kyrkesviken, yta B (södra), DN2 (5cm), ej slagghögen	Ö
34	Kyrkesviken, yta B (södra), DN2 (5cm)	V
35	Kyrkesviken, yta B (södra), detalj gropen	Ö

Film 3/D2/-91, Dia (1991), ED-400 (14/8-91)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta B (norra), DN2 (5 cm)	Ö
2	D:o	Ö
3	D:o	N
4		
5		
6		
7	Kyrkesviken, yta B (södra), slagghögen DN2	N
8	D:o	V
9	Kyrkesviken, yta B (södra), stratigrafi 574-575/272, DN2-3 (Vallen V gropen!!)	
10		
11	Kyrkesviken, yta C (norra), DN2 (5cm)	V
12	Kyrkesviken, yta C (hela), DN2 (mellersta & södra utan stenar!)	N
13	D:o	S
14	Kyrkesviken, yta C (norra), DN3 (10cm)	V
15	D:o, detalj "stolphål" 544/297	V
16	D:o	S
17	Kyrkesviken, yta C (mellersta), DN3 (10cm)	V
18	D:o, detalj SV hörnet	N
19	D:o, nyputsad	S
20	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), "röset" före bortkärning	N
21	D:o	VSV
22	Kyrkesviken, yta C (södra), DN3 (10cm)	N
23	D:o	Ö
24	D:o, detalj 537-538/297	S
25		
26		
27		
28	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), efter stenplockning, före avtorvning	Ö
29	Kyrkesviken, yta B (södra), DN3	V
30	D:o	V
31		V
32		V
33	Kyrkesviken, yta B (södra), DN3	Ö
34	D:o, (N delen DN2)	Ö
35	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN1	S
36	D:o	N

Film 5/D3/-91, Dia (1991), E-200

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN1, detalj 548/297-298	S
2		
3		
4		
5		
6		
7	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), ruta 545/297-298, DN2	S
8		
9	Arbetsbild, yta C (norrnorra), Rn2	NV
10	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), detalj färgning 545/297-299, DN2	S
11	Kyrkesviken, yta B (östra), före avtorvning	V
12		
13	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN2	S
14	D:o (vattnad)	S
15	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), ruta 545/297-299, DN3	S
16	D:o, detalj färgning	
17	Kyrkesviken, fynd F64, mynt	
18		
19		
20		
21		
22		
23	Kyrkesviken, yta B, DN3+DN1 (Ö) under arbete, detalj röset	Ö
24	Kyrkesviken, yta B, DN3+DN1 (Ö)	Ö
25	Kyrkesviken, yta B, DN1 (sydöstra)	Ö
26		
27	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN3	S
28	D:o	Ö
29	Kyrkesviken, översikt provgrop 1 före avtorvning	S
30		
31	Kyrkesviken, provgrop 1, DN1 under blekjord	S
32		
33	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN4	S
34	D:o	Ö
35		
36		

Film 7/D4/-91, Dia (1991), Fuji 100 ASA

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta C (norrnorra), DN5	S
2	D:o	Ö
3	Kyrkesviken, yta C (norra), DN4	S
4	Kyrkesviken, yta B (nordöstra), DN2	N
5		
6		
7	Kyrkesviken, yta B (SSÖ) före avtorvning	S
8		
9		
10		
11		
12	Kyrkesviken, yta C "lilla spisorset" + "ruta E" före avtorvning	V
13		
14		
15	Kyrkesviken, yta B (NÖ), DN2 före stubbrytning	Ö
16	Kyrkesviken, yta B (SÖ), DN2+DN1 före stubbrytning	N
17		
18		
19		
20	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet" efter avtorvning och efterrensning DN1	S
21	D:o	S
22	D:o	Ö
23	Kyrkesviken, yta B (Ö), DN2	S
24	D:o (+DN3 i V)	SSÖ
25	Kyrkesviken, yta B, DN2 (Ö) + DN3 (V)	SÖ
26	Kyrkesviken, yta B (Ö) DN2	N
27		
28	Kyrkesviken, yta B (V) DN3 + (Ö) DN2	Ö
29	D:o	Ö
30		
31		
32		
33		
34		
35		
36		

Film 9/ D5/-91, Dia (1991), Fuji 100D

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet" DN2 (2:a stenlagret)	Ö
12	D:o	
13	Kyrkesviken, yta B (östra), DN3	S
14	D:o	S
15		
16		
17	Kyrkesviken, yta B, DN3	Ö
18	D:o	Ö
19		
20	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet", DN3 (3:e stenlagret)	S
21	D:o	Ö
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet" Rn3, arbetsbild Yvonne Hallén, djurkäke	SÖ
30		
31	Kyrkesviken, tänder "in situ", yta C "lilla spisgrundet" 551/301, Rn3	Ö
32		
33		
34		
35	Kyrkesviken, yta C, DN4 (4:e stenlagret)	S
36	D:o	Ö

Film 11/ D6/-91, Dia (1991), E-200

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2		
3	Kyrkesviken, yta B (södra), DN3	S
4	D:o	S
5		
6		
7		
8	Kyrkesviken, yta C "lilla spisröset", DN5	S
9	D:o	Ö
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet", DN6	S
17	D:o	Ö
18		
19		
20		
21	Kyrkesviken, yta B, DN4	V
22	D:o	V
23		
24		
25	Kyrkesviken, yta B, DN4	Ö
26	D:o	Ö
27	D:o	Ö
28	D:o	Ö
29		
30		
31		
32	Kyrkesviken, yta C, sektion X537-540/Y297	Ö
33	D:o, X540,5-543	Ö
34	D:o, X543,5-546	Ö
35	D:o, X546,5-549	Ö
36	D:o, X549/Y297-300	S

Film 13/ D7/-91, Dia (1991), E-200

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta C, sektion X546,5-549/Y300	V
2	Kyrkesviken, yta C, sektion X546,5/Y297-300	N
3	Kyrkesviken, provruta söder om spiselröse	Ö
4	D:o	S
5		
6		
7	Kyrkesviken, provruta M spiselröse	N
8		
9	Kyrkesviken, yta C "lilla spisgrundet", DN7 (botten)	S
10	D:o	Ö
11	D:o	V
12	Kyrkesviken, yta B (södra), DN5 (?)	Ö
13		
14		
15	Kyrkesviken, yta B (södra), DN5 (?), detalj	Ö
16	Kyrkesviken, yta B (norra), sektion X577,4/Y274-2777	Ö
17	D:o, X577,4-580/Y277	V
18	D:o , östra groppen X580/Y274-276	S
19	D:o, västra groppen X580/Y270-272	S
20		
21	Kyrkesviken, yta B, spiselröse X577,4-579/Y269,4	Ö
22	Kyrkesviken, yta B (södra), stolphål, X575/Y270, sektion	S
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29		
30		
31		
32		
33		
34		
35		
36		

1992*Dia 1 (1992), E-200*

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta B, DN1 (efter avtorvning)	Ö
2	Kyrkesviken, yta D före avtorvning	NÖ
3	D:o	NÖ
4	Kyrkesviken, yta B, DN2 (5 cm)	Ö
5	D:o	SÖ
6	Kyrkesviken, yta D, utvidgning, före avtorvning	SÖ
7	Kyrkesviken, yta B, DN3 (10 cm)	Ö
8	D:o, västra delen	S
9	D:o, östra delen	S
10	D:o	V
11	Kyrkesviken, yta D, DN1 (efter avtorvning)	N
12	D:o, södra delen	V
13	D:o, norra delen	SV
14	D:o	S
15	Kyrkesviken, yta B, DN4 (15 cm)	Ö
16	D:o	N
17	Kyrkesviken, yta D, bearbetad sten in situ	N
18	D:o, lerklining in situ, X540/Y279	NNV
19	D:o, närbild	
20		
21		
22		
23	Kyrkesviken, yta B, DN5 (20 cm)	Ö
24	D:o	N
25	D:o	N
26	Kyrkesviken, yta D, DN2 (5 cm)	N
27	D:o	V
28		
29		
30		
31		
32	Kyrkesviken, yta D, DN3 (10 cm)	N
33	D:o, norra	V
34	D:o, södra	V
35	D:o	NÖ

Dia 2 (1992), E-200

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2	Kyrkesviken, yta B, sektion X580,4-583/Y271,55	Ö
3	Kyrkesviken, yta B, sektion A 21	Ö
4	D:o, sektion A22	Ö
5	D:o, sektion A20	V
6	Kyrkesviken, yta B, sektion schaktkant X580,4/Y277-274	N
7	D:o, X580,4/Y275-273	N
8	D:o, X580,4/Y274-272	N
9	D:o, X580,4/Y272-268	N
10	Kyrkesviken, yta D (östra), DN1 (efter avtorvning)	N
11	D:o	VSV
12	Kyrkesviken, yta B, sektion schaktkant X580,4-583/Y268	Ö
13	D:o, sektion schaktkant X580,4-583/Y277	V
14	Kyrkesviken, yta B, A8	V
15	Kyrkesviken, yta D (östra), DN2 (5 cm)	N
16	D:o	N
17	D:o	VSV
18	Kyrkesviken, yta D, A24	Ö
19	Kyrkesviken, yta D (östra), DN2 slipad kvartssten in situ (X542/Y284)	N
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28	Kyrkesviken, yta D, A24, DN3 (10 cm), före bortplockning	Ö
29	Kyrkesviken, yta D (hela), DN3	N
30	D:o	NV
31		N
32		
33		
34		
35		
36		
37		

Dia 3 (1992), E-200 (26/8-1992)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2		
3	Kyrkesviken, yta D, DN4	N
4	D:o	VSV
5	D:o, stenpackning	N
6		
7		
8		
9	Kyrkesviken, yta D, DN5, A30 (lod)	NV
10	D:o, A29 (lod)	F
11	D:o, DN 4, A26	N
12	D:o, A27	V
13	D:o, A28	S
14	Kyrkesviken, provruta X530/Y260, DN2 (lod)	S
15	D:o provruta X510/Y260, DN2 (lod)	S
16		
17	Kyrkesviken, Yta D, DN5	N
18	D:o	V
19		
20		
21		
22		
23		
24	Kyrkesviken, yta D (norra delen), DN6	N
25	D:o	V
26	D:o (västra delen)	N
27	D:o (östradelen)	N
28	D:o, översikt	SSÖ
29		
30		
31		
32		
33		
34		
35		
36		
37		

Dia 4 (1992), E-200 (10/9-1992)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13	Kyrkesviken, yta D, sektion X547/Y278-280	S
14	D:o, sektion X547/Y280-282	S
15	D:o, sektion X547/Y283-285	S
16	D:o, sektion X547/Y285-287	S
17	D:o, sektion X540-542/Y284	V
18	D:o, sektion X542-544/Y284	V
19	D:o, sektion X544-547/Y284	V
20	D:o, sektion X540-542/Y287	V
21	D:o, sektion X540-542/Y287	V
22	D:o, sektion X544-547/Y287 (A27)	V
23	D:o, sektion X544,40/Y285-287 (A26)	N
24	D:o, sektion X544,40/Y282,40-285	N
25	Kyrkesviken, Yta D, sektion A26	N
26	D:o, A27	V
27	D:o, (A28) (X547/Y285)	S
28	D:o, A27	S
29	D:o, A29	NNV
30	D:o, A30	V
31	Kyrkesviken, yta B, sektion X575-577/Y277 (röse)	V
32	D:o, yta B, sektion X577/Y275,6-277	S
33	Kyrkesviken, yta D, sektion A26 (X544)	S
34	D:o, sektion X544/Y282,4-284	S
35	D:o, sektion X544/Y284-285,5	S
36	D:o, sektion X544/Y285,5-287	S
37	D:o, sektion X544/Y282,4-287	S
38	D:o, sektion A26	S

Dia 5 (1992), E-200 (16/9-1992)

Nr	Motiv	Riktning (från)
1	Kyrkesviken, yta D, sektion A32	ÖSÖ
2	D:o, sektion A33	NNV
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29		
30		
31		
32		
33		
34		
35		
36		
37		

8. Ritningar (urval)

Översikter

1. Översiktsplan 1991, skala 1:1000

1990

2. Detaljkartering av nordvästra terrassen, skala 1:100
3. Detaljinventering av platåns nordöstra del, skala 1:100

1991

4. Kartering av västra terrassen med Raä 121:5, skala 1:50
5. Kartering av sydvästra terrassen med Raä 121:5, skala 1:50

Yta A

1990

1. Avvägning före avtorvning, x 524-532/y 323-330, skala 1:50
2. Planritning Dn I (efter avtorvning), x 528-532/y 323-328,5, skala 1:20
3. Planritning Dn II, x 528-532/y 323-328,5, skala 1:20
4. Planritning Dn III, x 528-532/y 323-328,5, skala 1:20
5. Sektion N-S fr V, x 531-528/y 327
Sektion Ö-V fr N, x 528/y 327-323
Sektion Ö-V fr N, x 531/y 328,5-327
Skala 1:20
6. Anläggning 4, x 529/y 324, sektioner, skala 1:20

Yta B

1990

1. Avvägning före avtorvning, x 574-581/y 266-271, skala 1:50
2. Planritning Dn I (efter avtorvning), x 574-580/y 266-269, skala 1:20
3. Planritning Dn II (2. stenlagret), x 574-580/y 266-269, skala 1:20
4. Planritning Dn III (3. stenlagret), x 574-580/y 266-269, skala 1:20
5. Planritning Dn IV (4. stenlagret), x 574-580/y 266-269, skala 1:20
6. Planritning Dn IV (5. stenlagret), x 574-580/y 266-269, skala 1:20
7. Sektion N-S fr V, x 574-580/y 269, skala 1:20
8. Sektion V-Ö fr S, x 576/y 266-267
Sektion Ö-V fr N, x 574/y 269-266
Skala 1:20

1991

9. Planritning Dn I, x 571,50-577/y 277,40-280, skala 1:20
10. Planritning Dn II, x 571,50-577/y 277,40-280, skala 1:20
11. Planritning Dn III, x 571,50-577/y 277,40-280, skala 1:20
12. Planritning Dn IV, x 571,50-577/y 277,40-280, skala 1:20
13. Planritning Dn V, x 571,50-577/y 277,40-280, skala 1:20
14. Planritning Dn I (efter avtorvning), x 574-580/y 269,40-277, skala 1:20
15. Planritning Dn II, x 574-580/y 269,40-277, skala 1:20
16. Planritning Dn III, x 574-580/y 269,40-277, skala 1:20

17. Planritning Dn IV, x 574-580/y 269,40-277, skala 1:20
18. Planritning Dn V, x 574-580/y 269,40-277, skala 1:20
19. Anläggning A6, sektion SV-NÖ fr N, x 575,25-575,70/y 271,85-272,90, skala 1:20
20. Anläggning A9, sektion V-Ö fr S, x 580/y 269,40-272, skala 1:20
21. Anläggning A11, sektion V-Ö fr S, x 575,10/y 269,70-270,20, skala 1:20
22. 121:6, sektion S-N fr Ö, x 577,4-580/y 269,40, skala 1:20

1992

1. Planritning Dn I (efter avtorvning), x 580,4-583/y 268-277, skala 1:20 (ej renritad)
2. Planritning Dn II, x 580,4-283/y 268-277, skala 1:20 (ej renritad)
3. Planritning Dn III, x 580,4-583/y 268-277, skala 1:20 (ej renritad)
4. Planritning Dn IV, x 580,4-583/y 268-277, skala 1:20 (ej renritad)
5. Planritning Dn V, x 580,4-583/y 268-277, skala 1:20 (ej renritad)
6. Sektion Ö-V från N (schaktkant), x 580,4/268-277, skala 1:20 (ej renritad)

Yta C

1990

1. Planritning Dn I, x 535-537/y 295-296,5, skala 1:20
2. Planritning Dn II, x 535-537/y 295-296,5, skala 1:20
3. Planritning Dn III, x 535-537/y 295-296,5, skala 1:20
4. Planritning Dn IV, x 535-537/y 295-296,5, skala 1:20
5. Planritning Dn V, x 535-537/y 295-296,5, skala 1:20
6. Sektion S-N, x 535-537/ 295 från Ö, skala 1:10

1991

7. Planritning Dn I, x 546,5-549/y 297-300, x 551-553/y 300-302,5, skala 1:20
8. Planritning Dn II, x 546,5-549/y 297-300, x 551-553/y 300-302,5, skala 1:20
9. Planritning efter avtorvning, x 537-546/y 297-300, x 551-553/y 300-302,5, skala 1:20
10. Planritning Dn I, x 537-546/y 297-300, x 551-553/y 300-302,5, skala 1:20
11. Planritning Dn II, x 537-546/y 297-300, x 551-553/y 300-302,5, skala 1:20

1992

12. Sektion schaktkant ("Lilla spisgrundet") x 553/y300-302,5 från S, skala 1:20
13. Sektion schaktkant ("Lilla spisgrundet") x -551-553/y300 från Ö, skala 1:20

Yta D

1992

1. Sektion A29 fr NNV, x 541,9-542,2/y 278,4-278,85, skala 1:10
2. Sektion A30 fr V, x 541-541,5/y 278,85, skala 1:10
3. Sektion A32 fr ÖSÖ, x 541-541,45/ 285,5-285,75, skala 1:10
4. Sektion A33 fr NNV, x 541,75-541,9/y 285,15-285,6, skala 1:10
5. Planritning Dn II, x 540-547/y 278-287, skala 1:20

Provrutor

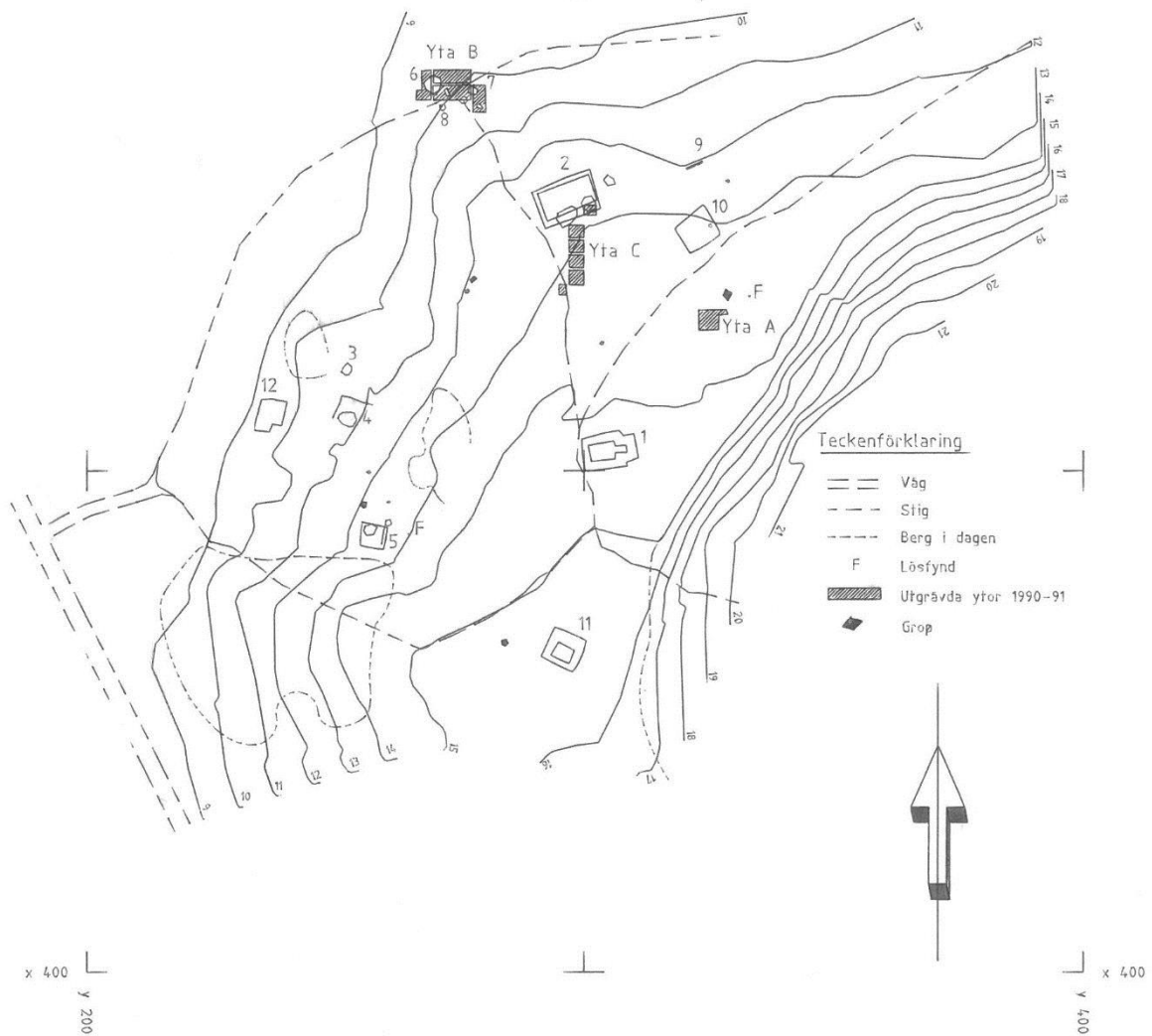
1991

1. Provruta 1, sektion V-Ö fr S, x 497/y 305, skala 1:20

2. Provruta, x486-487/y 257-258, Planritning Dn 1 (efter avtorvning), skala 1:20

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN
KYRKESVIKEN RAÄ 121

L. GRUNDBERG 1991
Höjdsystem RH 70

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN,

RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

Detaljkartering av nordvästra terrassen

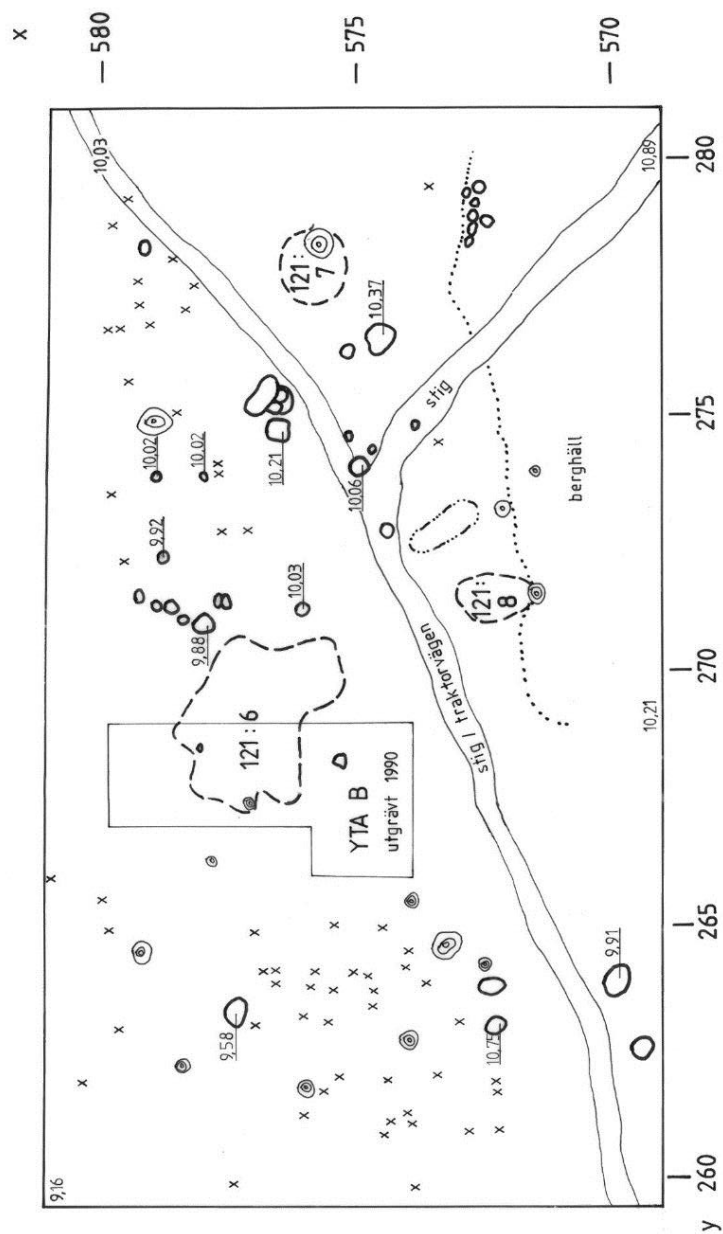
skala 1:100

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

rikt. A. Glöde

- sten
- x sten, övertorvad
- gräns för berghäll
- förhöjning av sand
- ⊙ träd/stubbe
- (6-8) spismursrester

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN,
KYRKESVIKEN RAÄ 121

L. GRUNDBERG 1991

Kartering av västra terrassen med anl. RAÄ 121:

skala 1:50

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. B. Oscarsson

forhöjning

grop

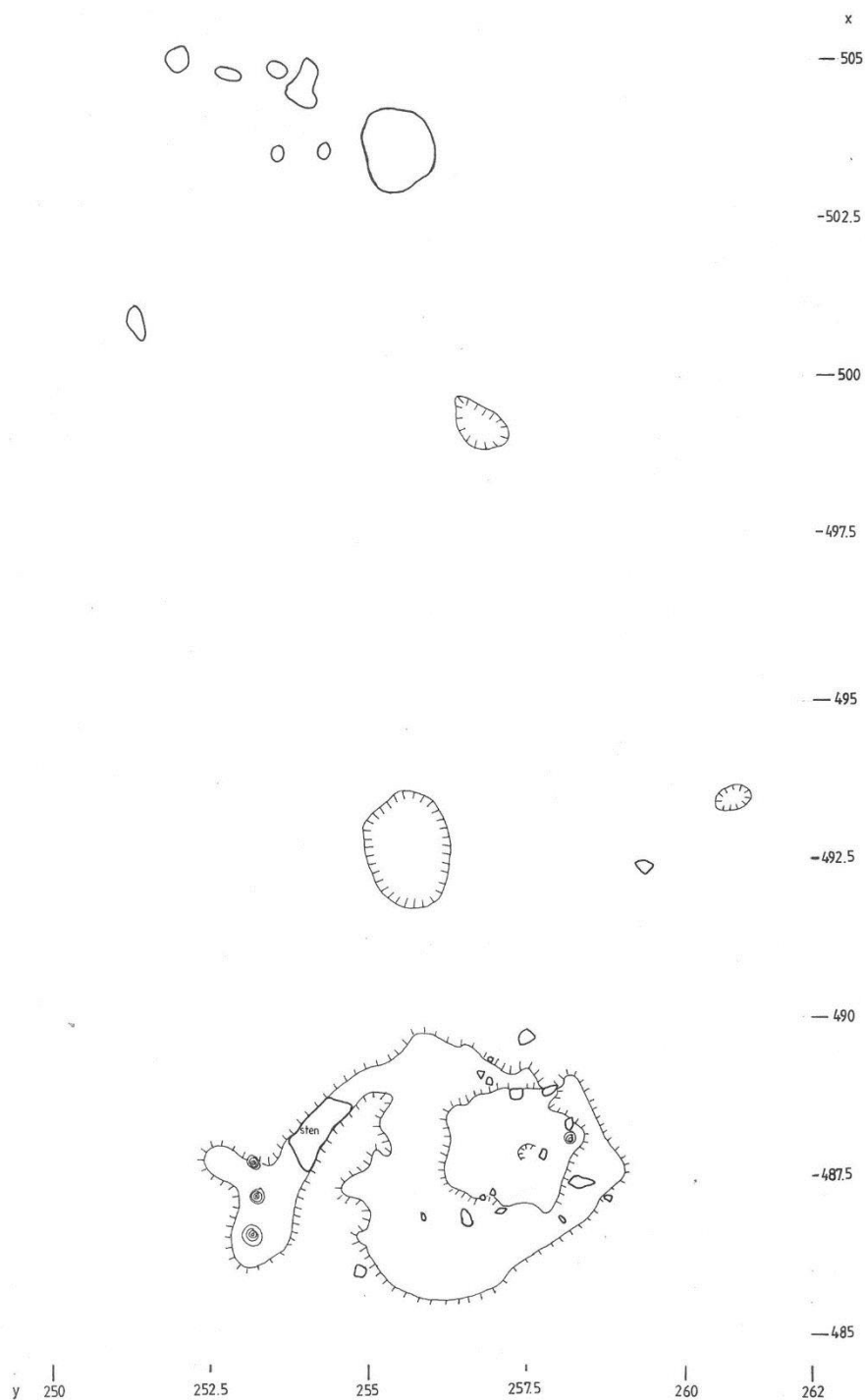

sten

stubbe

N

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, KYRKESVIKEN RAÄ 121

L. GRUNDBERG 1991

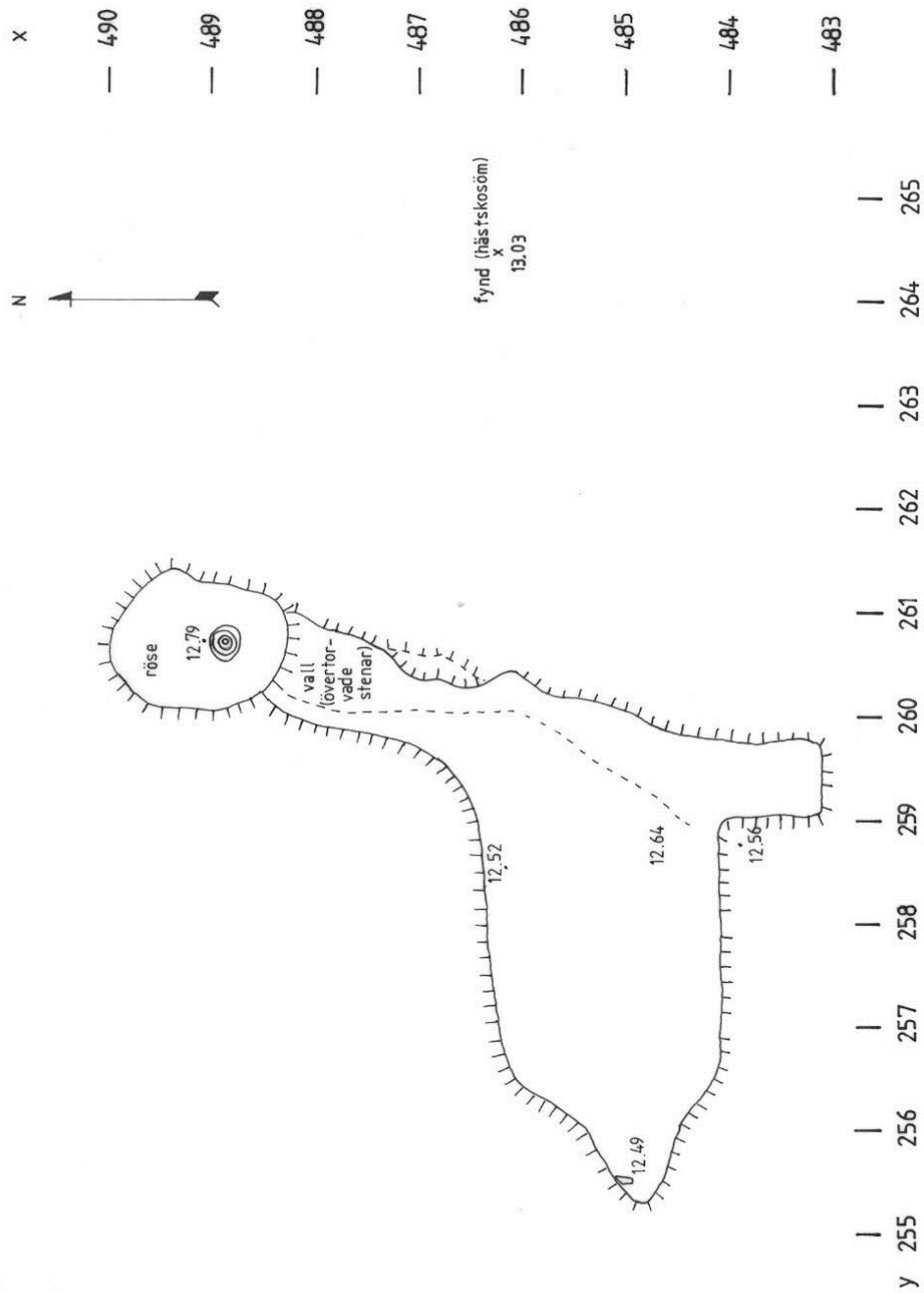
Kartering av sydvästra terrassen med anl. RAÄ 121:

skala 1:50
1m

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. B. Oscarsson

- förhöjning
- oklar gräns för förhöjning
- stubbe

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121 KYRKESVIKEN

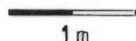
L. GRUNDBERG 1990

YTA A, x 528-532/y 323-328,5

Avvägning före avtorvning, x 524-532/y 323-330

skala 1:50

Rh 70

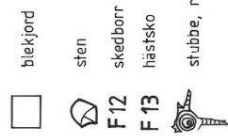
13,56	13,64	13,55	13,55	13,50	13,49	13,57	— 532
13,58		13,52		13,53		13,59	
13,58	13,55	13,57	13,58	13,50	13,53	13,65	
13,59		13,65		13,55		13,59	
13,61	13,63	13,66	13,64	13,60	13,60	13,64	13,79 — 530
13,68		13,67		13,65		13,64	
13,71	13,59	13,65	13,67	13,68	13,64	13,71	
13,71		13,67		13,72		13,79	
13,67	13,63	13,63	13,65	13,69	13,73	13,81	— 528
13,65		13,59		13,69		13,81	
13,62	13,64	13,68	13,66	13,72	13,76	13,80	
13,64		13,68		13,72		13,71	
13,65	13,68	13,67		13,75	13,75	13,77	— 526
13,65		13,75		13,77		13,84	
13,70	13,69	13,78	13,78		13,78	13,80	
13,73				13,82			
13,74	13,75	13,70	13,73	13,90	13,75		— 524
							x
323	325	327	329	y			

Kyrkesviken

YTA A, x 528-532/y 323-328,5

skala 1:20

ritn. P. Kontio och L. Grundberg

Kyrkesviiken

YTA A, x 528-532 / y 323-328,5

skala 1:20

ritm. P. Kontio och A. Glöde

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA A, x 528-532/y 323-328,5

Planritning, Dn III

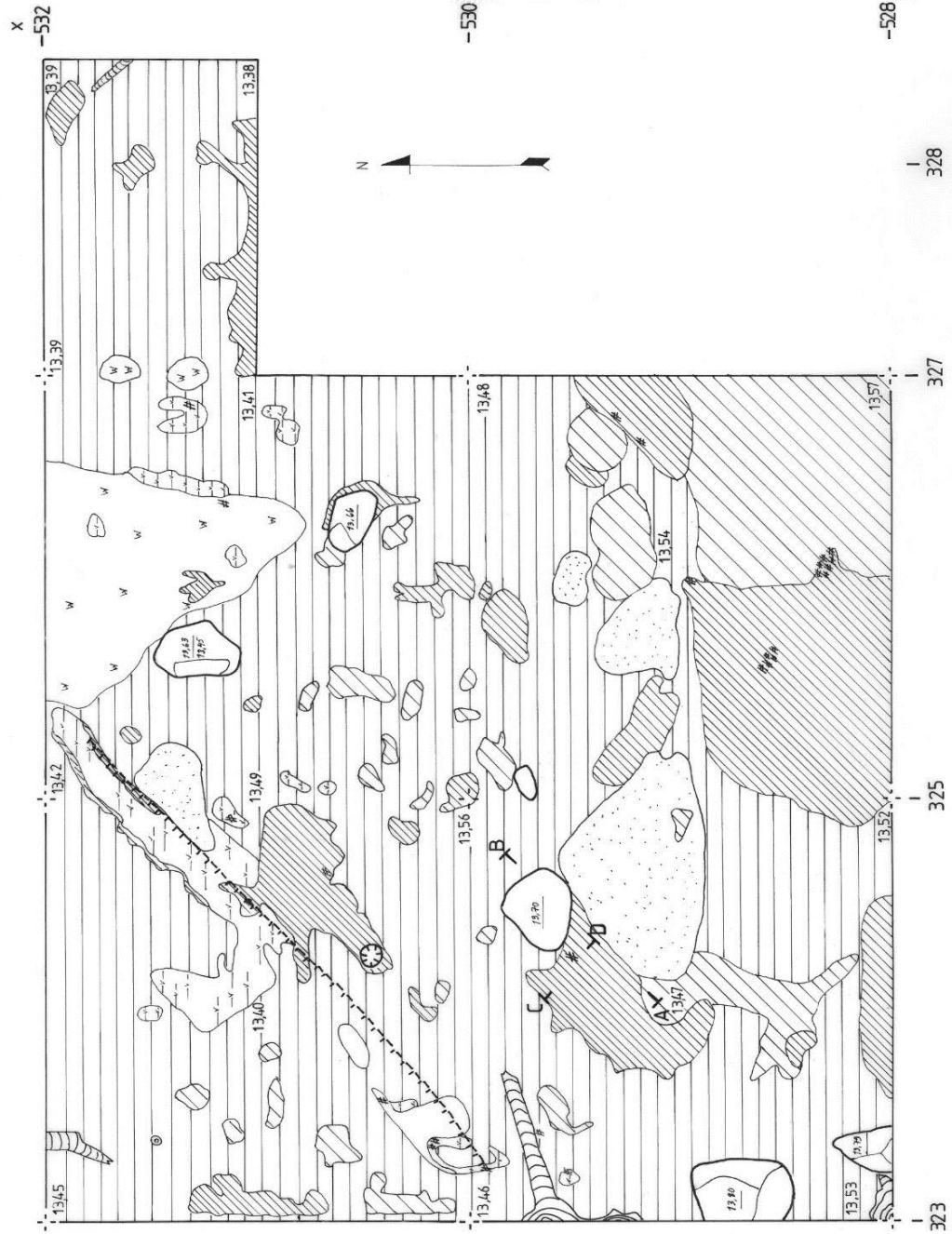
skala 1:20

Rh 70

ritn. A.Glöde

1 m

	torv
	blekjord
	mörk kulturlagerjord
	kulturlagerjord
	rosjord
	steril sand
	traspån från stubbe
	enstaka kolforekomst
	sten
	grop
	forsankning
	stubbe, rot
	A-B sektion av anläggning 4
	C-D sektion av anläggning 4

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1990

YTA A

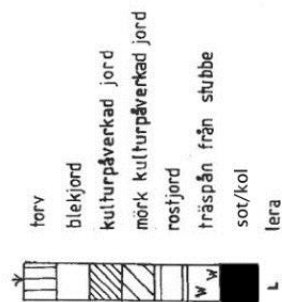
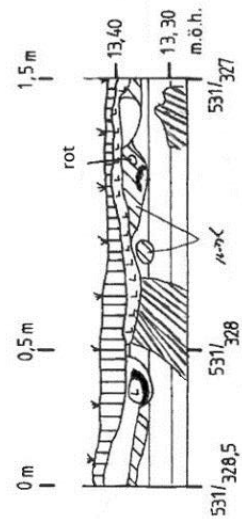
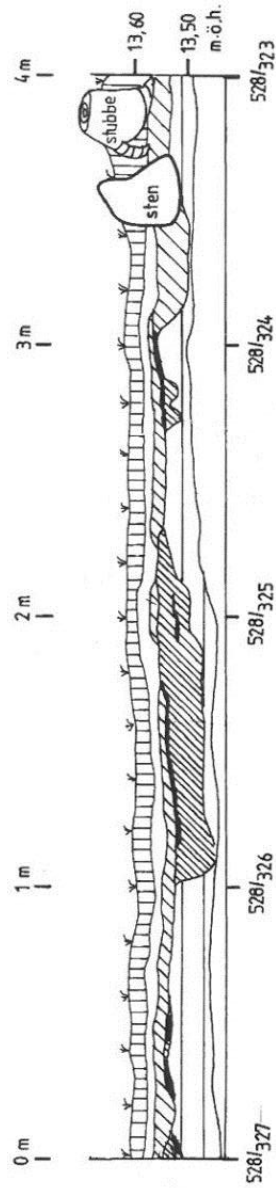
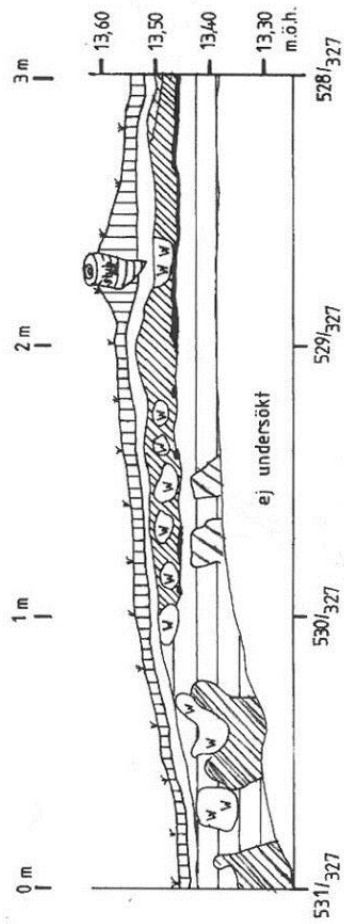
Sektion N-S från väster,
x 531-528 / y 327

Sektion O-V från norr,
x 528 / y 327-323

Sektion O-V från norr,
x 531 / y 328,5 - 327

skala 1:20

ritn. A. Glöde

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA A

ANLÄGGNING 4, x 529/y 324

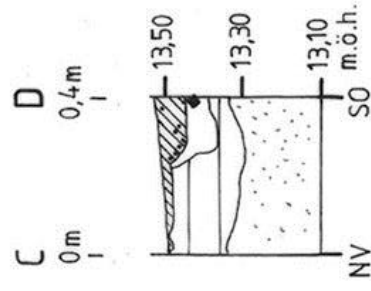
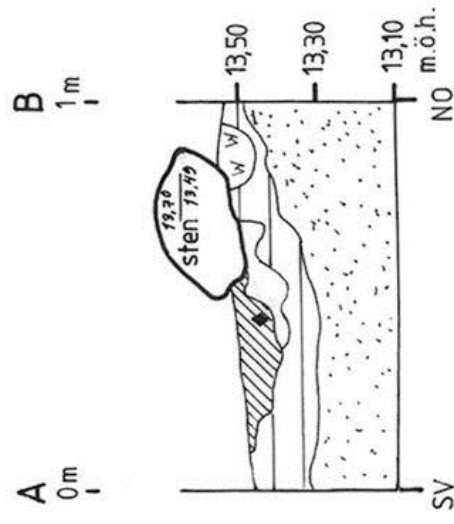
Sektion SV - NO från SO, A - B

Sektion NV - SO från SV, C - D

Skala 1:20

Rh 70

ritn. P. Kontio

- mörk kulturlåterad jord
- vit sand
- rostjord
- steril sand
- träspån från stubbe
- bränd lera
- kolbitar

ÅNGERMANLAND,

GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1990

YTA B, x 574-580 / y 266-269

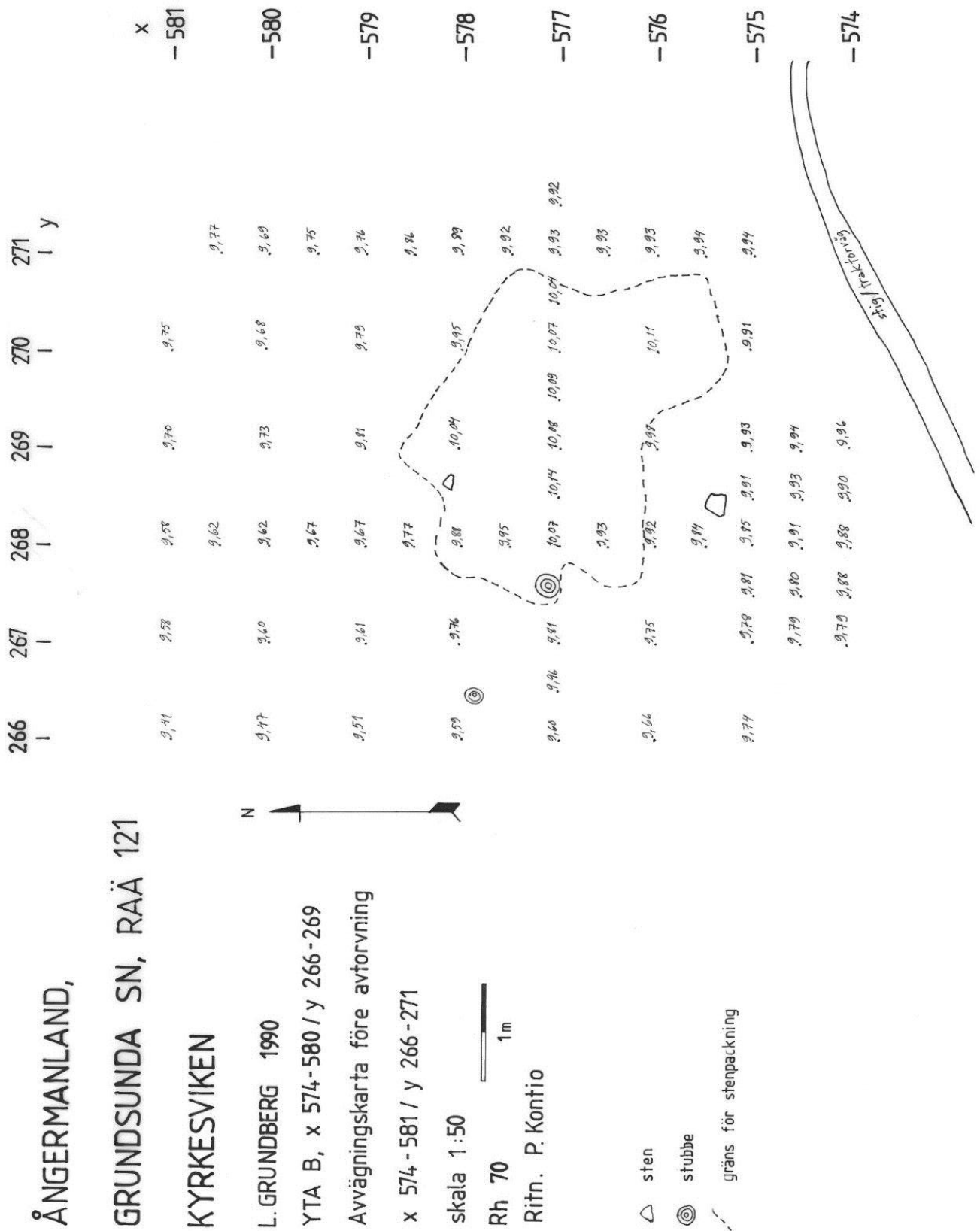
Avvägningsskarta före avtörvning

x 574-581 / y 266-271

skala 1:50

Rh 70

Ritm. P. Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1990

YTA B, x 574-580 / y 266-269

Planritning, Dn II (2. stenlagret)

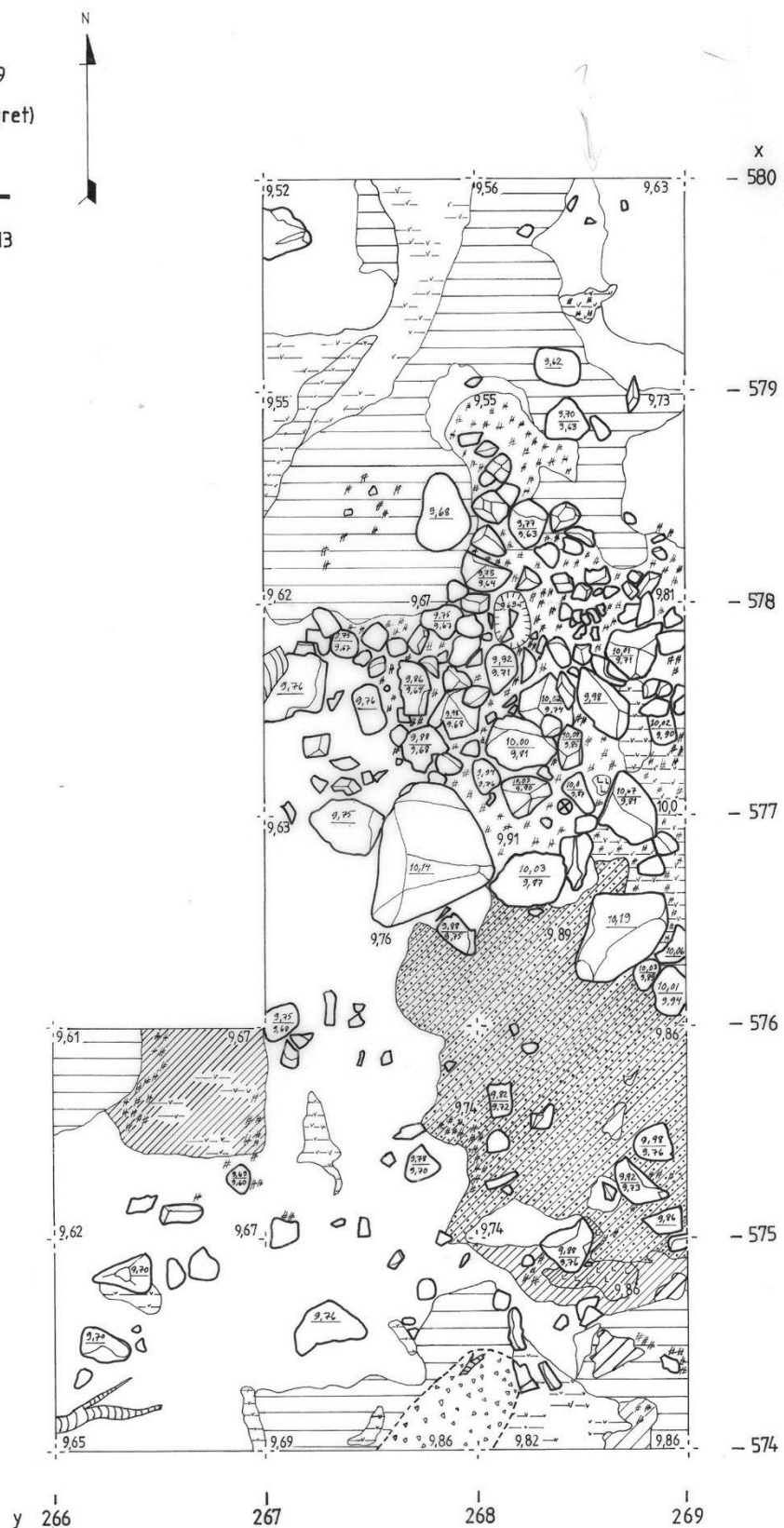
skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

Ritm. P Kontio

- torv
- blekjord
- mörk sotjord, kolblandad
- mörk sotjord
- sotjord
- rostjord
- steril, grov sand
- enstaka kolförekomst
- lera
- större slaggbit
- sten
- rot
- förhöjning i traktorväg
- grop

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1990

YTA B, x 574-580 / y 266-269

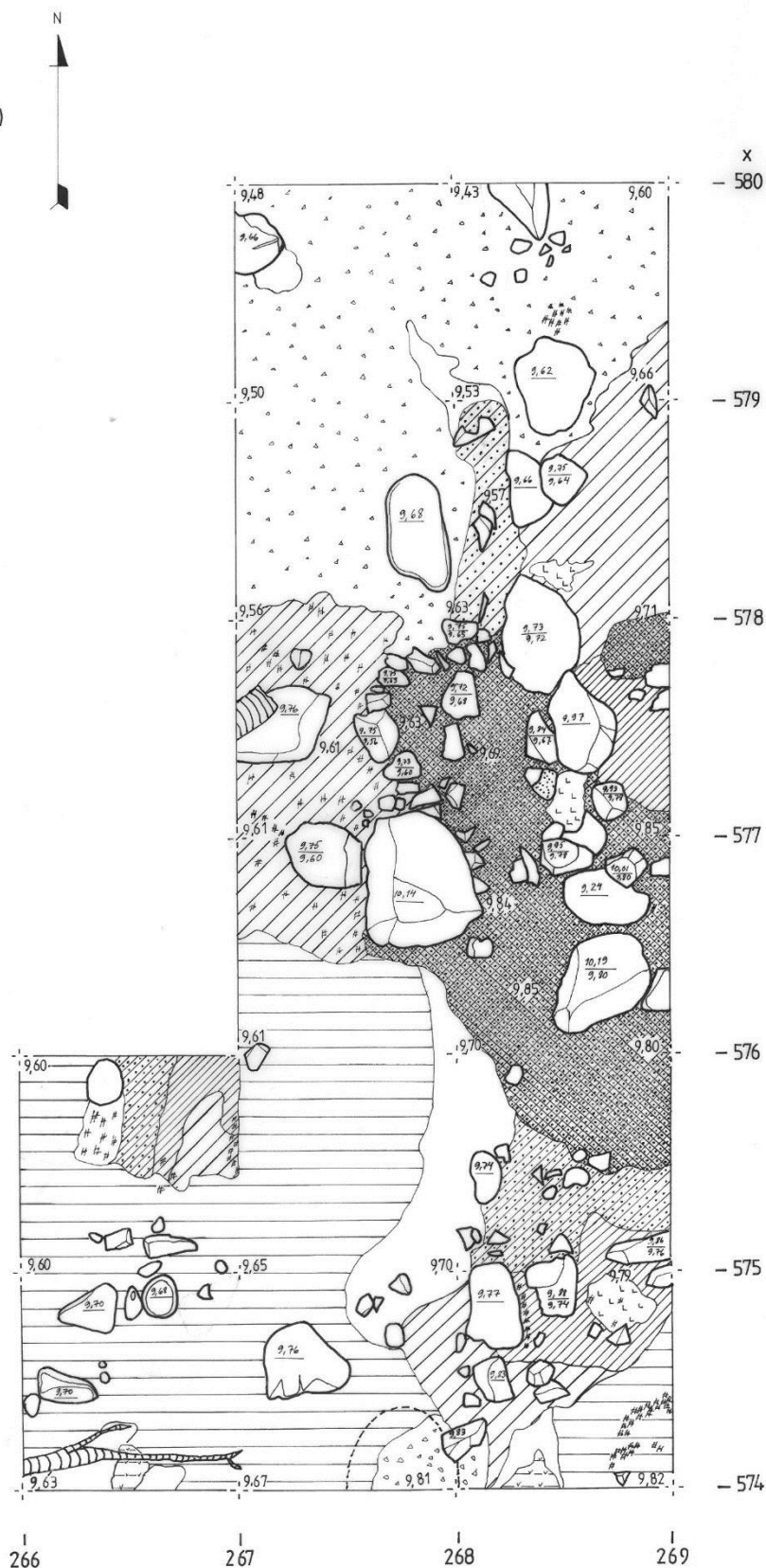
Planritning, Dn III (3. stenlagret)

skala 1:20

1 m

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

Ritn. P.Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1990

YTA B, x 574-580 / y 266-269

Planritning, Dn IV (4. stenlagret)

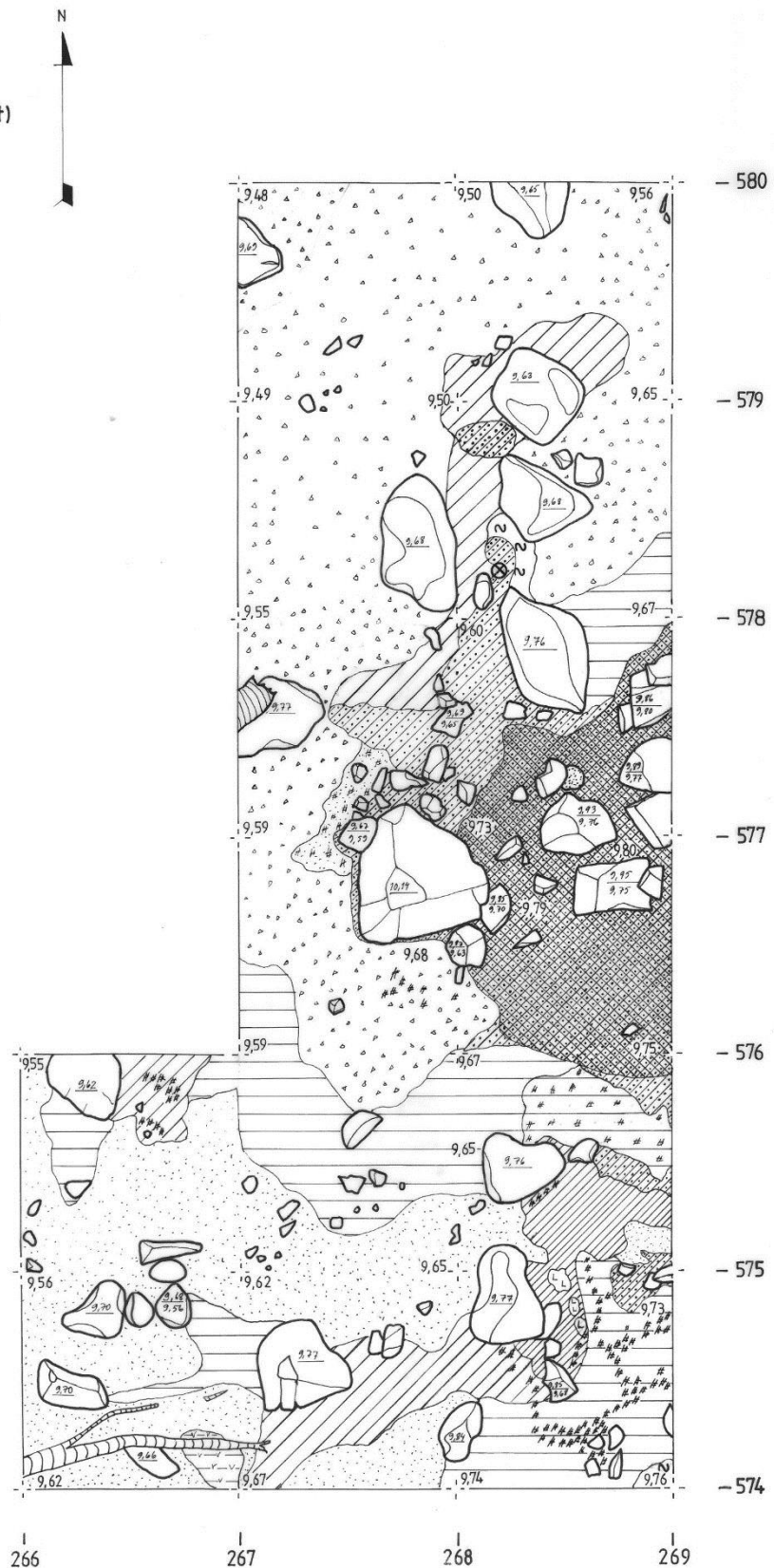
skala 1:20

1 m

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

Ritm. P. Kontio

- svart sotjord, starkt kolblandad
- mörk sotjord, kolblandad
- mörk sotjord
- sotjord
- rostjord
- gul, mjuk, leraktig sand
- steril sand
- steril, grov sand
- enstaka kolförekomst
- lera
- större slaggbit
- sten
- porös, skörbränd sten
- rot

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1990

YTA B, x 574-580 / y 266-269

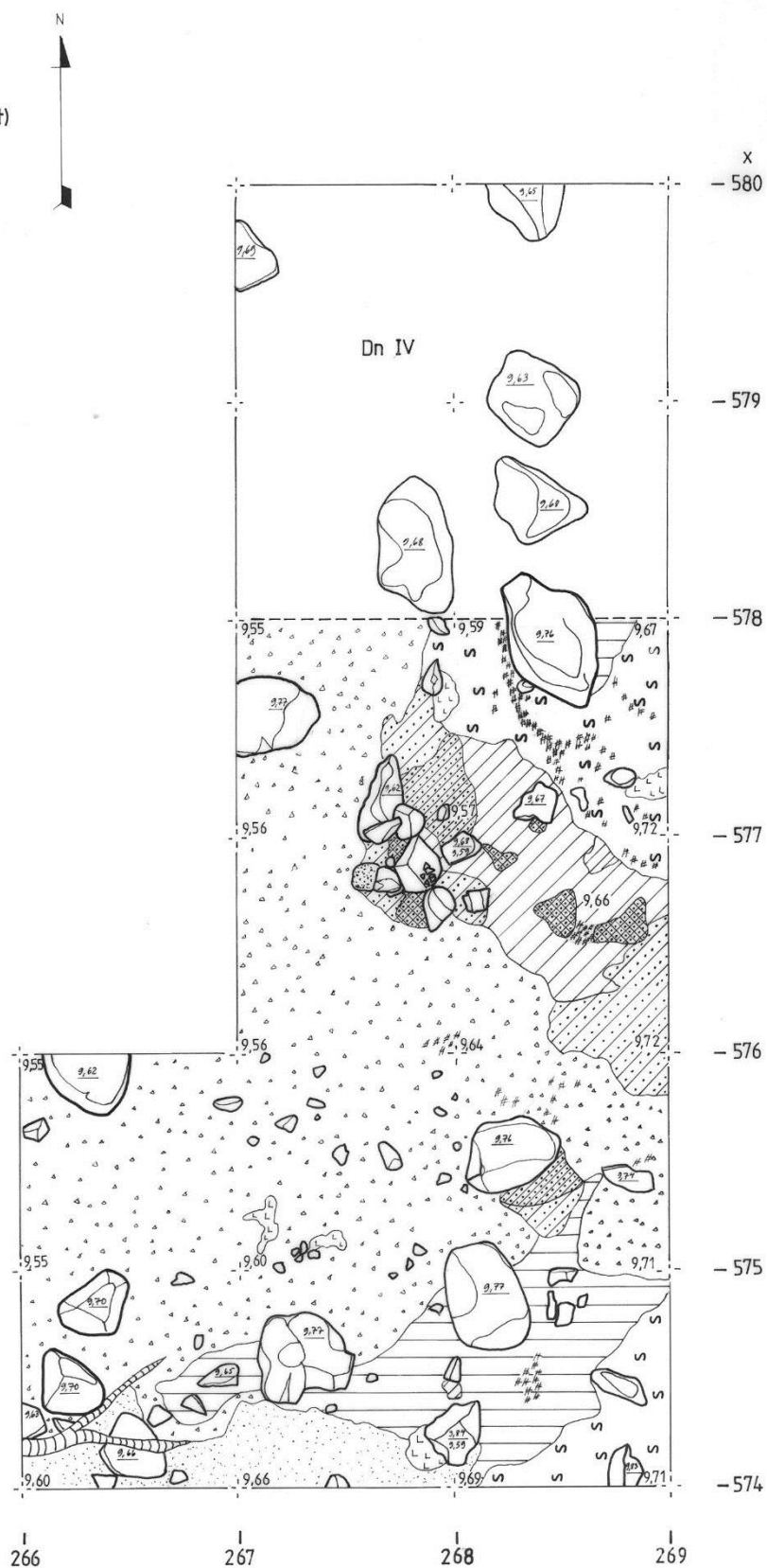
Planritning, Dn V (5. stenlagret)

skala 1:20

1 m

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

Ritn. P. Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA B, x 574 - 580 / y 266 - 269

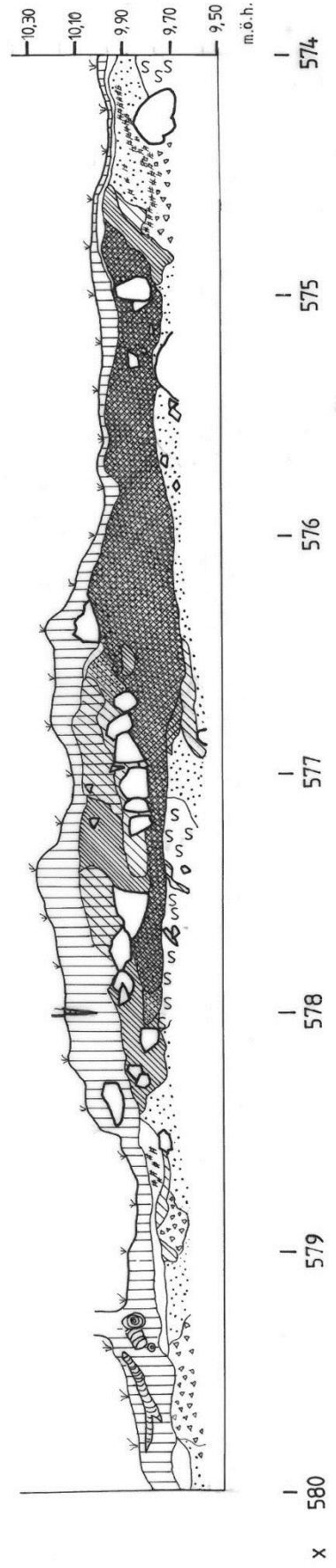
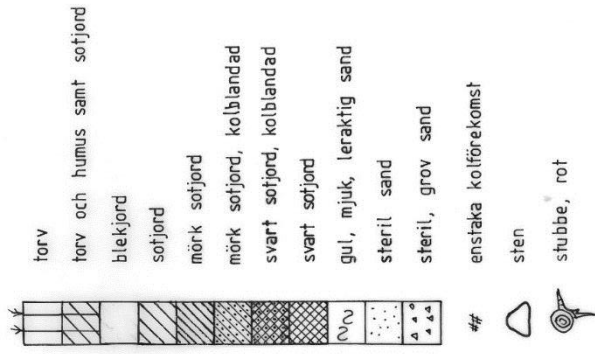
Sektion N-S från V, x 574 - 580 / y 269

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. P. Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA B

Sektion V-Ö från söder x 576 / y 266-267

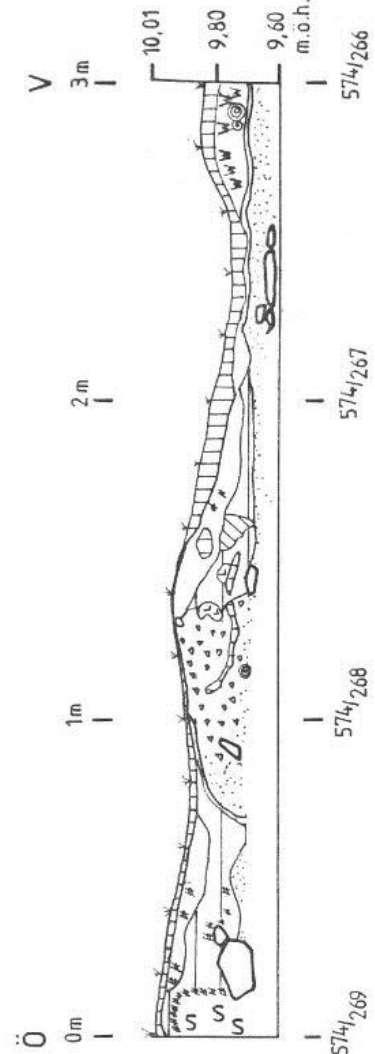
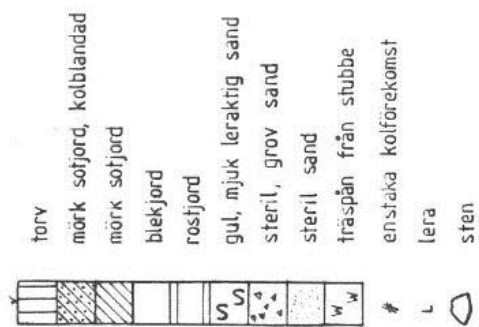
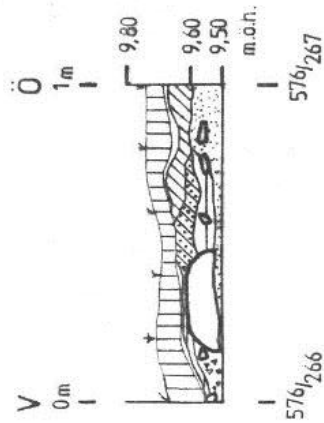
Sektion Ö-V från norr x 574 / y 269-266

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. P. Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1991

YTA B, x 571.50 - 577 / y 277.40 - 280

Planritning, D n I

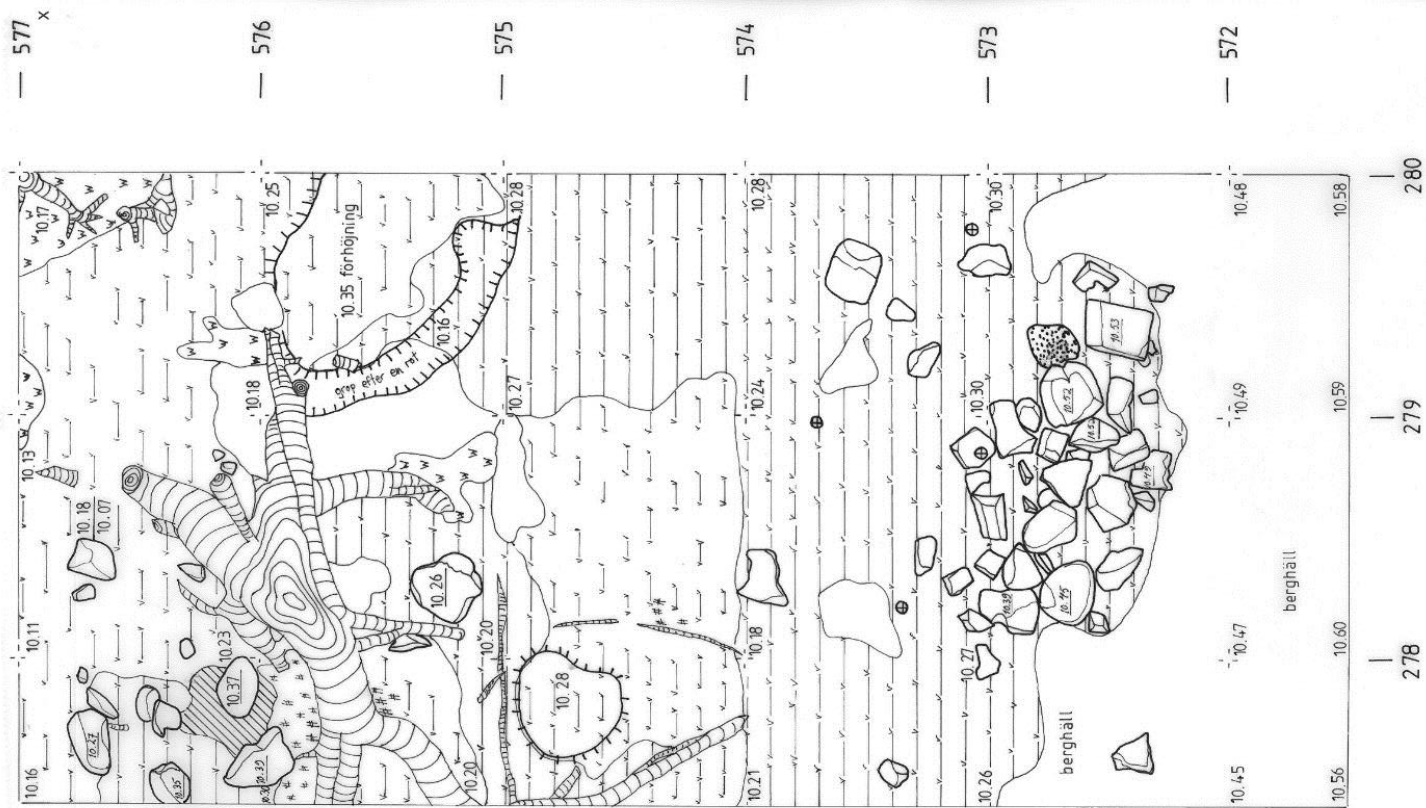
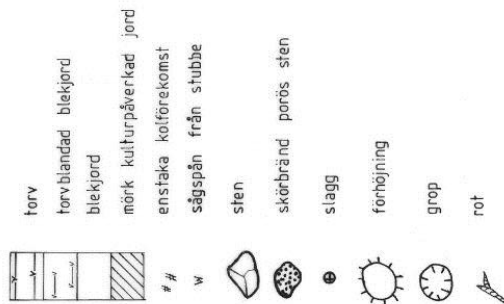
skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. P.Kontio

Anläggning A12 i rutor 572 - 573/278 - 279

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121 KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1991

YTA B, x 571.50 - 577 / y 277.40 - 280

Planritning, Dn II

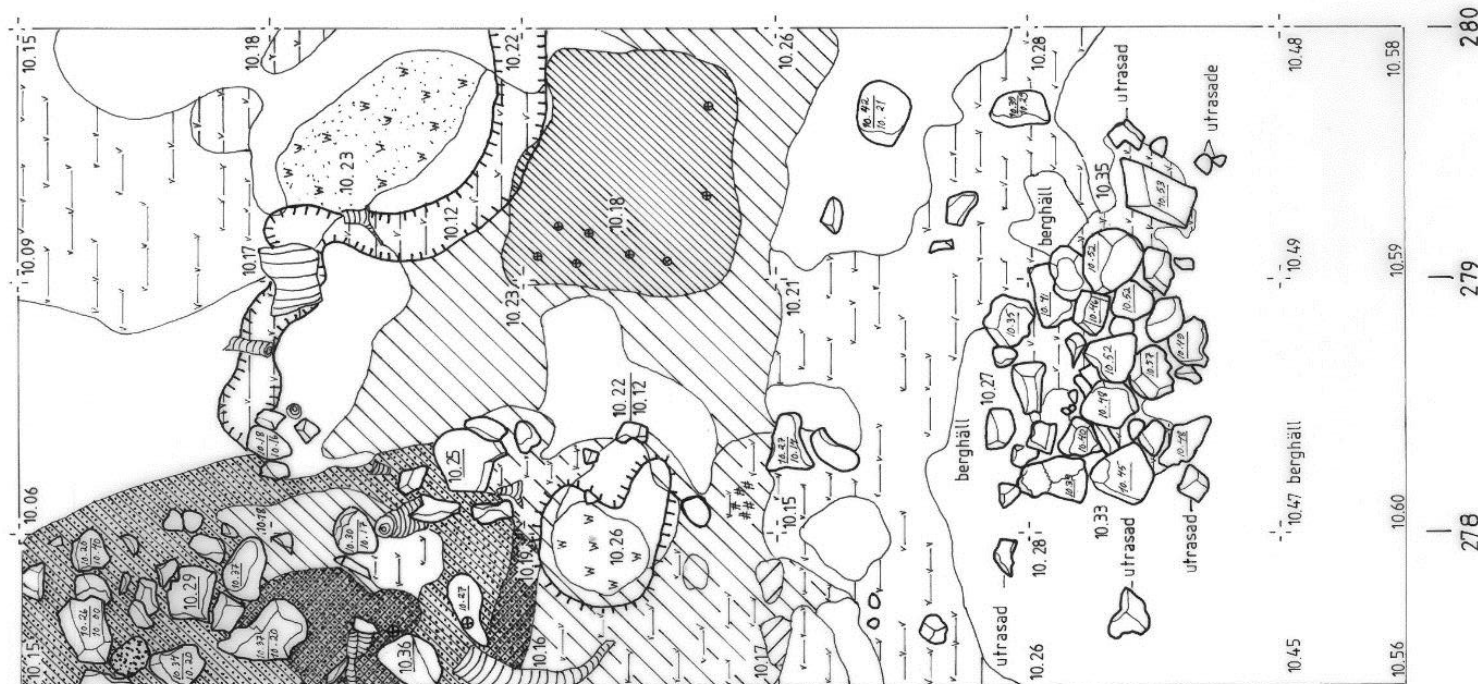
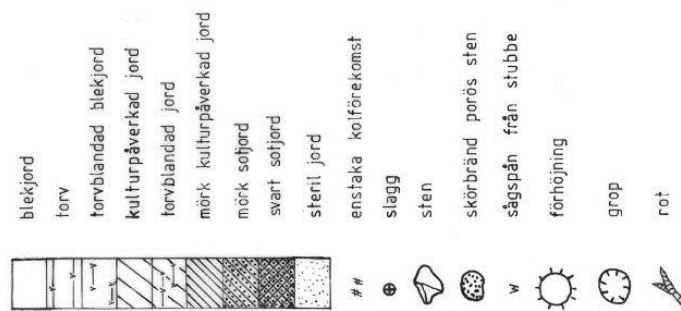
skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. P. Kontio

Anläggning A 12 i rutor 572 - 573 / 278 - 279

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

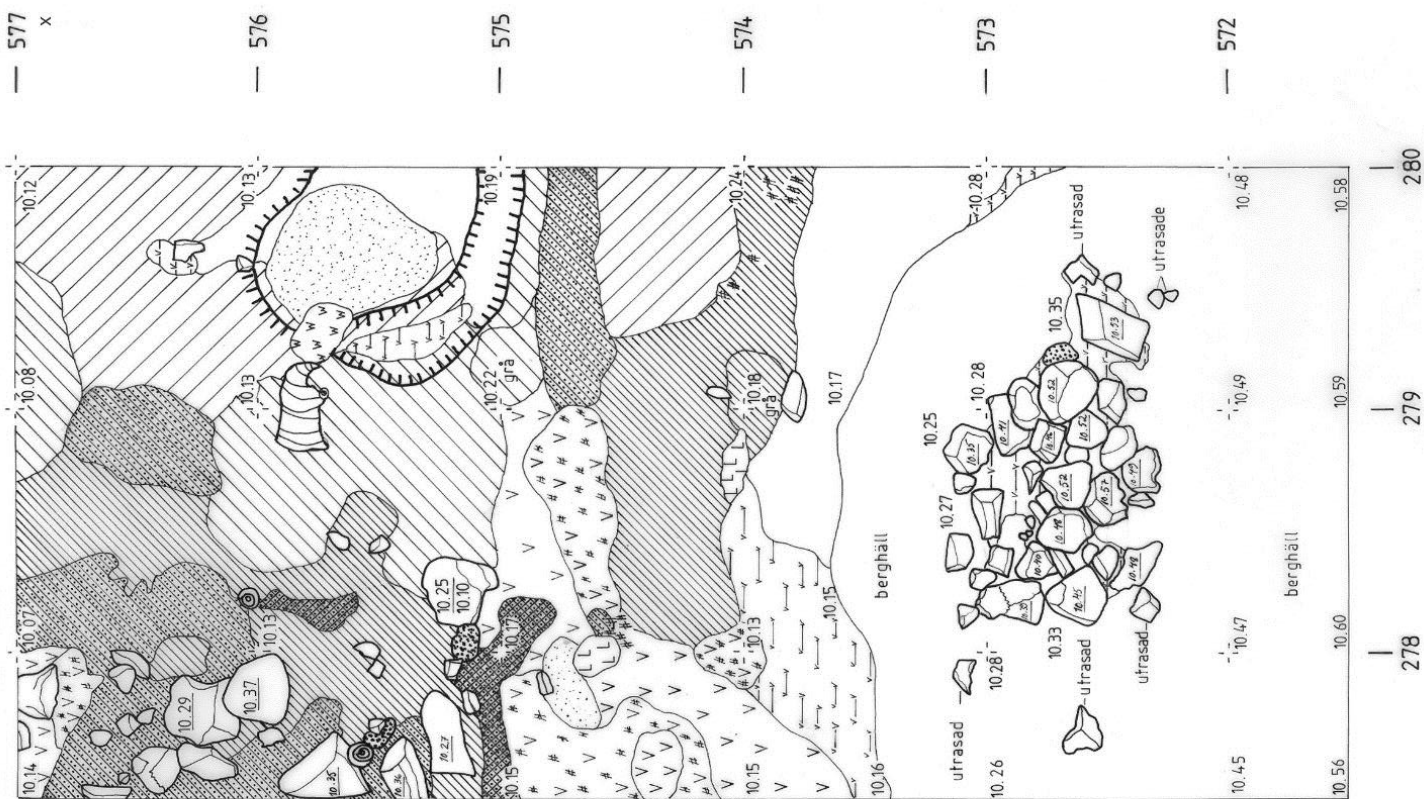
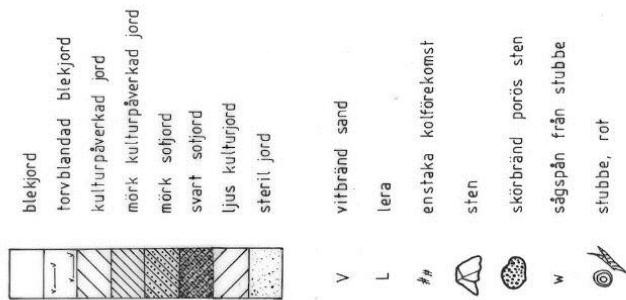
L. GRUNDBERG 1991
YTA B, x 571.50 - 577 / y 277.40 - 280

Planritning, Dn III
skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013
ritn. P Kontio

Anläggning A 12 i rutor 572 - 573 / 278 - 279

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121 KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1991

YTA B, x 571.50 - 577 / y 277.40 - 280

Planritning, Dn IV

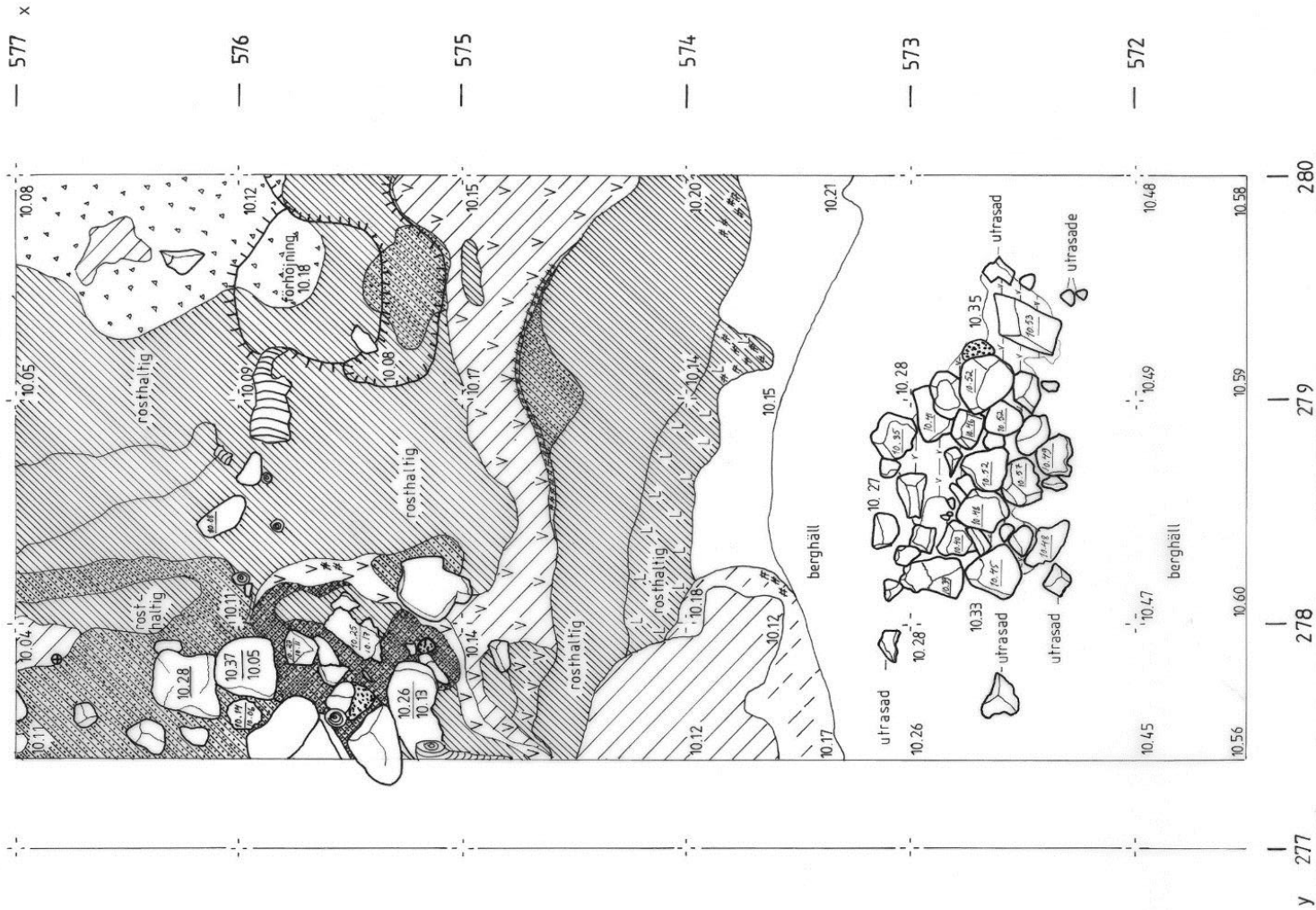
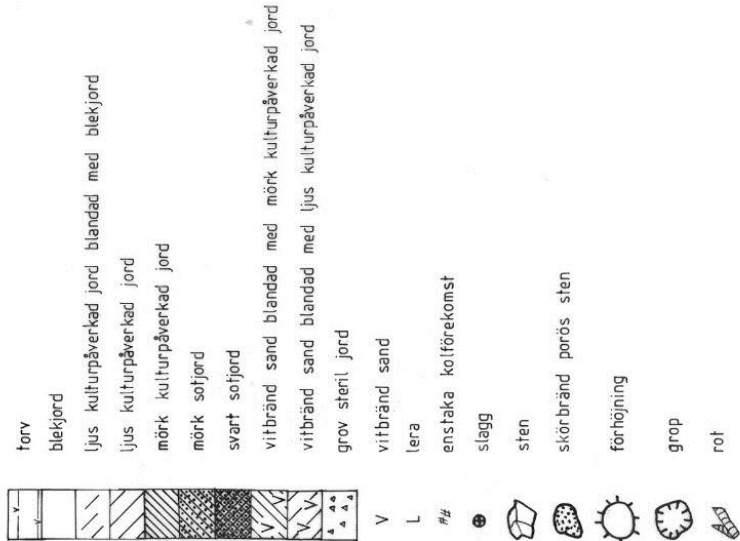
skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

rih. P.Kontio

Anläggning A12 i rutor 572 - 573 / 278 - 279

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121
KYRKESVIKEN

L.GRUNDBERG 1991

YTA B, x 571.50 - 577 / y 277.40 - 280

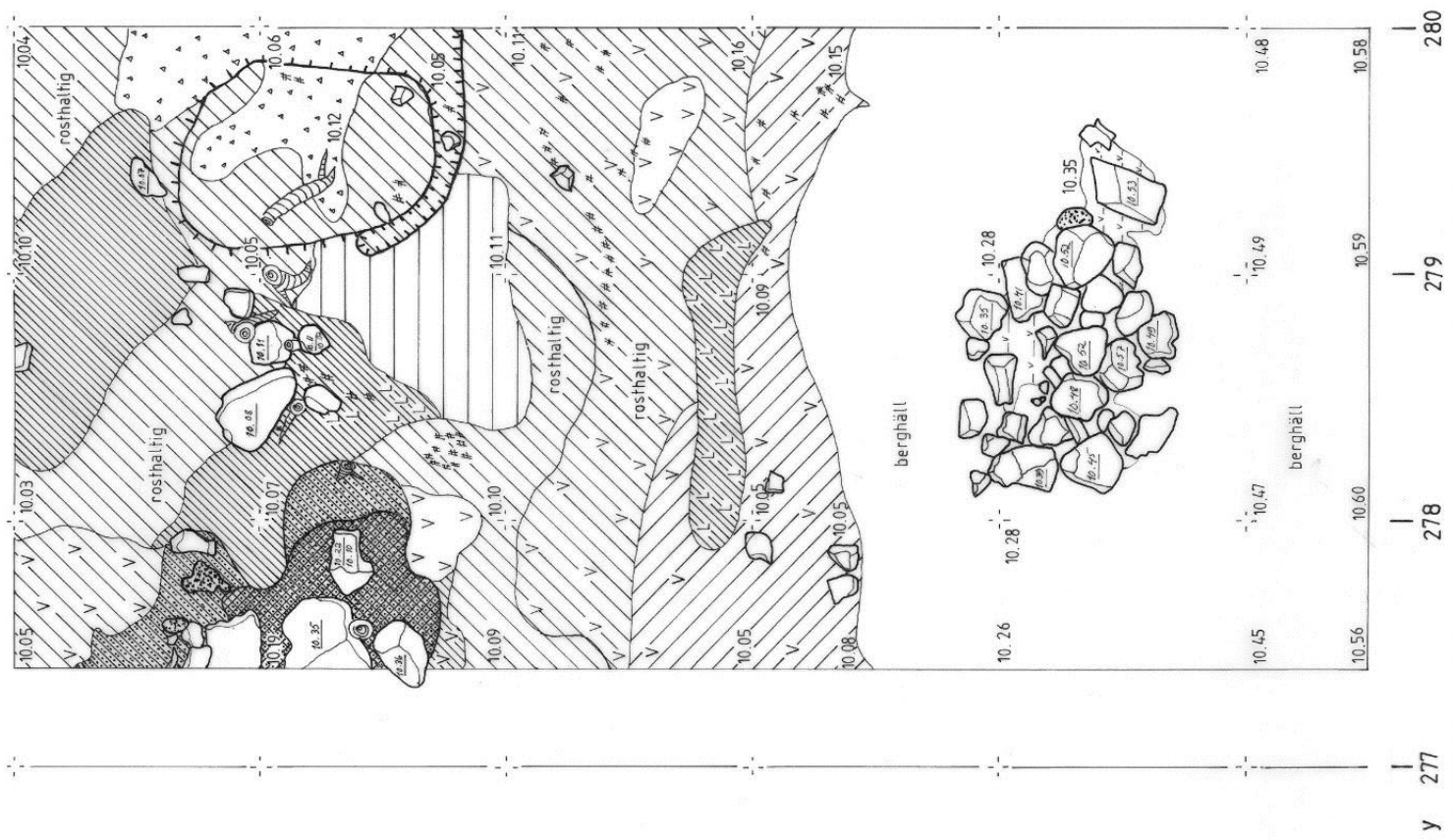
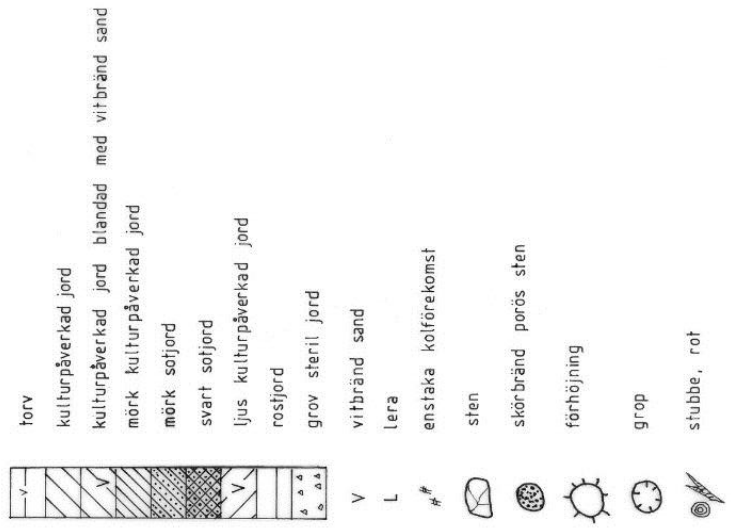
Planritning, Dn V

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013
ritn. P.Kontio

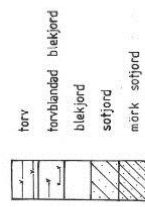
Anläggning A 12 i rutor 572 - 573 / 278 - 279

L. GRUNDBERG 1991
YTA B, x 574 - 580 / y 26940 - 277
Planritning, Dn I
(efter avtörvning)
skala 1:20

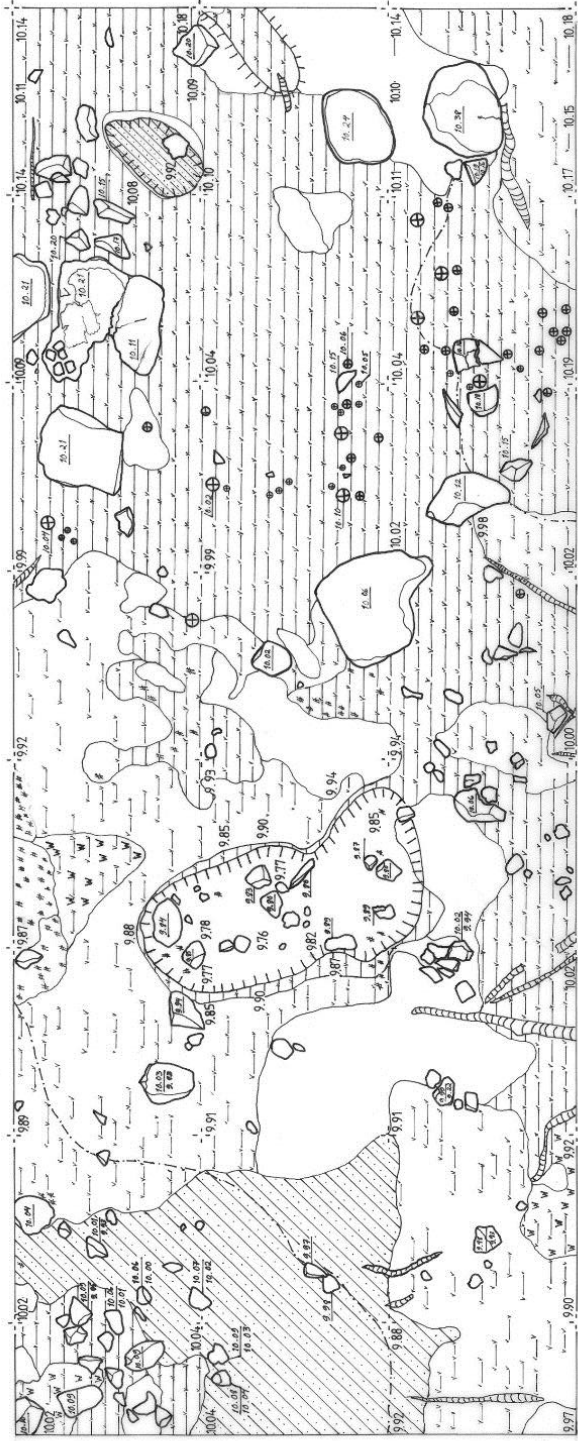
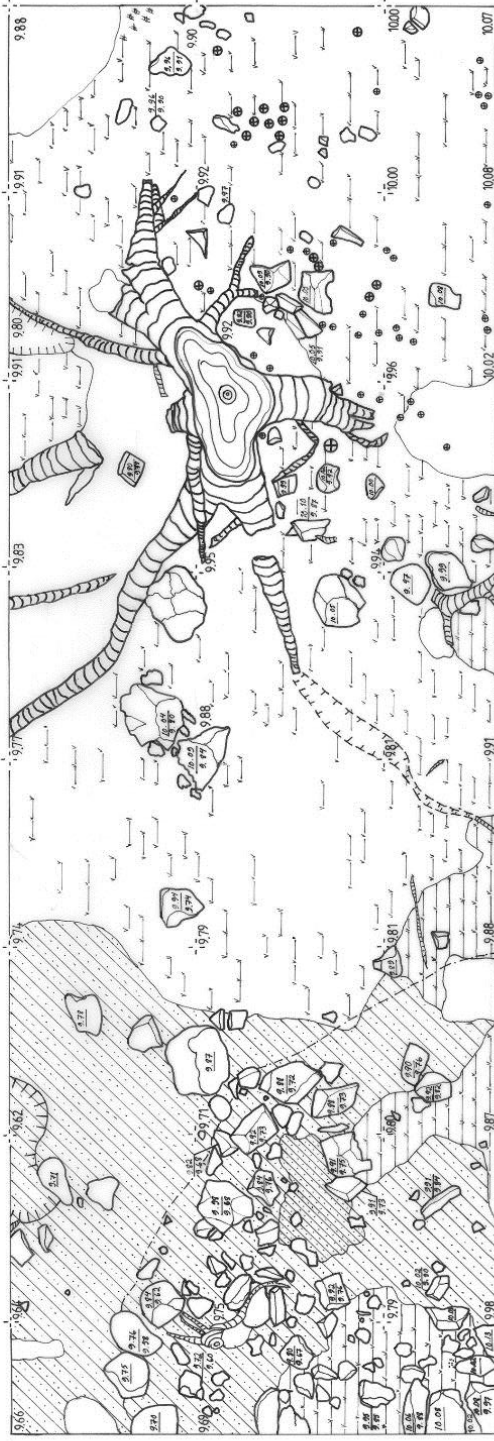
Planritning, Dn I
(efter avtörning)

ritn. P. Kontio

märk ständigt

sågspån från stubbe

y	—	270	—	271	—	272	—	273	—	274	—	275	—	276	—	277
---	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----

L. GRUNDBERG 1991

YTA B, x 574-580/y 269.40 - 277

Planritning, Dn II

skala 1:20

1 m

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

rikt. P Kontio

x

-580

-579

-578

-577

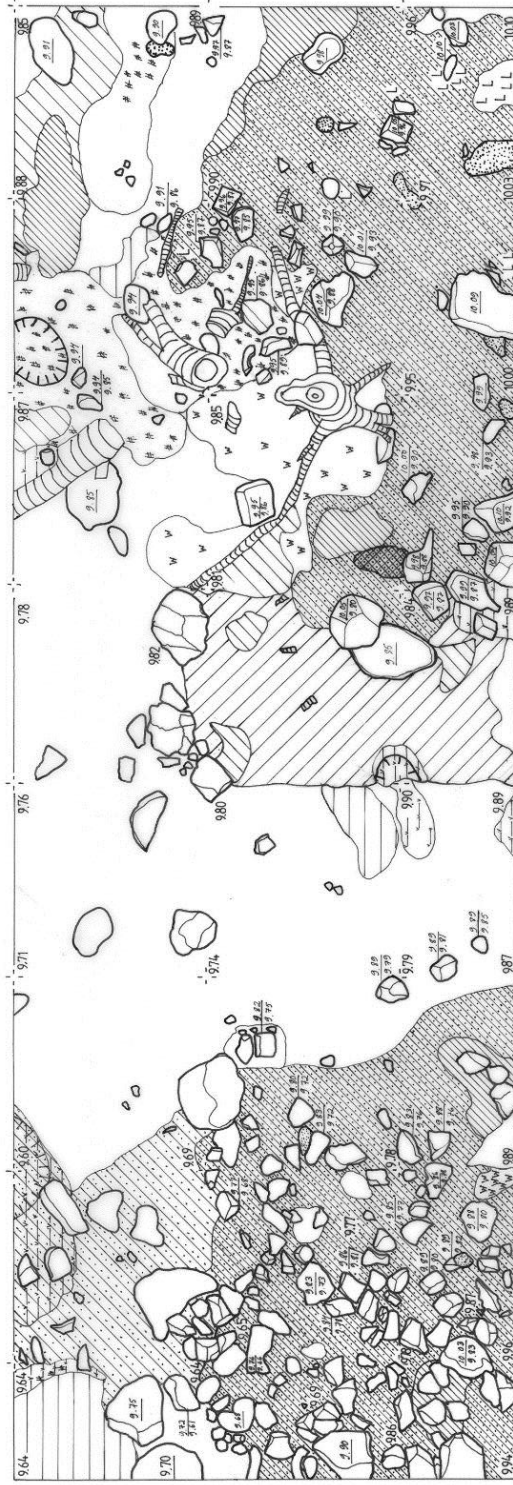
-576

-575

-574

N

- torv
- torvblandad blekfjord
- blekfjord
- sofjord
- mörk sofjord
- svart sofjord
- kulturlagerjord
- mörk kulturlagerjord
- ljus kulturlagerjord
- rostjord
- ljus rostjord
- vitbränd sand
- enslaka kulturlagerjord
- grop
- gräns för anläggning
- sågsplån från stubbe
- lera

y 270 271 272 273 274 275 276 277

L. GRUNDBERG 1991

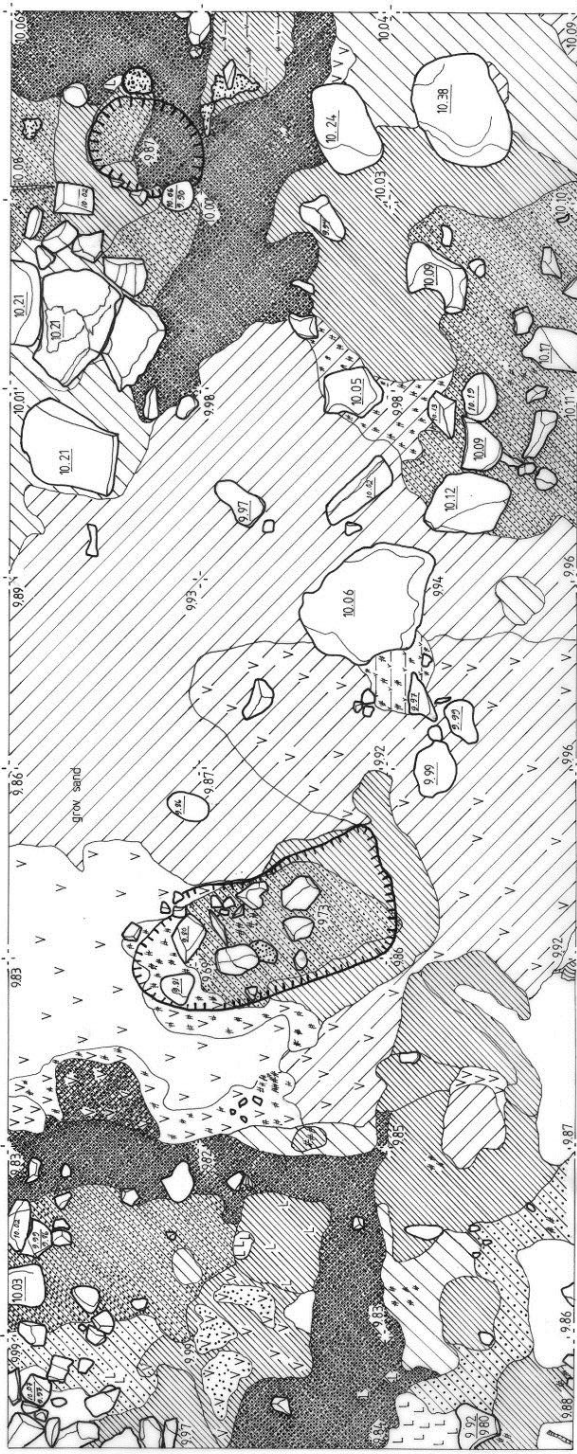
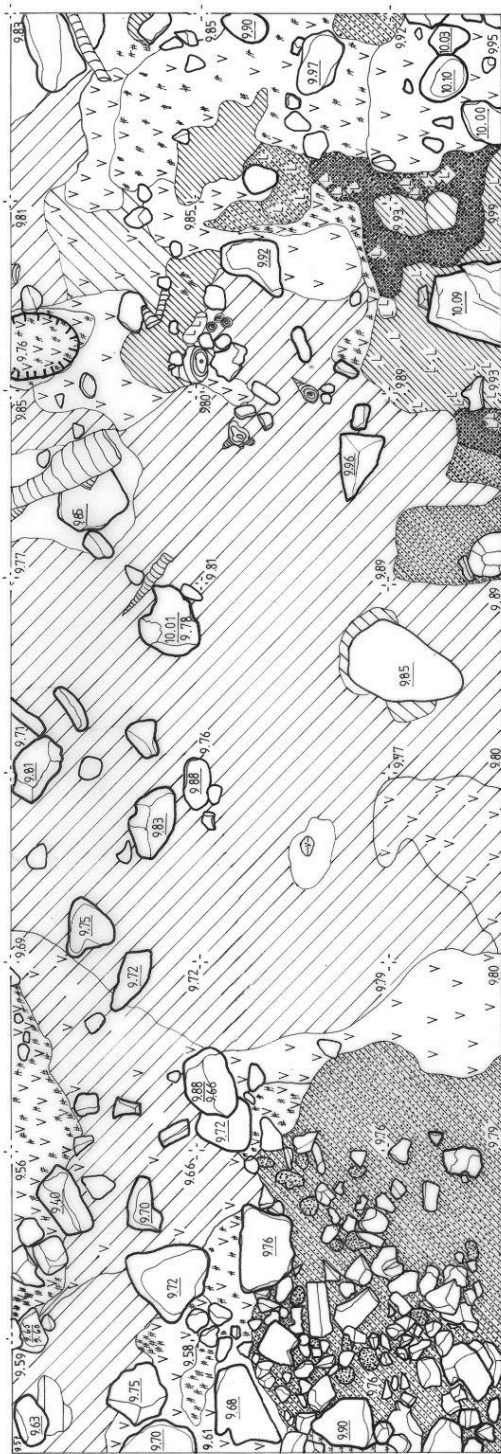
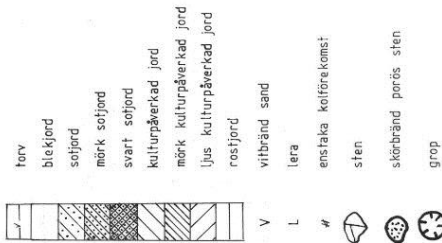
YTA B, x 574-580/y 269.40-277

Planritning, Dn III

skala 1:20

1m

höjdsystem Rh 70, FIX 8013
ritn. P Kontio

y | 270 | 271 | 272 | 273 | 274 | 275 | 276 | 277

x

— 580

— 579

— 578

— 577

— 576

— 575

— 574

L. GRUNDBERG 1991

YTA B, x 574-580/y 269.40 - 277

Planritning, Dn V

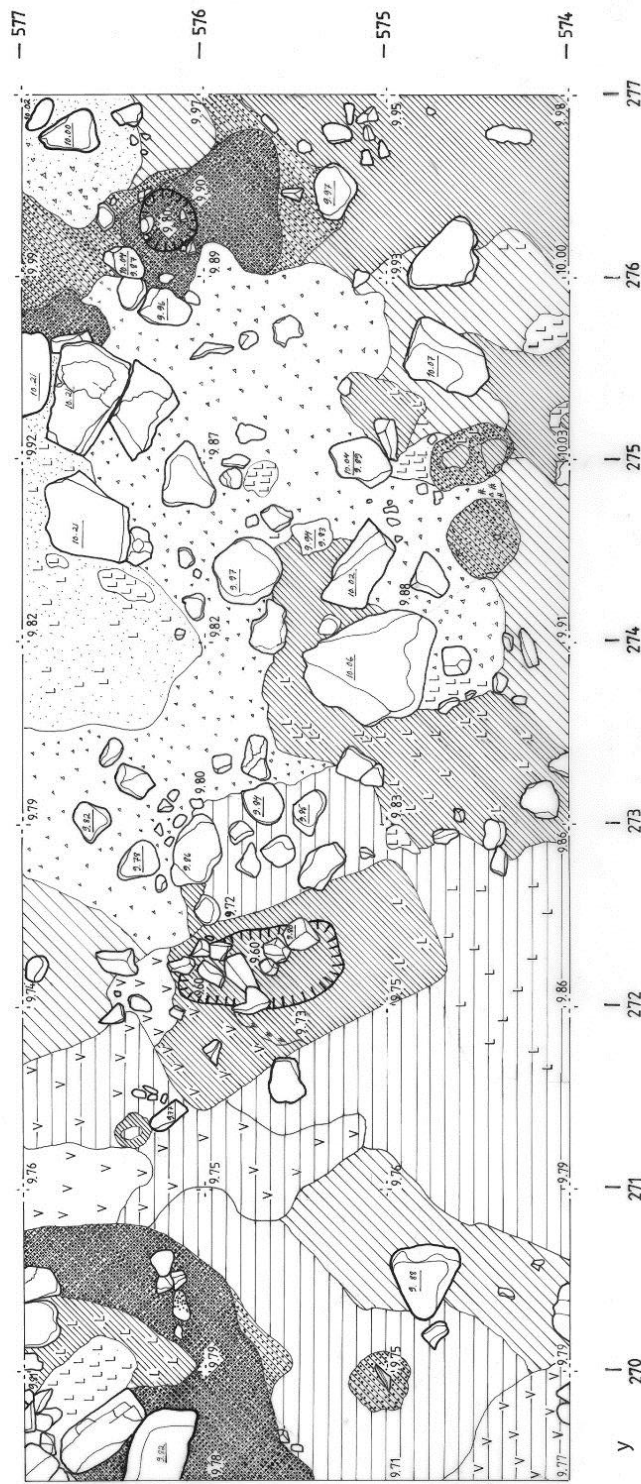
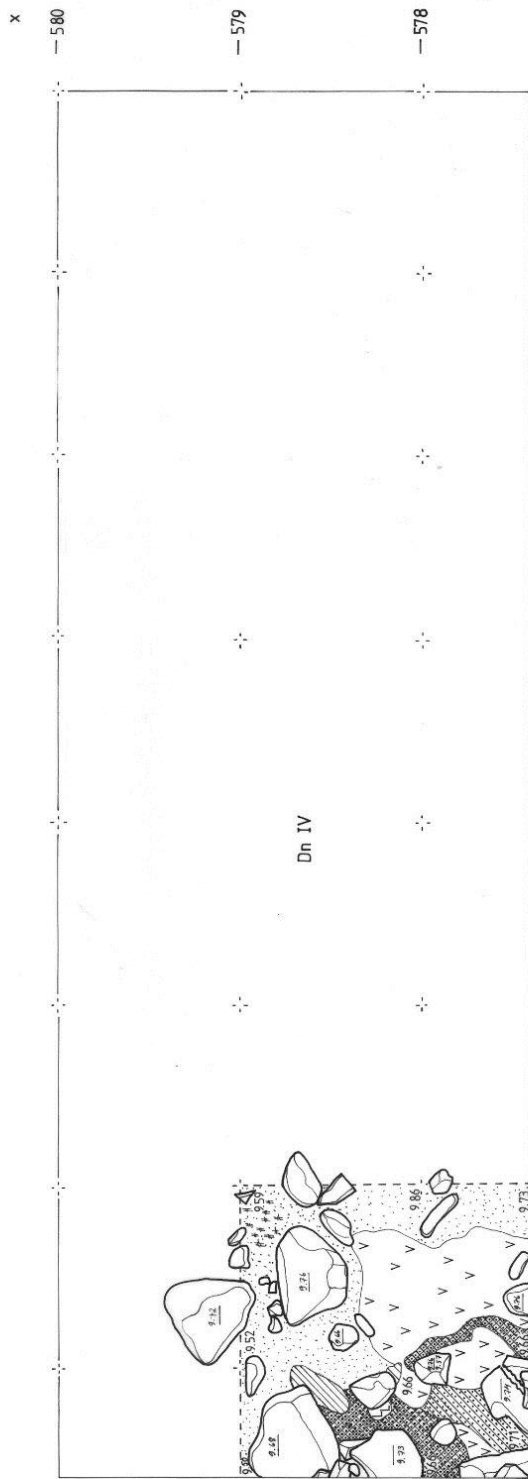
skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013
ritn. P Kontio

	so jord		vitbränd sand
	mörk soljord		lera
	svart soljord		anastomiserad kalksten
	kulturskikt		grop
	mörk kulturskikt		sten
	rostjord		skorbränd porös sten
	steril jord		
	gravelig steril jord		
	V		L
	#		

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RÅÄ 121
KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1991

YTA B, anläggning A 6

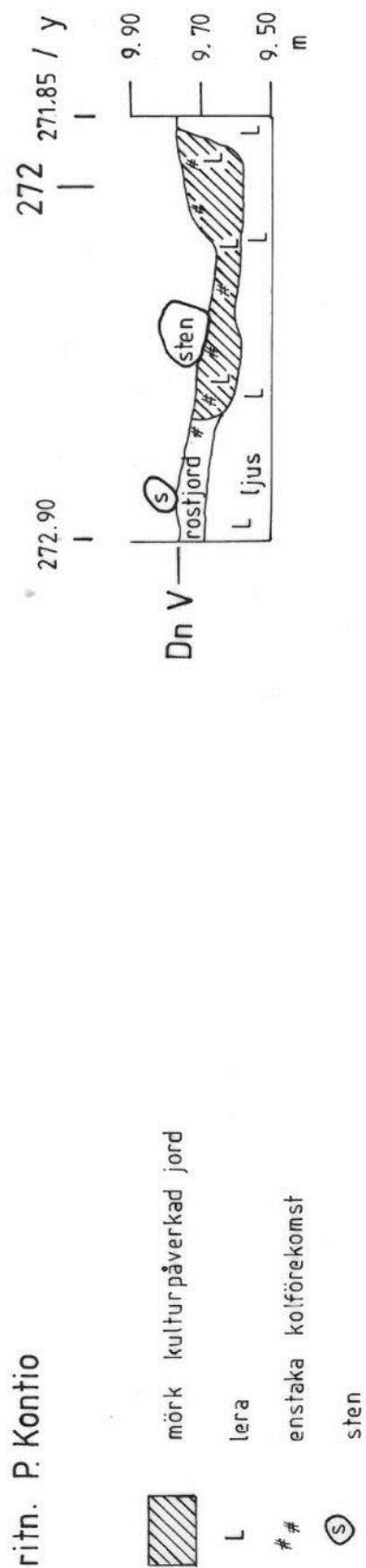
Sektion SV - NO från NV, x 575.25 - 575.70 / y 271.85 - 272.90

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. P. Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121 KYRKESVIKEN

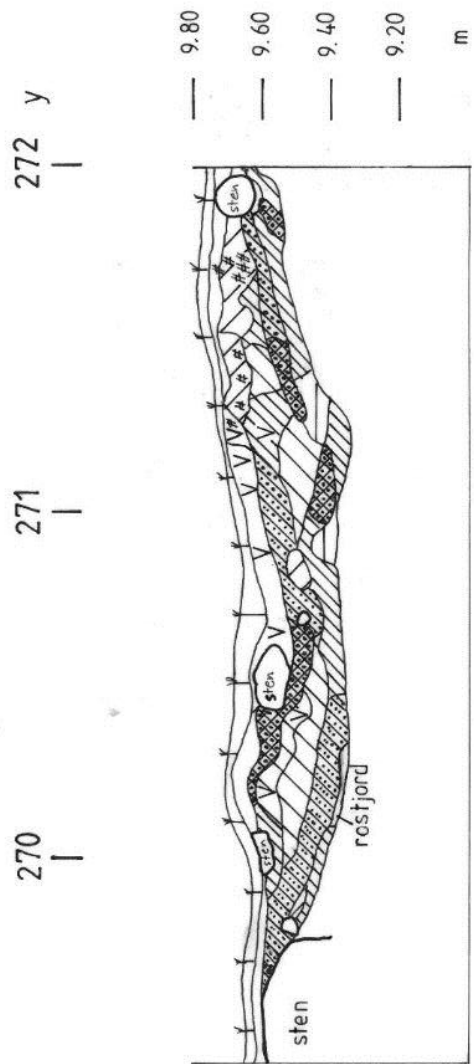
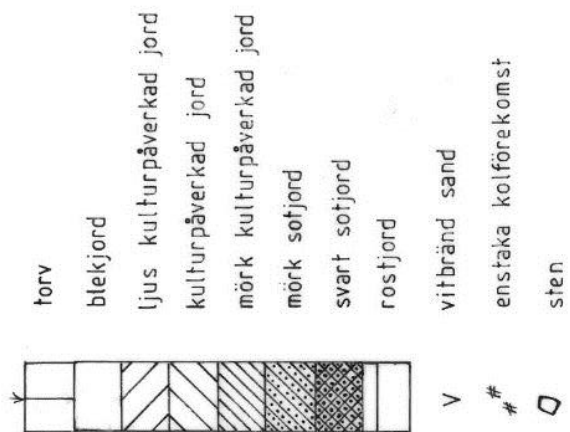
L. GRUNDBERG 1991

YTA B, x 580 / y 269.40 - 272

Sektion V-Ö från S, anläggning A9

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013
ritn. P. Kontio

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1991

YTA B, x 575.10 / y 269.70 - 270.20

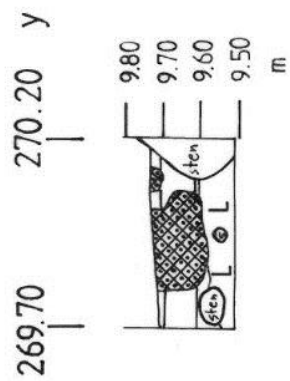
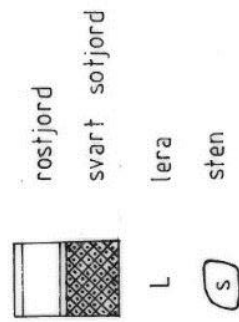
Sektion V-0 från S, anläggning A 11

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. L. Grundberg

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÅ 121
KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1991

YTA B, 121:6

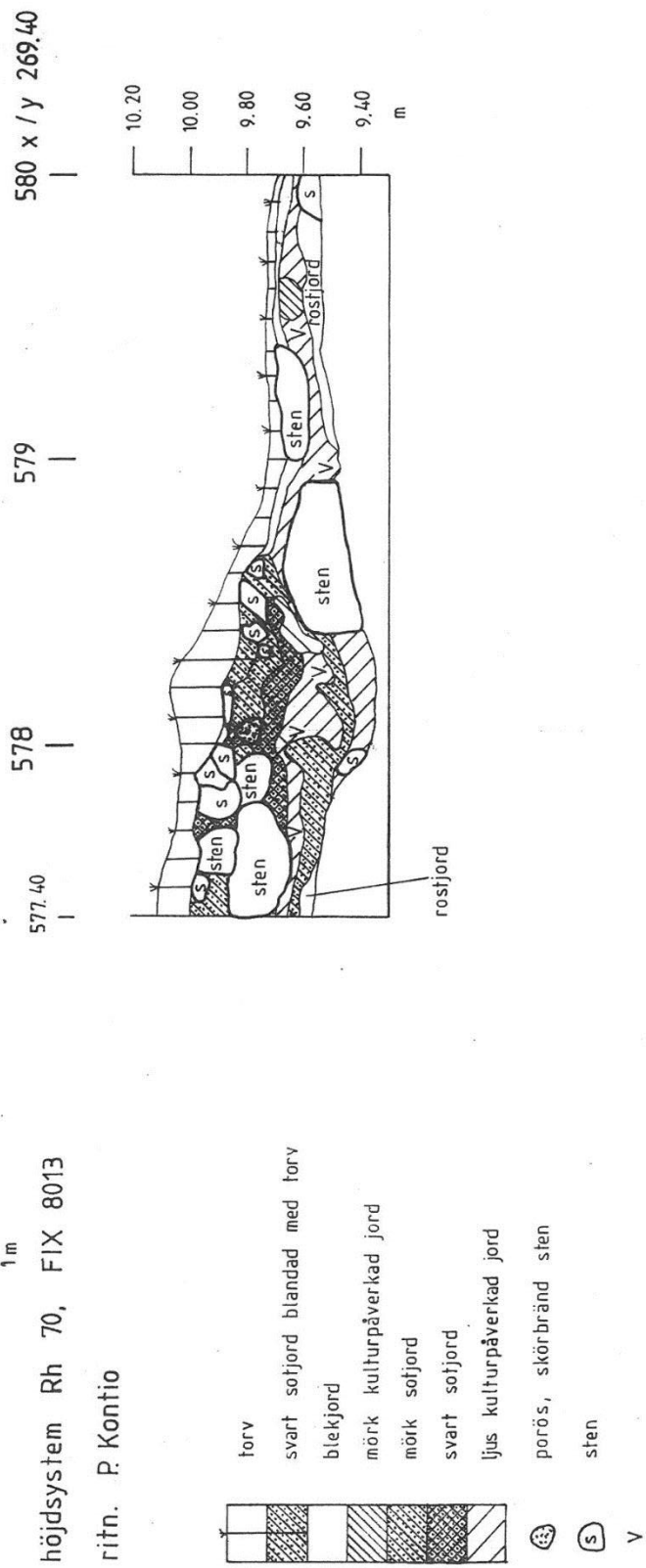
Sektion S - N från 0, x 577.40 - 580

skala 1:20

1 m

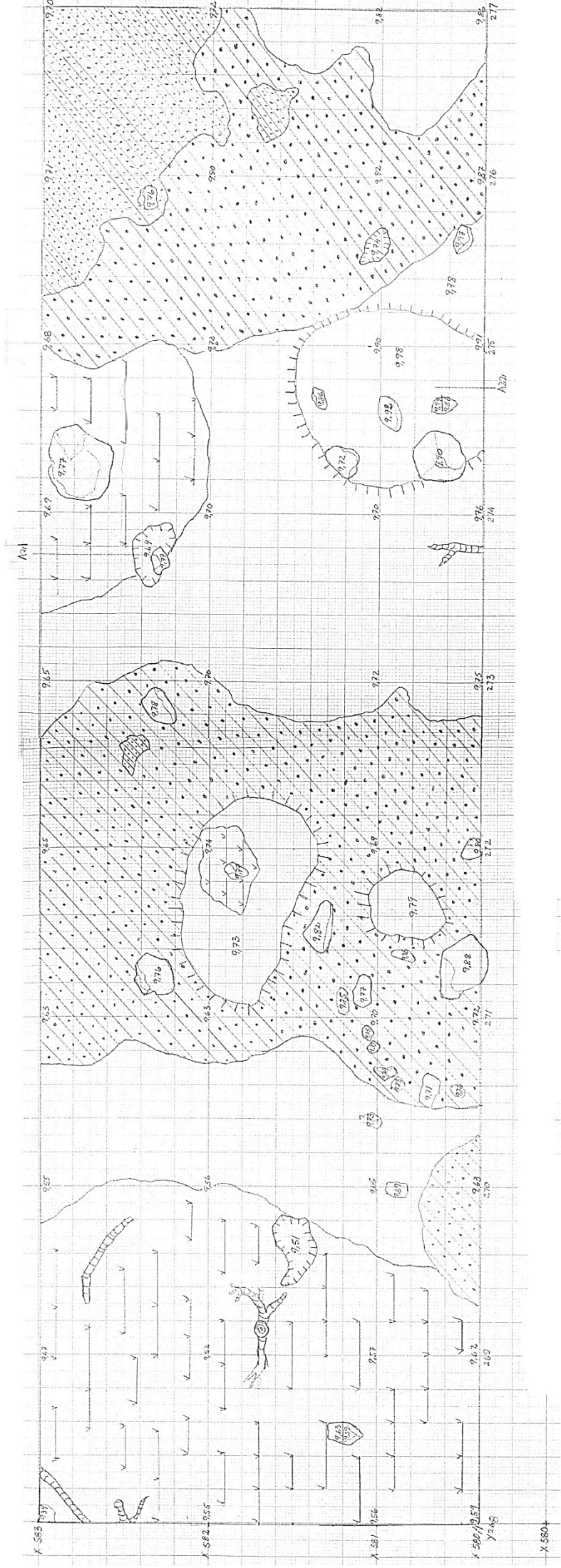
höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. P. Kontio

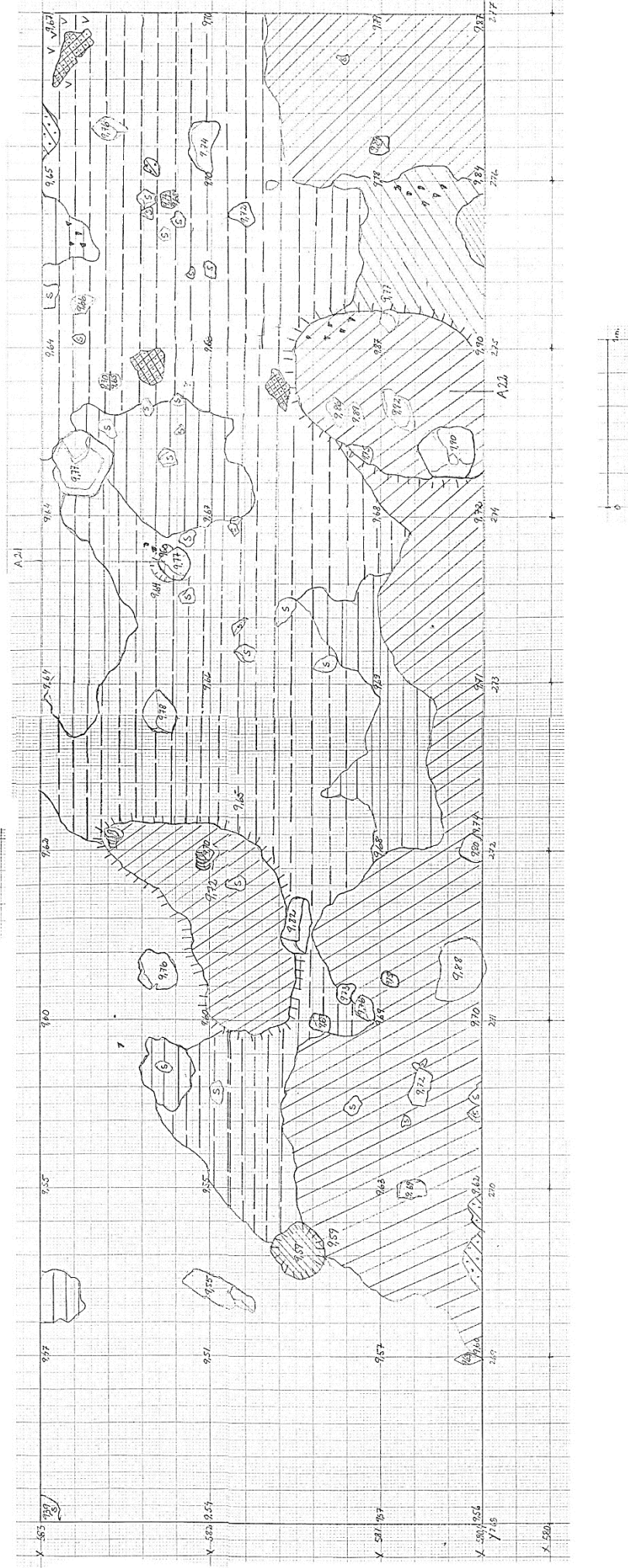

Yta B x 580,4-583/y 268-277
Planritning Dn 1 (efter avtorvning)
Skala 1:20
Höjdsystem Rh70 FIX 8013
ritn. Lisette Eriksson
1992

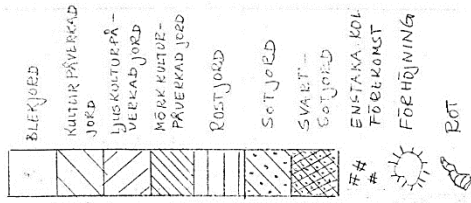
—	torv
—	torvblandad
—	blekjord
—	blekjord
—	sotjord
—	mörk sot-
—	jord
••	enstaka kol
☉	grop
☼	förhöjning
⊙	sten
⊙	rot

1992

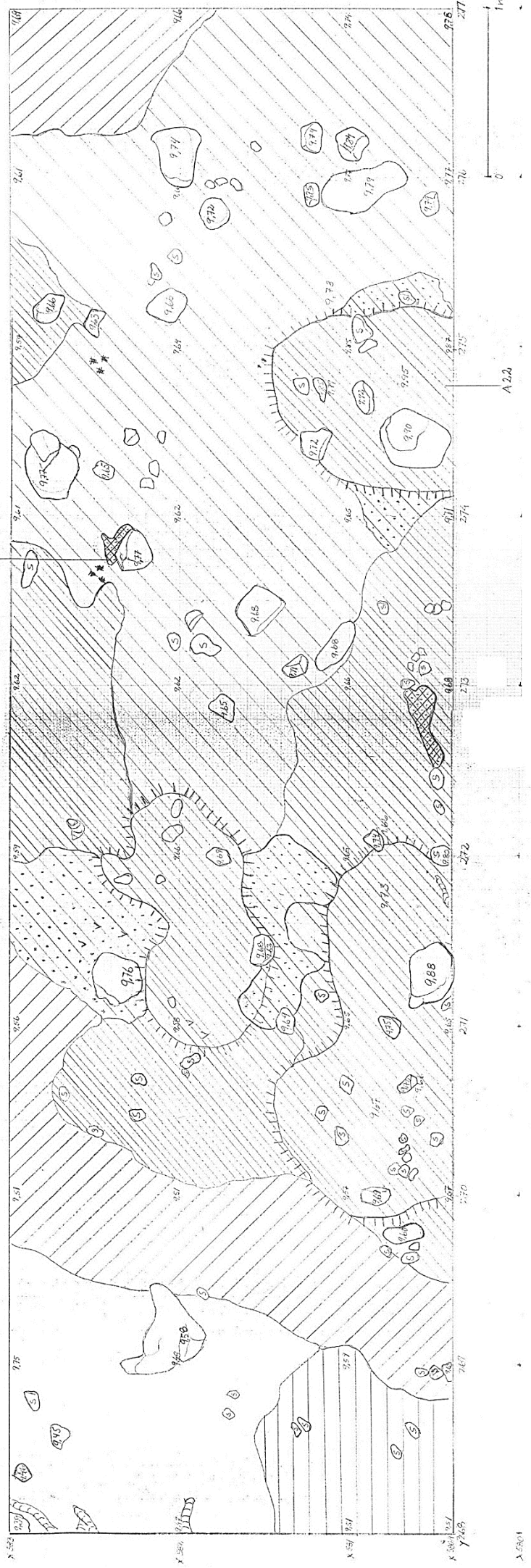

Yta B x 580,4-583/y 268-277
 Planritning Dn3
 Skala 1:20
 Höjdsystem Rh70 FIX 8013
 ritn. Lisette Eriksson
 1992

A2.1

A2.2

Yta B x580,4-583/y 268-277

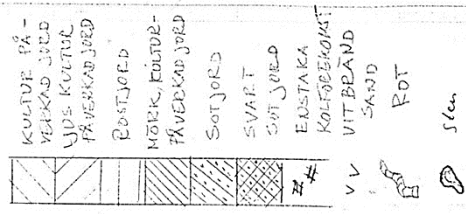
Planritning Dn4

Skala 1:20

Höjdsystem Rh70 FIX 8013

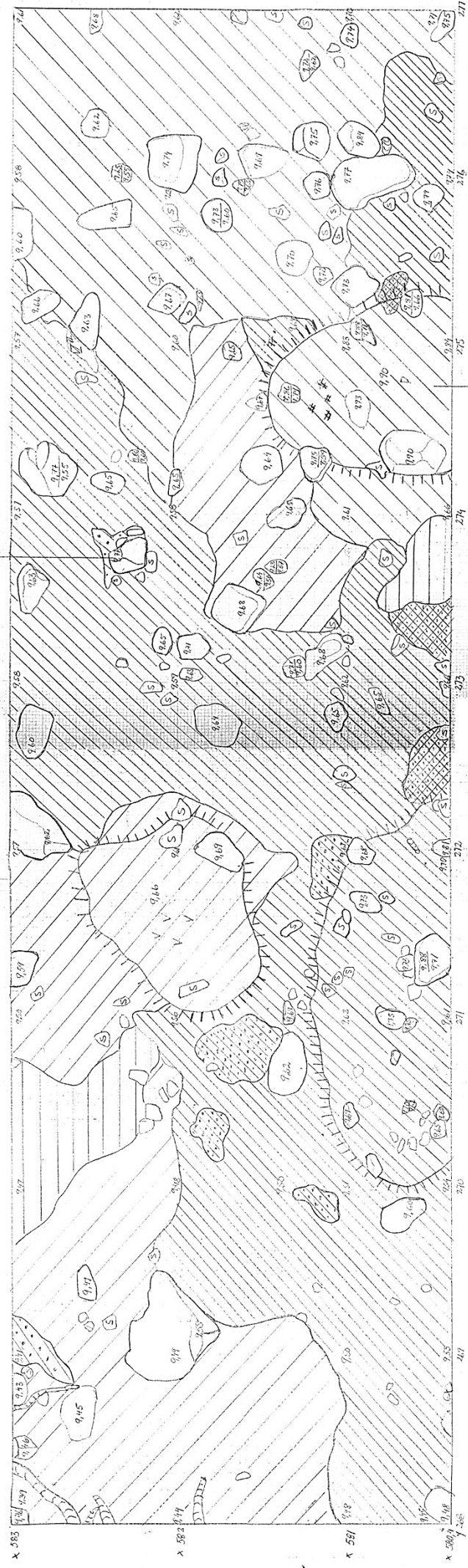
ritn. Lisette Eriksson

1992

A21

A22

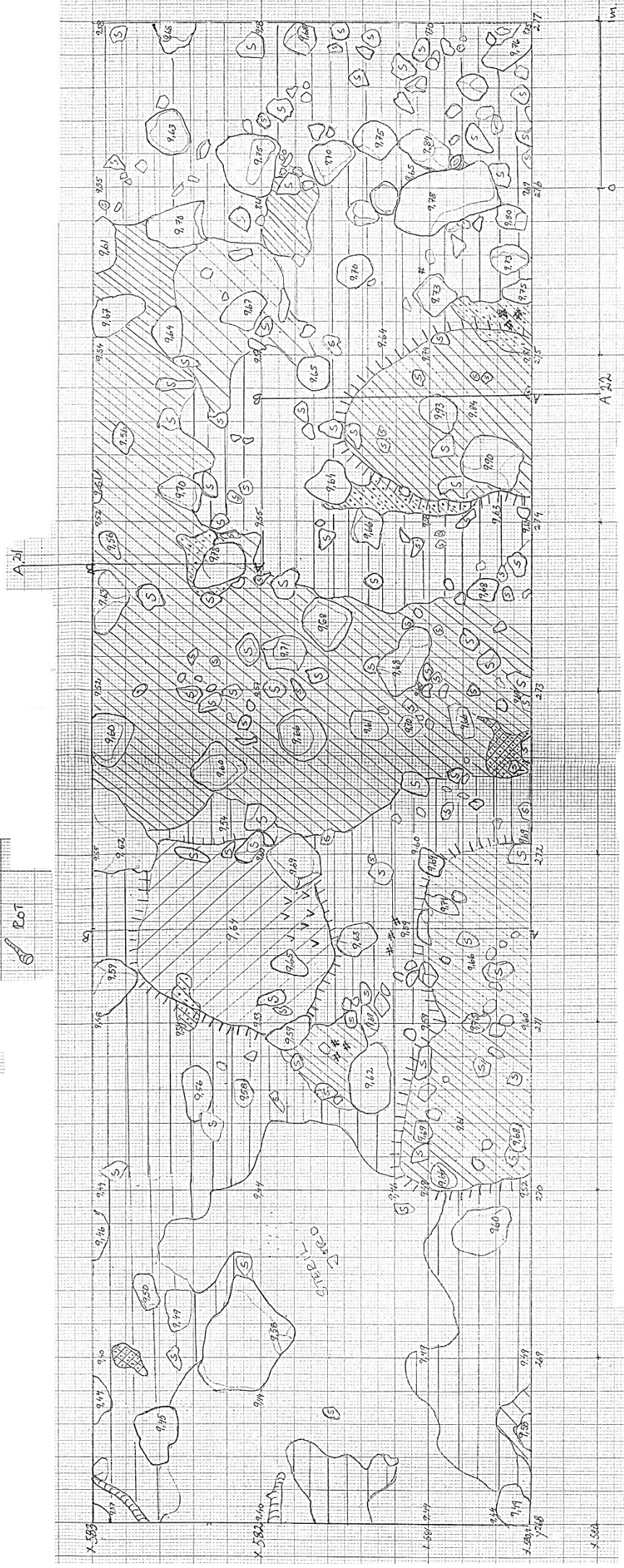

X 580

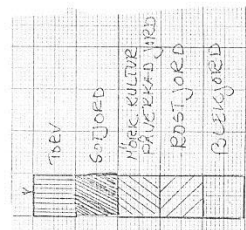
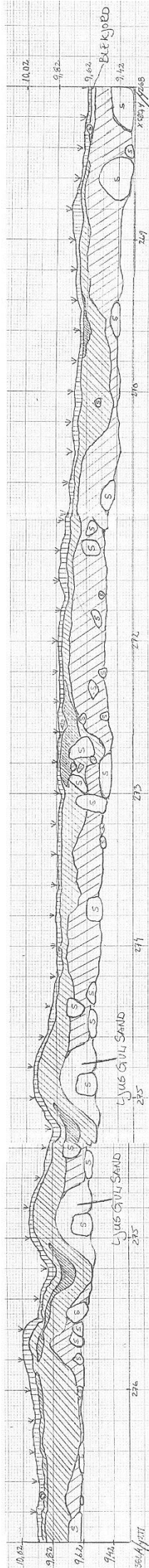
Yta B x 580,4-583/y 268-277
 Planritning Dn5
 Skala 1:20
 Höjdsystem Rh70 FIX 8013
 ritn. Lisette Eriksson
 1992

	ROSTJORD
	MÖRK KULTUR-PRÄVERKAD JORD
	LJUS KULTUR-PRÄVERKAD JORD
	SVART JORD
	SVART SVART JORD
	STERIL JORD
	FÖRHÖJNING
	VV
	VITBRAND SANI ENSTAKA KOL FÖREKONST
	RÖT

Yta B x 580,4/ y 268-277
 Sektion Ö-V från norr (schaktkant)
 skala 1:20
 Höjdsystem Rh. 70 FIX 8013
 ritn. Lisette Eriksson
 1992

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN,

RAÄ 121

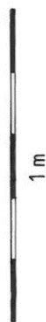
KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA C, x 535-537 / y 295-296,5

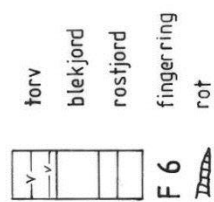
Planritning, Dn I

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. A.Glölde

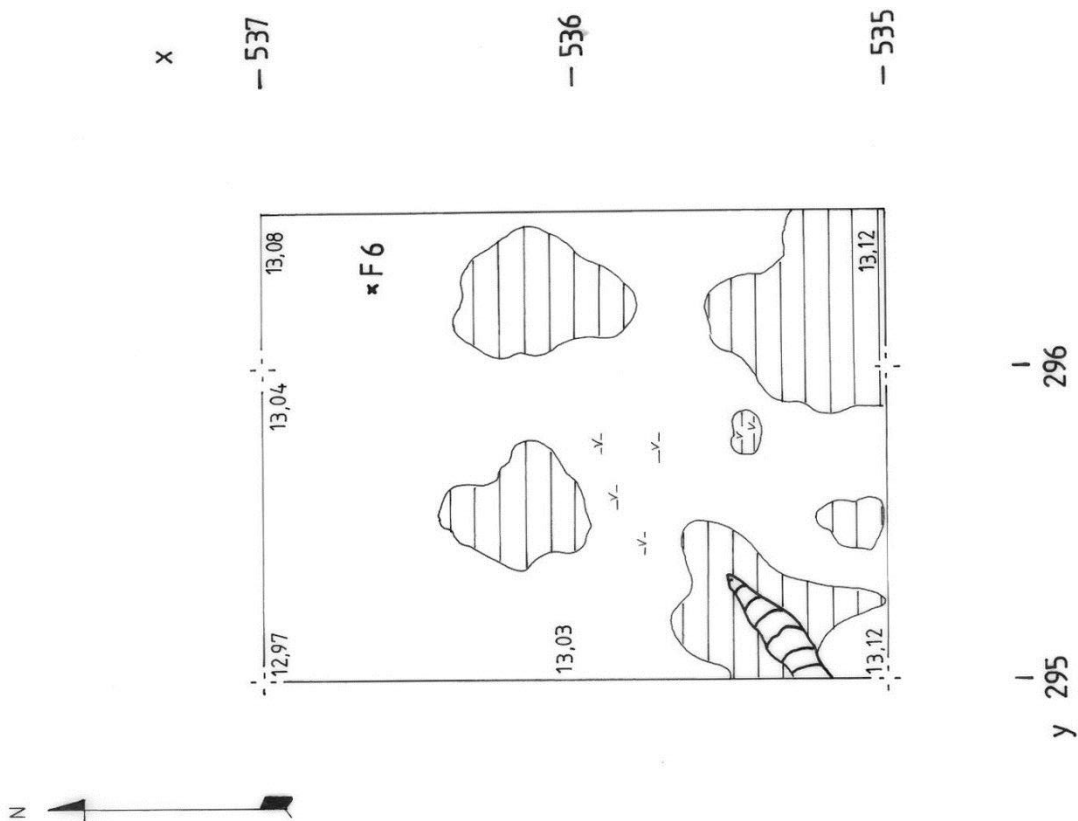
blekjord

rostjord

finger ring

for

F 6

-537

- 536

- 535

296

y 295

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN,

RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA C, x 535 - 537 / y 295 - 296,5

Planritning, D n II

skala 1:20

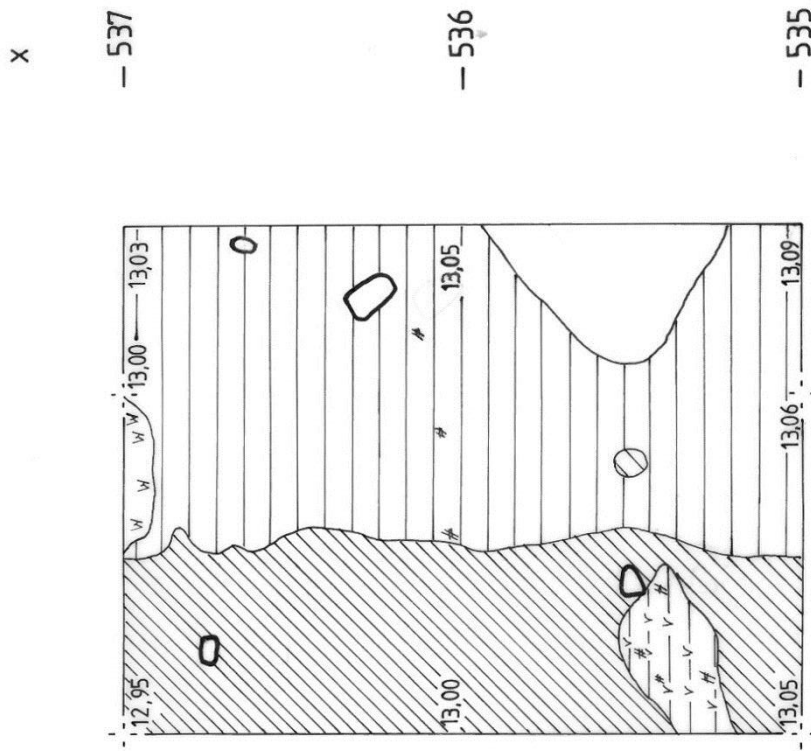

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. A. Glöde

- torv
- blekjord
- rostjord
- kulturpåverkad jord
- mörk kulturpåverkad jord
- sågspån från stubbe
- enstaka kolförekomst

sten

y 295 | y 296

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN,

RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA C, x 535-537 / y 295-296,5

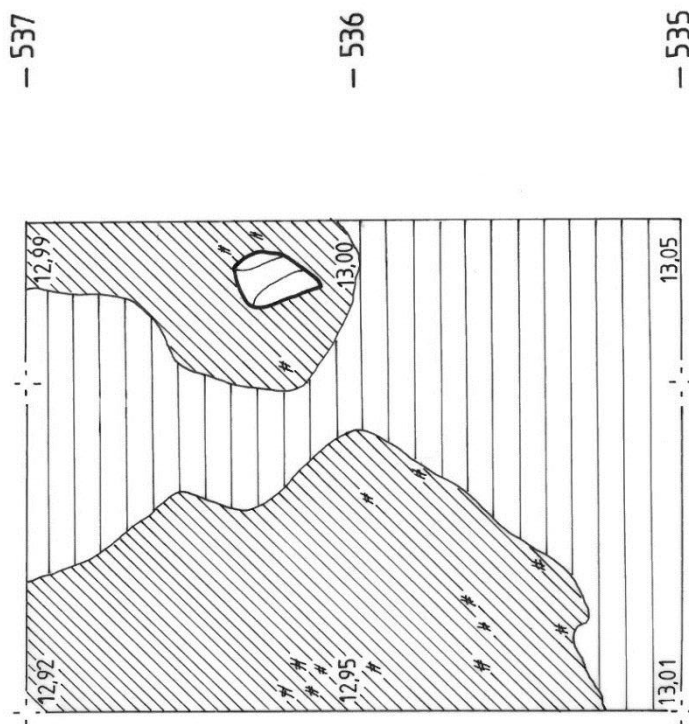
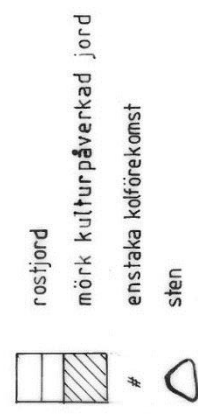
Planritning. Dn III

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. A. Glöde

y 295 296

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN,

RAÄ 121

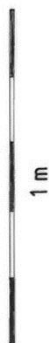
KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA C, x 535 - 537 / y 295 - 296,5

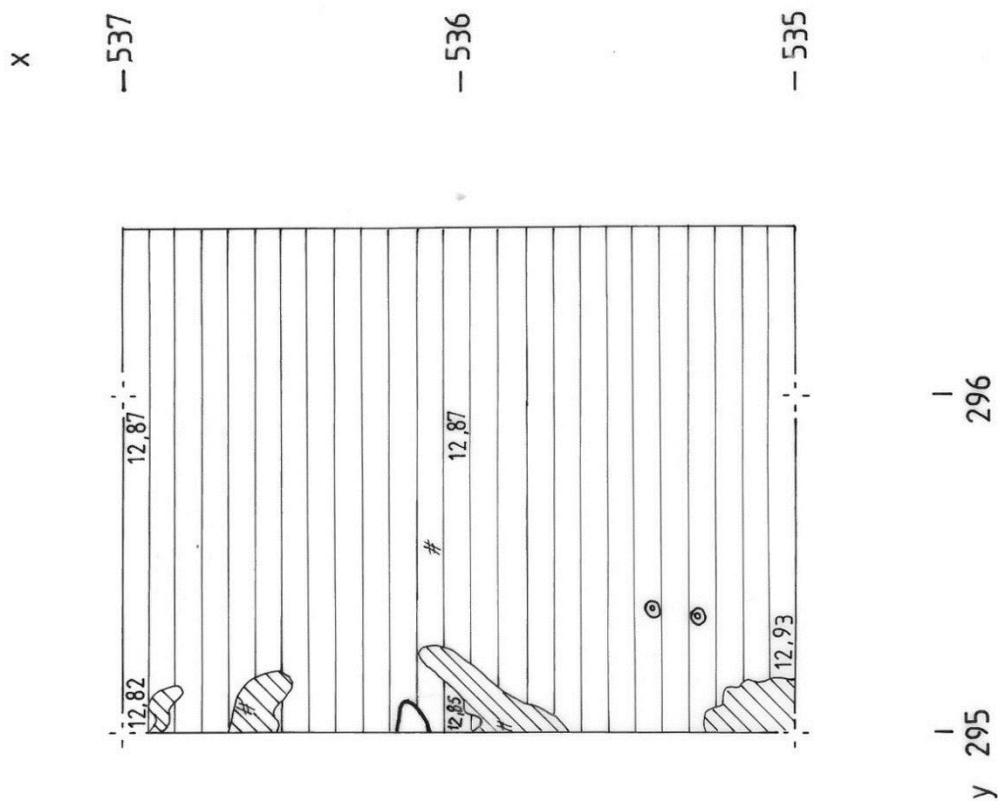
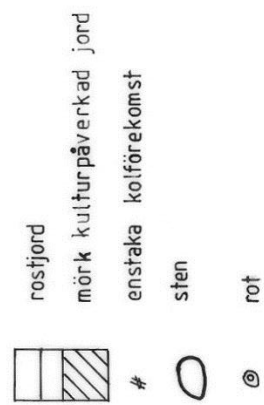
Planritning, Dn V

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. A.Glöde

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1990

YTA C, x 535-537 / y 295-296,5

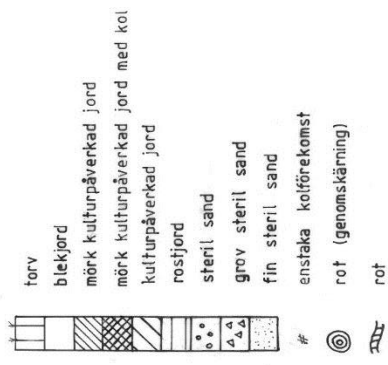
Sektion S-N x 535-537 / y 295 från Ö

skala 1:10

höjdsystem Rh 70, FIX8013

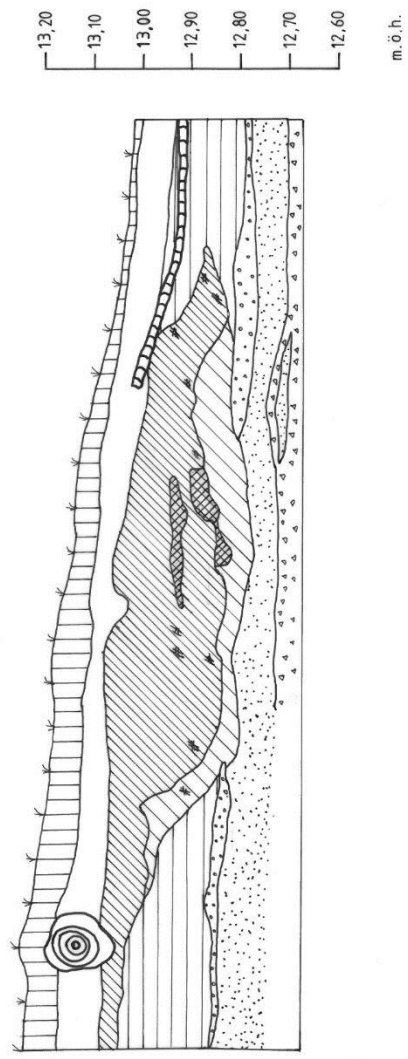
ritn. A. Glöde

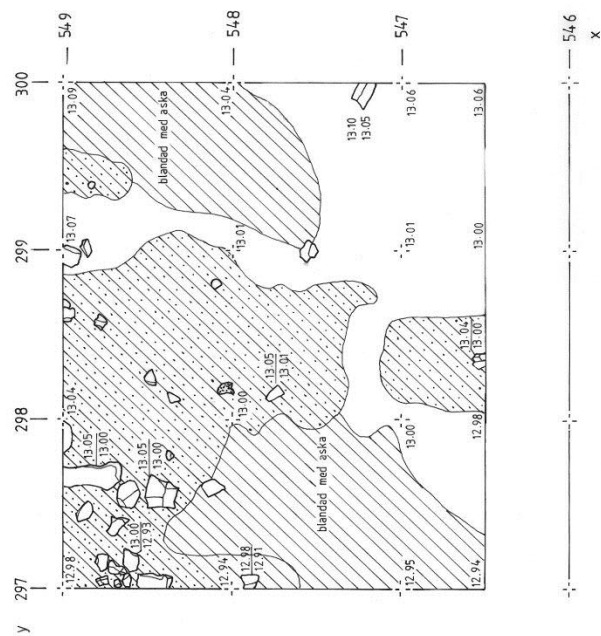

535/295

536/295

537/295

L. GRUNDBERG 1991

YTA C, x 537 - 546 / y 297 - 300

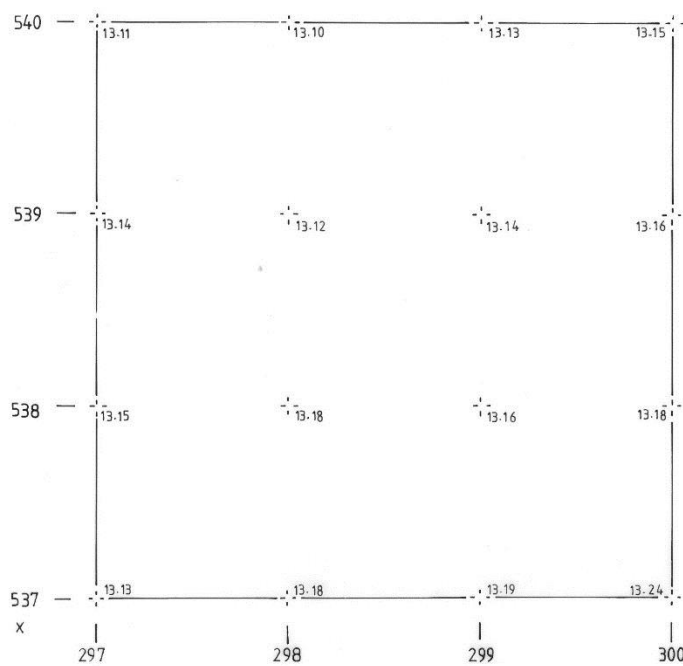
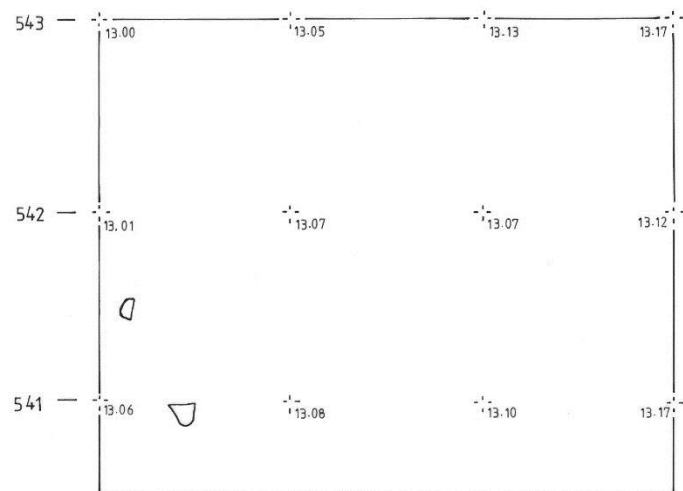
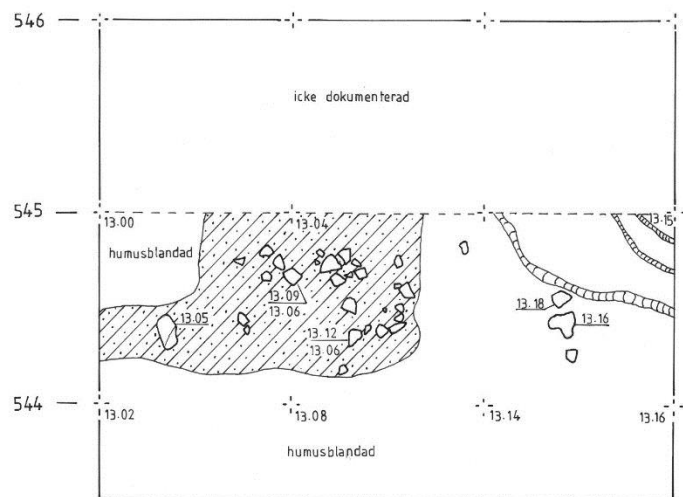
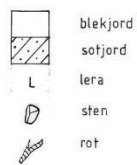
Planritning efter avtörvning

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

Ritn. Y. Hallén

L. GRUNDBERG 1991

YTA C, x 537 - 546 / y 297 - 300

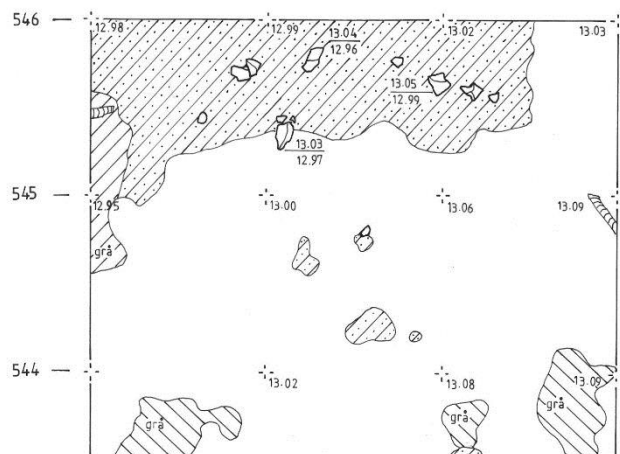
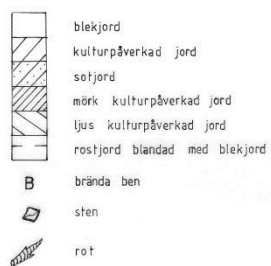
Planritning, Dn II

skala 1:20

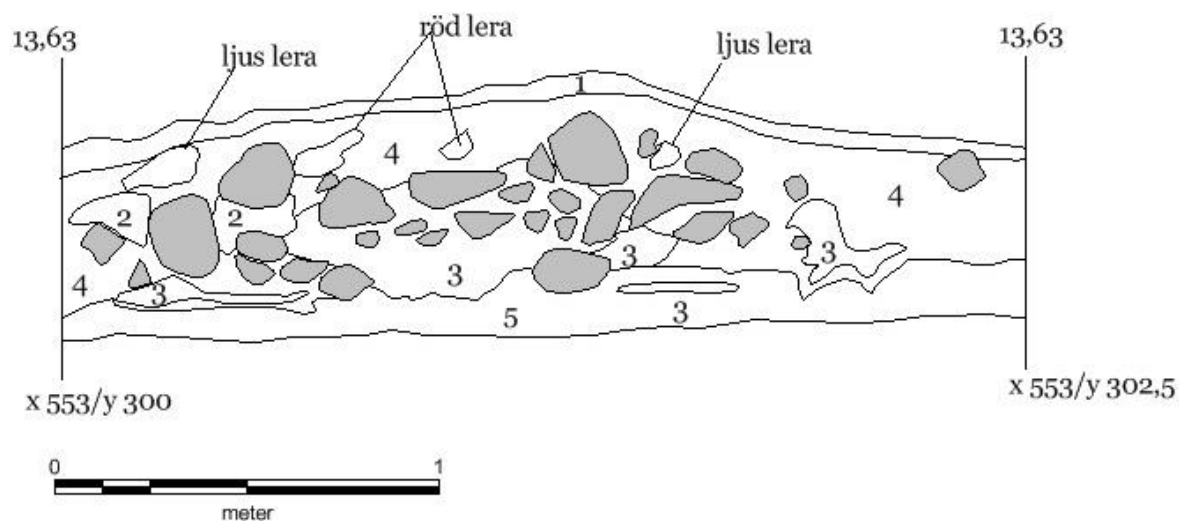

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

Ritn. Y. Hallén

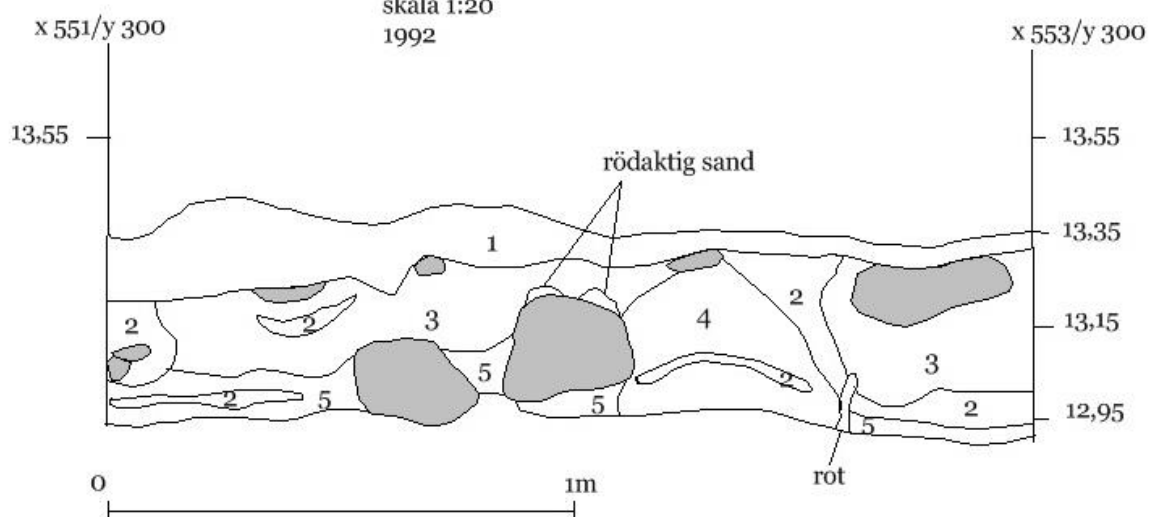

Yta C schaktkant fr S "Lilla spisgrundet"
 x 553/y 300-302,5
 Höjdsystem Rh70 FIX 8013
 skala 1:20
 ritn. Leif Grundberg
 1992

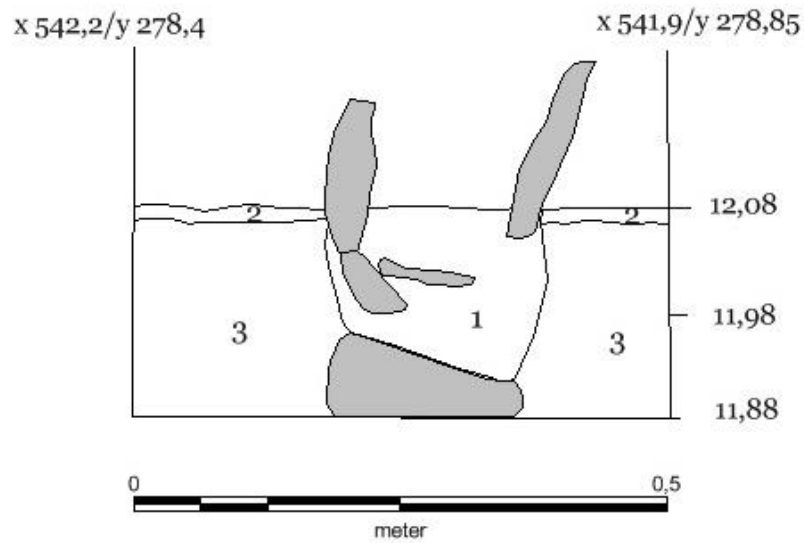
1. Torv
2. Vitbränd sand
3. Sotjord
4. Mörk kulturpåverkad jord
5. Rostjord

Yta C schaktkant fr Ö "Lilla spisgrundet"
 x 551-553/y 300
 Rh70 FIX 8013
 ritn. Leif Grundberg
 skala 1:20
 1992

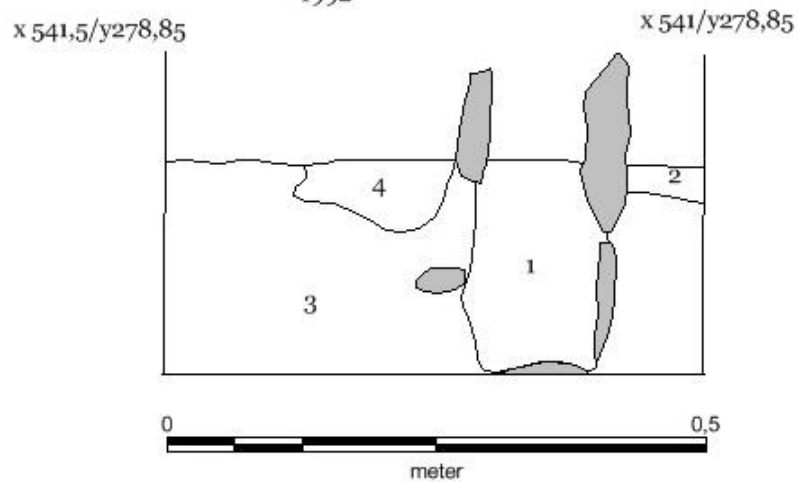
1. Torv
2. Svart sotjord
3. Mörk kulturpåverkad jord
4. Ljus sand
5. Rostjord

Yta D sektion A29 fr NNv
Rh70 FIX 8013
ritn. Leif Grundberg
1992

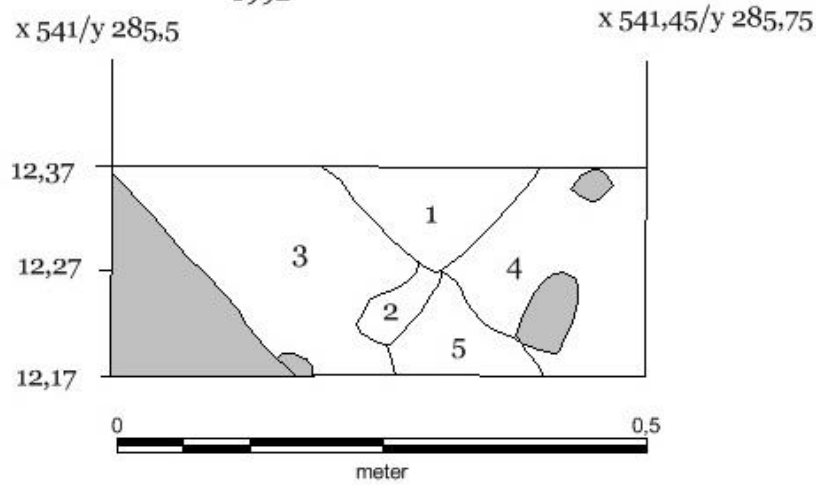
1. Mörk kulturpåverkad jord
2. Ljus kulturpåverkad jord
3. Steril sand

Yta D sektion A30 fr V
Rh70 FIX 8013
ritn. Leif Grundberg
1992

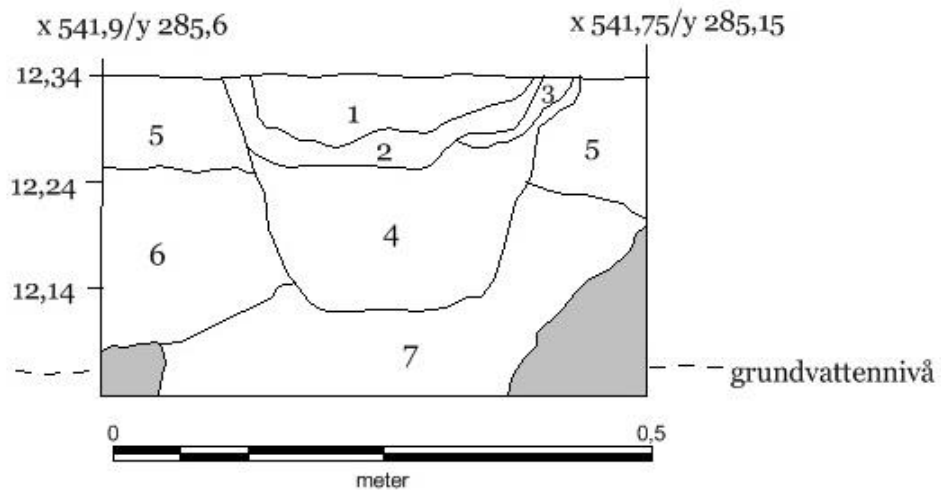
1. Mörk kulturpåverkad jord
2. Ljus kulturpåverkad jord
3. Steril sand
4. Mörk rostjord

Yta D sektion A32 fr ÖSÖ
Rh70 FIX 8013
ritn. Leif Grundberg
1992

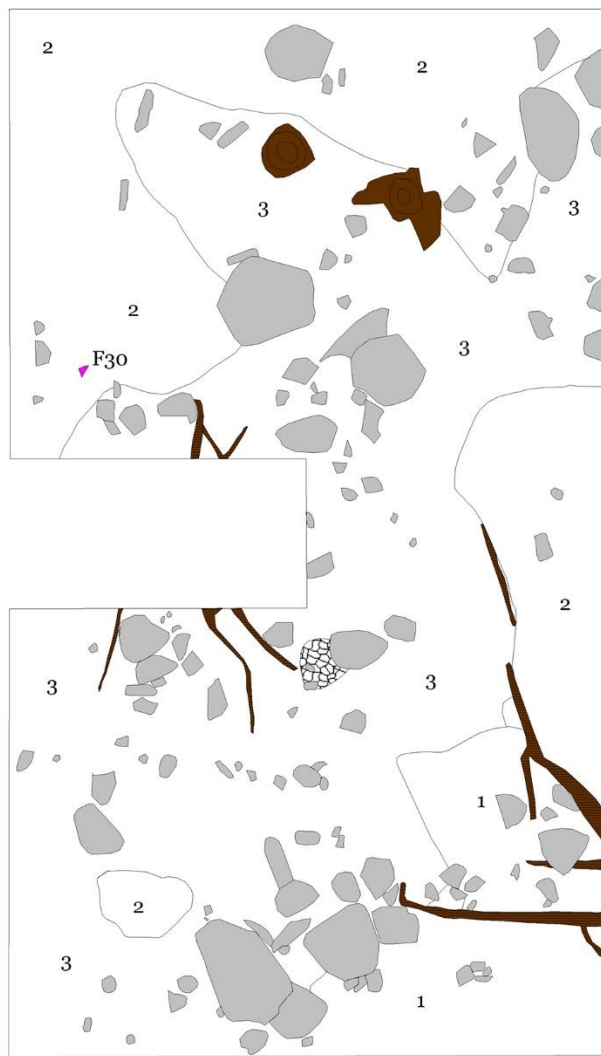
1. Sotjord
2. Mörk kulturpåverkad jord
3. Rostjord
4. Ljus steril sand
5. Grov steril sand

Yta D sektion A33 fr NNV
Rh70 FIX 8013
ritn. Leif Grundberg
1992

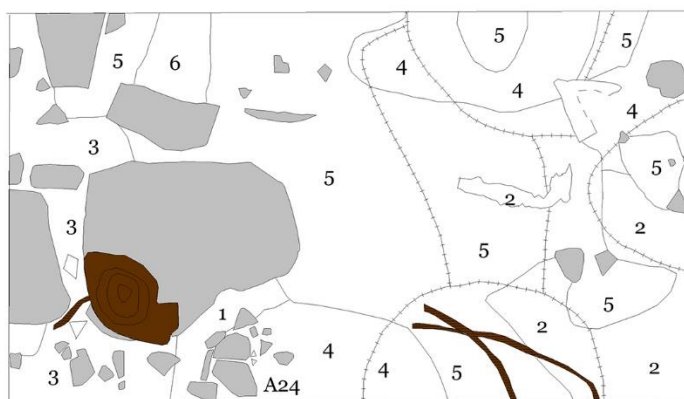

1. Sotjord
2. Svart sotjord/kol
3. Grå kulturpåverkad jord
4. Kulturpåverkad grov sand
5. Rostjord
6. Ljus steril sand
7. Grov steril sand

Yta D Planritning Dn2
Höjdsystem Rh70 FIX 8013
skala 1:20
ritn. Björn Oscarsson
1992

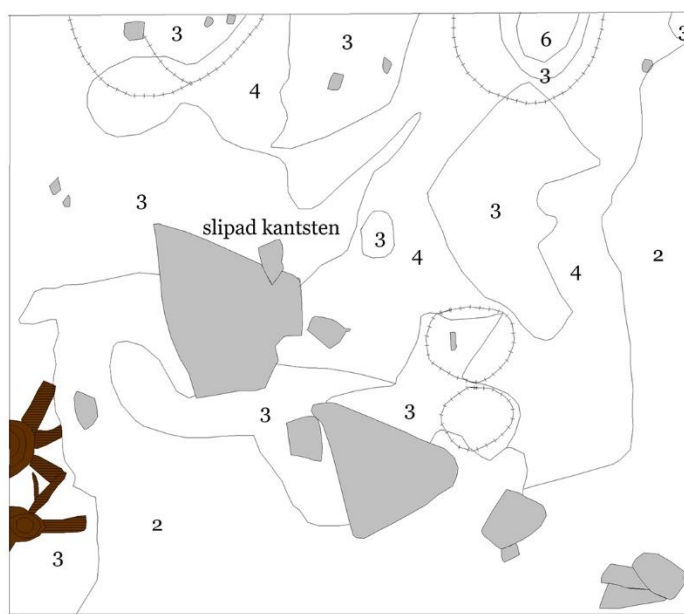
x 540/y 278

x 547/y 287

x 546

x 545

x 544

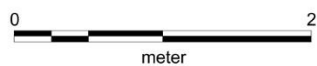
x 543

x 542

x 541

x 540/y 287

x 540/y 282

1. Ljus jord, troligen bränd
 2. Ljus kulturjord
 3. Sotig kulturjord
 4. Mörk kulturjord
 5. Mörk lera
 6. Vit lera
- ⊞ = område med små stenar 1-5cm

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1991

PROVRUTA 1, x 497 / y 305

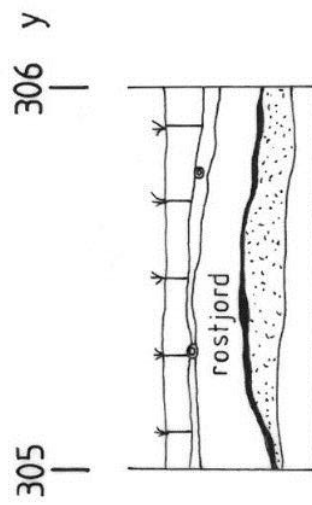
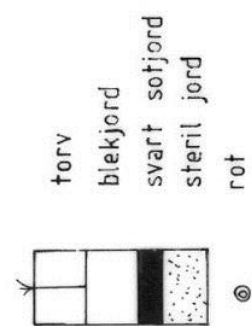
Sektion V - 0 från S

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013

ritn. L. Grundberg

ÅNGERMANLAND, GRUNDSUNDA SN, RAÄ 121

KYRKESVIKEN

L. GRUNDBERG 1991

PROVRUTA x 486 - 487 / y 257 - 258

Planritning, Dn I (efter avtorvning)

skala 1:20

höjdsystem Rh 70, FIX 8013
ritn. B. Oscarsson

svart sotjord

sten

